

Tezë doktorate
Universiteti Politeknik i Tiranës
Fakulteti i Arkitekturës dhe Urbanistikës
Departamenti i Urbanistikës

TEMA

**Vlerësim sasior i hapësirave të gjelbra dhe aksesueshmërisë së tyre;
Tirana rast studimi**

Kandidati:

MSc. Irina BRANKO

Udhëheqës Shkencor:

Prof. Dr. Agron LUFİ

Juria e miratuar:

1. Prof. Dr. Andrea Maliqari	Kryetar
2. Prof. Dr. Armand Vokshi	Anëtar
3. Prof. Asoc. Denada Veizaj	Anëtar / Oponent
4. Prof. Dr. Sokol Dervishi	Anëtar / Oponent
5. Prof. Asoc. Edvin Zhllima	Anëtar

Tiranë, 2022

**Universiteti Politeknik i Tiranës
Fakulteti i Arkitekturës dhe Urbanistikës
Departamenti i Urbanistikës**

TEMA

**Vlerësim sasior i hapësirave të gjelbra dhe aksesueshmërisë së tyre;
Tirana rast studimi**

**Kandidati:
Udhëheqës Shkencor:**

**MSc. Irina BRANKO
Prof. Dr. Agron LUFİ**

Tiranë, 2022

**Copyright
i
Irina Branko
2022**

**Udhëheqësi i MSc. Irina Branko vërteton se
ky është versioni i miratuar i disertacionit të mëposhtëm:**

**VLERËSIM SASIOR I HAPËSIRAVE TË GJELBRA
DHE AKSESUESHMËRISË SË TYRE;
TIRANA RAST STUDIMI**

**Udhëheqësi Shkencor
Prof. Dr. Agron LUFİ**

**VLERËSIM SASIOR I HAPËSIRAVE TË GJELBRA
DHE AKSESUESHMËRISË SË TYRE;
TIRANA RAST STUDIMI**

Përgatitur nga MSc. Irina Branko

**“Disertacion i paraqitur në Fakultetin e Arkitekturës dhe Urbanistikës”
Universiteti Politeknik i Tiranës
Në përputhje të plotë
Me kërkesat
Për gradën Doktor**

**Universiteti Politeknik i Tiranës
Korrik, 2022**

Dedim:

Këtë punim ja dedikoj familjes sime, veçanërisht prindërve të mi për mbështetjen e dhënë në çdo hap të karrierës e në çdo vendimmarrje timen, duke pranuar në heshtje jo pak herë mungesën time pranë tyre.

Mirënjohje dhe falënderime:

Do të doja të shprehja mirënjohje e falënderime për udhëheqësin shkencor të këtij punimi Prof. Dr. Agron Lufi, për mbështetjen në zhvillimin e kësaj teze, por mbi të gjitha për frymëzimin që më ka dhënë që në fillim të karrierës sime si profesioniste në fushë, Prof. Dr. Andrea Maliqari për mbështetjen e shtysën e pashtershme që personalisht më ka dhënë që prej fillimit, e deri në momentin e fundit të mbrojtjes së kësaj teze doktorate.

Pa diskutim mirënjohjet e falënderimet shkojnë për të gjithë kolegët pranë Fakultetit të Arkitekturës e Urbanistikës, në veçanti anëtarëve të Departamentit të Urbanistikës që në një mënyrë ose tjetrën kanë kontribuar në ecurinë e kësaj teze.

Falënderoj Ing. Enxhi Masha për konsultat e dhëna në krijimin e data bazës në sistemin GIS, diskutimet me shumë interes në këtë fushë dhe atë të AI-së. Falënderoj ish-diplomanten, tashmë kolegen time Ark. Lorena Hasani për pasionin, e mbi të gjitha besimin e dhënë që në auditor duke u qasur ndaj kësaj fushe kërkimi e duke pasur gjithmonë dëshirën për të kontribuar sadopak nëpërmjet punës së saj.

Shumë mirënjohje, e një falënderim të veçantë do të doja t'i shprehja mikut tim më të mirë Genci Bektashi, që më ka nxitur e mbështetur në të gjitha format që një mik mund të mbështesë, që në fillim të këtij procesi, e deri në finalizimin e kësaj pune shumë vjeçare.

Deklaratë mbi origjinalitetin:

Irina Branko

Deklaroj se kjo tezë përfaqëson punën time origjinale dhe nuk kam përdorur burime të tjera, përveç atyre të evidentuara nëpërmjet citimeve.

Të gjitha të dhënat, tabelat, figurat dhe citimet në tekst, të cilat janë riprodhuar prej ndonjë burimi tjetër, duke përfshirë dhe internetin, janë pranuar në mënyrë eksplicite si të tilla.

Jam e vetëdijshme se në rast të mospërputhjeve, Senati i UPT-së është i ngarkuar të më revokojë gradën “Doktor”, që më është dhënë në bazën e kësaj teze, në përputhje me:

“Rregulloren e Programeve të Ciklit të tretë (Doktoratë) në UPT”, dt. Qershor 2019, neni 21.

Tiranë, Korrik 2022

Përmbajtja e Lëndës:

Parathënie.....	14
1. Hyrje.....	16
1.1 Qasje të përgjithshme (të zhvillimit të territorit) në nivel ndërkombëtar.....	16
1.2 Përshkrim i zhvillimeve në nivel lokal; Zona urbane dhe peri-urbane e qytetit të Tiranës;.....	18
1.3 Identifikimi i Problemit dhe ngritja e pyetjes kryesore të kërkimit	19
1.4 Përcaktimi i metodologjisë së përgjithshme të kërkimit	20
1.5 Pse ky kërkim?	23
1.5.1 Rëndësia e ruajtjes së sistemeve natyrore në zonat urbane, peri-urbane dhe rurale	23
1.5.2 Rëndësia e ruajtjes dhe zhvillimit të sistemeve natyrore dhe gjysmë - natyrore në brendësi të sistemeve urbane	24
1.5.3 Përmbledhje e përfitimeve të prezencës së gjelbërimit në afërsi dhe brendësi të sistemeve urbane	24
1.6 Ngritja e pyetjeve të kërkimit dhe përcaktimi i objektivave të studimit	25
1.7 Struktura e kërkimit; Organizimi në kapituj e nën-kapituj	27
1.8 Përshkrim i përgjithshëm i qasjeve teorike të landscape-it apo peizazhit natyror përgjatë historisë;.....	29
1.8.1 Përkufizime të Peizazhit	29
1.8.2 Frederic Law Olmsted.....	32
1.8.3 Ebenzer Howard.....	32
1.8.4 Patric Geddes	33
1.8.5 Kevin Lynch.....	34
1.8.6 Christopher Alexander	35
1.8.7 Ian McHarg	36
1.8.8 Përmbledhje e qasjeve teorike përgjatë historisë.....	36
1.9 Përshkrim i përgjithshëm i qasjeve teorike sot.....	37
1.9.1 Infrastruktura e Gjelbër apo “Green Infrastructure”	37
1.9.2 Ekologjia e Peizazhit Natyror apo “Landscape Ecology”	37
1.9.3 Peizazhi Natyror si Urbanizim apo “Landscape as Urbanism”	37
1.9.4 Urbanizmi i Ri apo “New Urbanism”	38
1.9.5 Përmbledhje e qasjeve teorike sot.....	38
1.10 Modelimi Teorik	38
2. Panoramë e përgjithshme e Organizmave dhe Politikë-Bërjes në Zhvillimin e Qëndrueshëm	40

2.1	OKB dhe planet e veprimit në nivel global.....	40
2.2	Objektivat e Zhvillimit të Qëndrueshëm (OZHQ) apo “Sustainable Development Goals” (SDG).....	41
2.2.1	GOAL 11; Qytetet e qëndrueshme dhe elastikë	44
2.2.2	ISO 37120; ISO 37122 dhe ISO 37123	44
2.2.3	Organizata Botërore e Shëndetësisë (OBSH) apo World Health Organization (WHO).....	47
2.3	Qasje përgjatë historisë të Komunitetit Evropian; Politika të Komuniteti Evropian (KE) në ditët e sotme	47
2.3.1	Agjencia Evropiane e Mjedisit (AEM) apo European Environmental Agency (EEA)	51
2.3.2	Këshilli i Evropës dhe Konventa e Peizazheve Evropiane	51
3.	Krahase me modelin të Tiranës sot dhe modeleve evropiane.....	51
3.1	Përcaktimi i metodologjisë krahasuese	51
3.2	Përzgjedhja e qyteteve.....	54
3.3	Vlerësimi dhe Analizimi i rezultateve	55
3.4	Të dhëna statistikore për prezencën e Hapësirave të Gjelbra Urbane në qytetet evropiane nga STATISTA.....	81
3.5	Konkluzione	84
4.	Dimensioni natyror i pëlhurës urbane të Tiranës.....	86
4.1	Përmbledhje e të dhënave mbi përdorimin e dimensionit natyror dhe gjysmë-natyror, përpara dhe pas hartimit të PPV Tr2030.....	86
4.1.1	Kurora e Gjellbër	86
4.1.2	Përmbledhjeve e pikave të forta dhe strategjive të PPV Tr2030	86
4.1.3	Metrobosco	90
4.2	Përcaktimi i Metodologjisë	92
4.3	GIS	93
4.3.1	Burimi i të dhënave.....	93
4.4	Dinamika e shtrirjes urbane të qytetit të Tiranës (1944-2018).....	94
4.4.1	Shtrirja urbane e qytetit të Tiranës afërsisht deri në vitin 1944 (Sipas hartës topografike italiane)	95
4.4.2	Shtrirja urbane e qytetit të Tiranës afërsisht deri në vitin 1984 (Sipas hartës topografike të ushtrisë).....	96
4.4.3	Shtrirja urbane e qytetit të Tiranës afërsisht deri në vitin 1994 (Sipas fotografimit ajror të skanuar; www.geoportal.asig.gov.al)	97
4.4.4	Shtrirja urbane e qytetit të Tiranës afërsisht deri në vitin 2007 (Sipas Ortofoto-s; www.geoportal.asig.gov.al).....	98

4.4.5	Shtrirja urbane e qytetit të Tiranës afërsisht deri në vitin 2015 (Sipas Ortofoto-s; www.geoportal.asig.gov.al).....	99
4.4.6	Shtrirja urbane e qytetit të Tiranës afërsisht deri në vitin 2018 (Sipas Ortofoto-s; www.geoportal.asig.gov.al).....	100
4.4.7	Të kuptuarit e dinamikave dhe tendencave të së ardhmes në shtrirjen urbane të qytetit të Tiranës	101
5.	Vlerësimi sasior i hapësirave publike të gjelbra urbane në Tiranë referuar kategorive dhe nën-kategorive kryesore (1984-2015)	102
5.1	Metodologjia	102
5.2	Hapësira e Gjelbër Urbane - HGJU (Urban Green Space - UGS)	102
5.3	Matje të kategorive dhe nën-kategorive të Mbulimit të Tokës Përdorimit të Tokës, e në veçanti të hapësirave të gjelbra urbane në vitin 1984	104
5.3.1	Përmbledhje e rezultateve	105
5.4	Matje të kategorive dhe nën-kategorive të Mbulimit të Tokës Përdorimit të Tokës, e në veçanti të hapësirave të gjelbra urbane në vitin 1994	106
5.4.1	Përmbledhje e rezultateve	107
5.5	Matje të kategorive dhe nën-kategorive të Mbulimit të Tokës Përdorimit të Tokës, e në veçanti të hapësirave të gjelbra urbane në vitin 2007	108
5.5.1	Përmbledhje e rezultateve	109
5.6	Matje të kategorive dhe nën-kategorive të Mbulimit të Tokës Përdorimit të Tokës, e në veçanti të hapësirave të gjelbra urbane në vitin 2015	110
5.6.1	Përmbledhje e rezultateve	111
6.	Vlerësimi sasior i hapësirave të gjelbra urbane në Tiranë referuar kategorive dhe nën-kategorive kryesore; Arritshmëria e tyre (2018).....	112
6.1	Metodologji	112
6.2	Vlerësimi sasior i hapësirave të gjelbra urbane në Tiranë referuar kategorive dhe nën-kategorive kryesore; Arritshmëria e tyre (2018)	115
6.2.1	Përmbledhje e rezultateve	117
6.3	“Aksesibiliteti” apo arritshmëria e HGJU-së	118
6.3.1	Metodologjia.....	118
6.3.2	Referenca mbi distancat e rekomanduara për çdo dimension të HGJU-së	120
6.4	Harta të zonave që kanë qasje (akses) në kategoritë dhe nën-kategoritë e HGJU-së në distancën 250 M (pa përfshirë gjelbërimin rrugor)	122
6.5	Harta të zonave që kanë qasje (akses) në kategoritë dhe nën-kategoritë e HGJU-së në distancën 250 M (duke përfshirë gjelbërimin rrugor)	123
6.6	Harta e shtrirjes së Popullsisë që ka qasje (akses) në kategoritë dhe nën-kategoritë e HGJU-së në distancën 250 M.....	124

6.7	Harta e zonave që kanë qasje “akses” në kategorinë dhe nën-kategoritë e HGJU-së < 1 Ha në distancën 250 M (pa përfshirë gjelbërimin rrugor).....	125
6.8	Harta e zonave që kanë qasje (akses) në kategorinë dhe nën-kategoritë e HGJU-së < 1 Ha në distancën 250 M (duke përfshirë gjelbërimin rrugor).....	126
6.9	Harta e shtrirjes së popullsisë që ka qasje (akses) në kategorinë dhe nën-kategoritë e HGJU-së < 1 Ha në distancën 250 M (pa dhe me gjelbërimin rrugor) 127	
6.10	Harta e zonave që kanë qasje (akses) në kategorinë dhe nën-kategoritë e HGJU-së < 10 Ha në distancën 500 M.....	128
6.11	Harta e shtrirjes së popullsisë që kanë qasje (akses) në kategorinë dhe nën-kategoritë e HGJU-së < 10 Ha në distancën 500 M; HGJU < 40 Ha në distancë 1000 M	129
6.12	Harta e zonave që kanë qasje (akses) në kategorinë dhe nën-kategoritë e HGJU-së < 40 Ha në distancën 1000 M.....	130
6.13	Harta e zonave që kanë qasje (akses) në kategorinë dhe nën-kategoritë e HGJU-së > 40 Ha në distancën 5,000 M.....	131
6.14	Harta e shtrirjes së popullsisë që ka qasje (akses) në kategorinë dhe nën-kategoritë e HGJU-së > 40 Ha në distancën 5,000 M.....	132
6.15	Përmbledhje e rezultateve	132
6.16	Vlerësimi i sasive të HGJU për banor sipas disa të dhënave të BTR.....	136
6.17	Konkluzione	138
7.	Hyrje	139
7.1	Implementimi i teorisë në procese të kërkimit nëpërmjet projektit	140
8.	Konkluzione dhe Rekomandime	143
8.1	Përshkrimi i arritjeve të këtij kërkimi	144
8.2	Përse mund të shërbejë ky kërkim?.....	145
9.	Aneks 1	147
10.	Aneks 2	152
11.	Bibliografi.....	212
12.	Sitografi.....	216
12.1	SITOGRAFI UNITED NATIONS.....	217
12.1.1	Goal 11.....	217
12.1.2	Goal 15.....	218

i.	Akronime
ICLEI	International Council for Local Environmental Initiatives (now Local Governments for Sustainability)
KNIML	Këshilli Ndërkombëtar për Iniciativa Mjedisore Lokale
EEA	European Environment Agency
AME	Agjencia Mjedisore Evropiane
EU	European Union
BE	Bashkimi Evropian
SDG	Sustainable Development Goals
OZHQ	Objektivat e Zhvillimit të Qëndrueshëm
SCT	Sustainable Cities and Towns
QQQ	Qytete dhe Qyteza të Qëndrueshme
GLP	General Local Plan
PPV	Plani i Përgjithshëm Vendor
SPML	Strategic Planning at Municipality Level
PSNB	Plani Strategjik në Nivel Bashkie
GUS	Green Urban Space
HGJU	Hapësirë e Gjellbër Urbane
GI	Green Infrastructure
IGJ	Infrastrukturë e Gjellbër
NTPA	National Territory Planning Agency
AKPT	Agjencia Kombëtare e Planifikimit të Territorit
SAGI	State Authority for Geospatial Information
ASIG	Autoriteti Shtetëror për Informacionin Gjeo-hapësinor
UN	United Nations
KB	Kombet e Bashkuara
AI	Artificial Intelligence
IA	Inteligjenca Artificiale
TRM	Tirana Municipality
BTR	Bashkia e Tiranës

INSTAT Institute of Statistics
INSTAT Instituti i Statistikave

KKPP Korniza Kombëtare e Politikave të Planifikimit (MB)
NPPF National Planning Policy Framework (UK)

ii Lista e Hartave

HARTË 01, Aneks 2	Hartë e Mbulimit të Tokës Përdorimit të Tokës për Tiranën sipas Atlasit Urban
HARTË 02, Aneks 2	Hartë e Mbulimit të Tokës Përdorimit të Tokës për Budapestin sipas Atlasit Urban
HARTË 03, Aneks 2	Hartë e Mbulimit të Tokës Përdorimit të Tokës për Dublinin sipas Atlasit Urban
HARTË 04, Aneks 2	Hartë e Mbulimit të Tokës Përdorimit të Tokës për Helsinkin sipas Atlasit Urban
HARTË 05, Aneks 2	Hartë e Mbulimit të Tokës Përdorimit të Tokës për Lisbonën sipas Atlasit Urban
HARTË 06, Aneks 2	Hartë e Mbulimit të Tokës Përdorimit të Tokës për Lubjanën sipas Atlasit Urban
HARTË 07, Aneks 2	Hartë e Mbulimit të Tokës Përdorimit të Tokës për Marsejën sipas Atlasit Urban
HARTË 08, Aneks 2	Hartë e Mbulimit të Tokës Përdorimit të Tokës për Milanon sipas Atlasit Urban
HARTË 09, Aneks 2	Hartë e Mbulimit të Tokës Përdorimit të Tokës për Mynihun sipas Atlasit Urban
HARTË 10, Aneks 2	Hartë e Mbulimit të Tokës Përdorimit të Tokës për Selanikun sipas Atlasit Urban
HARTË 11, Aneks 2	Hartë e Mbulimit të Tokës Përdorimit të Tokës për Valetën sipas Atlasit Urban
HARTË 12, Aneks 2	Hartë e Mbulimit të Tokës Përdorimit të Tokës për Varshavën sipas Atlasit Urban
HARTË 13, Aneks 2	Hartë e Mbulimit të Tokës Përdorimit të Tokës për Vjenën sipas Atlasit Urban
HARTË 14, Aneks 2	Hartë e Shtrirjes Urbane të Qytetit të Tiranës deri në vitin 1944
HARTË 15, Aneks 2	Hartë e Shtrirjes Urbane të Qytetit të Tiranës deri në vitin 1984
HARTË 16, Aneks 2	Hartë e Shtrirjes Urbane të Qytetit të Tiranës deri në vitin 1994
HARTË 17, Aneks 2	Hartë e Shtrirjes Urbane të Qytetit të Tiranës deri në vitin 2007
HARTË 18, Aneks 2	Hartë e Shtrirjes Urbane të Qytetit të Tiranës deri në vitin 2015
HARTË 19, Aneks 2	Hartë e Shtrirjes Urbane të Qytetit të Tiranës deri në vitin 2018
HARTË 20, Aneks 2	Hartë treguese e kategorisë së Hapësirave të Gjelbra Urbane të qytetit të Tiranës në vitin 1984
HARTË 21, Aneks 2	Hartë treguese e nën-kategorive së Hapësirave të Gjelbra Urbane të qytetit të Tiranës në vitin 1984
HARTË 22, Aneks 2	Hartë treguese e kategorisë së Hapësirave të Gjelbra Urbane të qytetit të Tiranës në vitin 1994
HARTË 23, Aneks 2	Hartë treguese e nën-kategorive së Hapësirave të Gjelbra Urbane të qytetit të Tiranës në vitin 1994

HARTË 24, Aneks 2	Hartë treguese e kategorisë së Hapësirave të Gjelbra Urbane të qytetit të Tiranës në vitin 2007
HARTË 25, Aneks 2	Hartë treguese e nën-kategorive së Hapësirave të Gjelbra Urbane të qytetit të Tiranës në vitin 2007
HARTË 26, Aneks 2	Hartë treguese e kategorisë së Hapësirave të Gjelbra Urbane të qytetit të Tiranës në vitin 2015
HARTË 27, Aneks 2	Hartë treguese e nën-kategorive së Hapësirave të Gjelbra Urbane të qytetit të Tiranës në vitin 2015
HARTË 28, Aneks 2	Hartë treguese e kategorisë së Hapësirave të Gjelbra Urbane të qytetit të Tiranës në vitin 2018
HARTË 29, Aneks 2	Hartë treguese e nën-kategorive së Hapësirave të Gjelbra Urbane të qytetit të Tiranës në vitin 2018
HARTË 30, Aneks 2	Hartë e identifikimit të gjelbërimit rrugor referuar ortofotos së vitit 2018
HARTË 31, Aneks 2	Fragment_01 i hartës së gjelbërimit rrugor referuar ortofotos së vitit 2018
HARTË 32, Aneks 2	Fragment_02 i hartës së gjelbërimit rrugor referuar ortofotos së vitit 2018
HARTË 33, Aneks 2	Fragment_03 i hartës së gjelbërimit rrugor referuar ortofotos së vitit 2018
HARTË 34, Aneks 2	Fragment_04 i hartës së gjelbërimit rrugor referuar ortofotos së vitit 2018
HARTË 35, Aneks 2	Hartë e shtrirjes së Popullsisë sipas CENSUS 2011 (në rrjetin 1 KM x 1 KM)
HARTË 36, Aneks 2	Hartë e rrezes së shërbimit në distancën 250 M për Hapësira të Gjelbra Urbane sipas kategorisë kryesore (pa gjelbërimin rrugor), viti 2018
HARTË 37, Aneks 2	Hartë e rrezes së shërbimit në distancën 250 M për Hapësira të Gjelbra Urbane sipas nën-kategorive (pa gjelbërimin rrugor), viti 2018
HARTË 38, Aneks 2	Popullsia në distancë 250 M nga Hapësirat e Gjelbra Urbane (pa gjelbërimin rrugor), viti 2018
HARTË 39, Aneks 2	Hartë e rrezes së shërbimit në distancën 250 M për Hapësira të Gjelbra Urbane sipas kategorisë kryesore (me gjelbërimin rrugor), viti 2018
HARTË 40, Aneks 2	Hartë e rrezes së shërbimit në distancën 250 M për Hapësira të Gjelbra Urbane sipas nën-kategorive (me gjelbërimin rrugor), viti 2018
HARTË 41, Aneks 2	Popullsia në distancë 250 M nga Hapësirat e Gjelbra Urbane (me gjelbërimin rrugor), viti 2018
HARTË 42, Aneks 2	Hartë e rrezes së shërbimit në distancën 250 M për Hapësira të Gjelbra Urbane < 1 Ha sipas kategorisë kryesore (pa gjelbërimin rrugor), viti 2018
HARTË 43, Aneks 2	Hartë e rrezes së shërbimit në distancën 250 M për Hapësira të Gjelbra Urbane < 1 Ha sipas nën-kategorive (pa gjelbërimin rrugor), viti 2018
HARTË 44, Aneks 2	Popullsia në distancë 250 M nga Hapësirat e Gjelbra Urbane < 1 Ha (pa gjelbërimin rrugor), viti 2018
HARTË 45, Aneks 2	Hartë e rrezes së shërbimit në distancën 250 M për Hapësira të Gjelbra Urbane < 1 Ha sipas kategorisë kryesore (me gjelbërimin rrugor), viti 2018
HARTË 46, Aneks 2	Hartë e rrezes së shërbimit në distancën 250 M për Hapësira të Gjelbra Urbane < 1 Ha sipas nën-kategorive (me gjelbërimin rrugor), viti 2018
HARTË 47, Aneks 2	Popullsia në distancë 250 M nga Hapësirat e Gjelbra Urbane < 1 Ha (me gjelbërimin rrugor), viti 2018
HARTË 48, Aneks 2	Hartë e rrezes së shërbimit në distancën 500 M për Hapësira të Gjelbra Urbane < 10 Ha sipas kategorisë kryesore (pa gjelbërimin rrugor), viti 2018
HARTË 49, Aneks 2	Hartë e rrezes së shërbimit në distancën 500 M për Hapësira të Gjelbra Urbane < 10 Ha sipas nën-kategorive (pa gjelbërimin rrugor), viti 2018
HARTË 50, Aneks 2	Popullsia në distancë 500 M nga Hapësirat e Gjelbra Urbane < 10 Ha (pa gjelbërimin rrugor), viti 2018
HARTË 51, Aneks 2	Hartë e rrezes së shërbimit në distancën 1000 M për Hapësira të Gjelbra Urbane < 40 Ha sipas kategorisë kryesore (pa gjelbërimin rrugor), viti 2018
HARTË 52, Aneks 2	Hartë e rrezes së shërbimit në distancën 1000 M për Hapësira të Gjelbra Urbane < 40 Ha sipas nën-kategorive (pa gjelbërimin rrugor), viti 2018

HARTË 53, Aneks 2	Popullsia në distancë 1000 M nga Hapësirat e Gjelbra Urbane < 40 Ha (pa gjelbërimin rrugor), viti 2018
HARTË 54, Aneks 2	Hartë e rrezes së shërbimit në distancën 5000 M për Hapësira të Gjelbra Urbane > 40 Ha sipas kategorisë kryesore (pa gjelbërimin rrugor), viti 2018
HARTË 55, Aneks 2	Hartë e rrezes së shërbimit në distancën 5000 M për Hapësira të Gjelbra Urbane > 40 Ha sipas nën-kategorive (pa gjelbërimin rrugor), viti 2018
HARTË 56, Aneks 2	Popullsia në distancë 5000 M nga Hapësirat e Gjelbra Urbane > 40 Ha (pa gjelbërimin rrugor), viti 2018
HARTË 57, Aneks 2	Popullsia e shpërndarë sipas njësive administrative të qytetit të Tiranës, 2019
HARTË 58, Aneks 2	Sipërfaqet e gjelbra të llogaritura në bazë të ortofotos së vitit 2018 e të shpërndara për njësi administrative të qytetit të Tiranës
HARTË 59, Aneks 2	Shpërndarja e sasisë së sipërfaqes së gjelbër për banor sipas njësive administrative të qytetit të Tiranës.

iv. Lista e Figurave

FIGURA 0.0.1	Urbanizim Vs. Territor Natyror;
FIGURA 0.1.1	Zhvillimi i kërkimit mbi peizazhin;
FIGURA 1.8.1	Zhvillimi i kërkimit mbi peizazhin;
FIGURA 1.8.2.1	Skeme e sistemit te parqeve, FLO
FIGURA 1.8.3.1	Qyteti kopsht i se nesërmes
FIGURA 1.8.4.1	Qyteti - Fshati; Fshati – Qyteti
FIGURA 1.8.6.1	Modeli i zhvillimit te qytetit sipas C. Alexander
FIGURA 1.9.6.1	Modele te zhvillimit te zonave te gjelbra ne qytete
FIGURA 1.9.6.2	Mbivendosja e vlerave në peizazh
FIGURA 2.2.1	Harte e vendeve te UN qe jane pjese e marreveshjes se Parisit, 2015
FIGURA 2.2.2	17 Golet kryesore te ZHQ te marreveshjes se Parisit, 2015
FIGURA 2.2.3	4 Golet kryesore te marreveshjes se Parisit, 2015, ku fusha e “landscape” apo peizazhit natyror eshte e perfshire
FIGURA 2.2.4	Paraqitje e tre shtyllave te ZHQ dhe klasifikimit te Goleve sipas tyre, 2015
FIGURA 3.3.1	Hartë e Mbulimit të Tokës / Përdorimit të Tokës për qytetin e Tiranës
FIGURA 3.3.2	Fragment i Mbulimit të Tokës / Përdorimit të Tokës për qytetin e Tiranës
FIGURA 3.3.3	Hartë e Mbulimit të Tokës / Përdorimit të Tokës për qytetin e Budapestit
FIGURA 3.3.4	Fragment i Mbulimit të Tokës / Përdorimit të Tokës për qytetin e Budapestit
FIGURA 3.3.5	Hartë e Mbulimit të Tokës / Përdorimit të Tokës për qytetin e Dublinit
FIGURA 3.3.6	Fragment i Mbulimit të Tokës / Përdorimit të Tokës për qytetin e Dublinit
FIGURA 3.3.7	Hartë e Mbulimit të Tokës / Përdorimit të Tokës për qytetin e Helsinkit
FIGURA 3.3.8	Fragment i Mbulimit të Tokës / Përdorimit të Tokës për qytetin e Helsinkit
FIGURA 3.3.9	Hartë e Mbulimit të Tokës / Përdorimit të Tokës për qytetin e Lisbonës
FIGURA 3.3.10	Fragment i Mbulimit të Tokës / Përdorimit të Tokës për qytetin e Lisbonës
FIGURA 3.3.11	Hartë e Mbulimit të Tokës / Përdorimit të Tokës për qytetin e Ljubljanes
FIGURA 3.3.12	Fragment i Mbulimit të Tokës / Përdorimit të Tokës për qytetin e Ljubljanes
FIGURA 3.3.13	Hartë e Mbulimit të Tokës / Përdorimit të Tokës për qytetin e Marsejës
FIGURA 3.3.14	Fragment i Mbulimit të Tokës / Përdorimit të Tokës për qytetin e Marsejës
FIGURA 3.3.15	Hartë e Mbulimit të Tokës / Përdorimit të Tokës për qytetin e Milanos
FIGURA 3.3.16	Fragment i Mbulimit të Tokës / Përdorimit të Tokës për qytetin e Milanos
FIGURA 3.3.17	Hartë e Mbulimit të Tokës / Përdorimit të Tokës për qytetin e Mynihut
FIGURA 3.3.18	Fragment i Mbulimit të Tokës / Përdorimit të Tokës për qytetin e Milanos
FIGURA 3.3.19	Hartë e Mbulimit të Tokës / Përdorimit të Tokës për qytetin e Selanikut
FIGURA 3.3.20	Fragment i Mbulimit të Tokës / Përdorimit të Tokës për qytetin e Selanikut
FIGURA 3.3.21	Hartë e Mbulimit të Tokës / Përdorimit të Tokës për qytetin e Valetës

FIGURA 3.3.22	Fragment i Mbulimit të Tokës / Përdorimit të Tokës për qytetin e Valetës
FIGURA 3.3.23	Hartë e Mbulimit të Tokës / Përdorimit të Tokës për qytetin e Varshavës
FIGURA 3.3.24	Fragment i Mbulimit të Tokës / Përdorimit të Tokës për qytetin e Varshavës
FIGURA 3.3.25	Fragment i Mbulimit të Tokës / Përdorimit të Tokës për qytetin e Vjenës
FIGURA 3.3.26	Fragment i Mbulimit të Tokës / Përdorimit të Tokës për qytetin e Vjenës
FIGURA 4.1.2.1	13 Strategjitë e PPV Tirana 2030
FIGURA 4.4.1.1	Hartë e Shtrirjes Urbane të Qytetit të Tiranës deri në vitin 1944
FIGURA 4.4.2.1	Hartë e Shtrirjes Urbane të Qytetit të Tiranës deri në vitin 1984
FIGURA 4.4.3.1	Hartë e Shtrirjes Urbane të Qytetit të Tiranës deri në vitin 1994
FIGURA 4.4.4.1	Hartë e Shtrirjes Urbane të Qytetit të Tiranës deri në vitin 2007
FIGURA 4.4.5.1	Hartë e Shtrirjes Urbane të Qytetit të Tiranës deri në vitin 2015
FIGURA 4.4.6.1	Hartë e Shtrirjes Urbane të Qytetit të Tiranës deri në vitin 2018
FIGURA 5.3.1	Hartë e kategorive të HGJU në vitin 1984
FIGURA 5.3.2	Hartë e nën-kategorive të HGJU në vitin 1984
FIGURA 5.4.1	Hartë e kategorive të HGJU në vitin 1994
FIGURA 5.4.2	Hartë e nën-kategorive të HGJU në vitin 1994
FIGURA 5.5.1	Hartë e kategorive të HGJU në vitin 2007
FIGURA 5.5.2	Hartë e nën-kategorive të HGJU në vitin 2007
FIGURA 5.6.1	Hartë e kategorive të HGJU në vitin 2015
FIGURA 5.6.2	Hartë e nën-kategorive të HGJU në vitin 2015
FIGURA 6.1.1	Hartë e nën-kategorive të HGJU në vitin 2015
FIGURA 6.1.2	Fragment_01 deri 04 i hartës së gjelbërimit rrugor referuar ortofotos së vitit 2018
FIGURA 6.2.1	Hartë e kategorive të HGJU në vitin 2018
FIGURA 6.2.2	Hartë e nën-kategorive të HGJU në vitin 2018
FIGURA 6.3.1.1	Hartë e shtrirjes së Popullsisë sipas CENSUS 2011 (në rrjetin 1 KM x 1 KM)
FIGURA 6.4.1	Hartë e rrezes së shërbimit në distancën 250 M për Hapësira të Gjelbra Urbane sipas kategorisë kryesore (pa gjelbërimin rrugor), viti 2018
FIGURA 6.4.2	Hartë e rrezes së shërbimit në distancën 250 M për Hapësira të Gjelbra Urbane sipas nën-kategorive (pa gjelbërimin rrugor), viti 2018
FIGURA 6.5.1	Hartë e rrezes së shërbimit në distancën 250 M për Hapësira të Gjelbra Urbane sipas kategorisë kryesore (me gjelbërimin rrugor), viti 2018
FIGURA 6.5.2	Hartë e rrezes së shërbimit në distancën 250 M për Hapësira të Gjelbra Urbane sipas nën-kategorive (me gjelbërimin rrugor), viti 2018
FIGURA 6.6.1	Popullsia në distancë 250 M nga Hapësirat e Gjelbra Urbane (pa gjelbërimin rrugor), viti 2018
FIGURA 6.6.2	Popullsia në distancë 250 M nga Hapësirat e Gjelbra Urbane (me gjelbërimin rrugor), viti 2018
FIGURA 6.7.1	Hartë e rrezes së shërbimit në distancën 250 M për Hapësira të Gjelbra Urbane < 1 Ha sipas kategorisë kryesore (pa gjelbërimin rrugor), viti 2018
FIGURA 6.7.2	Hartë e rrezes së shërbimit në distancën 250 M për Hapësira të Gjelbra Urbane < 1 Ha sipas nën-kategorive (pa gjelbërimin rrugor), viti 2018
FIGURA 6.8.1	Popullsia në distancë 250 M nga Hapësirat e Gjelbra Urbane < 1 Ha (me gjelbërimin rrugor), viti 2018
FIGURA 6.8.2	Hartë e rrezes së shërbimit në distancën 250 M për Hapësira të Gjelbra Urbane < 1 Ha sipas kategorisë kryesore (me gjelbërimin rrugor), viti 2018
FIGURA 6.9.1	Hartë e rrezes së shërbimit në distancën 250 M për Hapësira të Gjelbra Urbane < 1 Ha sipas nën-kategorive (pa gjelbërimin rrugor), viti 2018
FIGURA 6.9.2	Popullsia në distancë 250 M nga Hapësirat e Gjelbra Urbane < 1 Ha (me gjelbërimin rrugor), viti 2018

FIGURA 6.10.1	Hartë e rrezes së shërbimit në distancën 500 M për Hapësira të Gjelbra Urbane < 10 Ha sipas kategorisë kryesore (pa gjelbërimin rrugor), viti 2018
FIGURA 6.10.2	Hartë e rrezes së shërbimit në distancën 500 M për Hapësira të Gjelbra Urbane < 10 Ha sipas nën-kategorive (pa gjelbërimin rrugor), viti 2018
FIGURA 6.11.1	Popullsia në distancë 250 M nga Hapësirat e Gjelbra Urbane < 1 Ha (me gjelbërimin rrugor), viti 2018
FIGURA 6.11.2	Popullsia në distancë 1000 M nga Hapësirat e Gjelbra Urbane < 40 Ha (pa gjelbërimin rrugor), viti 2018
FIGURA 6.12.1	Hartë e rrezes së shërbimit në distancën 1000 M për Hapësira të Gjelbra Urbane < 40 Ha sipas kategorisë kryesore (pa gjelbërimin rrugor), viti 2018
FIGURA 6.12.2	Hartë e rrezes së shërbimit në distancën 1000 M për Hapësira të Gjelbra Urbane < 40 Ha sipas nën-kategorive (pa gjelbërimin rrugor), viti 2018
FIGURA 6.13.1	Hartë e rrezes së shërbimit në distancën 5000 M për Hapësira të Gjelbra Urbane > 40 Ha sipas kategorisë kryesore (pa gjelbërimin rrugor), viti 2018
FIGURA 6.13.2	Hartë e rrezes së shërbimit në distancën 5000 M për Hapësira të Gjelbra Urbane > 40 Ha sipas nën-kategorive (pa gjelbërimin rrugor), viti 2018
FIGURA 6.14.1	Popullsia në distancë 1000 M nga Hapësirat e Gjelbra Urbane < 40 Ha (me gjelbërimin rrugor), viti 2018
FIGURA 6.16.1	Popullsia e shpërndarë sipas njërive administrative të qytetit të Tiranës, 2019
FIGURA 6.16.2	Hartë e shpërndarjes së HGJU-së në Ha sipas njërive administrative të qytetit të Tiranës, 2019
FIGURA 6.16.3	Sasia e HGJU-së në M ² / Banor e shpërndarë sipas njërive administrative të qytetit të Tiranës, 2019
FIGURA 7.0.1	Infrastruktura e gjelbër dhe gri janë nën-sisteme të cilat së bashku krijojnë peizazhin urban (David Witham, WRT)
FIGURA 7.1.1	Lidhja hapësinore e parqeve në jug dhe veri të Tiranës – Drejt krijimit të Infrastrukturës së gjelbër – Temë Diplome
FIGURA 7.1.2	Lidhja hapësinore e parqeve në jug dhe veri të Tiranës – Drejt krijimit të Infrastrukturës së gjelbër – Teme Diplome

v. Lista e Tabelave

TABELA 1.1.1	Tabelë e shtrirjes në kohë të ngjarjeve të rëndësishme në nivel global për ZHQ;
TABELA 1.4.1	Tabelë ilustruese e zhvillimit të Metodës Metodave së Kërkimit;
TABELA 1.6.1	Tabelë ilustruese e pyetjeve dhe objektivave të Kërkimit Shkencor;
TABELA 1.7.1	Tabelë ilustruese e Strukturës së Kërkimit Shkencor;
TABELA 2.1.1	Tabelë treguese e agjencive të KB dhe disa prej fushave që ato mbulojnë;
TABELA 2.2.2.1	Zhvillimi i qëndrueshëm i komuniteteve - Marrëdhënia mes familjeve të standardeve mbi treguesit;
TABELA 2.2.2.2	Tabelë e disa prej treguesve përcaktuar nga ISO 37123:2019 për "Qytetet dhe komunitetet e qëndrueshme - Treguesit për qytetet elastike apo fleksibël";
TABELA 3.1.1	Tabela e termave, klasifikimit dhe nomenklaturës së Mbulimit të Tokës Përdorimit të tokës sipas AU;
TABELA 3.3.1	Tabela e të dhënave mbi klasat dhe popullsinë për qytetin e Tiranës;
TABELA 3.3.2	Tabela e të dhënave mbi klasat dhe popullsinë për qytetin e Budapestit;
TABELA 3.3.3	Tabela e të dhënave mbi klasat dhe popullsinë për qytetin e Dublinit;
TABELA 3.3.4	Tabela e të dhënave mbi klasat dhe popullsinë për qytetin e Helsinkit;
TABELA 3.3.5	Tabela e të dhënave mbi klasat dhe popullsinë për qytetin e Lisbonës;
TABELA 3.3.6	Tabela e të dhënave mbi klasat dhe popullsinë për qytetin e Lubjanës;
TABELA 3.3.7	Tabela e të dhënave mbi klasat dhe popullsinë për qytetin e Marsejës;

TABELA 3.3.8	Tabela e të dhënave mbi klasat dhe popullsinë për qytetin e Milanos;
TABELA 3.3.9	Tabela e të dhënave mbi klasat dhe popullsinë për qytetin e Mynihut;
TABELA 3.3.10	Tabela e të dhënave mbi klasat dhe popullsinë për qytetin e Selanikut;
TABELA 3.3.11	Tabela e të dhënave mbi klasat dhe popullsinë për qytetin e Valetës;
TABELA 3.3.12	Tabela e të dhënave mbi klasat dhe popullsinë për qytetin e Varshavës;
TABELA 3.3.13	Tabela e të dhënave mbi klasat dhe popullsinë për qytetin e Vjenës;
TABELA 3.4.1	Tabela e të dhënave mbi sipërfaqet e gjelbra të disa qyteteve evropiane;
TABELA 3.4.2	Tabela e të dhënave mbi sipërfaqet e gjelbra të disa qyteteve evropiane;
TABELA 3.4.3	Tabela e të dhënave mbi sipërfaqet e gjelbra të disa qyteteve evropiane;
TABELA 3.4.4	Tabela e të dhënave mbi sipërfaqet e gjelbra të disa qyteteve evropiane;
TABELA 4.4.1.1	Tabelë e vlerave të kategorive kryesore treguese të Shtrirjes Urbane të Qytetit të Tiranës deri në vitin 1944;
TABELA 4.4.2.1	Tabelë e vlerave të kategorive kryesore treguese të Shtrirjes Urbane të Qytetit të Tiranës deri në vitin 1984;
TABELA 4.4.3.1	Tabelë e vlerave të kategorive kryesore treguese të Shtrirjes Urbane të Qytetit të Tiranës deri në vitin 1994;
TABELA 4.4.4.1	Tabelë e vlerave të kategorive kryesore treguese të Shtrirjes Urbane të Qytetit të Tiranës deri në vitin 2007;
TABELA 4.4.5.1	Tabelë e vlerave të kategorive kryesore treguese të Shtrirjes Urbane të Qytetit të Tiranës deri në vitin 2015;
TABELA 4.4.6.1	Tabelë e vlerave të kategorive kryesore treguese të Shtrirjes Urbane të Qytetit të Tiranës deri në vitin 2018;
TABELA 5.2.1	Tabelë e përcaktimit të kodeve të kategorive e nën-kategorive të MT PT;
TABELA 5.3.1	Tabelë e vlerave të kategorive kryesore dhe nën-kategorive treguese të Shtrirjes Urbane të Qytetit të Tiranës deri në vitin 1984;
TABELA 5.4.1	Tabelë e vlerave të kategorive kryesore dhe nën-kategorive treguese të Shtrirjes Urbane të Qytetit të Tiranës deri në vitin 1994;
TABELA 5.5.1	Tabelë e vlerave të kategorive kryesore dhe nën-kategorive treguese të Shtrirjes Urbane të Qytetit të Tiranës deri në vitin 2007;
TABELA 5.6.1	Tabelë e vlerave të kategorive kryesore dhe nën-kategorive treguese të Shtrirjes Urbane të Qytetit të Tiranës deri në vitin 2015;
TABELA 6.2.1	Tabelë e vlerave të kategorive kryesore dhe nën-kategorive treguese të Shtrirjes Urbane të Qytetit të Tiranës dhe HGJU-së deri në vitin 2018 (Pa përfshirë gjelbërimin rrugor);
TABELA 6.2.2	Tabelë e vlerave të kategorive kryesore dhe nën-kategorive treguese të Shtrirjes Urbane të Qytetit të Tiranës dhe HGJU deri në vitin 2018 (Duke përfshirë gjelbërimin rrugor);
TABELA 6.3.2.1	Hapësira e rekreacionit sipas udhëzuesve të SenStadtUm 2013;
TABELA 6.3.2.2	Standardet Kombëtare të Shoqatës së Rekreacionit dhe Parqeve, SHBA
TABELA 6.3.2.3	Standardet ANGS-t në Mbretërinë e Bashkuar;
TABELA 6.3.2.4	Përcaktimi i të dhënave në bazë të së cilave do të studiohet aksesibiliteti i HGJU-ve për qytetin e Tiranës; Data bazë e përpunuar mbi hartën e vitit 2018
TABELA 6.3.2.5	Tabelë Përmbledhëse e rezultateve mbi aksesibilitetin e HGJU-ve.
TABELA 6.15.1	Tabelë Përmbledhëse e rezultateve mbi aksesibilitetin e HGJU-ve Popullsia e Tiranës - Zona e marrë në studim sipas CENSUS 2011
TABELA 6.15.2	Tabelë Përmbledhëse e rezultateve mbi aksesibilitetin e HGJU-ve Popullsia e Tiranës - Brenda kufijve administrativë të qytetit sipas CENSUS 2011
TABELA 6.15.3	Tabelë Përmbledhëse e rezultateve mbi aksesibilitetin e HGJU-ve Popullsia e Tiranës sipas të dhënave të Bashkisë Tiranë, 2019

TABELA 6.16.1	Tabelë Përmbledhëse e rezultateve të (1) Sipërfaqes, (2) Popullsisë, (3) Sipërfaqes së HGJU-së dhe (4) Sipërfaqe e HGJU-së ne M^2 / Banor shpërndarë sipas Njësive Administrative të Tiranës
---------------	--

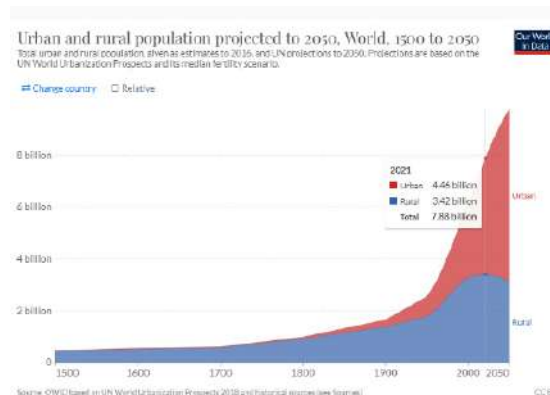
vi. Lista e Grafikëve

GRAFIK 0.10	Grafiku i popullsisë së projektuar për zonat urbane dhe rurale deri ne vitin 2050; Shkallë botërore (1500-2050);
GRAFIK 0.20	Grafiku i rritjes së popullsisë në zonat e urbanizuara dhe ato rurale; Shkallë botërore (1960-2020);
GRAFIK 1.2.1	Grafiku i ndryshimit të popullsisë në shkallë vendi dhe në qarkun Tiranë;
GRAFIK 3.4.1	Paraqitje grafike e të dhënave të gjelbërimit urban për qytetet evropiane;
GRAFIK 3.4.2	Paraqitje grafike e të dhënave të gjelbërimit urban për qytetet evropiane;
GRAFIKU 4.4.1.1	Grafik i raportit mes kategorive kryesore treguese të shtrirjes së pëlhurës urbane të qytetit të Tiranës deri afërsisht në vitin 1944;
GRAFIKU 4.4.2.1	Grafik i raportit mes kategorive kryesore treguese të shtrirjes së pëlhurës urbane të qytetit të Tiranës deri afërsisht në vitin 1984;
GRAFIKU 4.4.3.1	Grafik i raportit mes kategorive kryesore treguese të shtrirjes së pëlhurës urbane të qytetit të Tiranës deri afërsisht në vitin 1994;
GRAFIKU 4.4.4.1	Grafik i raportit mes kategorive kryesore treguese të shtrirjes së pëlhurës urbane të qytetit të Tiranës deri afërsisht në vitin 2007;
GRAFIKU 4.4.5.1	Grafik i raportit mes kategorive kryesore treguese të shtrirjes së pëlhurës urbane të qytetit të Tiranës deri afërsisht në vitin 2015;
GRAFIKU 4.4.6.1	Grafik i raportit mes kategorive kryesore treguese të shtrirjes së pëlhurës urbane të qytetit të Tiranës deri afërsisht në vitin 2018;
GRAFIKU 4.4.7.1	Grafik i dinamikës së rritjes urbane në vite; Raportit mes kategorive kryesore treguese së pëlhurës urbane të qytetit të Tiranës për periudhën 1944 – 2018;
GRAFIKU 4.4.7.2	Grafik i dinamikës së rritjes urbane në vite; Raportit mes kategorive kryesore treguese së pëlhurës urbane të qytetit të Tiranës për periudhën 1944 – 2018;
GRAFIKU 4.4.7.3	Grafik i dinamikës së rritjes demografike urbane në vite; (Të dhënat janë improvizuar nga burime të ndryshme si AEM, INSTAT, Bashkia e Tiranës);
GRAFIKU 5.3.1.1	Grafik i raportit mes kategorive kryesore treguese të shtrirjes së pëlhurës urbane të qytetit të Tiranës deri afërsisht në vitin 1984;
GRAFIKU 5.4.1.1	Grafik i raportit mes kategorive kryesore treguese të shtrirjes së pëlhurës urbane të qytetit të Tiranës deri afërsisht në vitin 1994;
GRAFIKU 5.5.1.1	Grafik i raportit mes kategorive kryesore treguese të shtrirjes së pëlhurës urbane të qytetit të Tiranës deri afërsisht në vitin 2007;
GRAFIKU 5.6.1.1	Grafik i raportit mes kategorive kryesore treguese të shtrirjes së pëlhurës urbane të qytetit të Tiranës deri afërsisht në vitin 2015;
GRAFIKU 6.2.1	Grafik i raportit mes kategorive kryesore treguese të shtrirjes së pëlhurës urbane të qytetit të Tiranës deri afërsisht në vitin 2018 duke mos konsideruar dhe konsideruar gjelbërimin rrugor si pjesë të HGJU-së;

Parathënie

Qytetet janë habitatet e fundit të krijuara nga njeriu, e megjithatë, mes të gjitha specieve, ndoshta vetëm njerëzit krijojnë *habitate* që nuk janë të përshtatshme për të jetuar (Marschall, 2009). Natyrshëm që pas një thënie të tillë lind pyetja: Çfarë do ta bënte një qytet një habitat të përshtatshëm për njeriun? Sigurisht që S. Marshall nuk mbetet i vetmi studiues i cili flet për qytetin. Janë të shumtë autorët e sferave të ndryshme të cilët adresojnë problematikën gjithmonë e në rritje të modelit të qytetit sot dhe të asaj që ai ofron për banorin e tij.

Studime mbi problematikën e qyteteve sot janë të shumta për të mundësuar ndoshta gjenerimin e një modeli të suksesshëm të një qytetit nisur edhe nga fakti i ndryshimeve drastike të popullsisë në shkallë botërore (GRAFIK 0.1), tendencës për të jetuar në qytete (GRAFIK 0.2) dhe fenomenit të urbanizimit, thënë këtë shfaqjes edhe të një fenomeni tjetër - rritjes së procesit të *antropizimit* dhe *artificializimit të territoreve natyrore*. Qyteti si habitat i njerëzve po fiton gjithmonë e më tepër rëndësi. Më shumë se gjysma e rracës njerëzore jeton tashmë në zona të urbanizuara dhe prirja apo trend-i është në rritje. Deri në vitin 2050, vlerësohet se rreth 70% e popullsisë botërore do të jetojë në mega-qytete, të cilat do të kalojnë popullsinë prej 10 milion banorësh (Renner, 2018).

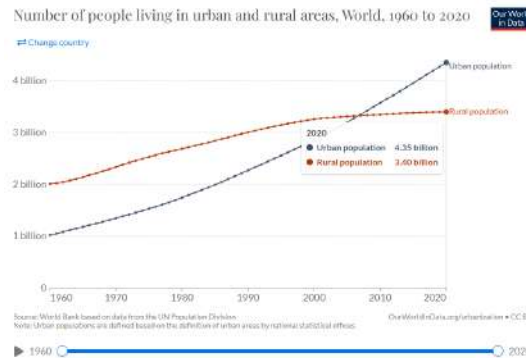
GRAFIK 0.1

Grafiku i popullsisë së projektuar për zonat urbane dhe rurale deri në vitin 2050;
Shkallë botërore (1500-2050);
Burimi: <https://ourworldindata.org>

Problemet e rritjes së popullsisë, tendencës për të jetuar në zona urbane dhe presionit gjithmonë e më të madh të zonës së urbanizuar në drejtim të territoreve natyrore do të përgjithësoheshin në studimin e dy aspekteve kryesore në këtë studim: (1) Qyteti, modeli i zhvillimit të tij; (2) Territori Natyror, duke përcaktuar në këtë formë fokusin kryesor (3) Marrëdhënien apo komunikimin mes tyre. Kjo e fundit e parë në dy pozicione apo shkallë të ndryshme, ata urbane dhe atë territoriale.

Janë pikërisht këto problematika të cilat kanë çuar në tendencat e studimeve që zhvillohen sot në nivele ndërkombëtare edhe për shkak të gjithë qasjes që ekziston mbi zhvillimin e qëndrueshëm të qyteteve dhe shkallën e jetueshmërisë së tyre, e që

shqetësojnë një komunitet shumë të madh profesionistësh sot në botë, duke përfshirë planifikues, urbanistë, arkitektë, inxhinierë, ekologjistë, biologë, sociologë, etj.

GRAFIK 0.2 Grafiku i popullsisë së zonave urbane dhe atyre rurale; Shkallë botërore (1960-2020); Burimi: <https://ourworldindata.org>

Cili është dimensiononi natyror i pëlhurës urbane në qytetin e Tiranës? Do të përbënte dhe pyetjen kryesore të këtij kërkimi.

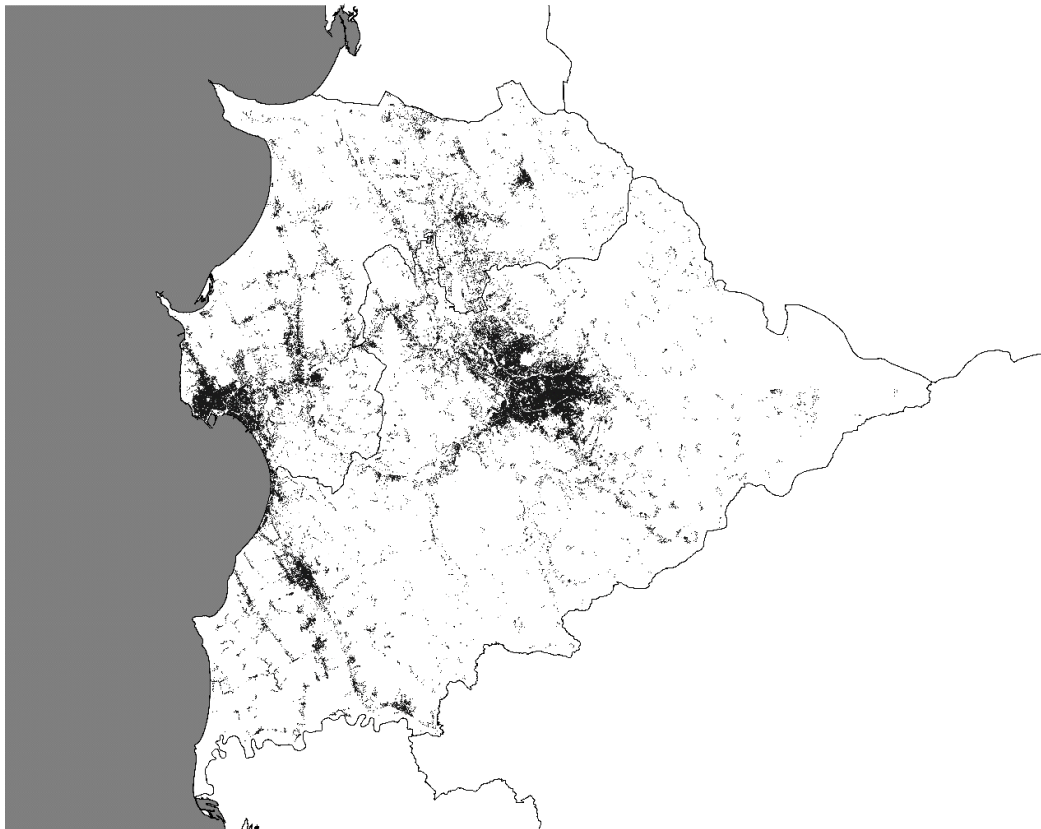

FIGURA 0.1 Urbanizim Vs. Territor Natyror në qarkun e Tiranës; Burimi: AKPT; Përpunoi: Autori

Nëse i referohemi lëvizjeve demografike si rezultat i trend-it të përgjithshëm në zhvillimet lokale, por dhe i ndryshimeve socio-ekonomike të viteve '90, sigurisht zona perëndimore e territorit të Shqipërisë është nën presionin e urbanizimit tash' e 30 vite më parë duke u përqendruar sigurisht pranë qyteteve, ku dhe potencialet socio-ekonomike janë më të mëdha. Në hartën e urbanizimit të territorit shqiptar, lehtësisht evidentohet trekëndëshi Tiranë - Durrës - Elbasan si territori me tendencën më të madhe të urbanizimit duke tentuar madje të krijojë një zonë të urbanizuar të vazhduar sidomos në territorin e qarkut Tiranës (FIGURA 0.1).

Janë pikërisht këto zhvillime të cilat kanë krijuar një terren të përshtatshëm për të zhvilluar këtë kërkim i cili është përpjekur të adresojë disa problematika të lidhura ndër vete e që shtrihen në disa nivele, por gjithmonë pa u shkëputur nga fokusi kryesor përcaktimi i dimensionit natyror në pëlhurën urbane të qytetit të Tiranës, thënë këtë analizim i marrëdhënies së elementëve natyrorë dhe gjysmë natyrorë me pëlhurën urbane të qytetit.

Do të duhet të sqarohet që në fillim të këtij kërkimi se qasjet teorike dhe ato të politikë-bërjeve të cilat do të ndihmojnë në kthimin e një përgjigjeje ndaj pyetjes kryesore të kërkimit, por dhe nën-pyetjeve të cilat dalin si rrjedhim i metodologjisë së ndjekur, shtrihen në fushën e landscape-it apo siç do të preferonim ta përkthenim në gjuhën shqipe fushën e peizazhit, në veçanti atij natyror.

1. Hyrje

1.1 Qasje të përgjithshme (të zhvillimit të territorit) në nivel ndërkombëtar

Prej disa dekadash zhvillimi i qëndrueshëm mbetet kryefjala në çdo zhvillim në nivel global. Ndërsa në vitet '70 ky zhvillim lidhej më tepër me problematikën e resurseve energjetike dhe orientohej kryesisht drejt konsumit të energjive të shterueshme dhe përdorimit të energjive rinovuese, siç janë energjia diellore, e erës, ajo gjeo-termike, pra me një fokus kryesor të orientuar drejt shkallës së vogël të ndërhyrjes në territor - ndërtesës, në dekadat e mëvonshme, kryesisht për shkak të rritjes drastike të popullsisë, vëmendja është përqendruar dhe ka fokus kryesor konsumin e resurseve dhe në mënyrën se si popullatat ndikojnë në shkatërrim apo konsumim të tyre. Territori natyror si furnizues kryesor i ushqimit për popullsinë globale është burimi kryesor i cili do të duhet të menaxhohet në formë të tillë që të sigurojë qëndrueshmëri dhe qytetet si organizma gjithmonë e në rritje (për shkak të tendencave në lëvizjet demografike) do të duhet të modelohen në formë të tillë që jo vetëm të sigurojnë qëndrueshmëri dhe jetueshmëri brenda vetes së tyre, por të kenë ndikim minimal në territorin natyror dhe atij gjysmë natyror në kufijtë e tyre. Sa më sipër, zhvillimi i qëndrueshëm përben një objektiv shumë kompleks e të lëvizshëm në funksion dhe të dinamikave të popullsisë dhe zhvillimeve socio-ekonomike që shoqërojnë këto dinamika në shkallë botërore. Pikërisht për shkak të këtij kompleksiteti që ky objektiv ka, ky studim krahas kthimit të përgjigjes ndaj pyetjes kryesore, ka për qëllim edhe të ilustrojë në formë të përmbledhur ndërlidhjen mes objektivave të zhvillimit të qëndrueshëm dhe fushës së kërkimit - peizazhit natyror.

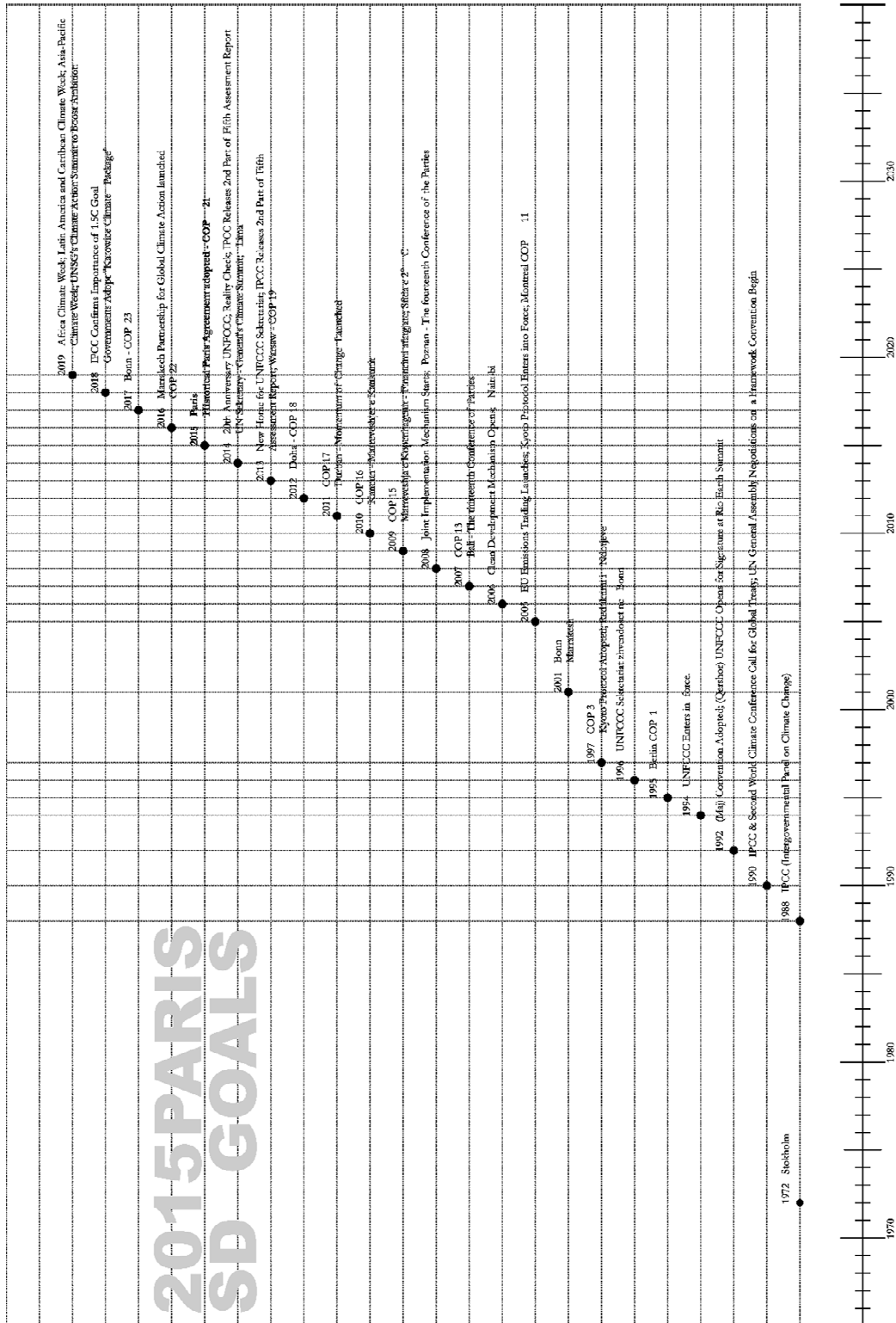
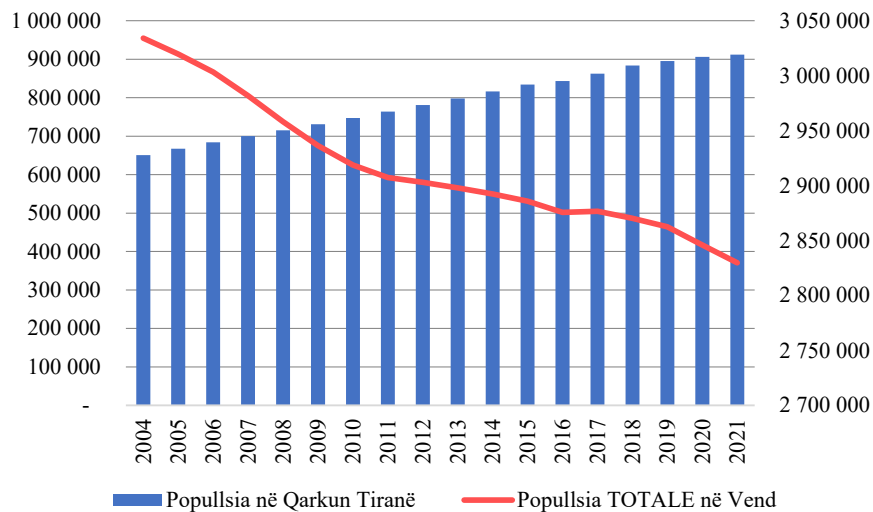

TABELA 1.1.1

Tabelë e shtrirjes në kohë të ngjarjeve të rëndësishme në nivel global për ZHQ;
 Burimi: <https://www.un.org/>
 Përpunoi: Autori

1.2 Përshkrim i zhvillimeve në nivel lokal; Zona urbane dhe peri-urbane e qytetit të Tiranës;

Tirana, metropoli i Shqipërisë, i nënshtrohet çdo ditë transformimeve urbane. Sigurisht dinamika e këtyre është shumë evidente dhe e lartë sidomos në 30 vitet e fundit edhe për shkak të ndryshimeve socio-ekonomike që kanë ndodhur në shkallë vendi. Tirana në këtë 30-vjeçar të fundit është shoqëruar me një rritje drastike si në terma të popullsisë që jeton apo preferon të jetojë në të, si në terma të dimensionit dhe shtrirjes në drejtim të territoreve natyrore dhe gjysmë-natyrore. Ky fenomen shfaqet pasi dukshëm Tirana përbën një pol atraktiv si për sa i takon ofertës ekonomike, ashtu edhe asaj social-kulturore. Këto janë arsyet kryesore se pse kryeqyteti ka reflektuar gjithmonë efektin “magnet” në thithje të popullsisë dhe lëvizjeve demografike në drejtim të saj.

GRAFIK 1.2.1

Grafiku i ndryshimit të popullsisë në shkallë vendi dhe në qarkun Tiranë;

Burimi: <http://www.instat.gov.al>

Përpunoi: Autori

Nëse i referohemi shifrave të INSTAT (2021), ndërsa në këto 30 vitet e fundit popullsia në rang vendi është në zbritje (për shkak të emigrimit ende të lartë), në qarkun Tiranë tendenca është gjithmonë në rritje (GRAFIK 1.2.1). Referuar Planit të Përgjithshëm Vendor të Bashkisë Tiranë (PPV-së së Tiranës) pritet që në vitin 2030 Tirana të kapë në rang Bashkie popullsinë e projektuar 1,590,696 banorë (Municipality of Tirana, 2017). Është pikërisht kjo tendencë e lëvizjes demografike që rrit nevojën për zona të reja banimi, apo në përgjithësi nxit zhvillimin e Sistemit Urban e si rrjedhim të rritjes së densitetit dhe/apo të artificializimit të territoreve të reja natyrore dhe atyre gjysmë-natyrore. I gjithë ky zhvillim kuptueshëm shoqërohet edhe me një dinamikë të vazhdueshme dhe ndryshim të Peizazhit Natyror. Pikërisht këto zhvillime vlerësohen si elemente për t’u matur, kontrolluar e vlerësuar në terma të standardeve e politikave

globale sot të Zhvillimit të Qëndrueshëm sidomos në drejtim të përdorimit të resurseve natyrore dhe kthimit të tokave të punueshme dhe atyre natyrore në toka të artificializuara. Si rrjedhojë e të gjithë transformimeve demografike që kanë ndodhur, procesit të menjëhershëm të urbanizimit që ka ardhur si pasojë e të mos qenit gati në terma të kapaciteteve projektuese, planifikuese e kontrolluese, njëri prej fenomeneve që ka ndodhur dhe do të tentohet të vlerësohet në këtë studim në periudha të ndryshme kohore është:

- (a) Krijimi i zonave të reja të urbanizuara, thënë këtë shtrirje gjithmonë e më e madhe në territor.

Në brendësi të kontekstit të qytetit të Tiranës çdo ditë e më tepër në përditshmërinë tonë hasen diskutime mbi prezencën e hapësirave publike, cilësinë e atyre ekzistueseve e sidomos të prezencës ose jo të atyre me karakter natyror, ose siç ne i njohim - parqeve në zonat urbane. Diskutimet janë shtuar vitin e fundit së tepërmi edhe për efekt të pandemisë së shkaktuar nga virusi COVID-19 dhe rëndësisë (së vërtetuar tashmë) që ka prezenca e këtyre elementëve në një kontekst urban. Krahas shtrirjes në territor, fenomen tjetër që ka ndodhur do të mund të përshkruhej si rritje e densitetit të sistemit urban, ose:

- (b) Mbushje dhe transformim i pëlhurës urbane ekzistuese duke tentuar në këtë formë të zvogëlojë prezencën e hapësirave të lira urbane (të gjitha formave);

Në të dyja format e këtij zhvillimi ngelen për t'u vlerësuar objektivist (1) shkalla e transformimit të territoreve; (2) tendencat e zhvillimit në kohë dhe dinamika e tyre; (3) balancat apo disbalancat e krijuara; vlerësimi cilësor me qëllim të kuptuarit e efekteve, sidomos mjedisore e sociale të kësaj mënyre zhvillimi. I gjithë procesi në përgjithësi, e në qytetin e Tiranës në veçanti, rezulton të jetë shumë kompleks dhe gjithëpërfshirës. Do të duhet të ritheksojmë që ky kërkim fokusohet dhe realizon vlerësime nën lentën e sistemeve natyrore dhe atyre gjysmë - natyrore. Parë në këtë këndvështrim, aspektet e vlerësimit kanalizohen pikërisht në mbledhje informacioni, krijim e mbledhje të dhënash (data bazë), interpretime, analizime, vlerësime dhe diskutime të orientuara drejt dy problematikave kryesore:

- 1.2c Dimensioni natyror në terma të shtrirjes së qytetit në territor;
- 1.2d Dimensioni natyror në brendësi të sistemit urban;

1.3 Identifikimi i Problemit dhe ngritja e pyetjes kryesore të kërkimit

Edhe më parë si rrjedhojë e hartimit të Planit të Përgjithshëm Vendor të Tiranës (PPV TR030) dhe strategjive të tij, jo pak herë këto tema diskutimi mbi hapësirat publike, parkun e liqenit artificial, parqeve periferike si parku i Farkës, pylli në perimetër (i njohur me emërtimet si Pylli Orbital apo Metrobosco) e të tjera, janë pjesë e lajmeve në të përditshmen tonë. Aktorët lokalë prej disa vitesh tashmë gjenden të përfshirë në një seri aktiviteteve ku shtim i vegjetacionit realizohet në territore të ndryshme të Bashkisë Tiranë, gjë që ilustron interesin që ky aspekt ka në programin (agjendën) e zhvillimit të kryeqytetit, duke përfaqësuar një element shumë të rëndësishëm në jetën e

banorëve të një qyteti. Por krahas këtij skenari zhvillimi, një tjetër skenar prej kohësh zhvillohet paralelisht. Po aq aktuale dhe e pranishme, ndoshta me ndikim edhe më të madh në jetën e banorëve të kryeqytetit janë ndërkohë ndërtimet dhe kantieret e reja qoftë këto në brendësi të pëlhurës urbane të qytetit, qoftë këto edhe në zonën peri-urbane të tij. Silueta apo “skyline-i” i qytetit mund të ilustronjë më shumë se çdo gjë tjetër shkallën e lartë të kësaj tendence në qytet në këto 30 vitet e fundit.

Të gjitha këto fenomene që ndodhin në qytet përcaktojnë, apo krijojnë një dyzim (dichotomy) mes qasjes apo tendencës në të cilin qyteti ka planifikuar dhe tenton të zhvillohet. Nëse në kontekstin ndërkombëtar dhe sidomos atij evropian, tendencat janë shumë të lexueshme por dhe të matshme mbi ruajtjen e ekuilibrave mes antropizimit dhe sistemeve natyrore, në kontekstin lokal ende nuk është zhvilluar madje nuk ka as metodologji të ndonjë vlerësimi sasior dhe cilësor të këtij aspekti. Pikërisht ky është sfondi në shkallë lokale dhe ndërkombëtare, mbi të cilin ngrihen edhe pyetjet kryesore të këtij kërkimi:

Parë nëpërmjet lentës së sistemeve natyrore dhe gjysmë-natyrore, cili është dimensionin natyror i pëlhurës urbane të qytetit të Tiranës?

Thënë sa më sipër, mënyra e trajtimit të kësaj teme disertacioni ka për qëllim shmangien në maksimum të aspekteve që mund të interpretohen dhe atyre subjektivë dhe do të tentojë t’i përmbahet shifrave, metodave dhe vlerësimeve objektive (sasiorë dhe cilësorë) për të përfruar një diskutim sa më afër realitetit dhe jo vetëm, por për ta bërë kontekstin lokal të krahasueshëm me atë evropian që përbën dhe një tjetër nën-objektiv të këtij studimi.

1.4 Përcaktimi i metodologjisë së përgjithshme të kërkimit

Ky kërkim është konceptuar i organizuar me një hyrje dhe më pas zhvillimit të tre pjesëve, të cilat përveçse janë komplementare të njëra-tjetrës, mund të qëndrojnë duke u zhvilluar me tej edhe si pjesë studimore më vete duke synuar gjithsecila të ketë një rezultat të vetin, por ku peshën kryesore e merr krijimi i data bazës, analizimi dhe vlerësimi i dimensionit në terma sasiorë dhe cilësorë i sistemeve natyrore dhe gjysmë natyrore në pëlhurën urbane të qytetit të Tiranës. Organizimi në këtë formë ka qenë deri diku i detyruar edhe si rrjedhojë e mungesës së një data baze mbi të cilën të mund të zhvilloheshin analiza të detajuara dhe të thelluara, ca më pak të studimeve lokale në fushën e landscape-it apo peizazhit natyror.

Kështu, për të mundësuar kthimin e përgjigjes ndaj pyetjes kryesore të kërkimit, pas studimit të literaturës dhe aspekteve teorike e qasjeve në nivel ndërkombëtar, janë kombinuar disa metoda të kërkimit si (i) metoda të vlerësimit sasior; (ii) metoda të kërkimit cilësor dhe në pjesën e tretë prezantohet një eksperiment i realizuar në proceset didaktike, që përfaqëson (iii) metodën e kërkimit nëpërmjet procesit të projektimit (TABELA 1.4.1).

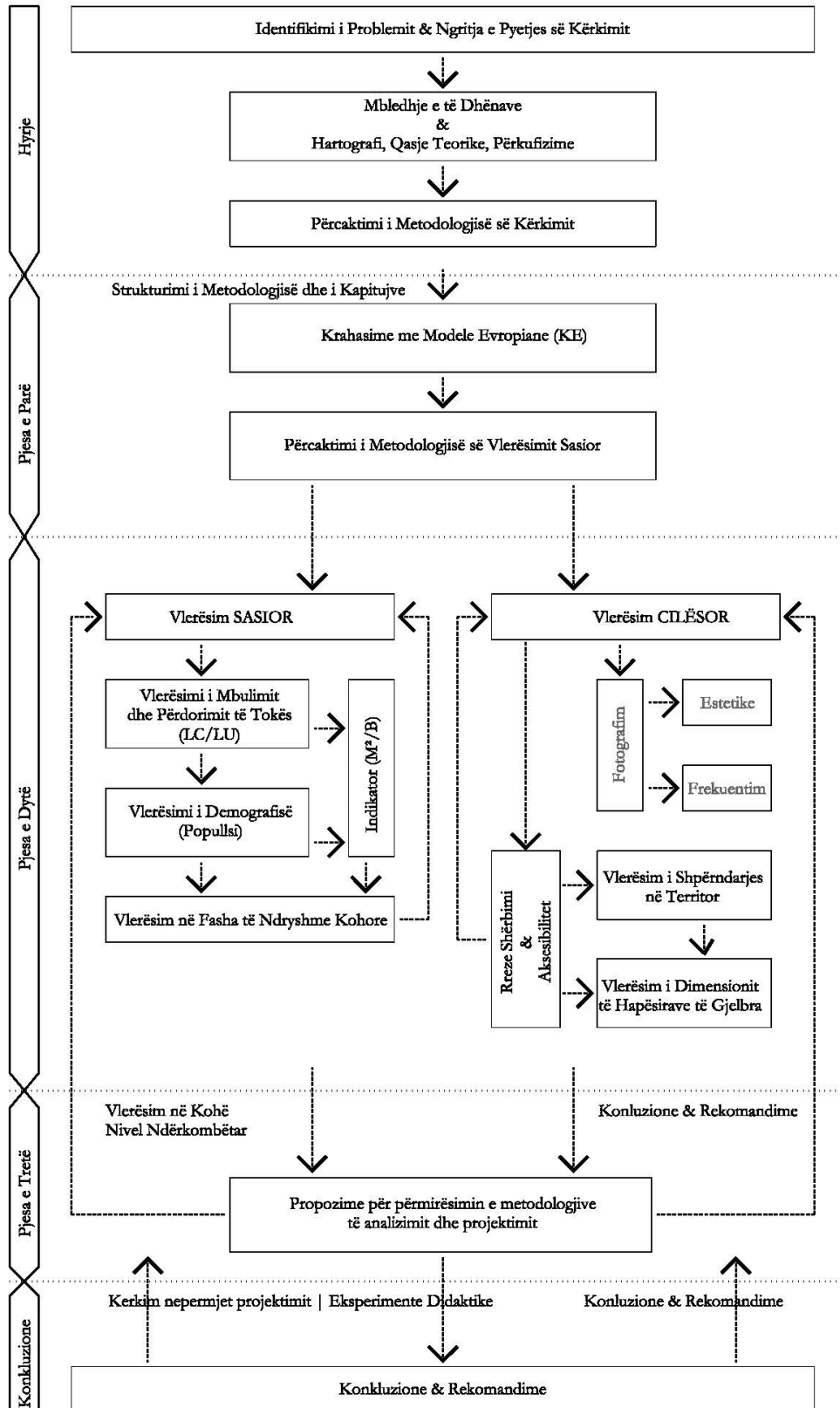

TABELA 1.4.1

Tabelë ilustruese e zhvillimit të Metodës | Metodave së Kërkimit;
Përpunoi: Autori

Hyrja - Me mbledhjen e informacioneve teorike, hartografike dhe data bazës ekzistuese, për të mundësuar me pas kthimin e pyetjes kryesore të kërkimit, rezultoi e nevojshme përshkrimi i një përmbledhjeje të qasjeve teorike në fushën e kërkimit për të sqaruar disa koncepte kryesore të cilat janë sfidë e kërkimeve dhe zhvillimeve sot në botë, e sidomos në vendet evropiane. Kjo realizohet edhe për faktin se është një fushë kërkimi relativisht komplekse që prej fillësive të saj, gjatë gjithë kohës në evoluim dhe referuar shumë shkrimeve, ende në kërkim të vetes së vet.

Është vlerësuar si i domosdoshëm një shpjegim në nivel teorik për të kuptuar se çfarë elementësh, apo kë segment në fushën e peizazhit natyror ky studim ka për qëllim të përmbushë. Krijimi i një sfondi të qartë teorik dhe të kuptuarit të qasjes/qasjeve mbi projektimin/planifikimin në shkallë të ndryshme të pëlhurës urbane/territorit është konsideruar si një fazë shumë e rëndësishme për të arritur në konkluzione të tilla të cilat do të mund të shërbenin në organizimin dhe strukturimin më pas të gjithë kërkimit në fazat dhe kalimin e proceseve të mëposhtme:

Pjesa e Parë - Kjo pjesë e studimit tenton të realizojë një kërkim në terma ndërkombëtarë për të mundësuar krijimin e një modeli reference, e që më pas të mund të përdoret për t'u krahasuar me modelin ekzistues lokal. Kështu, nëpërmjet kombinimit të metodave të kërkimit sasior dhe krahasimeve, tentohet të realizohen vlerësime mes konteksteve të ndryshëm. Në kushtet e mungesës se referencave lokale në këtë fushë kërkimi, është tentuar të përcaktohen për të analizuar të dhëna në analogji me terma të përdorur në fushat akademike dhe atë legjislativë të Komunitetit Evropian. E gjithë kjo pjesë e parë është vlerësuar si një domosdoshmëri jo vetëm për të evidentuar apo nënvizuar elementët të cilët do të konsiderohen në kryerjen e këtij studimi, por dhe për të nxjerre në pah problematika të tjera në nivel lokal të cilat mund të jenë pjesë e studimeve të mëvonshme, sikundër edhe ka rezultuar, e do të trajtohen në kapitujt e mëvonshëm.

Pjesa e Dytë - Në këtë fazë të dytë, pasi janë përcaktuar termat në analogji me kontekstin evropian, tentohet të kuptohet konteksti lokal duke filluar nga dinamika e shtrirjes urbane në kohë, forma e qytetit, marrëdhënia që ky organizëm ka tentuar të krijojë me territorin, shkalla e ruajtjes së territorit natyror dhe gjysmë - natyror në periudha të ndryshme. Kjo përfaqëson atë pjesë të studimit e cila ka për qëllim të kthejë përgjigje edhe ndaj pyetjes kryesore të kërkimit. Duke qenë një fushë relativisht komplekse, janë përzgjedhur metoda dhe zëra të cilët do të mund t'i kthejnë përgjigje kësaj pyetje. Thënë këtë, është vlerësuar se verifikimi i termave sasiorë dhe pjesërisht cilësorë, paraqiten si metoda të mundshme për kthimin e kësaj përgjigjeje. Ndërsa për sa i takon termave sasiorë është e qartë se për çfarë komponenti/komponentësh bëhet fjalë, në terma cilësorë është bërë një përzgjedhje e elementeve të cilët përcaktojnë cilësinë e zonave me karakter natyror të cilët janë shumë. Në këtë kërkim me përcaktim cilësor i kemi referuar “aksesibilitetit” apo siç njihet ndryshe të qasurit apo të arriturit, duke ju referuar shkallës së afërsisë që çdo kategori e paracaktuar në studim e peizazhit natyror do të mund të ketë me banorët.

Pjesa e Tretë - Për ta bërë më të prekshëm këtë kërkim, por dhe për ta ndërlidhur fushën e kërkimit dhe vënë në funksion të zhvillimit të metodologjive të projektimit apo planifikimit, është përzgjedhur një projekt i zhvilluar përgjatë zhvillimit të Studiove të Diplomës ku ilustrohen rezultatet që mund të sjellë procesi i kujdesshëm i projektimit. Në këtë rast, metodat e analizimit nëpërmjet projektimit janë ndërthurur me metodat krahasimeve për të nxjerrë konkluzione dhe për të dhënë rekomandime, bazuar edhe në kërkimin e kryer mbi procesin e projektimit në fushën e zhvillimit të landscape-it apo peizazhit natyror.

Pas zhvillimit të këtyre pjesëve, vijohet me një përshkrim të vazhdimësisë së studimeve dhe hartim të konkluzioneve dhe rekomandimeve.

1.5 Pse ky kërkim?

Shqetësimi kryesor në nivel global në ditët e sotme është rritja e popullsisë në nivel global e si rrjedhim edhe sigurimi i burimeve natyrore për këtë popullsi gjithmonë e në rritje jo vetëm për popullsinë sot, por për brezat e ardhshëm nisur dhe nga vetë përkufizimi i ZHQ. Duke vlerësuar të gjitha zhvillimet në botë, sidomos ato urbane janë analizuar problematika të cilat në nivel planifikimi keq-menaxhojnë sistemet natyrore pre-ekzistuese. Thënë këtë, probleme të fragmentarizmit të territorit, shpyllëzimeve, dëmtimit e të gjithë sistemeve natyrore e si rrjedhim ekosistemeve, vlerësohen për të mundësuar jo vetëm teori dhe strategji të tjera në nivel të zhvillimit për të mos i dëmtuar ato, por dhe për të mundësuar ristrukturimin e sistemeve natyrore tashme të dëmtuara. Pra gjithë ky proces është i lidhur ngushtë me mënyrën e zhvillimit të territoreve për të mundësuar ruajtjen e resurseve natyrore dhe përdorimin e qëndrueshëm të tokës në shërbim të popullatave. Është e vërtetuar tashmë se njeriu nëpërmjet ndërhyrjeve të tij, antropizimit dhe zhvillimit të habitateve të tij është shkaktari kryesor i krijimit të problemit. Në këtë kontekst, mënyra se si këto habitate që ne i klasifikojmë si zona urbane, zhvillohen dhe shtrihen në territor në kuadër të zhvillimit të qëndrueshëm, merr rëndësi të madhe për sa i takon konsumimit të tokës. Nga ana tjetër, duke qenë organizma gjithmonë e në rritje, cilësia që ato i ofrojnë popullatave, është një tjetër prioritet. Ashtu sikurse do të mund të ilustrohet në kapitujt që vijojnë, prezenca e peizazhit natyror në brendësi të pëlhurës urbane është një komponent shumë i rëndësishëm, e si i tillë do të duhet të konsiderohet gjatë gjithë proceseve të planifikimit për vete faktin e shkallës vulnerabile që mbart.

1.5.1 Rëndësia e ruajtjes së sistemeve natyrore në zonat urbane, peri-urbane dhe rurale

Parë në këtë këndvështrim, ruajtja e territoreve në kufijtë e peri-urbanes së qytetit të Tiranës është një prioritet. Prej tre dekadash tashmë qyteti vijon të shtrihet në drejtimin horizontal duke transformuar territoret nga natyrore apo gjysmë - natyrore (me karakter agrikulturor) në territore të antropizuara. Siç do të shpjegohet edhe në kapitujt e mëvonshëm, përdorimi i tokës në mënyrë të racionalizuar është një prej metodave të konservimit të territoreve natyrore e nëpërmjet kësaj strategjie – ruajtja e resurseve natyrore për brezat e ardhshëm. Vëmendja për sa i takon ruajtjes së peizazhit natyror në perimetër të zonave të urbanizuara ka një rëndësi edhe më të madhe nëse konsiderojmë aspektin identitar të tyre.

1.5.2 Rëndësia e ruajtjes dhe zhvillimit të sistemeve natyrore dhe gjysmë - natyrore në brendësi të sistemeve urbane

Një gol tjetër i rëndësishëm në lidhje me ZHQ është dhe cilësisë së jetës në aspektet sociale, ekonomike dhe mjedisore që habitatet e njerëzve ofrojnë nëpërmjet mënyrës së si zhvillohen, marrëdhënies që krijojnë me territoret natyrore apo gjysmë-natyrore në brendësi të tyre. Me shtrirjen e madhe që këto organizma po fitojnë, gjithmonë e më tepër fiton rëndësi prezenca e këtyre territoreve në brendësi të pëlhurës urbane për të qenë në afërsi me banorin. Është vërtetuar nga shumë studime të kryera që prezenca në distancë të afërt e këtyre mjedisëve me karakter natyror ndikon ndjeshëm në mirëqenien dhe shëndetin e njeriut, përfshirë atë mendor.

Vëmendja sot qëndron jo vetëm tek njeriu, por dhe tek vazhdimësia e jetës cilësore të gjithë specieve si një kusht i domosdoshëm për të siguruar vazhdimësinë e jetës. Historikisht shumica e qyteteve kanë qenë të lira nga hapësirat e gjelbra, por qytetet kanë qenë relativisht të vogla dhe shumica e njerëzve jetonin në zonat rurale. Vetëm në shekullin e 19-të u arrit që rëndësia e parqeve dhe e hapësirave të tjera urbane të gjelbra për banorët të njihej deri diku (Swanwick et al., 2003). Në ditët e sotme kuptohet që sistemet natyrore dhe gjysmë - natyrore të cilat vijnë në pëlhurën urbane në formën e Hapësirave të Gjelbra Urbane (HGJU) janë thelbësore në mirë-funksionimin dhe në sigurimin e një qyteti të qëndrueshëm dhe të jetueshëm nëpërmjet të gjithë përfitimeve që sjellin në aspektet (i) Sociale; (ii) Ekonomike; (iii) Mjedisore. HGJU (1) Luajnë një rol në jetën rekreative të përditshmërisë së banorëve të një qyteti; (2) Kontribuojnë në ruajtjen e biodiversitetit; (3) Kontribuojnë në identitetin kulturor të një qyteti; (4) Ndhimojnë në mirëmbajtjen dhe përmirësimin e cilësisë mjedisore të qytetit; dhe (5) Sjellin zgjidhje natyrore ndaj problemeve teknike (trajtimi i ujërave të ndotura) në qytete (Sandström 2002). Përveçse evidencave gjithmonë e në rritje të përfitimeve të HGJU, interesi për to udhëhiqet nga disa faktorë të tjerë sipas Swanwick et al. (2003): (Green Surge 3.1).

1.5.3 Përmbledhje e përfitimeve të prezencës së gjelbërimit në afërsi dhe brendësi të sistemeve urbane

Duke parë gjithë qasjet në shkallë ndërkombëtare, diskutimet shumë të shpeshta mbi zhvillimin e qëndrueshëm, mjedisi në përgjithësi dhe sistemet natyrore në veçanti kanë fituar një pozicionim të rëndësishëm, qoftë në aspektet teorike, qoftë në aspektet praktike. Peizazhi natyror dhe ai urban si fusha kërkimi e sidomos aplikimi në kontekstin shqiptar, janë ende fusha të pa eksploruara në këndvështrimin personal.

Me daljen e vendit nga një sistem totalitar dhe kalimin e tij në ekonomi të tregut të lirë, qyteti dhe banorët e tij janë munduar të adresojnë aspektet më jetike si p.sh. strehimi apo sigurimi i të ardhurave bazë të jetesës. Problematika të tjera të lidhura me pronësinë kanë qenë dhe janë ende të pa-zgjidhura në një pjesë të madhe duke renduar edhe me shumë problemet e zhvillimit dhe konservimit të territoreve natyrore dhe gjysmë - natyrore. Thënë sa më sipër, zhvillimi i menjëhershëm, sidomos 30-vjeçarin e fundit, bazohet kryesisht në ndërtimin e modeleve të shpejta ekonomike të zhvillimit të qyteteve apo qendrave urbane. Më pak vëmendje i është kushtuar zhvillimit të qëndrueshëm që është një koncept që shtrihet përtej aspektit ekonomik, e shumë pak

është folur e flitet për specifika që përcaktojnë cilësinë e jetës që ofrohet në qendrat e urbanizuara, ku duhet theksuar që Peizazhi Natyror luan një rol shumë të rëndësishëm. Në këtë këndvështrim, duke qenë dhe një nga elementët më vulnerabile në procese të ndryshme që janë zhvilluar, prezenca e sistemeve natyrore pothuaj ka rezultuar shpesh larg vëmendjes së aktorëve pjesëmarrës.

Duke u rikthyer në vëmendjen që ky aspekt ka fituar sot në nivele të ndryshme, është parë i domosdoshëm realizimi i një kërkimi në këtë fushë për të filluar e kontribuar sadopak duke filluar që nga kërkesa për vëmendje, një tentativë për të krijuar data-bazë, e për të vijuar deri tek supozimet apo propozimet e zhvillimit të metodave të përmirësuara gjatë procesit të projektimit. Thënë këtë, ky studim vjen si një thirrje për vëmendje ndaj një elementi shumë vulnerabile në kontekstin shqiptar - Peizazhit Natyror sidomos ruajtjes, zhvillimit dhe prezencës së tij brenda e në afërsi të kontekstit urban.

Suksesi i ruajtjes së peizazhit natyror është i lidhur në mënyrë paradoksale me zgjerimin e planifikuar të peizazheve të modifikuara nga njeriu në një zonë natyrore dhe kudo ku ka peizazh rural, në periferitë urbane gjithashtu. (Glikson, 1971)

1.6 Ngritja e pyetjeve të kërimit dhe përcaktimi i objektivave të studimit

Për t'ju përgjigjur pyetjes kryesore të kërimit mbi përcaktimin e dimensionit natyror të pëlurës urbane të qytetit të Tiranës, janë përcaktuar disa hapa paraprake e janë ngritur disa nën-pyetje mbi të cilat janë përcaktuar dhe objektivat e këtij kërkimi. Nëpërmjet grupimit të tematikave janë përcaktuar me pas kapitujt (FIGURA 1.6.1). Në vazhdimësi e për të plotësuar pyetjen kryesore të kërimit “Cili është dimensionin natyror dhe gjysmë-natyror në pëlurën urbane të qytetit të Tiranës?” lindin një seri nën-pyetjesh të cilat në këtë studim janë renditur dhe organizuar si më poshtë:

- (i) **Nën pyetje 01 - Cila do të ishte fusha e kërimit dhe cilët do të ishin treguesit kryesorë të kësaj fushe kërkimi, që do të mund t'i përgjigjeshin pyetjes në komunikimin mes urbanizimit dhe territorit natyror e atij gjysmë-natyror?**

(Objektiv 01.1) Në terma të përgjithshëm lind e nevojshme të zhvillohet në nivel informues prezantimi i fushës së kërimit ajo e peizazhit natyror, si një ndër fushat më të pa-eksploruara në nivel lokal e ndërkohë fusha e studimit më e përshtatshme në të gjitha nivelet në kthimin e përgjigjes kryesore të kërimit. Të kuptuarit e rëndësisë së këtij kërkimi nuk do të mund të dilte qartë pa përshkrimin e rolit dhe rëndësisë së tij përgjatë historisë si shoqëruar në zhvillimin e qyteteve. Është pikërisht konteksti historik i cili do të jetë fillesa e zhvillimit të modelit teorik dhe përcaktimit të elementëve thelbësorë që do të trajtohen. (Objektiv 01.2) Për të përcaktuar më pas treguesit kryesorë, do të ishte e nevojshme të shpjegohej shkalla e kompleksitetit në këtë fushë kërkimi në mënyrën se si trajtohet sot, e më pas të përcaktohej matrica me treguesit kryesorë mbi të cilët do të mund të mbështetej ky kërkim në mënyrë specifike.

- (ii) **Nën pyetje 02 - Cila është marrëdhënia mes landscape-it dhe qasjet e zhvillimit të qëndrueshëm sot?**

(Objektiv 02.1) Përshkrimi i qasjeve në planifikimin territorial dhe pozicionit që ka fituar sot projektimi dhe planifikimi i peizazhit natyror (landscape-it) në marrëdhënien mes urbanizimit dhe territoreve natyrore, në shërbim të sigurimit të cilësisë së jetës në to do të duhet të specifikohet e të dalë në pah nëpërmjet trajtimit të tendencave kryesore të zhvillimit e thënë këtu, më pas arsyet e përzgjedhjes së këtij studimi do të mund të kuptohen më mire. Është për t'u theksuar rëndësia e tij përgjatë proceseve të planifikimit të territorit, sidomos të territoreve urbane. (Objektiv 02.2) Përcaktimi i indikatorëve të rëndësishëm (referuar aspekteve teorike dhe standardeve ndërkombëtare) për t'u vlerësuar, është një tjetër objektiv i rëndësishëm i cili fillon gradualisht të strukturojë dhe kërkimin. Praktikisht objektivat e vendosur deri tani kanë për qëllim të krijojnë një sfond teorik dhe praktik të përshtatshëm për të vijuar më pas me hapa të tjerë të vlerësimeve të këtij kërkimi.

(i) Nën pyetje 03 - Paralelizëm mes modeleve lokale dhe evropiane. Cilat do të ishin indikatorët lokalë në nivel sasior e cilësor të cilët do të duhet të analizohen?

(Objektiv 03.1) Me qëllim kthimin nga një vlerësim subjektiv, në një vlerësim objektiv, përcaktimi i indikatorëve të cilët do të vlerësohen është i nevojshëm. Mblidhet data-baza, organizohen dhe analizohen të gjitha përkufizimet, terminologjitë e standardet në nivel lokal. Krahasimi i tyre me qasjet ndërkombëtare, pas prezantimit të tyre, lind si nevojë për të dhënë një pozicion më të mirë në një kontekst më të gjerë e për të bërë të mundur, krijimi i paralelizmave. Përcaktimi i metodologjisë krahasuese është gjithashtu një proces i nevojshëm. Realizimi i krahasimeve me kontekste të ngjashme është një objektiv shumë i rëndësishëm për të mundësuar të kuptuarit e vlerësuarit të situatës në të cilën qyteti ndodhet, parë nën këtë lente.

(ii) Nën pyetje 04 - Cila ka qenë qasja përgjatë historisë dhe tani në urbanizimin e Tiranës për sa i takon prezencës së sistemeve natyrorë dhe atyre gjysmë-natyrorë?

(Objektiv 04.1) Për t'ju përgjigjur kësaj pyetje, analizimi sipas faktit i momenteve të ndryshme historike bazuar në hartografi është i nevojshëm. Të preferuara në këtë proces mbeten ortofotot për shkak të informacionit që kanë mbi mbulimin e tokës. Pas përcaktimit të indikatorëve që do të vlerësohen, do të krijohet data-baza dhe do të nxirren statistika të cilat do të japin dhe tendencën e zhvillimit si dhe të kuptuarit e këtyre tendencave në marrëdhënien mes urbanizimit, lëvizjes demografike dhe prezencës së territoreve natyrorë e gjysmë-natyrorë në pëlhurën urbane të qytetit. Identifikimi dhe interpretimi i gjetjeve pozitive dhe negative do të realizonin dhe përmbushjen e këtij objekti. (Objektiv 04.2) Analizimi i situatës në ditët e sotme në pikëpamje të sasisë dhe cilësisë, do të përbënte dhe objektivin kryesor të kësaj teze doktrate. Kjo do të mund të përcaktonte një sfond mbi të cilin do të mund të fillohej të kuptuarit dhe interpretuarit të prezencës aktuale të peizazhit natyror. (Objektiv 04.3) Të kuptuarit e qasjes në nivelet e planifikimit sot në Tiranë është një aspekt shumë i rëndësishëm për të kuptuar trendin e zhvillimit të qytetit parë nën lentën e peizazhit

natyror. Thënë këtë, analizim i koncepteve kryesore të Tirana 2030 do të mund të jepte një panoramë shumë të qartë për sa i takon proceseve të planifikimit.

(iii) Nën-Pyetje 05 - Cilat do të ishin metodat dhe/apo rekomandimet në projektim dhe planifikim për të mundësuar përmirësimin e dimensionit natyror dhe gjysmë-natyror në brendësi të pëlhurës së qytetit?

(Objektiv 05.1) Përzgjedhje e një rasti studimor të trajtuar gjatë zhvillimit të Studios së Diplomës, udhëhequr nga autori, vjen me qëllim për të prezantuar se si fusha e kërkimit dhe ajo didaktike do të mund t'i shërbejnë njëra tjetrës. Rezultatet e kësaj faze do të mund të shërbejnë për të përmirësuar secilin prej proceseve të përfshirë në fushën e akademisë.

1.7 Struktura e kërkimit; Organizimi në kapituj e nën-kapituj

Siç u përmend më sipër, kjo teze disertacioni është konceptuar nëpërmjet organizimit në tre pjesë, krahas kapitullit të hyrjes dhe atij të konkluzioneve që përcaktojnë dhe shtyllën kurrizore të këtij studimi. Më poshtë dhe në (TABELEN 1.7.4) pasqyrohen nëpërmjet tekstit dhe grafikës tabela përmbledhëse e ndërlidhjes mes (a) Fazave të Parashikuara të punës kërkimore; (b) Kapitujve; si edhe (c) Përmbajtjes së tyre.

- (i) **Hyrja** Kjo do të përmbaje qasje në nivel ndërkombëtar të zhvillimit të territorit; Arsyet e Kërkimit; Metodologjinë e propozuar për të gjithë punimin e disertacionit; Prezantim të qasjeve teorike përgjatë historisë, që nga momenti i të ekzistuarit si fushë studimi e integruar me zhvillimin urban e deri në ditët e sotme me qëllim krijimin e një modeli teorik studimi.
- (ii) **Pjesa e Parë** Në krijimin e një sfondi të qartë të politikë-bërjes sot në nivel ndërkombëtar; Përshkallëzimi i politikë-bërjes nga niveli ndërkombëtar (KB), në nivel evropian (KE) e deri në nivelin lokal; Kërkimi i modeleve të referencës në ditët e sotme; Përcaktimi i metodologjive krahasuese dhe më pas realizimi i krahasimit në terma të përgjithshëm i modeleve ndërkombëtare dhe atij lokal.
- (iii) **Pjesa e Dytë** Përcaktimi i dimensionit natyror në pëlhurën urbane të qytetit të Tiranës në vite, që nga data e prezencës së hartave e deri në vitin 2015; Analizimi në aspektin sasior dhe cilësor i HGJU për pëlhurën urbane të qytetit të Tiranës, që përben dhe golin kryesor në zhvillimin e kësaj teme disertacioni trajtohet në këtë pjesë të dytë të kërkimit; Trajtimi nëpërmjet leximit i planit të përgjithshëm vendor TR 2030 është një tjetër aspekt ku do të vendoset theksi në ekzistencën e politikë-bërjes edhe në nivel lokal të qasjes ndaj peizazhit natyror.
- (iv) **Pjesa e Tretë** Kërkim nëpërmjet projektimit; Eksperimentimi didaktik vjen me qëllim të prezantimit të metodave të ndryshme për të kryqëzuar të dhënat kërkimore dhe didaktike në shërbim të përmirësimit të secilës prej fushave të veprimit. Në thelb kërkohet të ilustron përdorimi dhe vënia në shërbim e teorisë në përmirësim të procesit të projektimit.

PYETJET DHE OBJEKTIVAT E KËRKIMIT SHKENCOR

PYETJE KRYESORE E KËRKIMIT: Parë në aspektin e marrëdhënies së krijuar me hapësirat natyrore dhe gjysëm-natyrore, cili është modeli, por dhe performanca e qytetit të Tiranës?

<p>NËN-PYETJE 1: Si do të mund të interpretohej marrëdhënia mes hapësirave natyrore dhe gjysëm-natyrore, prezencës së tyre dhe performacës?</p> <p>(Kapitulli 1)</p>	<p>OBJEKTIV-1.1: Të kuptuarit e efekteve që ka urbanizimi në prezencën e hapësirave natyrore dhe gjysëm-natyrore. Problematikat e qytetit sot.</p> <p>OBJEKTIV-1.2: Shpjegim teorik mbi rëndësinë që ka ruajtja e hapësirave natyrore dhe gjysëm natyrore në zhvillimin e qëndrueshëm në përgjithësi dhe atë të qyteteve në veçanti.</p> <p>OBJEKTIV-1.3: Modelim teorik dhe një kuptueshmëri e performancës nëpërmjet skanimit të qasjeve teorike përgjatë historisë.</p>
<p>NËN-PYETJE 2: Cila ka qenë marrëdhënia përgjatë historisë me hapësirat natyrore dhe gjysëm-natyrore në qytetin e Tiranës?</p> <p>(Kapitulli 2,3 dhe 4)</p>	<p>OBJEKTIV-2.1: Ndryshimi i formës, shtrirjes, gjurmës, demografisë dhe marrëdhënies me hapësirat natyrore dhe gjysëm-natyrore në planifikimin e qytetit të Tiranës në vite.</p> <p>OBJEKTIV-2.2: Analizim i rëndësisë së sistemeve natyrore dhe gjysëm natyrore në legjislacionet dhe rregulloret e hartuara përgjatë historisë.</p> <p>OBJEKTIV-2.3: Analizimi i zbatueshmërisë së instrumentave të planifikimit dhe të parashikuara në legjislacion në 30-vjeçarin e fundit.</p>
<p>NËN-PYETJE 3: Cilat janë trendet e fundit të zhvillimeve në Tiranë në lidhje me ruajtjen dhe/apo zhvillimet e hapësirave natyrore dhe gjysëm natyrore?</p> <p>(Kapitulli 5)</p>	<p>OBJEKTIV-3.1: Të analizuarit e strategjive të propozuara të Planit të Përgjithshëm Vendor të Tiranës në këndvështrimin e ruajtjes dhe zhvillimit të hapësirave natyrore dhe gjysëm-natyrore.</p> <p>OBJEKTIV-3.2: Të analizuarit e aspekteve legjislative të lidhura me PPV-në në fuqi.</p> <p>OBJEKTIV-3.3: Analizë e shpejtë mes asaj që është planifikuar dhe zhvillimeve në territor për të kuptuar "trendin" real.</p>
<p>NËN-PYETJE 4: Referuar prezencës së hapësirave natyrore dhe gjysëm-natyrore, si qëndrojnë qasjet lokale në krahasim me qasjet e përgjithshme ndërkombëtare?</p> <p>(Kapitulli 6)</p>	<p>OBJEKTIV-4.1: Të kuptuarit e qasjeve, politikave dhe objektivave në shkallë globale si edhe të instrumentave ligjore në shkallë evropiane apo në një kontekst më të afërt.</p> <p>OBJEKTIV-4.2: Të kuptuarit e instrumentave apo hallkave të cilët sigurojnë zbatueshmërinë dhe sigurinë e cilësive përta të takon prezencës së hapësirave të gjelbra natyrore dhe gjysëm-natyrore.</p> <p>OBJEKTIV-4.3: Të kuptuarit e pozicionimit të qasjeve lokale në marrëdhënie me objektivat e vendosur në shkallë ndërkombëtare.</p>
<p>NËN-PYETJE 5: Referuar prezencës së hapësirave natyrore dhe gjysëm-natyrore, si qëndron qyteti i Tiranës i vendosur në një kontekst më të gjerë?</p> <p>(Kapitulli 7)</p>	<p>OBJEKTIV-5.1: Paralelizmi mes terminologjive të hasura mes legjislacioneve lokale dhe atyre ndërkombëtare. Përkufizime dhe definicione të termave teknike. Paralelizmi i termave përshkrimore për të mundësuar një krahasim sa më afër realitetit.</p> <p>OBJEKTIV-5.2: Vlerësimi në aspektin sasior dhe cilësor të zërave të paracaktuar, krahasimi mes modeleve të ndryshme.</p> <p>OBJEKTIV-5.3: Implementimi i metodologjive avangardë si përdorimi i CAD dhe GIS në analizim të këtyre të dhënave për rastin studimor të qytetit të Tiranës.</p>
<p>NËN-PYETJE 6: Çfarë potenciali ka struktura urbane e qytetit të Tiranës për të mundësuar implementimin në sasinë dhe cilësinë e duhur hapësirat natyrore dhe gjysëm-natyrore? Si do të mund të vlerësohet cilësia e zonave natyrore?</p> <p>(Kapitulli 8 dhe 9)</p>	<p>OBJEKTIV-6.1: Vlerësim dhe përzgjedhje e një zone potenciale të modehuar. Propozim i një metodologjie teorike të të analizuarit.</p> <p>OBJEKTIV-6.2: Skanim i qasjeve teorike në raste të ngjashme për të mundësuar vendosjen e më pas implementimin e objektivave.</p> <p>OBJEKTIV-6.3: Realizim i monitorimit për të vlerësuar shkallën e arritjes së objektivave.</p>

TABELA 1.6.1

Tabelë ilustruese e pyetjeve dhe objektivave të Kërkimit Shkencor
Përpunoi: Autori

- (v) **Konkluzione dhe Rekomandime** Përfitimet e këtij kërkimi; Mundësitë e plotësimit e vazhdimet të tij; Aspektet në të cilat do të mund të përdoret e thellohet si studim; Realizimi i rekomandimeve në aspekte planifikuese, monitoruese, standardizuese e projektuese, por dhe në aspektin e përmirësimit të aspekteve didaktike e programeve mësimore.

Është strukturuar në një formë të tillë pasi është vlerësuar si domosdoshmëri trajtimi në aspektin historik të qasjeve në qytetin e Tiranës, por dhe të kuptuarit dhe vlerësuarit të një konteksti më të gjerë sesa konteksti lokal. Pyetjet që lidhen me këtë të fundit, vlerësohen në Pjesën e Dytë të kërkimit.

1.8 Përshkrim i përgjithshëm i qasjeve teorike të landscape-it apo peizazhit natyror përgjatë historisë;

1.8.1 Përkufizime të Peizazhit

Por çfarë është peizazhi? Përpara se të ishte një profesion i lirë, një fushë akademike, apo një mjet projektimi, ka qenë një zhanër në fushën e pikturës, një motiv për artet teatrale, dhe një mënyrë e subjektivitetit njerëzor (Doherty, Gareth; Waldheim, Charles., 2016). Mes atyre që e përshkruajnë origjinën dhe shfaqjen e peizazhit, shquhet J.B. Jackson. Jackson e hapi veprën e tij kryesore të titulluar “Vetë Bota” në vitin 1984, duke përsëritur përkufizimin në fjalor të fjalës peizazh - “një pjesë e sipërfaqes së tokës e cila mund të perceptohet me një shikim”.

Është peizazhi një skenë të cilën ne e shohim, apo është një botë në të cilën jetojmë? Është peizazhi përreth nesh apo përballë nesh? A e observojmë, apo e jetojmë peizazhin? Në fakt asnjëra nuk e përjashton tjetrën, në fakt i bëjmë të dyja (Wylie, 2007).

Termi peizazh është hasur për herë të parë në pikturat e shekullit të 13-të. Peizazhi tradicionalisht ka qenë përkufizuar si një element estetik, i tillë si një shtrirje e një skenografie, apo si gjeografia e përgjithshme e një rajoni. Sipas Shoqatës së arkitekteve Amerikanë të landscape-it, projektuesit e peizazhit projektojnë ambientin e ndërtuar të lagjeve, qyteteve dhe metropoleve, ndërsa ruajnë dhe menaxhojnë mjedisin natyror, duke filluar nga pyjet dhe fushat, e deri tek lumenjtë dhe brigjet. Anëtarë të këtij profesioni kanë një angazhim për të përmirësuar cilësinë e jetës nëpërmjet projektimit më të mirë të vendit për njerëzit dhe për gjallesat e tjera (Rouse, 2013) (www.asla.org/nonmembers/What_is_Asla.cfm).

Shumë janë autorët të cilët kanë vënë theksin në rëndësinë e peizazhit natyror apo mënyrave të lidhjes së ndërsjellët të tij me një organizëm kompleks të tillë siç shfaqet qyteti. Në këtë studim do të preken disa prej autorëve kryesorë të cilët kanë vënë theksin në të konsideruarit të peizazhit nëpërmjet dhënies formë të qytetit. Problemi i një planifikuesi peizazhi nuk është më preferencë e një peizazhi të bërë nga njeriu apo peizazhi natyror, por është vendosja e kontrollit social dhe biologjik që do të siguronte mbijetesën, përdorimin, dhe vlerat e peizazhit si një burim jete. (Glikson, 1971).

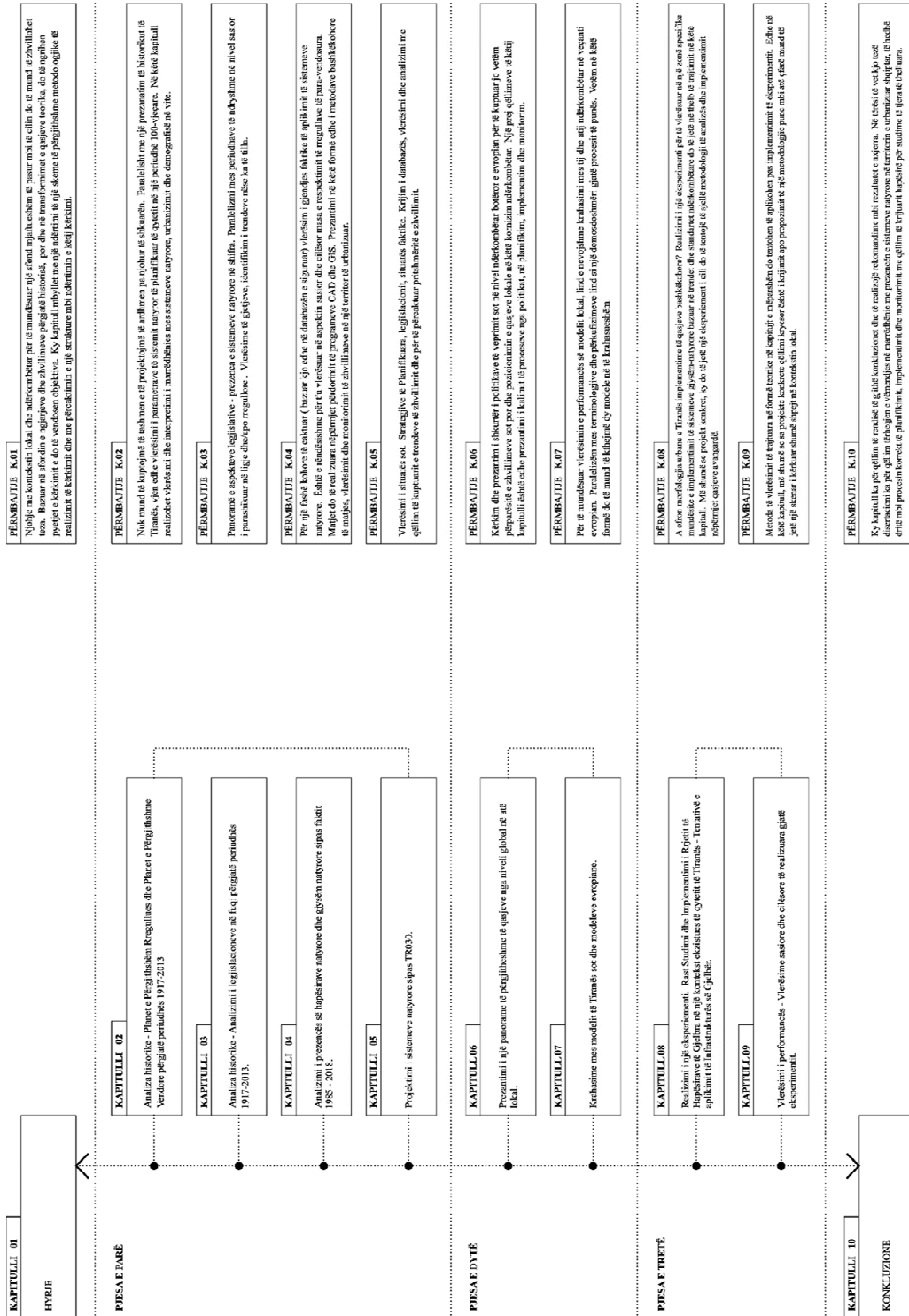

TABELA 1.7.1

Tabelë ilustruese e Strukturës së Kërkimit Shkencor Përpunoi: Autori

Lind paraprakisht nevoja për të sqaruar disa terminologji duke filluar nga përkufizimi i termit “Peizazh” si një korrespondente e fjalës “landscape”. Referuar Konventës së Peizazheve, “Peizazh” do të thotë një sipërfaqe (zonë), ashtu sikurse perceptohet nga njerëzit, karakteri i së cilës është rezultat i veprimit dhe ndërveprimit të faktorëve natyrorë dhe/ose njerëzore. (Këshilli i Evropës, 2006) Thënë këtë, peizazhi mund të ketë karaktere të ndryshme në funksion të pozicionit se ku ndodhet. Ai mund të ketë karakter tërësisht natyror, gjysmë-natyror apo urban. Kjo temë disertacioni i referohet kryesisht peizazhit natyror të perceptuar në afërsi e brendësi të territorit të urbanizuar.

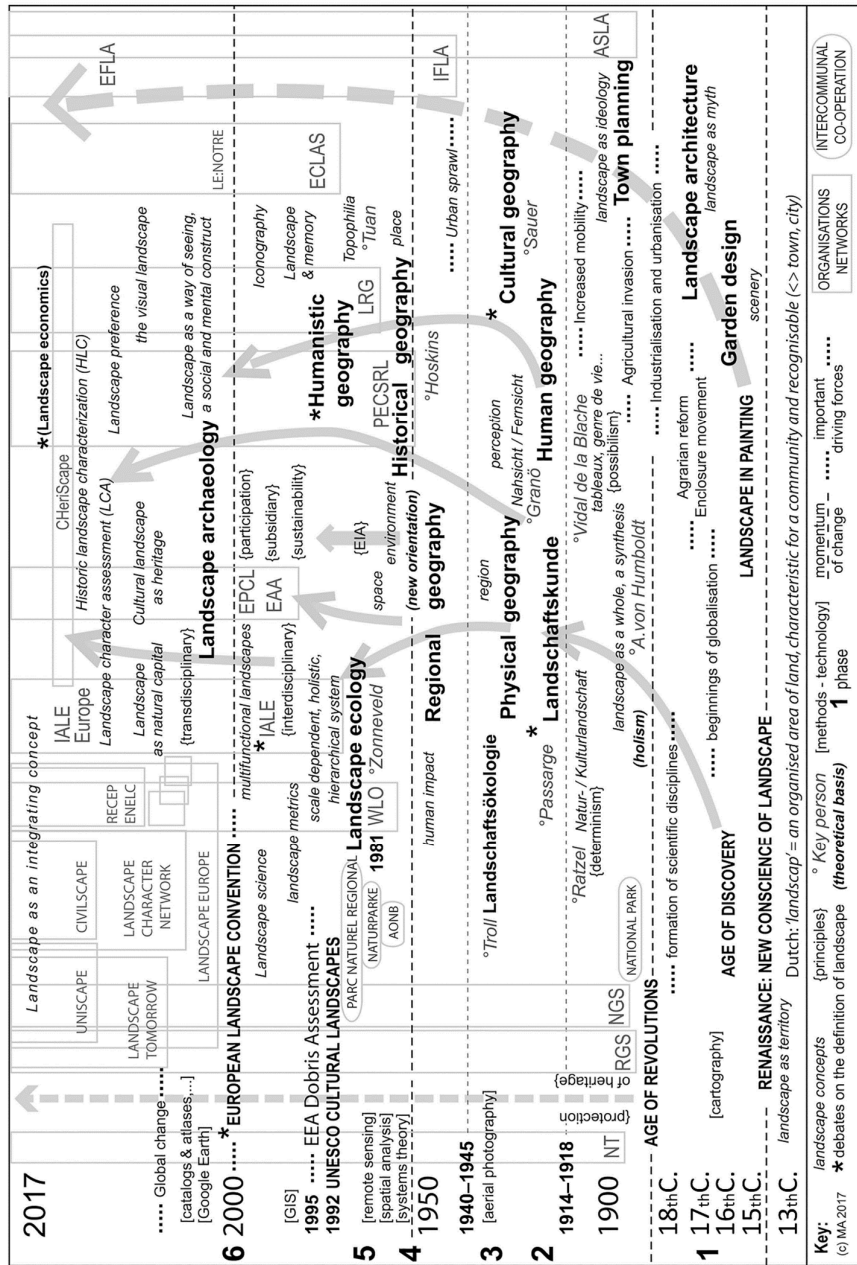

FIGURA 1.8.1

Zhvillimi i kërkimit mbi peizazhin;
Burimi: (Antrop, Marc, 2019)

1.8.2 Frederic Law Olmsted

Frederic Law Olmsted është një peizazhist amerikan i njohur dhe si babai i Arkitekturës së Peizazhit (Landscape Architecture) në SHBA, i njohur për projektimin e “Central Park” (1857), “Prospect Park” (1859) në New York, dhe më pas “Franklin Park” (1878) në Boston. Më shumë sesa projektues, ai njihet për prezantimin e parqeve si formë e hapësirës urbane në qytetin industrial dhe si dhe konceptit të ri të prezantuar mbi lidhjen e sistemit të parqeve dhe krijimit të një rrjeti të njohur si “Emerald Necklace” apo “Gjerdani Emerald”. Për herë të parë ky rrjet hapësirash dhe korridoresh lidhte rrjedha uji, bulevarde me një sipërfaqe më shumë se 400 Ha (apo 4 km²). Një fakt shumë i rëndësishëm për Frederic Law Olmsted është diskutimi i tij mbi ndryshimin e terminologjisë dhe titullit të profesionistëve të fushës, “Landscape Architect” dhe jo “Landscape Gardener” sikundër njihet deri në atë periudhë.

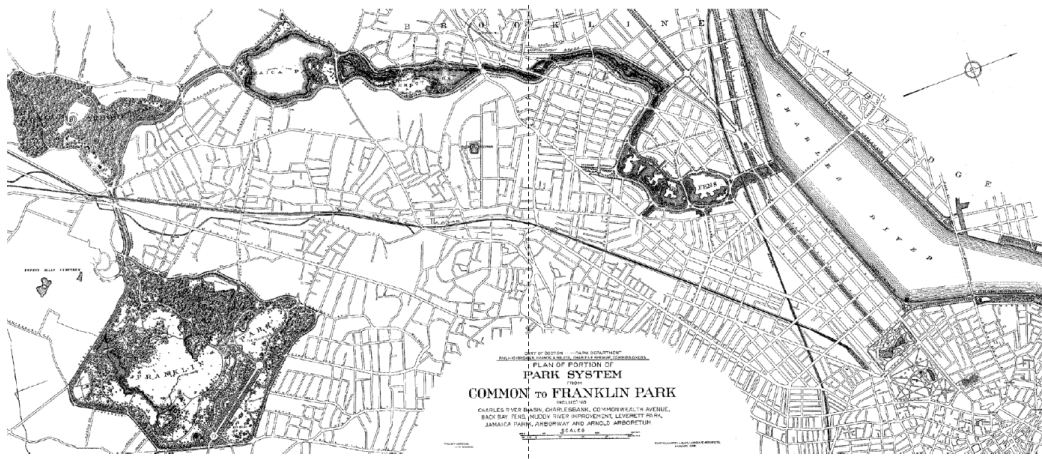

FIGURA 1.8.2.1 Skemë e sistemit të parqeve;
Burimi: (Waldheim, Landscape as Urbanism, 2016)

Shumë e rëndësishme është edhe në ditët e sotme teoria e lidhjes së hapësirave të gjelbra që në shkallë rajonale e deri në brendësi të qytetit. Tashmë kjo qasje është zhvilluar si teori dhe ka mbështetësit e vet e njihet si “Infrastruktura e Gjelbër” (Green Infrastructure) dhe përbën një prej golave kryesore për t’u arritur në vendet e zhvilluara, kryesisht Amerikë e Veriut dhe ato të Komunitet Evropian.

1.8.3 Ebenezer Howard

Howard njihet si frymëzuesi i qyteteve të kufizuara me brez të gjelbër. Në librin e tij “Qytetet Kopsht të së nesërme” (1902), Howard propozoi një alternativë bindëse në urbanizimin e pakontrolluar që po gllabëronte fshatrat angleze. Për të ndaluar shpërhapjen e pakontrolluar të qyteteve industriale, ai propozoi zëvendësimin e vargjeve të ndërtimeve me komunitete me përdorim miks me një shtrirje rreth 6,000 hektarë dhe me një popullsi rreth 32,000 banorë. Sipas këtij modeli, çdo qytet i ri do të duhet të ketë qendrat e veta të punës, lagjet e banimit, zonat e shërbimeve tregtare së bashku me zonat industriale por dhe territorin agrikorik i cili do të duhej të rezervohet përreth zonës urbane. Ky i fundit, jo vetëm do të mund të pengonte

dhe shtrirja e fshatit në drejtim të qytetit. Si një element që përcakton shkallën e higjienës dhe që është utilitare, do të duhej që natyra të çohet në drejtim të banorëve. Sipas tij, qytetet do të duhej të përsërisnin formën e yllit apo të lules, një formë për t'u alternuar me linjat e transportit hekurudhor të cilat realizonin lidhjen mes qendrës së qytetit dhe fshatit.

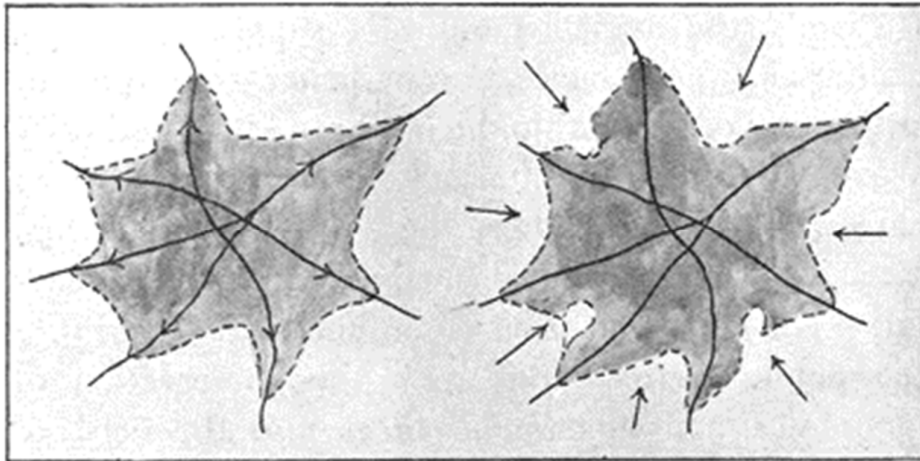

FIGURA 1.8.4.1 Qyteti - Fshati; Fshati - Qyteti
Burimi: Geddes, 2015 (De Oliveira, 2017)

Geddes njihet për artikujt, raportet, e leksionet e shumta, ka marrë pjesë në hartimin e planeve në Qipro, Tel Aviv, Montpellier, Edinburg, Indi, pjesërisht të realizuar, por roli i tij kryesor do të konsiderohet përcaktimi i perkufizimeve të elementeve të planifikimit duke përcaktuar kështu edhe një prej themeluesve të Planifikimit Rajonal.

1.8.5 Kevin Lynch

Në librin e tij “Menaxhimi i ndjenjës (ndjesisë) së një rajoni”, Lynch flet për marrëdhënien mes njeriut dhe mjedisit dhe lëvizjen e balancave mes tyre shkaktuar prej species humane. Ai vendos theksin pikërisht në cilësinë e një vendi bazuar në balancën mes elementëve natyrorë, por dhe kënaqësisë që perceptohet. Vetë njeriu është një pjesë e natyrës dhe qytetet janë po aq natyrore sa edhe fushat. Ne, në mënyrë të paevitueshme prishim rregullin ekologjik të një vendndodhje. Ne nuk mund të ruajmë një balancë që ka ekzistuar më parë, megjithëse me raste, me zhdukjen e saj ndërhyjmë për ta ri-sjellë deri në një farë shkalle. Më shpesh ne përpiqemi të krijojmë një balancë të re, po aq të qëndrueshme sa ajo e mëparshme, por të përshtatur më shumë me nevojat tona. Specie të ndryshme, të cilat kapin energjinë e diellit, kërkojnë dhe varen prej tij, ekzistojnë në një balancë të mirë mes ujit, ajrit dhe tokës. Mbi këtë sistem varet dhe mbijetesa jonë. Balanca dhe stabiliteti i këtyre elementeve, janë tregues thelbësorë të cilësisë së një vendi. (Lynch, Managing the Sence of a Region, 1976)

Mesazhet e shumta të një mjedisi, ndikojnë në përmbushjen, njohjen, zhvillimin tonë, por dhe në kënaqësinë emocionale dhe atë estetike. (Lynch, Managing the Sence of a Region, 1976)

1.8.6 Christopher Alexander

Shtirirja e vazhdueshme e urbanizimit shkatërron jetën dhe bën qytetet e padurueshme, por dhe dimensionin shumë të madh i qyteteve është gjithashtu i vlefshëm dhe i fuqishëm. (Alexander, 1977).

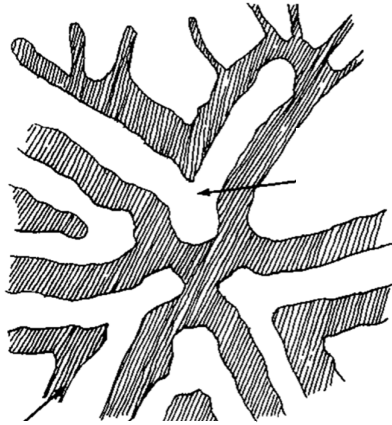

FIGURA 1.8.6.1 Modeli i zhvillimit të qytetit sipas C. Alexander; Burimi: (Alexander, 1977)

Sipas tij njerëzit ndihen mirë kur kanë kontakt të vazhdueshëm me fshatin, fushat e hapura apo qasen ndaj bimësisë, shpendëve apo kafshëve të egra. E për të realizuar këtë, qytetet duhet të kufizohen me fshatrat pothuaj në çdo pikë të tyre. Në të njëjtën kohë, qyteti ofron një jetë të mirë vetëm kur ofron një densitet ndërveprimesh mes njerëzve dhe punës si dhe mënyra të ndryshme jetese. Për të siguruar këtë lloj ndërveprimi, qyteti sipas Aleksander, duhet të jetë i vazhduar, jo i ndërprerë. Në këtë strukturë të tij, duhet që këto dy fakte të sillen në formë të balancuar.

Duhet ndërthurur gishtat e tokës së punueshme dhe tokës urbane dhe në qendër të një metropoli. Gishtat urbanë nuk duhet të jenë asnjëherë më shumë se 1 milje të gjerë, ndërsa gishtat e tokave bujqësore nuk duhet të jenë asnjëherë me pak se 1 milje të gjera (Alexander, 1977).

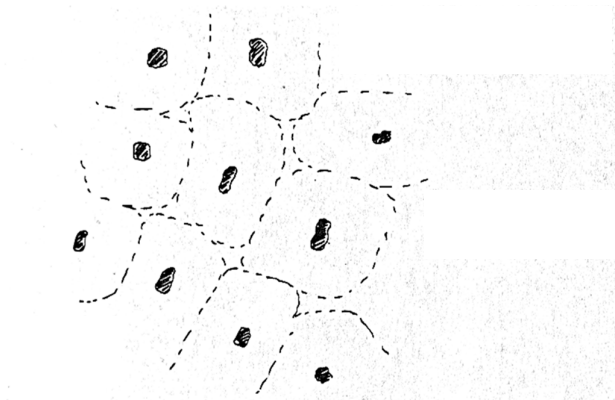

FIGURA 1.8.6.1 Modeli i krijimit të hapësirave të gjelbra në qytet sipas C. Alexander; Burimi: (Alexander, 1977)

Njerëzit kanë nevojë për të vizituar vende të hapura të gjelbra, e kur janë afër tyre të kenë mundësi t'i përdorin. Por kur gjelbërimi është më larg se sa tre minuta, distanca e mbyl praktikisht nevojën. (Alexander, 1977). Ndërto një zonë të gjelbër publike të hapur tre minuta larg rreth 750 këmbë (228.6 metra) nga çdo shtëpi dhe çdo vend pune. Kjo do të thotë që gjelbërimi do të duhet të jetë i shpërndarë në mënyrë uniforme në intervale prej 1,500 këmbësh (457.2 metrash) në të gjithë qytetin. Krijoh hapësira të gjelbra me gjerësi të paktën 45m dhe me një sipërfaqe të paktën 5,500 m² (0.55 Ha) (Alexander, 1977).

1.8.7 Ian McHarg

Në librin “Të projektosh me natyrën” (1969), Ian McHarg ka vendosur një proces natyror si bazë për të limituar ndikimin e zhvillimeve urbane në burimet natyrore, gjithashtu ai i hap rrugë të ashtuquajturës metodë e mbivendosjes apo e krijimit “shtresave të tortës” mbi analizimin e peizazhit për të përcaktuar përshtatshmërinë e tij për zhvillim. Kjo metodë fillon me mbivendosje të hartave të faktorëve të ndryshëm ekologjikë duke përfshirë klimën, gjeologjinë, hidrogjeologjinë, dherat, vegjetacionin dhe jetën e egër. Një analizë e përshtatshme e bazuar në sintezën e këtyre faktorëve kryhet për të evidentuar aftësinë e territorit për të qëndruar ndaj ndikimit të zhvillimit mbi këto burime të vlefshme natyrore. McHarg në thelb, vendosi nocionin e të ashtuquajturave “shërbimeve ekologjike” (Ecological Services) – që do të thotë që natyra ka një vlerë të menjëhershëm dhe të matshme në mirëqenien e njeriut, duke siguruar përfitime si cilësia e ajrit, cilësia e ujit dhe furnizimi i tij, ruajtja e dherave (tokës) dhe ruajtja e botës së egër. Në mënyrë optimale gjithsecili do të dëshironte dy sisteme brenda një rajoni metropolitan - Një strukturë të proceseve natyrore të ruajtura në hapësirën e hapur dhe tjetra do të ishte struktura e zhvillimit urban. Vetëm një ndërthurje e të dyjave, do të kënaqte sigurimin e hapësirës së hapur për popullatën. (De Oliveira, 2017)

1.8.8 Përmbledhje e qasjeve teorike përgjatë historisë

Në formë të përmbledhur mund të themi se që me lindjen e qytetit industrial, ka pasur një vëmendje të shtuar ndaj treguesve si (1) Dimensioni i qytetit dhe shtrirja e tij; (2) Prezenca e hapësirave të hapura të gjelbra në afërsi të zonave të banuara; (3) Këto të jenë të baraslarguara (C. Alexander); (4) Tendanca për të pasur hapësira të gjelbra të bollshme të lidhura mes tyre. Të gjitha sa më sipër kanë çuar në propozime të modeleve të formave të zhvillimit të qyteteve nga disa autorë (E. Howard; P. Geddes; C. Alexander; etj.), ose në metodologji dhe rekomandime të procesit të planifikimit dhe të projektimit (I. McHarg). Probleme të ngjashme me ato të shfaqura me revolucionin industrial, ekzistojnë edhe sot me të gjithë zhvillimet demografike që po ndodhin në shkallë globale. Një seri teorish bashkëkohore janë krijuar e zhvilluar sot, të cilat shtrihen përtej territorit urban dhe jo vetëm, tentojnë të vlerësojnë e konservojnë territoret natyrore, të normëzojnë qendrat urbane nisur nga qasjet e landscape-it apo peizazhit natyror.

1.9 Përshkrim i përgjithshëm i qasjeve teorike sot

1.9.1 Infrastruktura e Gjelbër apo “Green Infrastructure”

“Infrastruktura e Gjelbër” është një qasje e cila mbështetet në krijimin e rrjeteve të vazhduara të një seri hapësirash të hapura dhe korridoresh, të cilat mundësojnë përfitime si ekocentrike ashtu edhe antropocentrike. Është një qasje e cila tenton të zhvillohet e realizohet si në shkallë kontinentale, si në atë rajonale ashtu edhe në atë lokale. Duke përdorur informacion që rrjedh nga ekologjia urbane si edhe nga kërkimet shkencore të ekosistemeve, planifikuesit dhe projektuesit do të mund të përzgjedhin një sërë politikash dhe praktikash të cilat ndihmojnë vlerat ekocentrike dhe antropocentrike në shkallë të ndryshme në sistemet e infrastrukturës së gjelbër. Si një sistem sistematik, qasje gjithëpërfshirëse (holistike), duke përfshirë kooperim ndër-disiplinor, infrastruktura e gjelbër adreson tema si ndotjet, habitat-et, rekreacionin, hapësirën e hapur dhe formën urbane. (Austin, 2014)

1.9.2 Ekologjia e Peizazhit Natyror apo “Landscape Ecology”

Në librin “Principet e arkitekturës së peizazhit dhe planifikimit të territorit”, “Ekologjia e Peizazhit Natyror” përshkruhet si një fushë principet e së cilës do të mund të aplikohen në çdo mozaik të territorit, duke filluar nga territoret suburbane, në ato të agrikulturës, në shkretëtira apo edhe pyje. Këto përmbajnë organizma të gjallë, si rrjedhim përbëjnë një sistem të jetueshëm (Dramstad, Wenche E; Olson, James D; Forman, Richard T.T, 1996). “Ekologjia e Peizazhit Natyror” si qasje bazohet në (1) Strukturën e peizazhit; që do të thotë tekstura apo rregulli i elementëve të peizazhit; Kjo strukturë do të mund të marrë formën e (1.a) Njollës; (1.b) Korridorit; (1.c) Matricës; Këto struktura krijojnë morfologji hapësinore e qëndrojnë të lidhura ngushtë me aspektin tjetër (2) Atë funksional i cili lidhet me lëvizjet, duke përfshirë ato të kafshëve, bimëve, ujit, erës, materialeve, energjisë nëpërmjet strukturës; dhe (3) Ndryshimeve të strukturës, teksturës apo funksionimit në kohë. Në mënyrë hipotetike mendohet se për çdo peizazh, apo çdo zonë të madhe peizazhi, ekziston një rregull hapësinor i ekosistemeve dhe përdorimit të tokës për të maksimizuar integritetin ekologjik. E njëjta gjë është e vërtetë për të arritur nevojat bazë njerëzore dhe për të krijuar një mjedis të qëndrueshëm. Nëse është kështu, sfida me e madhe, por e arritshme është zbulimi i kësaj marrëveshjeje (Dramstad, Wenche E; Olson, James D; Forman, Richard T.T, 1996).

1.9.3 Peizazhi Natyror si Urbanizim apo “Landscape as Urbanism”

Kjo teori ka udhëhequr në një metodë të re, të integruar të aspektit praktik në të cilin planifikimi dhe projektimi lidhen dhe mbivendosen, këtu kufijtë ndërdisiplinorë mjugullohen. Një shembull fillestar është “Peizazhi Natyror si Urbanizim” (Landscape as Urbanism) i cili e vendos peizazhin në themel të zhvillimeve urbane të gjithë shkallëve të ndërhyrjes, nga shkalla makro (p.sh. përmytjet, rrugët e gjelbra, parqet) deri në shkallë mikro (p.sh. strukturat (patterns) dhe karakteret e blloqeve, rrugëve dhe hapësirave publike). (Rouse, 2013).

1.9.4 Urbanizmi i Ri apo “New Urbanism”

“New Urbanism” është një lëvizje e cila bazohet në ndërtimin e qyteteve duke u kthyer në metodat tradicionale. Është modeli i zhvillimit që sigurisht ka kundërshtarët e vet, por që në masë të madhe shumë qytete janë duke aplikuar dhe mbështetur disa strategji të kësaj lëvizjeje në zhvillimit territorial të tyre.

1.9.5 Përmbledhje e qasjeve teorike sot

Në përmbledhje të qasjeve teorike sot mund të themi se shumica e literaturës së hasur mbi planifikimin territorial, duke filluar nga viti 1990 e tutje, fokusohet në zhvillimin e qytetit kompakt i cili përfaqëson një koncept projektimi të implementimit të zhvillimit të qëndrueshëm brenda mjedisit urban me qëllim kundërshtimin e ndikimeve negative sociale, ekonomike dhe mjedisore të shpërhapjes urbane. Ka pasur shumë përpjekje për të përcaktuar çfarë saktësisht është një qytet kompakt, por në përgjithësi do të thotë një qytet (a) me densitet relativisht të lartë; (b) me përdorim të përzier (miks) të tokës; (c) bazuar në një transport publik efikas; por dhe (d) dimensione të tilla që inkurajojnë të ecjen (në këmbë) dhe pedalimin (e biçikletave) (Burton, 2000:1970).

Plani i Përgjithshëm Vendor i Tiranës i konceptuar nga studio Stefano Boeri Architects, prezantoi tre skenarë të zhvillimit të qytetit të Tiranës: (1) Zhvillimin e qytetit Linear; (2) Rritjen Koncentrike dhe (3) Rritjen e densitetit brenda së njëjtës gjurmë zhvillimi. Ky i fundit është dhe skenari final i përzgjedhur për zhvillimin e Tiranës deri në vitin 2030, skenar i cili shoqërohet edhe me një zonë urbane më të dendur e cila do të akomodojë popullsinë në rritje të kryeqytetit. Praktikisht është model që është në analogji me nivelet teorike të zhvillimit të një qytetit kompakt.

1.10 Modelimi Teorik

I gjithë diskutimi mbi qëndrimet e ndryshme të autorëve dhe personaliteteve të ndryshëm përgjatë periudhave të historisë, nuk ka për qëllim vetëm informimin mbi zhvillimet në fushën e peizazhit. Në thelb qëllimi është i prezantimit të transformimit të mendimit në fushën e peizazhit, kjo edhe në funksion të transformimeve të ndryshme sociale, ekonomike, demografike, e tashmë në shekujt e fundit dhe mjedisore. Pavarësisht këtyre transformimeve, ajo që ngelet në thelb e njëjtë, është qëndrimi në marrëdhënie me prezencën e peizazhit natyror në afërsi të banorëve të qyteteve, thënë këtë, në të gjitha rastet zhvillimi urban do të duhet të zhvillohet paralelisht së bashku me peizazhin natyror. Sipas (Pötz & Bleuzé, 2022) në librin e tyre “Urban Green - Blue Grids”, modelet e formave të gjelbra dhe blu të cilët përfaqësojnë këtë marrëdhënie mes sistemeve urbane dhe sistemeve natyrore të gjelbra dhe blu, shprehen nëpërmjet skemave të mëposhtme, treguar në (FIGURA 19.1). Në mënyrë të përmbledhur mund të përshkruajmë se skema: (i) ilustron modelin e hapësirave të gjelbra në brendësi të pëlhurës urbane të qytetit; (ii) ilustron modelin e brezit të gjelbër rrotull qytetit; (iii) përfaqëson modelin e pykave (wedges) apo copave (slabs) të gjelbra; dhe (iv) përfaqëson modelin e rrjetit të gjelbër dhe blu. Sigurisht aplikimi i këtyre modeleve lidhet shumë me gjeografinë e territorit mbi të cilin shtrihet zhvillimi urban.

Kanë qenë pikërisht studimi i këtyre autorëve dhe i qasjeve teorike sot mbi të cilat është përcaktuar matrica e elementeve fillestarë të vlerësimit mbi bazën e të cilëve është ndërtuar dhe gjithë metodologjia e këtij kërkimi.

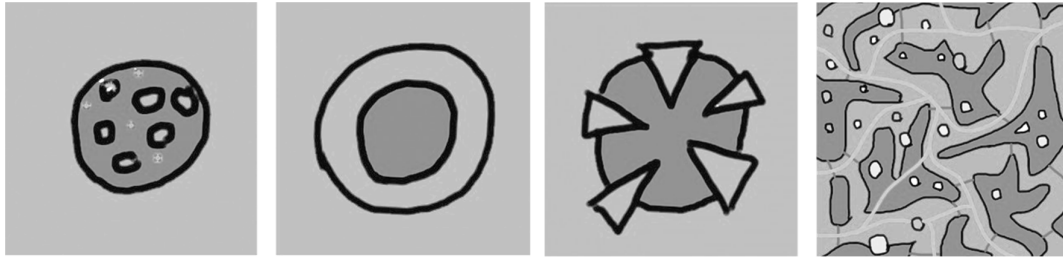

FIGURA 1.9.6.1 Modele të zhvillimit të zonave të gjelbra në qytete
Burimi: (Pötz & Bleuzé, 2022)

Arkitektura e Peizazhit është një profesion kyç për një botë e cila përballet me një të panjohur mjedisore. Megjithatë, ajo pengohet nga një krize kronike identiteti. Ajo së pari ka të bëjë me krijimin e vendeve të bukura, por dhe ndihmon njerëzit duke shpëtuar planetin nga katastrofat ekologjike (Thomson, 2005). Do të duhet të theksojmë se fusha e studimit të Peizazhit Natyror paraqitet relativisht komplekse sot, ku ka ndërthurje të gjeografisë, gjeologjisë, planifikimit, projektimit, ekologjisë, perceptimit, etj., të gjitha të ndërthurura me aspekte sociale dhe ekonomike.

Do të duhet të theksojmë se ky studim nuk merr përsipër kthimin e të gjitha përgjigjeve, thënë këtë ai përqendrohet në terma sasiorë dhe ato fillestarë për sa i takon përcaktimit të cilësisë.

Nëse i referohemi ilustrimit të mëposhtëm, do të duhet të nënvizojmë se trajtimi në këtë punë kërkimore shtrihet kryesisht në terma të Ekologjisë dhe Komunitetit.

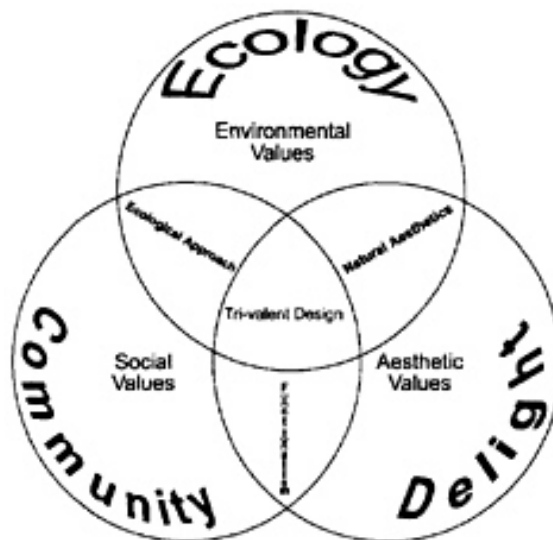

FIGURA 1.9.6.2 Mbivendosja e vlerave në peizazh
Burimi: (Thomson, 2005)

.....

Pjesa e Parë – Politikë-bërja dhe krahasimi me modele ndërkombëtare

.....

2. Panoramë e përgjithshme e Organizmave dhe Politikë-Bërjes në Zhvillimin e Qëndrueshëm

Për një kuptueshmëri më të madhe të rëndësisë që zhvillimi i qëndrueshëm ka në shkallë globale do të rendisim shumë shkurt disa prej organizatave, politike-bërjes dhe vendimmarrjeve të tyre.

2.1 OKB dhe planet e veprimit në nivel global

Organizata e Kombeve të Bashkuara (më tej do të përdoret akronimi OKB), është një organizatë ndërkombëtare e themeluar në 1945, e që momentalisht përbëhet nga 193 vende anëtare. OKB është një organizatë që prej periudhës së pas-luftës së dytë botërore trajton çështje të cilat shqetësojnë njerëzimin (www.un.org). Shqipëria është një prej vendeve anëtare në OKB që prej datës 14 Dhjetor, 1955 (www.un.org).

FAO	Tokë agrikulurore
WHO	Shëndeti i banorëve Ndotja e ajrit Hapësirat e gjelbra në zonat urbane
UN	
UNESCO	
UN-HABITAT	
WMO	Ndryshimi i Klimës
WTO	Turizmi

TABELA 2.1.1 Tabelë treguese e agjencive të KB dhe disa prej fushave që ato mbulojnë
Burimi: www.un.org
Përpunoi: Autori

Zhvillimi i qëndrueshëm dhe promovimi i tij është një prej çështjeve kryesore prej dekadash në agjendën e OKB-së, sigurisht duke pësuar transformime në qasje bazuar edhe në problematikat e momentit apo mënyrës së trajtimit të çështjeve. Për observimin e çështjeve të ndryshme janë ngritur një sërë agjencish në shkallë ndërkombëtare. Agjencitë mbulojnë çështje të ndryshme, por ato të cilat në mënyrë direkt janë të lidhura me zhvillimin e qëndrueshëm në përgjithësi dhe temën të cilën po trajtojmë në veçanti, janë si më poshtë (TABELA 2.1.1) (www.un.org):

2.2 Objektivat e Zhvillimit të Qëndrueshëm (OZHQ) apo “Sustainable Development Goals” (SDG)

Prej dekadash tashmë kryefjala sidomos në fushën e planifikimit territorial është “Zhvillimi i Qëndrueshëm” (ZHQ). Shtyllat e ZHQ janë: (1) Aspekti Mjedisor; (2) Aspekti Social; (3) Aspekti Ekonomik. Në shkallë globale janë zhvilluar prej dekadash një numër shumë i lartë aktivitetesh, samitësh, konferencash për shqyrtim të problematikave mjedisore në shkallë globale. Në figurën më poshtë (FIGURA 2.2.1) ilustrohen grafikisht të gjithë vendet pjesëmarrëse të cilët i janë bashkuar marrëveshjes kryesore mbi bazë të së cilës po vijohet me të gjitha politikat në lidhje me ZHQ. Siç edhe mund të kuptohet, të gjitha vendet, përfshirë Shqipërinë janë pjesë e kësaj marrëveshjeje dhe duhet të respektojnë vendimmarrjet dhe agjendën e rënë dakord. Kjo agjendë e bazuar në tre shtyllat e përmendura më sipër, ka përcaktuar 17 “gola” (GOALS) apo “target” kryesorë mbi të cilët do të mbështeten të gjitha sferat e zhvillimit në nivel ndërkombëtar duke përcaktuar në këtë mënyre dhe agjendën deri në vitin 2030. Të shprehur grafikisht në (FIGURA 2.2.3) ato janë si me poshtë (www.un.org):

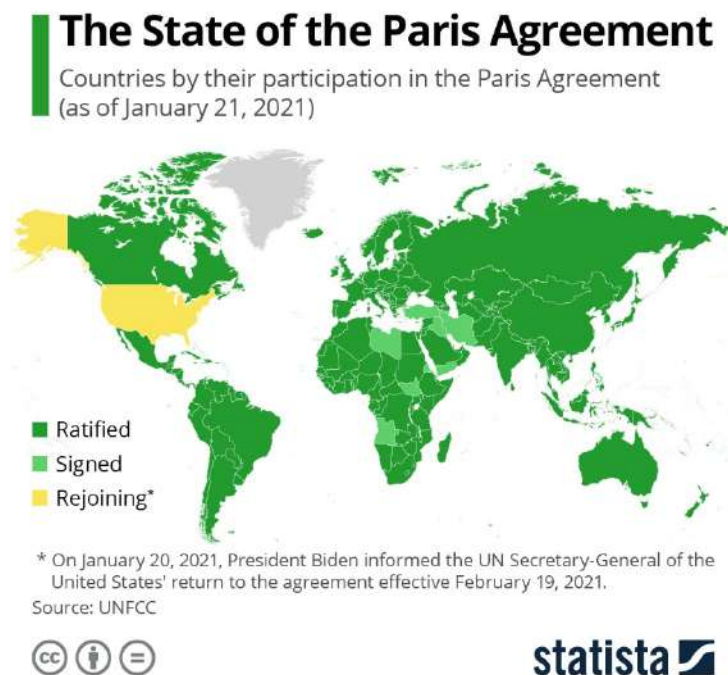

FIGURA 2.2.1 Hartë e vendeve të UN që janë pjesë e marrëveshjes së Parisit, 2015
Burimi: (www.statista.com)

- GOAL 01** Përfundimi i varfërisë të së gjitha formave gjithandej në botë;
- GOAL 02** Përfundimi i urisë, sigurimi i ushqimit dhe përmirësimi i tij; Promovimi i agrikulturës së qëndrueshme;
- GOAL 03** Sigurimi i jetës së shëndetshme dhe promovimi i të qenit mirë në të gjithë grup-moshat;

- GOAL 04** Sigurimi i arsimit cilësor dhe gjithëpërfshirës, si dhe promovimi i mundësisë për të mësuar gjatë gjithë jetës;
- GOAL 05** Arritja e barazisë mes gjinive dhe fuqizimi i grave dhe i vajzave;
- GOAL 06** Mundësia e sigurimit i të ujit; menaxhimi i qëndrueshëm i ujit dhe sigurimi i kanalizimeve për të gjithë;
- GOAL 07** Qasja e të gjithëve ndaj energjive të përballueshme, të besueshme, të qëndrueshme dhe moderne;
- GOAL 08** Promovimi i rritjes së qëndrueshme e gjithëpërfshirëse ekonomike, punësim i plotë dhe produktiv si edhe punësim i denjë për të gjithë;
- GOAL 09** Të ndërtojë infrastrukturë fleksibël, të promovojë industrializim gjithëpërfshirës dhe të qëndrueshëm dhe të kujdeset për inovacionin;
- GOAL 10** Të reduktojë pabarazinë brenda dhe mes vendeve të ndryshme;
- GOAL 11** Të bërit e qyteteve dhe vendbanimeve të njerëzve gjithëpërfshirëse, të sigurta, fleksibël dhe elastike;
- GOAL 12** Sigurimi i modeleve të qëndrueshëm të konsumimit dhe prodhimit;
- GOAL 13** Marrja e masave urgjente për të luftuar ndryshimin e klimës dhe ndikimeve që ajo ka;
- GOAL 14** Konservimi dhe qëndrueshmëria e oqeanëve, deteve dhe burimeve detare për zhvillimin e qëndrueshëm;
- GOAL 15** Të mbrojturit, të rivendosurit dhe promovimi i përdorimit të qëndrueshëm të ekosistemeve territoriale, menaxhimit të qëndrueshëm të pyjeve, luftimit të shkretëtirëzimit dhe ndalimi i kthimit të tokës në të degraduar, si dhe ndalimi i humbjes së biodiversitetit;
- GOAL 16** Promovimi i shoqërive të paqeta dhe gjithëpërfshirëse për zhvillim të qëndrueshëm, të siguruarit e qasjes ndaj së drejtës për të gjithë dhe të ndërtuarit e institucioneve efektive, të përgjegjshme dhe gjithëpërfshirëse në të gjitha nivelet;
- GOAL 17** Fuqizimi i mënyrave të implementimit dhe rivitalizimit të partneritetit Global për Zhvillimin e Qëndrueshëm;

Për të vlerësuar e monitoruar ecurinë dhe arritjet, janë përcaktuar një seri treguesish të cilët do të ndihmojnë qoftë në përcaktimin e objektivave të qarta, në vlerësim të tyre, por dhe në krahasim e në këtë mënyrë të mos pasurit vend të interpretimeve e thënë këtë, vlerësimet të jene objektive dhe jo subjektive. Lista e agjendës deri në vitin 2030 përmban një total prej 241 treguesish, ku raportet mes aspektit mjedisor, atij ekonomik dhe social janë si në figurën më poshtë (FIGURA 2.2.2).

Kjo temë disertacioni, duke qenë se ka fokus kryesor mjediset natyrore dhe gjysmë natyrore, është në mënyrë të drejtpërdrejtë e lidhur me realizimin e disa prej golave (FIGURA 2.2.4), kryesisht atyre të lidhur me shëndetin e njerëzve (GOAL.3); me qytetet dhe vendbanimet (GOAL.11); me luftën ndaj ndryshimeve klimaterike (GOAL.13); me ruajtjen e ekosistemeve dhe resurseve të territorit; por tematikat që do të trajtohen nuk mbeten të kufizuara vetëm në këtë aspekt. Zhvillimi i qëndrueshëm i agrikulturës (GOAL.2), qëndrueshmëria e ujërave (GOAL.6), arsimit cilësor (GOAL.4), ekonomia e qëndrueshme (GOAL.8), qasja nga të gjithë ndaj energjive të pastra (GOAL.7),

promovimi i shoqërive të paqeta (GOAL.16), por ndoshta edhe më tepër, janë të përfshirë në mënyrë indirekte me atë çfarë kjo teze disertacioni ka për qëllim të arrijë.

FIGURA 2.2.2 17 Golat kryesorë të ZHQ të marrëveshjes së Parisit, 2015
Burimi: (www.un.org)

FIGURA 2.2.3 4 Golat kryesorë të marrëveshjes së Parisit, 2015, ku fusha e “landscape” apo peizazhit natyror është e përfshirë;
Burimi: (www.un.org)

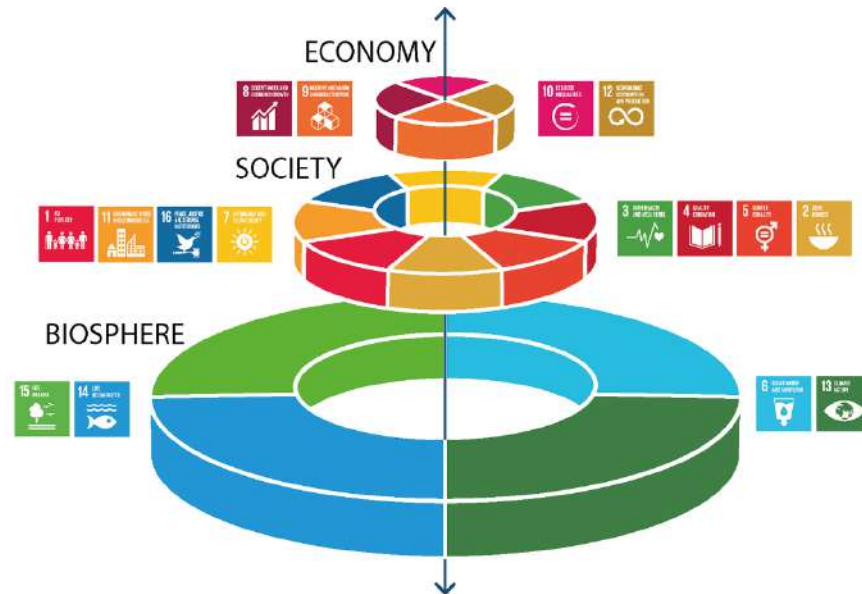

FIGURA 2.2.4 Paraqitje e tre shtyllave të ZHQ dhe klasifikimit të Golave sipas tyre, 2015
Burimi: (www.un.org)

2.2.1 GOAL 11; Qytetet e qëndrueshme dhe elastikë

Në rolin e projektuesve, ne, arkitektët dhe planifikuesit urbanë do të duhet të konsiderojmë GOAL 11 si golin kryesor mbi të cilin do të duhet të zhvillohen qytetet dhe qendrat e banuara. Sipas këtij goli, qendrat e banuara dhe qytetet do të duhet të jenë gjithëpërfshirëse, të sigurta, elastike dhe të qëndrueshme. Ato duhet të ofrojnë një jetë cilësore për të gjithë banorët, pavarësisht nga statusi i tyre social dhe ekonomik. Sigurisht qyteti është një organizëm shumë kompleks, thënë këtë janë shumë shtresat të cilat do të duhet të konsiderohen. Siç është përmendur edhe më sipër, kjo tezë disertacioni nuk merr përsipër të prekë të gjitha çështjet, por përpiqet të hedhë dritë e të theksojë rëndësinë e atyre të cilat lidhen dhe kanë një dimension natyror dhe gjysmë-natyror. Sipas marrëveshjes së Parisit, qytetet do të duhet të bëhen gjithëpërfshirës, të sigurt, elastik dhe të qëndrueshëm. Me konkretisht sipas “target” 11.7, deri në vitin 2030 qytetet do të duhet të sigurojnë qasje (akses) në hapësirat e gjelbra dhe publike, të cilat do të duhet të jenë të sigurta, gjithëpërfshirëse dhe të arritshme, sidomos për gratë dhe fëmijët, moshat e treta dhe personat me aftësi të kufizuara. Për të bërë të mundur vlerësimin e njëjtë nga të gjithë të treguesve të cilët janë përcaktuar si ilustrues të përmbushjeve (performancave) periodike, organizata apo federata të ndryshme kanë përcaktuar mënyra të unifikuara të këtyre vlerësimeve. Organizata Ndërkombëtare për Standardizimin (ONS) është një prej tyre.

2.2.2 ISO 37120; ISO 37122 dhe ISO 37123

(ONS) apo “International Organization for Standardization” (ISO) është një federatë mbarë botërore e grupeve të standardeve kombëtare e cila harton standarde. Në lidhje

me OZHQ, konkretisht GOAL 11, kjo federatë ka hartuar një seri standardesh ISO të cilët përcaktojnë mënyrën e matjes së një serie treguesish (indikatorësh) të cilët vijnë në ndihmë për të matur, vlerësuar nëpërmjet treguesve efikasitetin apo performancën e qyteteve në mënyrë që ajo të jetë e matshme në gjithë vendet njësoj, e thënë këtë, të mund të jetë e krahasueshme. Për sa i takon ZHQ, klasifikimi i standardeve dhe ndërlidhja mes tyre bëhet sikundër tregohet në figure (TABELA 2.2.5) ku:

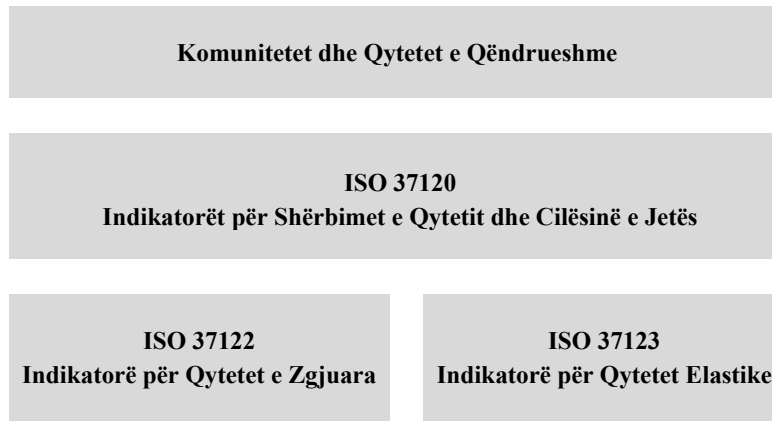

TABELA 2.2.2.1 Zhvillimi i qëndrueshëm i komuniteteve - Marrëdhënia mes familjeve të standardeve mbi treguesit
Burimi: (ISO, Sustainable cities and communities - Indicators for city services and quality of life, 2018)
Përpunoi: Autori

ISO 37120 - Përmban indikatorë të Qytetit të shërbimeve dhe cilësisë së jetës në qytet

ISO 37122 - Përmban indikatorë të Qyteteve të Zgjuara (Smart City)

ISO 37123 - Përmban indikatorë të Qytetit Elastik (Resilient)

Një qytet elastik, është një qytet që është në gjendje të adaptohet me katastrofa dhe strese natyrore të tilla si, tërmete, përmytje, uragane, pandemi, po aq sa dhe të adaptohet me strese të shkaktuara nga raca njerëzore, të tilla si degradimi mjedisor, pabarazia sociale, apo mungesa e stabilitetit ekonomik të cilat shkaktojnë ndikim negativ në një qytet. Një qytet elastik duhet të mund të rikuperohet në kohë dhe mënyrë efikase. Fleksibiliteti e bën një qytet të tentojë të ecë drejt modelit të qytetit të qëndrueshëm.

Në tabelat përkatësisht (TABELA 2.2.2.1) dhe (TABELA 2.2.2.2) ilustron një skanim i realizuar i të gjithë treguesve të cilët lidhen me mënyrën se si planifikohet qyteti, e në veçanti këta tregues lidhen me indikatorë që përcaktojnë dhënien e dimensionit të elementeve natyrore dhe gjysmë-natyrore në brendësi e në perimetër të tij. Thënë sa më sipër, për të siguruar një qytet të jetueshëm do të duhet që shumë nga problematikat që lidhen me ndotjet e ajrit, ndotjet akustike, etj., mund të adresohen e zgjidhen nëpërmjet prezencës së vegjetacionit në një pëlhurë urbane. Prezenca e hapësirave të rekreacionit, apo impianteve sportive gjithashtu të domosdoshme në sigurimin e jetueshmërisë, janë të lidhura sërish me prezencën ose jo të hapësirave urbane me

karakter natyror. Të dhëna të tjera të rëndësishme në pikëpamje të konsiderimit nga planifikuesit urbanë, rezultojnë të jenë marrëdhëniet e ndërsjella mes dendësisë (së ndërtimit) dhe numrit të pemëve.

Gjatë zhvillimit të analizave të cilat do të vijojnë këtë kërkim, do të mund të vlerësojmë disa prej tyre për të kuptuar e ilustruar metodologjinë e punës. Nuk është qëllimi kryesor i kësaj teze doktorate vlerësimi i indikatorëve. Ky është një vlerësim të cilët do të duhet ta kryejnë aktoret e institucioneve, si bashkitë e qyteteve apo të tjerë aktorë, por është qëllimi i zhvillimit të kësaj teze, theksimi i rëndësisë që ka që në proceset e planifikimit të qytetit të qëndrueshëm e jetueshëm, të konsideruarit e sistemeve natyrore dhe gjysmë-natyrore në proceset planifikuese.

Një prej indikatorëve kryesorë në procesin e planifikimit urban është - Sipërfaqe e Gjelbër (në Ha) për 100,000 banorë, ku me “Sipërfaqe të Gjelbër” do të kuptohen sipërfaqet e mbuluara me vegjetacion dhe/apo sipërfaqet natyrale në brendësi të pëlhurës urbane të qytetit. Këto sipërfaqe do të duhet të përfshijnë edhe sipërfaqe të tarracave të gjelbra, si dhe hapësirat e gjelbra urbane publike dhe ato private. Thënë këtë, jo vetëm sipërfaqet e gjelbra rekreative.

Siç është përmendur më sipër, ky indikator llogaritet si Hektarë Hapësirë e Gjelbër Urbane për 100,000 banorë. Nuk ka një tregues apo rekomandim në standardet ISO se sa duhet të jetë kjo vlerë, por përcaktohet metodologjia e përlllogaritjes e cila do të duhet të jetë e njëjtë në gjithë qytetet, performanca e të cilëve do të vihet në garë.

Të gjithë qytetet në vendet e zhvilluara të KE vlerësojnë një seri indikatorësh për t'u krahasuar ndër vetë, e për të treguar cilësinë e jetës që ato ofrojnë duke u bërë më atraktive, qoftë për banorët e përhershëm, qoftë për ata të përkohshëm (vizitorët apo turistët). Në njërin prej vendeve tona fqinje, Itali, në një prej formave të mundshme, performanca e qyteteve përcaktohet nga indikatorët e mëposhtëm:

Performanca Ambientale e Qyteteve (Itali):

(Legambiente; Ambiente Italia; Il Sole 24 Ore, 2019)

1.	Cilësia e Ajrit:	Bioksidi i Azotit (NO ₂);
2.	Cilësia e Ajrit:	Ozoni (O ₃);
3.	Cilësia e Ajrit:	Pluhura të Hollë (PM _{2,5});
4.	Cilësia e Ajrit:	Pluhura të Hollë (PM ₁₀);
5.	Zhurma:	Zonifikimi Akustik;
6.	Zhurmat:	Deklarimet apo Raportet e Qytetarëve;
7.	Klima:	Objektivi i Reduktimit të CO ₂ ;
8.	Uji:	Konsumi Hidrik Shtëpiak;
9.	Uji:	Humbjet në Rrjet;
10.	Uji:	Kapacitete të Pastrimit;
11.	Uji:	Mungesa Hidrike (Mungesa e Ujit);
12.	Mbetjet:	Prodhimi i mbetjeve Urbane;

13.	Mbetjet:	Mbledhja e Diferencuar;
14.	Mbetjet:	Portë me Portë;
15.	Mobiliteti:	Pasagjere të transportit publik;
16.	Mobiliteti:	Oferta e Transportit Publik;
17.	Mobiliteti:	Viktima në rrugë;
18.	Mobiliteti:	Shtigje ekuivalente të çiklizmit;
19.	Mobiliteti:	Rrugë për Biçikleta;
20.	Mobiliteti:	Shkalla e motorizimit me Auto;
21.	Mobiliteti:	Shkalla e motorizimit me Motor;
22.	Mobiliteti:	Ndarje e Makinave;
23.	Mobilitet:	Ndarja e Biçikletave;
24.	Mjedisi Urban:	Ishuj Këmbësorë;
25.	Mjedisi Urban:	Pemë në Qytet;
26.	Mjedisi Urban:	Gjelbërim i përdorshëm;
27.	Energji të rinovueshme:	Panel diellor termik dhe fotovoltaik publik;
28.	Përdorim efikas i tokës;	

2.2.3 Organizata Botërore e Shëndetësisë (OBSH) apo World Health Organization (WHO)

OBSH është një prej shume agjencive të Kombeve të Bashkuara me gol kryesor promovimin dhe ruajtjen e shëndetit të popullatës. Ka një numër te madh temash si (1) Ndotja e Ajrit; (2) Pandemitë; (3) Fatkeqësitë natyrore, etj., të cilat lidhin në mënyrë të drejtpërdrejtë shëndetin e njeriut me planifikimin apo zhvillimin urban të qyteteve, shumë nga të cilat më pas lidhen me mënyrën e planifikimit të sistemeve natyrore. Për këtë arsye OBSH realizon një seri studimesh dhe rekomandimesh në nivel global një pjesë e së cilave lidhen me Hapësirat e Gjelbra Urbane, avantazhet dhe përfitimet që ato kanë në jetën e njeriut dhe se si do të duhet të projektohen. Janë disa materiale, produkte të OBSH të cilat kanë shërbyer si referencë në këtë punim e që do të citohen më poshtë.

2.3 Qasje përgjatë historisë të Komunitetit Evropian; Politika të Komuniteti Evropian (KE) në ditët e sotme

Vendet evropiane, si vende udhërrëfyese apo “leader” në zhvillimin e qëndrueshëm kanë ndërmarrë një seri politikash bazuar në marrëveshjet në shkallë ndërkombëtare, por shpesh kanë qenë dhe nxitëse në krijimin e këtyre politikave. Në vijim të shumë “event-eve” dhe ngjarjeve në shkallë globale, Evropa ka ndërmarrë një seri aktivitete për të promovuar zhvillimin e qëndrueshëm në kontekstin evropian. Këto aktivitete janë zhvilluar dhe zhvillohen në nivele qeverish apo në nivele lokale. Kështu duke filluar nga viti 1994, në vazhdim të COP Rio 1992 janë zhvilluar konferencat mbi

TEMA	TREGUES KRYESORË	TREGUES MBËSHTETËS	TREGUES PROFILI
Ekonomi			
Edukim			
Energji			
Mjedisi dhe Ndryshimet Klimaterike	Përqendrimi i Ndotjeve (PM2.5) Përqendrimi i Ndotjeve (PM10) Emetimet e gazrave serrë	Përqindje e zonave të caktuara si zona të mbrojtura Përqendrimi i NO2 (Dioksid Azoti) Përqendrimi i SO2 (Dioksid Sulfuri) Përqendrimi i O3 (Ozon) Ndotje akustike Ndryshim në perqindje në numrin e specieve autoktone	
Financa			
Qeverisja			
Shëndeti			
Strehimi			
Popullata dhe kushtet sociale			
Rekreacioni		Metra katrorë/banorë e hapësirave të jashtme rekreative	
Siguria			
Mbetjet e Ngurta			
Sporti dhe Kultura		Numri i institucioneve kulturore dhe objekteve sportive për popullsi 100,000 banorë.	
Telekomunikacioni			
Transporti			
Agrikultura urbane/lokale dhe sigurimi i ushqimit	Sipërfaqe totale e agrikulturës urbane për 100,000 banorë.		
Planifikimi Urban	Sipërfaqe e gjelbër për 100,000 banorë. Indikatorë të profilit të Planifikuesit Urban.		Numër pemësh për 100,000 banorë Dendësia e ndërtimit
Humbje e Ujit			
Uji			

TEMA	TREGUES KRYESORË	TREGUES MBËSHTETËS	TREGUES PROFILI
Ekonomi			
Edukim			
Energji			
Mjedisi dhe Ndryshimet Klimaterike	Përqendrimi i Ndotjeve (PM2.5) Përqendrimi i Ndotjeve (PM10) Emetimet e gazrave serrë	Përqindje e zonave të caktuara si zona të mbrojtura Përqendrimi i NO2 (Dioksid Azoti) Përqendrimi i SO2 (Dioksid Sulfuri) Përqendrimi i O3 (Ozon) Ndotje akustike Ndryshim në përqindje në numrin e specieve autoktone	
Financa			
Qeverisja			
Shëndeti			
Strehimi			
Popullata dhe kushtet sociale			
Rekreacioni		Metra katrorë/banorë e hapësirave të jashtme rekreative	
Siguria			
Mbetjet e Ngurta			
Sporti dhe Kultura		Numri i institucioneve kulturore dhe objekteve sportive për popullsi 100,000 banorë	
Telekomunikacioni			
Transporti			
Agrikultura urbane/lokale dhe sigurimi i ushqimit	Sipërfaqe totale e agrikulturës urbane për 100,000 banorë		
Planifikimi Urban	Sipërfaqe e gjelbër për 100,000 banorë Indikatorë të profilit të Planifikuesit Urban		Numër pemësh për 100,000 banorë Dendësia e ndërtimit
Humbje e Ujit			
Uji			

TABELA 2.2.2.1	<p>Tabelë e disa prej treguesve përcaktuar nga ISO 37120:2018 për "Qytetet dhe komunitetet e qëndrueshme - Treguesit për shërbimet e qytetit dhe cilësinë e jetës"</p> <p>Burimi: (ISO, Sustainable cities and communities - Indicators for city services and quality of life, 2018)</p> <p>Përpunoi: Autori</p>
TABELA 2.2.2.2	<p>Tabelë e disa prej treguesve përcaktuar nga ISO 37123:2019 për "Qytetet dhe komunitetet e qëndrueshme - Treguesit për qytetet elastike"</p> <p>Burimi: (ISO, Sustainable cities and communities - Indicators for resilient cities, 2019)</p> <p>Përpunoi: Autori</p>

zhvillimin e qytetit të qëndrueshëm. Një ndër ngjarjet më të rëndësishme të ndërmarra është Karta e Gjelbër 1990 (TABELA 1.1.1); (TABELA 2.3.1).

Energjia, Ndryshimet Klimaterike, Mjedisi - Nëpërmjet politikave të KE tenton të minimizojë risqet ndaj klimës, shëndetit të njerëzve dhe biodiversitetit. Ky synim tenton të zbatohet nëpërmjet planit të zbatimit “Marrëveshja e Gjelbër Evropiane” (*European Green Deal*), marrëveshje e cila tenton të kthejë Evropën në kontinentin e parë neutral ndaj klimës (www.ec.europa.eu). Temat e lidhura në mënyrë të drejtpërdrejtë me MGJE janë: *Agrikultura, Ajri, Lëndët Kimike, Ekonomia Qarkulluese, Qytetet, Ndryshimet e Klimës, Energjia, Industria, Toka dhe Dheu, Mjedisi Detar dhe Bregdetar, Natyra dhe Biodiversiteti, Zhurma, Kërkimi dhe Inovacioni, Transporti, Ndotjet, Uji*, një pjesë e madhe e së cilave janë elementë përbërës së procesit të planifikimit territorial dhe të lidhura ngushtë me prezencën dhe ruajtjen e sistemeve natyrore.

Për sa i takon qyteteve dhe zhvillimit urban Komuniteti Evropian është duke punuar së bashku me qytetet për të siguruar një cilësi të mirë jete. Kjo nëpërmjet ndarjes së njohurive, fondeve dhe politikave apo iniciativave urbane. Në të gjitha politikat e Komunitetit Evropian rëndësia nuk ndalet vetëm tek hartimi i politikave, por një rëndësi gjithmonë e më të madhe ka fituar gjithashtu (1) raportimi dhe (2) monitorimi i veprimeve. Goli kryesor i planifikimit është përdorimi i tokës në mënyrë ekonomike dhe me masë. Kjo është arsyeja pse banimi po projektohet shumë më i dendur, por dhe mëhallët ekzistuese po dendësohen me ndërtime. Kopshte të mëdha do të mund të ndahen duke rezultuar në parcela të reja toke. Kjo lejon që zonat ekzistuese të banesave të bashkangjitura, gjysmë të bashkangjitura, të tarracuar etj. të mund të zhvillohen më tej. Kjo politikë – bërje, kursen natyrën dhe peizazhin jashtë qytetit, por gjithashtu kërkon që hapësirat e hapura në brendësi të qytetit të mund të menaxhohen me shumë më tepër ndjeshmëri (Bott, Grassl, & Anders, 2017).

2.3.1 Agjencia Evropiane e Mjedisit (AEM) apo European Environmental Agency (EEA)

Agjencia Evropiane e Mjedisit është agjenci e varur nga Komuniteti Evropian me qendër në Kopenhagen. Roli i saj është mbledhja dhe sigurimi i informacioneve mbi mjedisin. Është një burim përveçse i standardizuar, i sigurt dhe i bollshëm presa i takon vlerësimeve apo politikave të cilat do të mund të ndërmerren. Në këtë agjenci marrin pjesë 32 vende të Evropës, disa anëtarë, e disa të tjerë vende bashkëpunuese. Një nga këto vende bashkëpunuese është edhe Shqipëria. Kjo agjenci ekzekuton një seri programesh një nga te cilat është dhe **Kopernikus - Sistemi i Menaxhimit të Tokës** (Copernicus - Land Monitoring System CLMS). Ky program mbledh dhe harton data bazë nga monitorimi satelitor, por për t'u siguruar për saktësinë e kësaj data baze, konsultohet dhe me partnerë lokalë duke marrë të ashtuquajturat informacione in-situ (në vend). Me mbledhjen e këtyre informacioneve dhe me pas përpunimin e tyre, ky program ofron informacion me gjashtë tema kryesore të cilat janë: (1) Atmosfera; (2) Toka, (3) Detet, (4) Ndryshimet klimaterike, (5) Menaxhimi i emergjencave dhe (6) Siguria. I gjithë informacioni është i mundur të përdoret në fushën e planifikimit sipas interesave të projekteve specifike (Programme, n.d.).

2.3.2 Këshilli i Evropës dhe Konventa e Peizazheve Evropiane

Ka marrëdhënie shumë të qarta mes peizazhit dhe territorit, dhe është e mundur të krijohen sinergji të konsiderueshme. Në shumë gjuhë, termi “peizazh” përkufizohet zakonisht duke ju referuar si territor apo si një term me të njëjtën rrënjë kuptimore (Council of Europe, 2006).

3. Krahasime mes modelit të Tiranës sot dhe modeleve evropiane

3.1 Përcaktimi i metodologjisë krahasuese

Për t'ju përgjigjur pyetjes kryesore të kërkimit, është vlerësuar si shumë i rëndësishëm të vlerësuarit në një kontekst më të gjerë sesa ai lokal. Kjo për shkak të mungesave të data bazës, standardeve, aspekteve legislative, e të dhënave në nivelin lokal. Siç është përmendur më sipër, krijimi i modeleve të referencës jep një vlerësim më objektiv dhe ndihmon në një fazë të parë, në të kuptuarit më mire performancën e qytetit, përveçse na ndihmon në krijimin e një metodologjie pune në drejtim të përmirësimit të proceseve planifikuese. Nëpërmjet këtij kërkimi, janë identifikuar disa indikatorë për sa i takon matjes së prezencës së vegjetacionit në brendësi të sistemeve urbane. Në funksion të secilit indikator që përzgjidhet, bëhet edhe vlerësimi, ose anasjelltas, në funksion të nevojës për të matur, bëhet përzgjedhja e sistemit të vlerësimit. Këto indikatorë përcaktohen si më poshtë:

- (i) Numër pemësh në total; Numër pemësh / banor; Numër pemësh / 100 banorë;
- (ii) Sipërfaqe e kurorave të pemëve;
- (iii) Mbulim Toke | Përdorim toke i sistemeve natyrore apo gjysmë-natyrore;

Ajo që vihet re në të gjithë dokumentacionet dhe rekomandimet e shfletuara, është të vlerësuarit në përgjithësi e mbajtja në kontroll e territorit nëpërmjet hartave satelitore dhe sistemit GIS (Geografic Information System). Kopernikus - Sistemi i menaxhimit të Tokës (Copernicus, Land Monitoring (www.copernicus.eu)) është një prej programeve që në bashkëpunim me AEM kontrollon sistemet natyrore të kontinentit evropian.

Për të ndërtuar një metodologji pune në procesin e krahasimit të disa modeleve evropiane, është vënë në përdorim pikërisht data baza e vënë në dispozicion nga ky program. Klasifikimi i bërë për Mbulimin e Tokës/Përdorimin e Tokës (MT/PT) derivon nga Mbulimi i Tokës CORINE, e përbëhet nga 27 klasa si nënkategori të 5 temave kryesore të cilat janë:

1. Sipërfaqe Artificiale
2. Sipërfaqe Agrikulturë
3. Sipërfaqe Natyrore dhe Gjysmë-Natyrore
4. Ligatina
5. Sipërfaqe Ujore

Në tabelën (TABELA 3.1.1) janë renditur të gjitha temat; klasat; numrat dhe kodet e përcaktuara sipas Atlasit Urban (AU) apo Urban Atlas (UA). Këto klasa përcaktojnë edhe matricën e vendosur nga AU për Sipërfaqet Artificiale. Mbi bazën e këtyre tematikave dhe klasave është thirrur dhe baza e të dhënave si edhe janë ndërtuar hartat e shumë qyteteve të Evropës. Janë pikërisht këto të dhëna (atribute) të cilat janë thirrur nga data baza e Atlasit Urban (Urban Atlas) dhe janë ndërtuar tabelat me të dhëna për secilin qytet, të dhëna të cilat më pas bëhen lehtësisht të krahasueshme. Kjo do të përcaktonte edhe një përpjekje për të krahasuar dhe për të unifikuar si fillim terminologjinë teknike, gjithmonë nëse e nevojshme.

Për të mundësuar krahasimin mes konteksteve të ndryshme, standardeve apo vlerave sasimore, lind si domosdoshmëri vendosja e elementëve të matshëm në një sistem të vetëm krahasimi. Tre janë elementët kryesorë të cilët janë vlerësuar si indikatorë kryesorë për t'u krahasuar:

- (i) Shtrirja Urbane;
- (ii) Popullsia;
- (iii) Sasia në m² e territoreve me karakteristika natyrore;
- (iv) Ndërsa vlerësimi i indikatorit **m²/banor** rrjedh nga njohja e pikave b dhe d me sipër.

Fakti që ekzistojnë edhe hartat e territorit të Tiranës në këtë program, e thjeshton mjaftueshëm krahasimin mes qyteteve për sa i takon sistemeve natyrore ekzistuese në pëlhurën urbane të tyre. Për sa i takon Tiranës, vlerat janë dhënë për Tiranën qytet dhe Kamzën pasi në përgjithësi vlerësimi bëhet për vazhdimësi territoriale dhe jo njësi administrative. Në përgjithësi termi i përdorur për këtë kufi është “Urban Functional Area” ose në gjuhën shqipe – “Zonë Urbane Funktionale”.

NUMRI (SIPAS AU)	KODI	NOMENKLATURA
1		Sipërfaqe artificiale
1.1		Pëlhura urbane
1.1.1	11100	Pëlhurë e vazhduar urbane (S.L.: > 80%)
1.1.2		Pëlhurë e pa vazhduar urbane (S.L.: 10% - 80%)
1.1.2.1	11210	Pëlhurë e pa vazhduar urbane, e dendur (S.L.: 50% - 80%)
1.1.2.2	11220	Pëlhurë e pa vazhduar urbane, mesatarisht e dendur (S.L.: 30% - 50%)
1.1.2.3	11230	Pëlhurë e pa vazhduar urbane, me densitet të ulët (S.L.: 10% - 30%)
1.1.2.4	11240	Pëlhurë e pa vazhduar urbane, me densitet shumë të ulët (S.L.: < 10%)
1.1.3	11300	Struktura të izoluar
1.2		Njësi industriale, tregtare, publike, ushtarake dhe private
1.2.1	12100	Njësi industriale, tregtare, publike, ushtarake dhe private
1.2.2		Rrjet rrugësh, hekurudhash dhe tokë në shërbim të tyre
1.2.2.1	12200	Rrugë të shpejta tranziti dhe tokë në shërbim të tyre
1.2.2.2	12220	Rrugë të tjera dhe tokë në shërbim të tyre
1.2.2.3	12230	Hekurudha dhe tokë në shërbim të tyre
1.2.3	12300	Zona portuale
1.2.4	12400	Aeroporte
1.3		Miniera, vende hedhjesh mbeturinash dhe kantiere ndërtimi
1.3.1	13100	Nxjerrje mineralesh dhe zona mbledhje mbeturinash
1.3.3	13300	Kantiere ndërtimi
1.3.4	13400	Tokë pa një përdorim aktual
1.4		Zona artificiale me vegjetacion jo me karakter agrikor
1.4.1	14100	Hapësira të gjelbra urbane
1.4.2	14200	Objekte sportive e të kohës së lirë
2		Zona agrikulturore
2.1	21000	Tokë e punueshme (Kultura vjetore)
2.2	22000	Kultura të Përherëshme (Vreshta, Pemë frutore, Ullishte)
2.3	23000	Kullota
2.4	24000	Modele të përziera të kultivimit
3		Zona natyrore dhe (gjysmë -) natyrore
3.1	31000	Pyje
3.2	32000	Grumbullime me vegjetacion barishtor (tokë barishtore natyrore, barishte të larta ...)
3.3	33000	Hapësira të hapura me pak ose aspak vegjetacion (plazhe, duna, shkëmbinj, akullnaja)
4	40000	Ligatina
5	50000	Sipërfaqe Ujore
9.1	91000	Pa bazë të dhënash (Re dhe hije)
9.2	92000	Pa bazë të dhënash (Imazhe që mungojnë)

TABELA 3.1.1

Tabela e temave; klasifikimit dhe nomenklaturës së Mbulimit të Tokës | Përdorimit të tokës sipas AU

Burimi: <https://land.copernicus.eu>

Përpunoi: Autori

3.2 Përzgjedhja e qyteteve

Referuar literaturës dhe shumë studimeve në rang kontinenti (Green Surge), prezenca e sistemeve natyrore në një sistem urban është derivat i disa karakteristikave kryesore:

- (i) Fashës klimaterike së cilës i përket;
- (ii) Gjeografisë së territorit - shkalla e fragmentarizmit;
- (iii) Metodave të planifikimit;
- (iv) Morfologjisë së territorit;
- (v) Morfologjisë së formës urbane;

Në këtë studim është ndërtuar një matricë e tillë ku janë përzgjedhur qytete të cilat:

- (i) Kanë data bazë në të paktën 2 burime të siguruara (AU dhe STATISTA);
- (ii) Përfaqësojnë qytete nga fasha të ndryshme klimaterike;
- (iii) Përfaqësojnë qytete të cilët kanë qenë në kushte të ndryshme të planifikimit;

STATISTA është një kompani gjermane e specializuar në grumbullimin e të dhënave statistikore për tematika nga më të ndryshmet. Të dhënat në nivel Evropian i referohen të dhënave të vëna në dispozicion për përdorim nga programet e sipërpërmendura (pas përpunimit të tyre) dhe të tjera informacione e të dhëna të publikuara nga STATISTA (www.statista.com). Referenca të tjera janë gjeneruar nga publikime, kërkime pjesore apo edhe raste studimore të përmendura në literaturë. Sa më sipër, referuar dhe raporteve të ndryshme, familjet e planifikimit janë të shpjeguara shkurtimisht më poshtë, ku për secilën familje është përcaktuar dhe qyteti i përzgjedhur për krahasim në këtë studim.

- (i) **Familja Nordike e Planifikimit | Gjithëpërfshirëse dhe e Integruar**
Helsinki;
- (ii) **Familja Britanike e Planifikimit | Menaxhimi i Përdorimit të Tokës**
Dublin;
- (iii) **Familja e planifikimit të shteteve të reja në KE | Post Socialiste**
Varshavë, Budapest, Lubjanë;
- (iv) **Familja e planifikimit qendror | Planifikim Ekonomik Rajonal**
Vjenë, Mynih, Marsejë;
- (v) **Familja e planifikimit mesdhetar | Urbanistikë**
Milano, Lisbonë, Selanik, Valeta;

Këto qytete të përzgjedhura kënaqin gjithashtu kushtin e paravendosur të përfaqësimit të fashave të ndryshme klimaterike, por dhe ekzistencën e të dhënave mbi to edhe në burime të tjera informacioni, të sipërpërmendura.

3.3 Vlerësime dhe Analizimi i rezultateve

Tirana

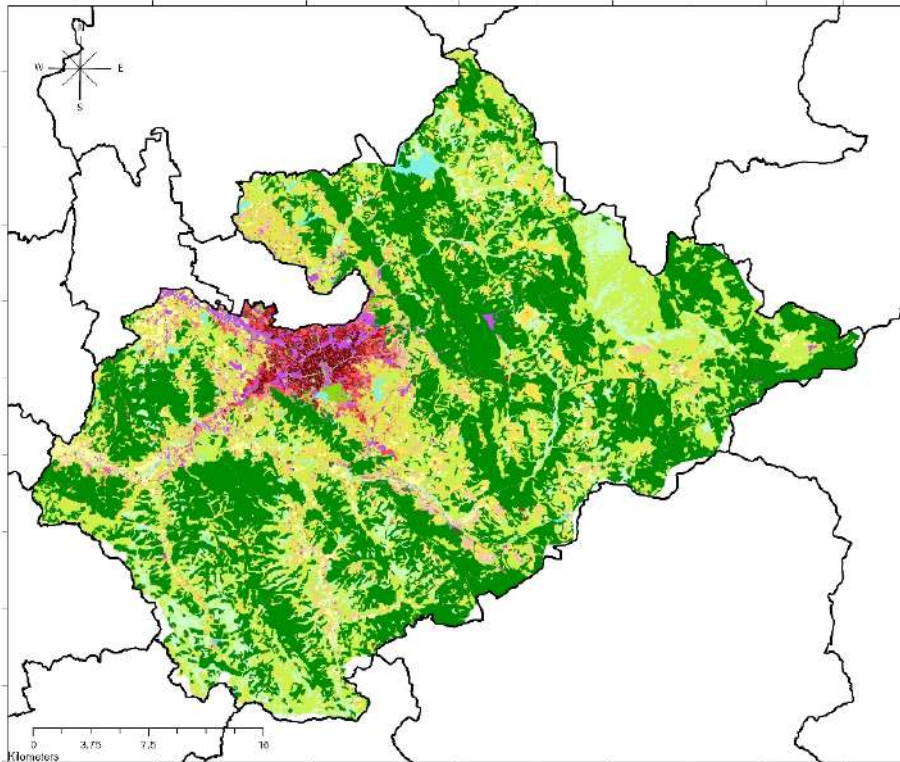

FIGURA 3.3.1 Hartë e Mbulimit të Tokës / Përdorimit të Tokës për qytetin e Tiranës
Burimi: <https://land.copernicus.eu/>
Përpunoi: Autori

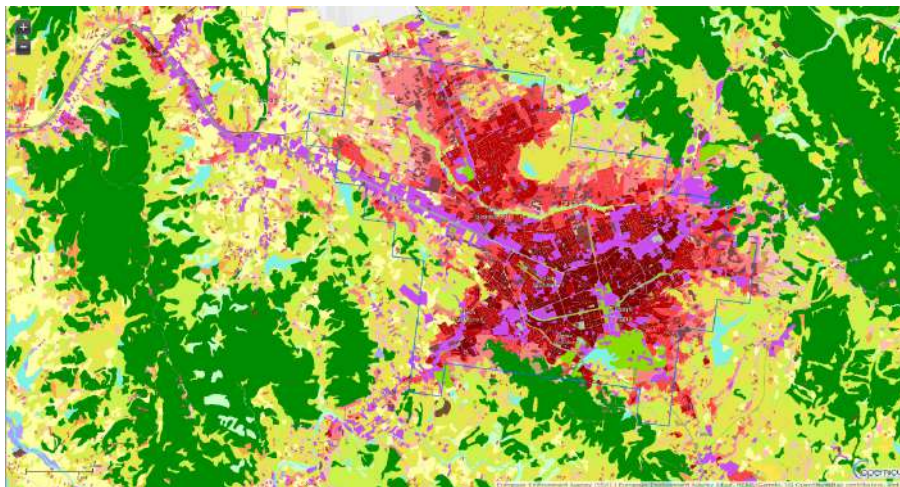

FIGURA 3.3.2 Fragment i Mbulimit të Tokës / Përdorimit të Tokës për qytetin e Tiranës
Burimi: <https://land.copernicus.eu/>

				TIRANË
KODI	NOMENKLATURA	SIPËRFAQE (M ²)	SIPËRFAQE (HA)	POPULLSIA (2018)
Sipërfaqe artificiale				
Pëlhura urbane				
11100	Pëlhurë e vazhduar urbane (S.L.: > 80%)	13 880 604,33	1 388,06	303 967
	Pëlhurë e pa vazhduar urbane (S.L.: 10% - 80%)	n/a	n/a	n/a
11210	Pëlhurë e pa vazhduar urbane, e dendur (S.L.: 50% - 80%)	17 495 351,97	1 749,54	208 100
11220	Pëlhurë e pa vazhduar urbane, mesatarisht e dendur (S.L.: 30% - 50%)	18 578 061,02	1 857,81	122 954
11230	Pëlhurë e pa vazhduar urbane, me densitet të ulët (S.L.: 10% - 30%)	27 654 397,64	2 765,44	116 067
11240	Pëlhurë e pa vazhduar urbane, me densitet shumë të ulët (S.L.: < 10%)	35 813 443,05	3 581,34	74 900
11300	Struktura të izoluar	10 196 551,30	1 019,66	15 038
Njësi industriale, tregtare, publike, ushtarake dhe private				
12100	Njësi industriale, tregtare, publike, ushtarake dhe private	32 439 250,89	3 243,93	16 092
	Rrjet rrugësh, hekurudhash dhe tokë në shërbim të tyre	n/a	n/a	n/a
12200	Rrugë të shpejta tranziti dhe tokë në shërbim të tyre	1 314 422,89	131,44	-
12220	Rrugë të tjera dhe tokë në shërbim të tyre	22 591 233,39	2 259,12	-
12230	Hekurudha dhe tokë në shërbim të tyre	833 792,38	83,38	-
12300	Zona portuale	766 204,31	76,62	431
12400	Aerporte	n/a	n/a	n/a
Miniera, vende hedhesh mbeturinash dhe kantiere ndërtimi				
13100	Nxjerrje minerale dhe zona mbledhje mbeturinash	2 619 576,77	261,96	-
13300	Kantiere ndërtimi	2 658 769,96	265,88	-
13400	Tokë pa një përdorim aktual	7 059 842,38	705,98	-
Zona artificiale me vegetacion jo me karakter agrikulor				
14100	Hapësira të gjelbra urbane	4 513 873,39	451,39	-
14200	Objekte sportive e të kohës së lirë	1 539 519,66	153,95	396
Zona agrikulorore				
21000	Tokë e punueshme (Kultura vjetore)	219 421 773,22	21 942,18	10 717
22000	Kultura të Përherëshme (Vreshta, Pemë frutore, Ullishte)	4 225 300,20	422,53	395
23000	Kullota	186 430 030,26	18 643,00	15 665
24000	Modele të përziera të kultivimit	23 084 188,63	2 308,42	-
Zona natyrore dhe (gjysmë -) natyrore				
31000	Pyje	612 852 785,80	61 285,28	-
32000	Grumbullime me vegetacion barishtor (tokë barishtore natyrore, barishte të larta ...)	308 125 521,54	30 812,55	-
	Hapësira të hapura me pak ose aspak vegetacion (plazhe, duna, shkëmbinj, akullnaja)	74 305 769,10	7 430,58	-
33000	Ligatina	11 452 898,07	1 145,29	-
50000	Sipërfaqe Ujore	30 127 672,41	3 012,77	-
91000	Pa bazë të dhënash (Re dhe hije)	n/a	n/a	n/a
92000	Pa bazë të dhënash (Imazhe që mungojnë)	n/a	n/a	n/a
Sipërfaqe TOTALE (e analizuar) (Ha)			166 998,08	
POPULLSI TOTALE (Banorë)				884 722
Sipërfaqe artificiale TOTALE (Ha)			12 967,18	
Popullsi TOTALE për SIPËRFAQEN ARTIFICIALE (Banorë)				841 422
Sipërfaqe TOTALE e pëlhurës urbane (Ha)			12 361,84	
Sipërfaqe TOTALE e zonave artificiale, jo bujqësore, me vegetacion (Ha)			605,34	
M² REKREACION / BANOR				7,19
M ² Gjellbërim urban			4 513 873,39	
M² GJELBËRIM URBAN / BANOR				5,36
M ² Objekte sportive e të kohës së lirë			1 539 519,66	
M² OBJEKTE SPORTIVE E TË KOHËS SË LIRË / BANOR				1,83

TABELA 3.3.1 Tabela e të dhënave mbi klasat dhe popullsinë për qytetin e Tiranës
 Burimi: <https://land.copernicus.eu>;
 Përpunoi: Autori

Sipas matjeve të realizuara në këtë data bazë, Zona Funktionale Urbane (FUA) me një popullsi 884,722 siguron **7.19 m²/banor** sipërfaqe rekreative, e cila sipas matricës së AU përbëhet nga kategoritë e (1) Gjellbërimit Urban **5.36 m²/banor** dhe (2) Objekte sportive e të kohës së lirë **1.83 m²/banor**.

Budapest

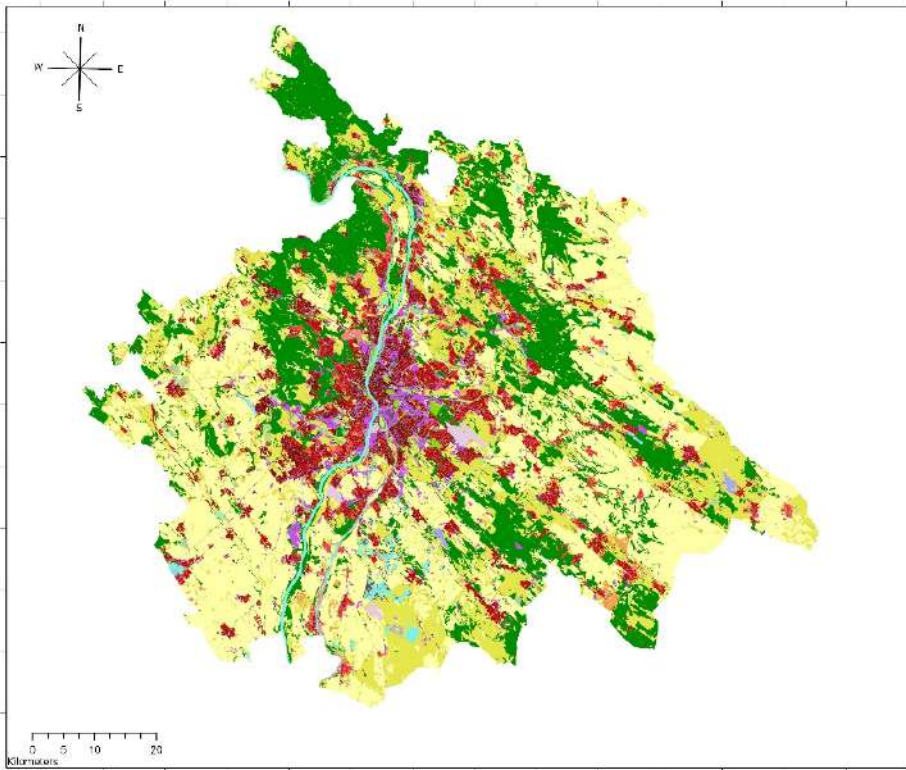

FIGURA 3.3.3

Hartë e Mbulimit të Tokës / Përdorimit të Tokës për qytetin e Budapestit
Burimi: <https://land.copernicus.eu/>
Përpunoi: Autori

FIGURA 3.3.4

Fragment i Mbulimit të Tokës / Përdorimit të Tokës për qytetin e Budapestit
Burimi: <https://land.copernicus.eu/>

				BUDAPEST
KODI	NOMENKLATURA	SIPËRFAQE (M ²)	SIPËRFAQE (HA)	POPULLSIA (2018)
Sipërfaqe artificiale				
Pëlhura urbane				
11100	Pëlhurë e vazhduar urbane (S.L.: > 80%)	166 105 092,00	16 610,51	1 397 588
	Pëlhurë e pa vazhduar urbane (S.L.: 10% - 80%)	n/a	n/a	n/a
11210	Pëlhurë e pa vazhduar urbane, e dendur (S.L.: 50% - 80%)	387 444 018,57	38 744,40	1 228 861
11220	Pëlhurë e pa vazhduar urbane, mesatarisht e dendur (S.L.: 30% - 50%)	108 995 862,49	10 899,59	168 051
11230	Pëlhurë e pa vazhduar urbane, me densitet të ulët (S.L.: 10% - 30%)	32 027 592,78	3 202,76	25 538
11240	Pëlhurë e pa vazhduar urbane, me densitet shumë të ulët (S.L.: < 10%)	4 418 584,92	441,86	6 099
11300	Struktura të izoluar	11 453 514,05	1 145,35	5 858
Njësi industriale, tregtare, publike, ushtarake dhe private				
12100	Njësi industriale, tregtare, publike, ushtarake dhe private	187 007 762,00	18 700,78	66 916
	Rrjet rrugësh, hekurudhash dhe tokë në shërbim të tyre	n/a	n/a	n/a
12200	Rrugë të shpejta tranziti dhe tokë në shërbim të tyre	19 776 346,85	1 977,63	-
12220	Rrugë të tjera dhe tokë në shërbim të tyre	100 281 299,80	10 028,13	-
12230	Hekurudha dhe tokë në shërbim të tyre	17 763 506,05	1 776,35	-
12300	Zona portuale	1 522 533,39	152,25	339
12400	Aeroporte	20 381 130,64	2 038,11	-
Miniera, vende hedhësh mbeturinash dhe kantiere ndërtimi				
13100	Nxjerrje mineralësh dhe zona mbledhje mbeturinash	27 736 502,03	2 773,65	-
13300	Kantiere ndërtimi	5 356 792,39	535,68	-
13400	Tokë pa një përdorim aktual	13 392 174,01	1 339,22	-
Zona artificiale me vegjetacion jo me karakter agrikulturor				
14100	Hapësira të gjelbra urbane	49 093 283,99	4 909,33	-
14200	Objekte sportive e të kohës së lirë	62 241 026,72	6 224,10	6 074
Zona agrikulturore				
		2 313 653	231 365,32	31 927
21000	Tokë e punueshme (Kultura vjetore)	249,82		
22000	Kultura të Përherëshme (Vreshta, Pemë frutore, Ullishte)	32 314 346,19	3 231,43	583
		1 194 433	119 443,38	39 813
23000	Kullota	813,04		
24000	Modele të përziera të kultivimit	109 969,46	11,00	-
Zona natyrore dhe (gjysmë -) natyrore				
		1 479 763	147 976,36	-
31000	Pyje	647,31		
32000	Grumbullime me vegjetacion barishtor (tokë barishtore natyrore, barishte të larta ...)	22 433 362,46	2 243,34	-
33000	Hapësira të hapura me pak ose aspak vegjetacion (plazhe, duna, shkëmbinj, akullnaja)	16 626,30	1,66	-
40000	Ligatina	16 557 252,11	1 655,73	-
50000	Sipërfaqe Ujore	118 876 979,11	11 887,70	-
91000	Pa bazë të dhënash (Re dhe hije)	n/a	n/a	n/a
92000	Pa bazë të dhënash (Imazhe që mungojnë)	n/a	n/a	n/a
Sipërfaqe TOTALE (e analizuar) (Ha)			639 315,63	
POPULLSI TOTALE (Banorë)				2 977 647
Sipërfaqe artificiale TOTALE (Ha)			82 177,90	
Popullsi TOTALE për SIPËRFAQEN ARTIFICIALE (Banorë)				2 838 069
Sipërfaqe TOTALE e pëlhurës urbane (Ha)			71 044,47	
Sipërfaqe TOTALE e zonave artificiale, jo bujqësore, me vegjetacion (Ha)			11 133,43	
M² REKREACION / BANOR				39,23
M ² Gjellbërim urban			49 093 283,99	
M² GJELBËRIM URBAN / BANOR				17,30
M ² Objekte sportive e të kohës së lirë			62 241 026,72	
M² OBJEKTE SPORTIVE E TË KOHËS SË LIRË / BANOR				21,93

TABELA 3.3.2

Tabela e të dhënave mbi klasat dhe popullsinë për qytetin e Budapestit

 Burimi: <https://land.copernicus.eu>;

Përpunoi: Autori

Sipas matjeve të realizuara në këtë data bazë, Zona Funktionale Urbane (FUA) me një popullsi 2,977,647 siguron **39.23 m²/banor** sipërfaqe rekreative, e cila sipas matjeve se AU përbëhet nga kategoritë e (1) Gjellbërimit Urban **17.30 m²/banor** dhe (2) Objekte sportive e të kohës së lirë **21.93 m²/banor**.

Dublin

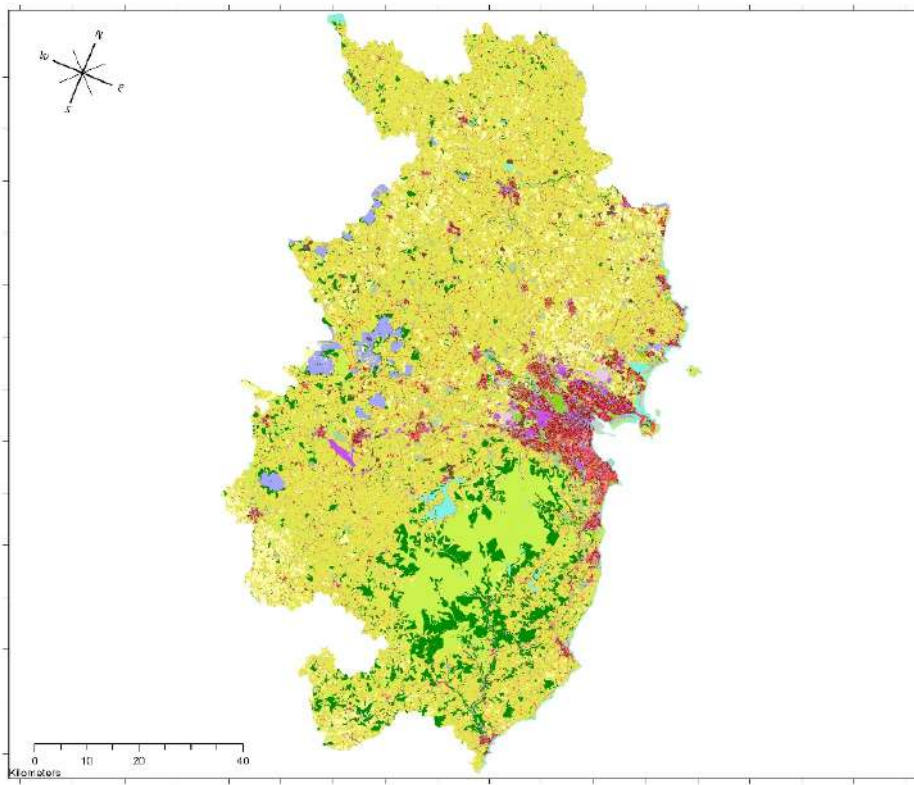

FIGURA 3.3.5

Hartë e Mbulimit të Tokës / Përdorimit të Tokës për qytetin e Dublinit
Burimi: <https://land.copernicus.eu/>
Përpunoi: Autori

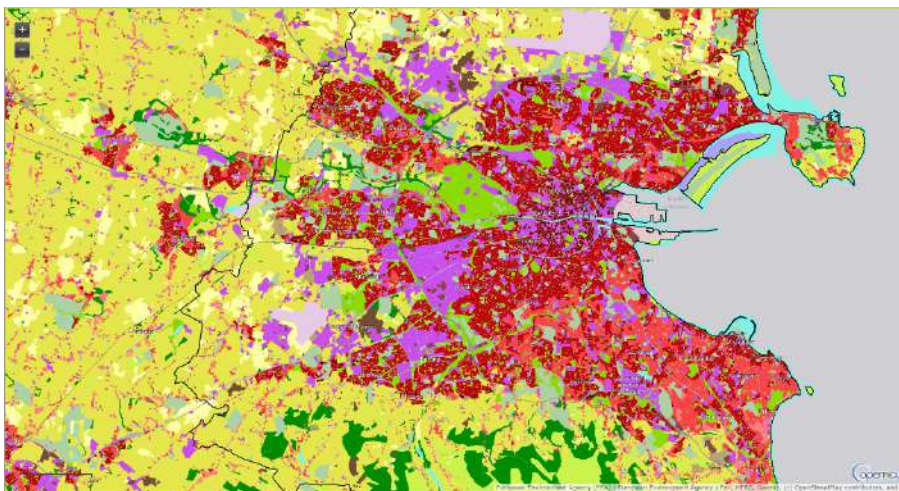

FIGURA 3.3.6

Fragment i Mbulimit të Tokës / Përdorimit të Tokës për qytetin e Dublinit
Burimi: <https://land.copernicus.eu/>

				DUBLIN
KODI	NOMENKLATURA	SIPËRFAQE (M ²)	SIPËRFAQE (HA)	POPULLSIA (2018)
Sipërfaqe artificiale				
Pëlhura urbane				
11100	Pëlhurë e vazhduar urbane (S.L.: > 80%)	11 205 807,21	1 120,58	168 953
	Pëlhurë e pa vazhduar urbane (S.L.: 10% - 80%)	n/a	n/a	n/a
11210	Pëlhurë e pa vazhduar urbane, e dendur (S.L.: 50% - 80%)	162 989 182,11	16 298,92	1 180 902
11220	Pëlhurë e pa vazhduar urbane, mesatarisht e dendur (S.L.: 30% - 50%)	150 038 122,06	15 003,81	348 626
11230	Pëlhurë e pa vazhduar urbane, me densitet të ulët (S.L.: 10% - 30%)	64 801 606,71	6 480,16	38 305
11240	Pëlhurë e pa vazhduar urbane, me densitet shumë të ulët (S.L.: < 10%)	3 244 306,90	324,43	3 716
11300	Struktura të izoluar	104 045 756,58	10 404,58	53 887
Njësi industriale, tregtare, publike, ushtarake dhe private				
12100	Njësi industriale, tregtare, publike, ushtarake dhe private	170 544 339,38	17 054,43	51 082
	Rrjet rrugësh, hekurudhash dhe tokë në shërbim të tyre	n/a	n/a	n/a
12200	Rrugë të shpejta tranziti dhe tokë në shërbim të tyre	15 382 538,13	1 538,25	-
12220	Rrugë të tjera dhe tokë në shërbim të tyre	108 792 602,22	10 879,26	-
12230	Hekurudha dhe tokë në shërbim të tyre	5 939 376,91	593,94	-
12300	Zona portuale	3 360 430,87	336,04	879
12400	Aerporte	9 820 459,05	982,05	-
Miniera, vende hedhesh mbeturinash dhe kantiere ndërtimi				
13100	Nxjerrje minerale dhe zona mbledhje mbeturinash	40 915 356,19	4 091,54	-
13300	Kantiere ndërtimi	10 565 972,92	1 056,60	-
13400	Tokë pa një përdorim aktual	12 042 560,50	1 204,26	-
Zona artificiale me vegetacion jo me karakter agrikor				
14100	Hapësira të gjelbra urbane	63 162 282,72	6 316,23	-
14200	Objekte sportive e të kohës së lirë	131 288 880,89	13 128,89	5 372
Zona agrikor				
21000	Tokë e punëshme (Kultura vjetore)	615 203 124,02	61 520,31	6 819
22000	Kultura të Përherëshme (Vreshta, Pemë frutore, Ullishte)	n/a	n/a	n/a
		3 946 510	394 651,06	57 553
23000	Kullota	554,00		
24000	Modele të përziera të kultivimit	n/a	n/a	n/a
Zona natyrore dhe (gjysmë -) natyrore				
31000	Pyje	604 908 245,56	60 490,82	-
32000	Grumbullime me vegetacion barishtor (tokë barishtore natyrore, barishte të larta...)	607 360 796,59	60 736,08	-
33000	Hapësira të hapura me pak ose aspak vegetacion (plazhe, duna, shkëmbinj, akullnaja)	3 698 427,00	369,84	-
40000	Ligatina	102 957 626,02	10 295,76	-
50000	Sipërfaqe Ujore	89 256 501,98	8 925,65	-
91000	Pa bazë të dhënash (Re dhe hije)	n/a	n/a	n/a
92000	Pa bazë të dhënash (Imazhe që mungojnë)	n/a	n/a	n/a
Sipërfaqe TOTALE (e analizuar) (Ha)			703 803,49	
POPULLSI TOTALE (Banorë)				1 916 094
Sipërfaqe artificiale TOTALE (Ha)			69 077,59	
Popullsi TOTALE për SIPËRFAQEN ARTIFICIALE (Banorë)				1 799 761
Sipërfaqe TOTALE e pëlhurës urbane (Ha)			49 632,48	
Sipërfaqe TOTALE e zonave artificiale, jo bujqësore, me vegetacion (Ha)			19 445,12	
M² REKREACION / BANOR				108,04
M ² Gjëlberim urban			63 162 282,72	
M² GJELBËRIM URBAN / BANOR				35,09
M ² Objekte sportive e të kohës së lirë			131 288 880,89	
M² OBJEKTE SPORTIVE E TË KOHËS SË LIRË / BANOR				72,95

TABELA 3.3.3

Tabela e të dhënave mbi klasat dhe popullsinë për qytetin e Dublinit

Burimi: <https://land.copernicus.eu>;

Përpunoi: Autori

Sipas matjeve të realizuara në këtë data bazë, Zona Funktionale Urbane (FUA) me një popullsi 1,916,094 siguron **108.04 m²/banor** sipërfaqe rekreative e cila sipas matjes se AU përbëhet nga kategoritë e (1) Gjëlberimit Urban **35.09 m²/banor** dhe (2) Objekte sportive e të kohës së lirë **72.95 m²/banor**.

Helsinki

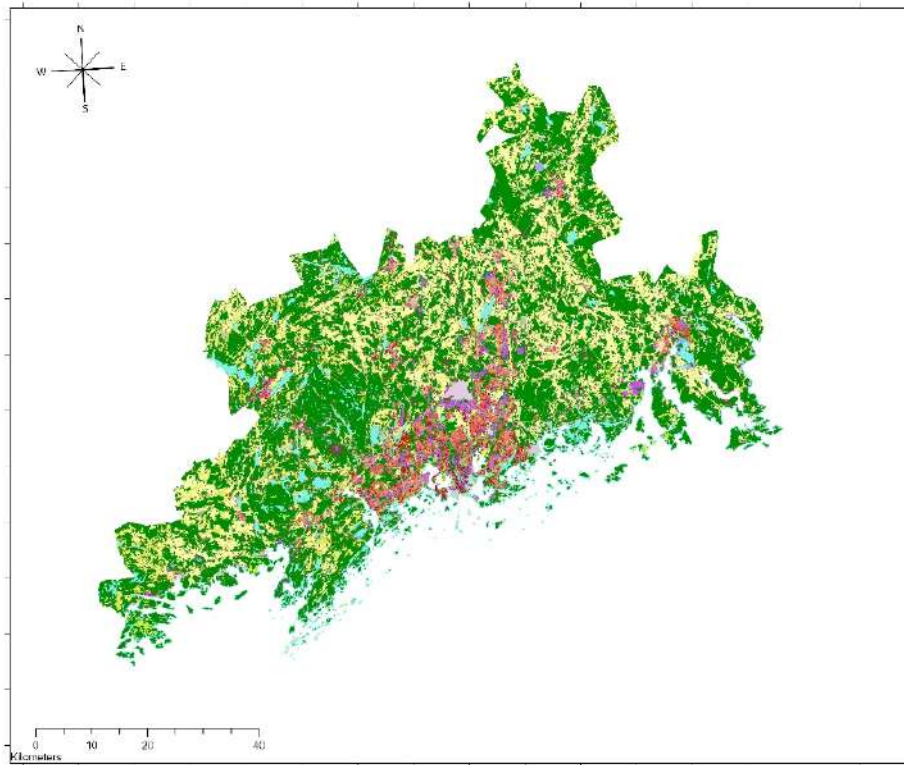

FIGURA 3.3.7

Hartë e Mbulimit të Tokës / Përdorimit të Tokës për qytetin e Helsinkit

Burimi: <https://land.copernicus.eu/>

Përpunoi: Autori

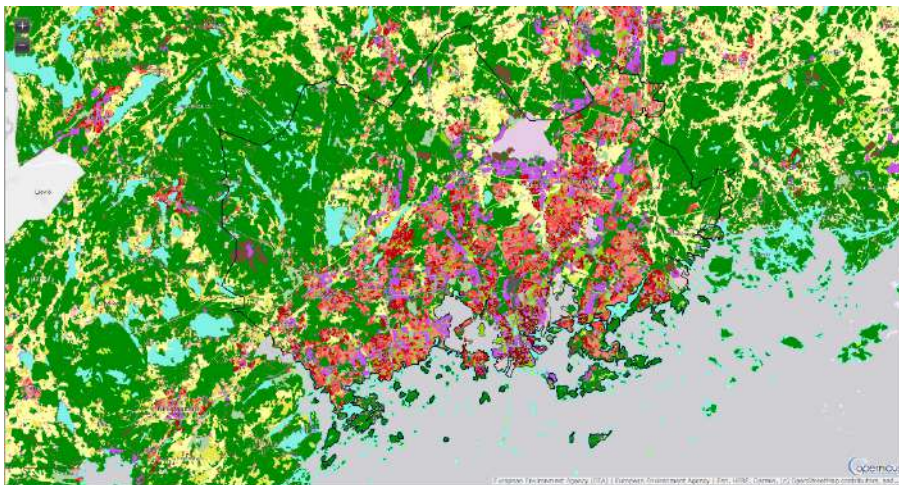

FIGURA 3.3.8

Fragment i Mbulimit të Tokës / Përdorimit të Tokës për qytetin e Helsinkit

Burimi: <https://land.copernicus.eu/>

				HELSINKI
KODI	NOMENKLATURA	SIPËRFAQE (M ²)	SIPËRFAQE (HA)	POPULLSIA (2018)
Sipërfaqe artificiale				
Pëlhura urbane				
11100	Pëlhurë e vazhduar urbane (S.L.: > 80%)	10 238 451,81	1 023,85	209 882
	Pëlhurë e pa vazhduar urbane (S.L.: 10% - 80%)	n/a	n/a	n/a
11210	Pëlhurë e pa vazhduar urbane, e dendur (S.L.: 50% - 80%)	62 311 440,33	6 231,14	484 475
	Pëlhurë e pa vazhduar urbane, mesatarisht e dendur (S.L.: 30% - 50%)	75 565 967,51	7 556,60	369 031
11220	Pëlhurë e pa vazhduar urbane, me densitet të ulët (S.L.: 10% - 30%)	77 874 001,17	7 787,40	208 325
11230	Pëlhurë e pa vazhduar urbane, me densitet shumë të ulët (S.L.: < 10%)	78 539 493,84	7 853,95	72 378
11240	Struktura të izoluar	88 893 888,58	8 889,39	37 576
Njësi industriale, tregtare, publike, ushtarake dhe private				
12100	Njësi industriale, tregtare, publike, ushtarake dhe private	112 998 537,78	11 299,85	52 207
	Rrjet rrugësh, hekurudhash dhe tokë në shërbim të tyre	n/a	n/a	n/a
12200	Rrugë të shpejta tranziti dhe tokë në shërbim të tyre	15 613 528,67	1 561,35	-
12220	Rrugë të tjera dhe tokë në shërbim të tyre	91 756 518,49	9 175,65	-
12230	Hekurudha dhe tokë në shërbim të tyre	7 130 619,49	713,06	-
12300	Zona portuale	5 454 094,31	545,41	7 516
12400	Aerporte	12 980 552,58	1 298,06	-
Miniera, vende hedhesh mbeturinash dhe kantiere ndërtimi				
13100	Nxjerrje minerale dhe zona mbledhje mbeturinash	28 669 149,51	2 866,91	-
13300	Kantiere ndërtimi	4 256 552,03	425,66	-
13400	Tokë pa një përdorim aktual	4 653 260,57	465,33	-
Zona artificiale me vegetacion jo me karakter agrikoror				
14100	Hapësira të gjelbra urbane	41 197 012,90	4 119,70	-
14200	Objekte sportive e të kohës së lirë	42 469 527,39	4 246,95	3 706
Zona agrikuturore				
		1 029 870	102 987,08	23 588
21000	Tokë e punëshme (Kultura vjetore)	815,80		
22000	Kultura të Përherëshme (Vreshta, Pemë frutore, Ullishte)	57 711,53	5,77	-
23000	Kullota	236 518 393,58	23 651,84	9 534
24000	Modele të përziera të kultivimit	n/a	n/a	n/a
Zona natyrore dhe (gjysmë -) natyrore				
		2 504 429	250 442,99	-
31000	Pyje	908,57		
	Grumbullime me vegetacion barishtor (tokë barishtore natyrore, barishte të larta...)	47 550 217,92	4 755,02	-
32000	Hapësira të hapura me pak ose aspak vegetacion (plazhe, duna, shkëmbinj, akullnaja)	1 398 274,85	139,83	-
33000	Ligatina	23 295 861,73	2 329,59	-
50000	Sipërfaqe Ujore	342 389 771,78	34 238,98	-
91000	Pa bazë të dhënash (Re dhe hije)	n/a	n/a	n/a
92000	Pa bazë të dhënash (Imazhe që mungojnë)	n/a	n/a	n/a
Sipërfaqe TOTALE (e analizuar) (Ha)		494 611,36		
POPULLSI TOTALE (Banorë)				1 478 218
Sipërfaqe artificiale TOTALE (Ha)		47 708,98		
Popullsi TOTALE për SIPËRFAQEN ARTIFICIALE (Banorë)				1 385 373
Sipërfaqe TOTALE e pëlhurës urbane (Ha)		39 342,32		
Sipërfaqe TOTALE e zonave artificiale, jo bujqësore, me vegetacion (Ha)		8 366,65		
M² REKREACION / BANOR				60,39
M ² Gjelbërim urban		41 197 012,90		
M² GJELBËRIM URBAN / BANOR				29,74
M ² Objekte sportive e të kohës së lirë		42 469 527,39		
M² OBJEKTE SPORTIVE E TË KOHËS SË LIRË / BANOR				30,66

TABELA 3.3.4

Tabela e të dhënave mbi klasat dhe popullsinë për qytetin e Helsinkit

 Burimi: <https://land.copernicus.eu>;

Përpunoi: Autori

Sipas matjeve të realizuara në këtë data bazë, Zona Funktionale Urbane (FUA) me një popullsi 1,478,218 siguron **60.39 m²/banor** sipërfaqe rekreative e cila sipas matjes së AU përbëhet nga kategoritë e (1) Gjelbërimit Urban **29.74 m²/banor** dhe (2) Objekte sportive e të kohës së lirë **30.66 m²/banor**.

Lisbonë

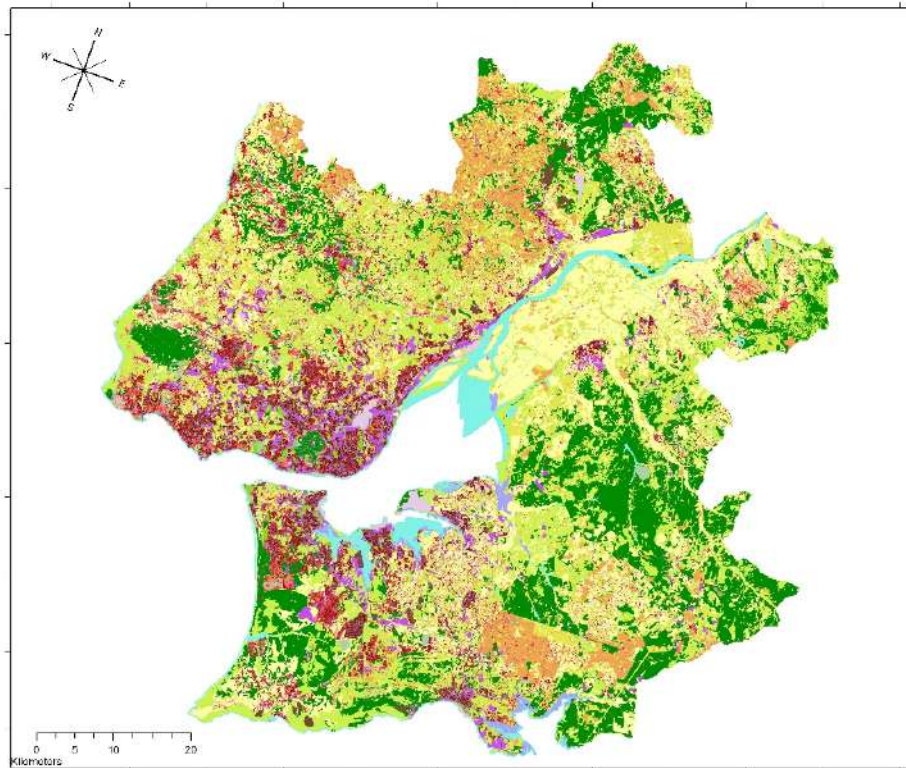

FIGURA 3.3.9

Hartë e Mbulimit të Tokës / Përdorimit të Tokës për qytetin e Lisbonës
Burimi: <https://land.copernicus.eu/>
Përpunoi: Autori

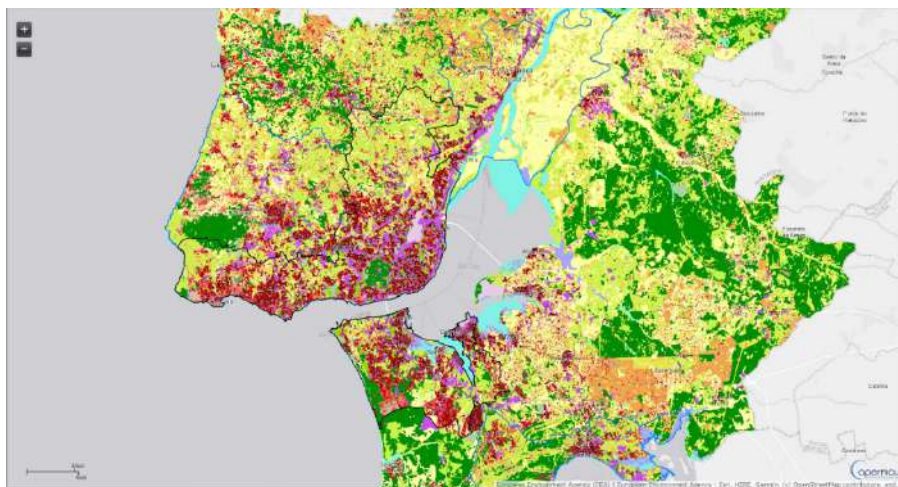

FIGURA 3.3.10

Fragment i Mbulimit të Tokës / Përdorimit të Tokës për qytetin e Lisbonës
Burimi: <https://land.copernicus.eu/>

				LISBONË
KODI	NOMENKLATURA	SIPËRFAQE (M ²)	SIPËRFAQE (HA)	POPULLSIA (2018)
Sipërfaqe artificiale				
Pëlhura urbane				
11100	Pëlhurë e vazhduar urbane (S.L.: > 80%)	116 090 583,73	11 609,06	1 682 193
	Pëlhurë e pa vazhduar urbane (S.L.: 10% - 80%)	n/a	n/a	n/a
11210	Pëlhurë e pa vazhduar urbane, e dendur (S.L.: 50% - 80%)	144 063 873,30	14 406,39	812 751
11220	Pëlhurë e pa vazhduar urbane, mesatarisht e dendur (S.L.: 30% - 50%)	83 620 911,79	8 362,09	191 805
11230	Pëlhurë e pa vazhduar urbane, me densitet të ulët (S.L.: 10% - 30%)	50 496 923,29	5 049,69	59 728
11240	Pëlhurë e pa vazhduar urbane, me densitet shumë të ulët (S.L.: < 10%)	13 918 663,85	1 391,87	8 770
11300	Struktura të izoluar	39 964 611,30	3 996,46	24 326
Njësi industriale, tregtare, publike, ushtarake dhe private				
12100	Njësi industriale, tregtare, publike, ushtarake dhe private	180 863 893,52	18 086,39	58 931
	Rrjet rrugësh, hekurudhash dhe tokë në shërbim të tyre	n/a	n/a	n/a
12200	Rrugë të shpejta tranziti dhe tokë në shërbim të tyre	20 409 655,13	2 040,97	-
12220	Rrugë të tjera dhe tokë në shërbim të tyre	115 785 203,27	11 578,52	-
12230	Hekurudha dhe tokë në shërbim të tyre	7 576 905,45	757,69	-
12300	Zona portuale	5 177 080,84	517,71	2 172
12400	Aerporte	14 504 129,10	1 450,41	-
Miniera, vende hedhesh mbeturinash dhe kantiere ndërtimi				
13100	Nxjerrje mineralesh dhe zona mbledhje mbeturinash	27 069 911,48	2 706,99	-
13300	Kantiere ndërtimi	2 234 289,32	223,43	-
13400	Tokë pa një përdorim aktual	27 842 164,94	2 784,22	-
Zona artificiale me vegjetacion jo me karakter agrikulturor				
14100	Hapësira të gjelbra urbane	27 109 684,06	2 710,97	-
14200	Objekte sportive e të kohës së lirë	30 259 358,05	3 025,94	4 756
Zona agrikulturore				
21000	Tokë e punueshme (Kultura vjetore)	906 444 833,81	90 644,48	61 439
22000	Kultura të Përherëshme (Vreshta, Pemë frutore, Ullishte)	248 114 311,85	24 811,43	9 249
23000	Kullota	567 528 333,89	56 752,83	51 454
24000	Modele të përziera të kultivimit	151 144,77	15,11	-
Zona natyrore dhe (gjysmë -) natyrore				
31000	Pyje	866 661 863,28	86 666,19	-
32000	Grumbullime me vegjetacion barishtar (tokë barishtar natyrore, barishte të larta...)	714 452 788,13	71 445,28	-
33000	Hapësira të hapura me pak ose aspak vegjetacion (plazhe, duna, shkëmbinj, akullnaja)	7 500 180,92	750,02	-
40000	Ligatina	27 835 658,60	2 783,57	-
50000	Sipërfaqe Ujore	147 578 702,95	14 757,87	-
91000	Pa bazë të dhënash (Re dhe hije)	n/a	n/a	n/a
92000	Pa bazë të dhënash (Imazhe që mungojnë)	n/a	n/a	n/a
Sipërfaqe TOTALE (e analizuar) (Ha)			439 325,57	
POPULLSI TOTALE (Banorë)				2 967 574
Sipërfaqe artificiale TOTALE (Ha)			50 552,46	
Popullsi TOTALE për SIPËRFAQEN ARTIFICIALE (Banorë)				2 784 329
Sipërfaqe TOTALE e pëlhurës urbane (Ha)			44 815,56	
Sipërfaqe TOTALE e zonave artificiale, jo bujqësore, me vegjetacion (Ha)			5 736,90	
M² REKREACION / BANOR				20,60
M ² Gjelbërim urban			27 109 684,06	
M² GJELBËRIM URBAN / BANOR				9,74
M ² Objekte sportive e të kohës së lirë			30 259 358,05	
M² OBJEKTE SPORTIVE E TË KOHËS SË LIRË / BANOR				10,87

TABELA 3.3.5

Tabela e të dhënave mbi klasat dhe popullsinë për qytetin e Lisbonës

Burimi: <https://land.copernicus.eu>;

Përpunoi: Autori

Sipas matjeve të realizuara në këtë data bazë, Zona Funktionale Urbane (FUA) me një popullsi 2,967,574 siguron **20.60 m²/banor** sipërfaqe rekreative e cila sipas matjes së AU përbëhet nga kategoritë e (1) Gjelbërimit Urban **9.74 m²/banor** dhe (2) Objekte sportive e të kohës së lirë **10.87 m²/banor**.

Ljubljana

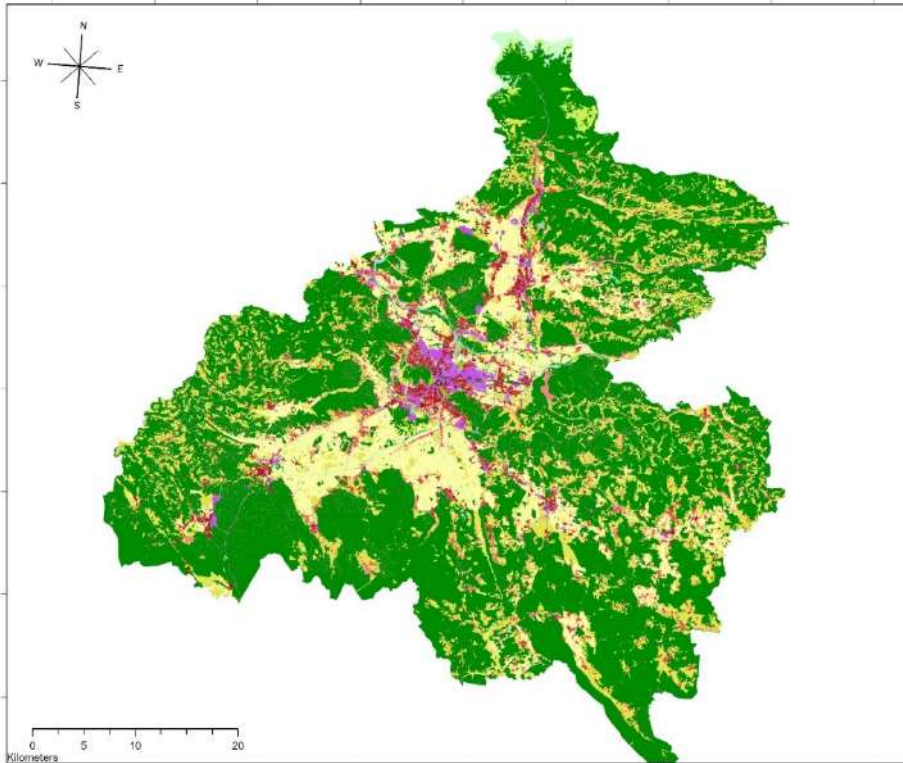

FIGURA 3.3.11 Hartë e Mbulimit të Tokës / Përdorimit të Tokës për qytetin e Lubljanës
Burimi: <https://land.copernicus.eu/>
Përpunoi: Autori

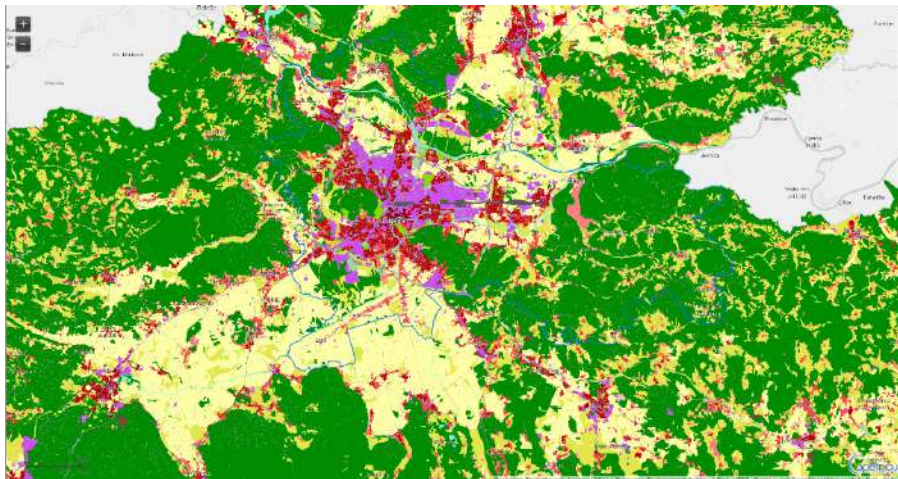

FIGURA 3.3.12 Fragment i Mbulimit të Tokës / Përdorimit të Tokës për qytetin e Lubljanës
Burimi: <https://land.copernicus.eu/>

LJUBJANË

KODI	NOMENKLATURA	SIPËRFAQE (M ²)	SIPËRFAQE (HA)	POPULLSI A (2018)
	Sipërfaqe artificiale			
	Pëlhura urbane			
11100	Pëlhurë e vazhduar urbane (S.L.: > 80%)	2 529 490,60	252,95	42 010
	Pëlhurë e pa vazhduar urbane (S.L.: 10% - 80%)	n/a	n/a	n/a
11210	Pëlhurë e pa vazhduar urbane, e dendur (S.L.: 50% - 80%)	40 443 685,76	4 044,37	263 162
11220	Pëlhurë e pa vazhduar urbane, mesatarisht e dendur (S.L.: 30% - 50%)	46 942 419,18	4 694,24	119 818
11230	Pëlhurë e pa vazhduar urbane, me densitet të ulët (S.L.: 10% - 30%)	30 404 589,15	3 040,46	36 814
11240	Pëlhurë e pa vazhduar urbane, me densitet shumë të ulët (S.L.: < 10%)	2 765 749,54	276,57	3 045
11300	Struktura të izoluar	10 635 917,35	1 063,59	9 027
	Njësi industriale, tregtare, publike, ushtarake dhe private			
12100	Njësi industriale, tregtare, publike, ushtarake dhe private	39 567 481,18	3 956,75	52 983
	Rrjet rrugësh, hekurudhash dhe tokë në shërbim të tyre	n/a	n/a	n/a
12200	Rrugë të shpejta tranziti dhe tokë në shërbim të tyre	5 687 479,13	568,75	-
12220	Rrugë të tjera dhe tokë në shërbim të tyre	62 903 481,71	6 290,35	-
12230	Hekurudha dhe tokë në shërbim të tyre	3 737 254,25	373,73	-
12300	Zona portuale	n/a	n/a	n/a
12400	Aeroporte	n/a	n/a	n/a
	Miniera, vende hedhesh mbeturinash dhe kantiere ndërtimi			
13100	Nxjerrje mineralësh dhe zona mblodhje mbeturinash	5 118 351,03	511,84	-
13300	Kantiere ndërtimi	396 098,55	39,61	-
13400	Tokë pa një përdorim aktual	1 750 668,16	175,07	-
	Zona artificiale me vegjetacion jo me karakter agrikulor			
14100	Hapësira të gjelbra urbane	4 980 884,58	498,09	-
14200	Objekte sportive e të kohës së lirë	5 672 826,87	567,28	726
	Zona agrikulore			
21000	Tokë e punëshme (Kultura vjetore)	288 221 231,15	28 822,12	8 260
22000	Kultura të Përherëshme (Vreshta, Pemë frutore, Ullishte)	1 774 504,39	177,45	16
23000	Kullota	325 299 891,92	32 529,99	6 519
24000	Modele të përziera të kultivimit	3 479 199,16	347,92	-
	Zona natyrore dhe (gjysmë -) natyrore			
		1 407 242	140 724,21	-
31000	Pyje	145,75		
	Grumbullime me vegjetacion barishtor (tokë barishtore natyrore, barishte të larta...)	24 508 849,86	2 450,88	-
32000	Hapësira të hapura me pak ose aspak vegjetacion (plazhe, duna, shkëmbinj, akullnaja)	12 654 891,46	1 265,49	-
33000	Ligatina	163 341,88	16,33	-
40000	Sipërfaqe Ujore	7 507 087,65	750,71	-
91000	Pa bazë të dhënash (Re dhe hije)	n/a	n/a	n/a
92000	Pa bazë të dhënash (Imazhe që mungojnë)	n/a	n/a	n/a
	Sipërfaqe TOTALE (e analizuar) (Ha)		233 438,75	
	POPULLSI TOTALE (Banorë)			542 380
	Sipërfaqe artificiale TOTALE (Ha)		14 437,56	
	Popullsi TOTALE për SIPËRFAQEN ARTIFICIALE (Banorë)			474 602
	Sipërfaqe TOTALE e pëlhurës urbane (Ha)		13 372,19	
	Sipërfaqe TOTALE e zonave artificiale, jo bujqësore, me vegjetacion (Ha)		1 065,37	
	M² REKREACION / BANOR			22,45
	M ² Gjëlberim urban		4 980 884,58	
	M² GJELBËRIM URBAN / BANOR			10,49
	M ² Objekte sportive e të kohës së lirë		5 672 826,87	
	M² OBJEKTE SPORTIVE E TË KOHËS SË LIRË / BANOR			11,95

TABELA 3.3.6

Tabela e të dhënave mbi klasat dhe popullsinë për qytetin e Ljubjanës

Burimi: <https://land.copernicus.eu>;

Përpunoi: Autori

Sipas matjeve të realizuara në këtë data bazë, Zona Funktionale Urbane (FUA) me një popullsi 542,380 siguron **22.45 m²/banor** sipërfaqe rekreative e cila sipas matricës së AU përbëhet nga kategoritë e (1) Gjëlberimit Urban **10.49 m²/banor** dhe (2) Objekte sportive e të kohës së lirë **11.95 m²/banor**.

Marsejë

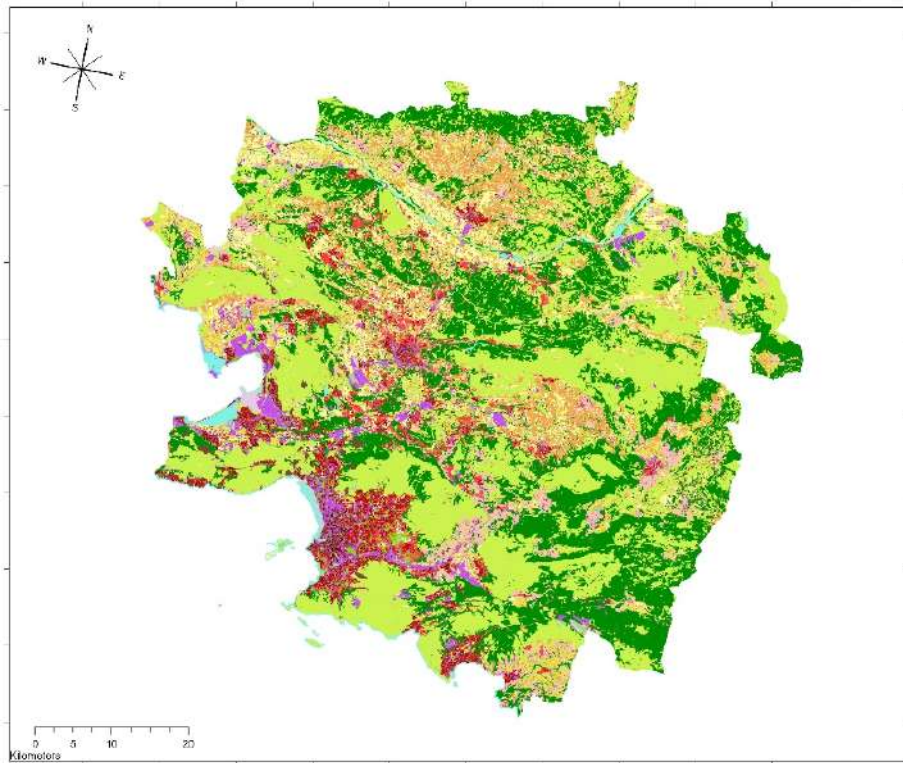

FIGURA 3.3.13

Hartë e Mbulimit të Tokës / Përdorimit të Tokës për qytetin e Marsejës
Burimi: <https://land.copernicus.eu/>
Përpunoi: Autori

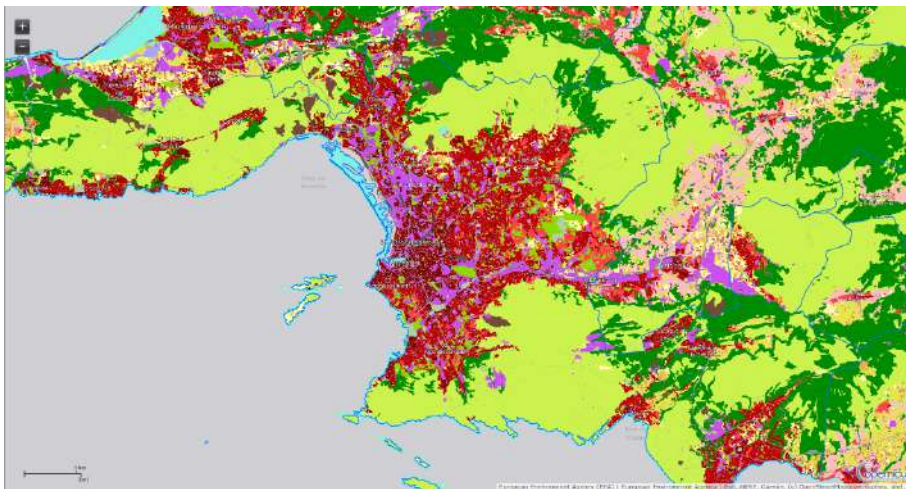

FIGURA 3.3.14

Fragment i Mbulimit të Tokës / Përdorimit të Tokës për qytetin e Marsejës
Burimi: <https://land.copernicus.eu/>

MARSJEJË

KOD I	NOMENKLATURA	SIPËRFAQE (M ²)	SIPËRFAQE (HA)	POPULLSI A (2018)
	Sipërfaqe artificiale			
	Pëlhura urbane			
11100	Pëlhurë e vazhduar urbane (S.L.: > 80%)	37 982 407,52	3 798,24	529 721
	Pëlhurë e pa vazhduar urbane (S.L.: 10% - 80%)	n/a	n/a	n/a
11210	Pëlhurë e pa vazhduar urbane, e dendur (S.L.: 50% - 80%)	152 101 885,06	15 210,19	762 475
11220	Pëlhurë e pa vazhduar urbane, mesatarisht e dendur (S.L.: 30% - 50%)	88 178 489,48	8 817,85	165 412
11230	Pëlhurë e pa vazhduar urbane, me densitet të ulët (S.L.: 10% - 30%)	16 340 587,09	1 634,06	16 317
11240	Pëlhurë e pa vazhduar urbane, me densitet shumë të ulët (S.L.: < 10%)	138 098 202,80	13 809,82	172 951
11300	Struktura të izoluara	40 569 617,23	4 056,96	18 824
	Njësi industriale, tregtare, publike, ushtarake dhe private			
12100	Njësi industriale, tregtare, publike, ushtarake dhe private	126 529 115,51	12 652,91	32 958
	Rrjet rrugësh, hekurudhash dhe tokë në shërbim të tyre	n/a	n/a	n/a
12200	Rrugë të shpejta tranziti dhe tokë në shërbim të tyre	14 778 333,19	1 477,83	-
12220	Rrugë të tjera dhe tokë në shërbim të tyre	92 489 335,79	9 248,93	-
12230	Hekurudha dhe tokë në shërbim të tyre	7 464 891,51	746,49	-
12300	Zona portuale	3 274 839,56	327,48	1 427
12400	Aerporte	7 014 962,11	701,50	-
	Miniera, vende hedhesh mbeturinash dhe kantiere ndërtimi			
13100	Nxjerrje mineralesh dhe zona mbledhje mbeturinash	20 681 108,84	2 068,11	-
13300	Kantiere ndërtimi	2 648 878,04	264,89	-
13400	Tokë pa një përdorim aktual	6 723 523,79	672,35	-
	Zona artificiale me vegetacion jo me karakter agrikulor			
14100	Hapësira të gjelbra urbane	27 188 657,59	2 718,87	-
14200	Objekte sportive e të kohës së lirë	25 046 444,61	2 504,64	4 519
	Zona agrikulorë			
21000	Tokë e punueshme (Kultura vjetore)	324 872 326,42	32 487,23	18 651
22000	Kultura të Përherëshme (Vreshta, Pemë frutore, Ullishte)	283 446 083,55	28 344,61	11 229
23000	Kullota	320 802 570,25	32 080,26	19 895
24000	Modele të përziera të kultivimit	n/a	n/a	n/a
	Zona natyrore dhe (gjysmë -) natyrore			
31000	Pyje	1 153 851 479,03	115 385,15	-
	Grumbullime me vegetacion barishtor (tokë barishtore natyrore, barishte të larta...)	1 304 510	130	-
32000	Hapësira të hapura me pak ose aspak vegetacion (plazhe, duna, shkëmbinj, akullnaja)	873,08	451,09	-
33000	Hapësira të hapura me pak ose aspak vegetacion (plazhe, duna, shkëmbinj, akullnaja)	6 867 773,72	686,78	-
40000	Ligatina	3 043 841,02	304,38	-
50000	Sipërfaqe Ujore	55 425 511,60	5 542,55	-
91000	Pa bazë të dhënash (Re dhe hije)	n/a	n/a	n/a
92000	Pa bazë të dhënash (Imazhe që mungojnë)	n/a	n/a	n/a
Sipërfaqe TOTALE (e analizuar) (Ha)		425 993,17		
POPULLSI TOTALE (Banorë)				1 754 379
Sipërfaqe artificiale TOTALE (Ha)		52 550,63		
Popullsi TOTALE për SIPËRFAQEN ARTIFICIALE (Banorë)				1 670 219
Sipërfaqe TOTALE e pëlhurës urbane (Ha)		47 327,12		
Sipërfaqe TOTALE e zonave artificiale, jo bujqësore, me vegetacion (Ha)		5 223,51		
M² REKREACION / BANOR				31,27
M ² Gjëlberim urban		27 188 657,59		
M² GJELBËRIM URBAN / BANOR				16,28
M ² Objekte sportive e të kohës së lirë		25 046 444,61		
M² OBJEKTE SPORTIVE E TË KOHËS SË LIRË / BANOR				15,00

TABELA 3.3.7

Tabela e të dhënave mbi klasat dhe popullsinë për qytetin e Marsejës

 Burimi: <https://land.copernicus.eu>;

Përpunoi: Autori

Sipas matjeve të realizuara në këtë data bazë, Zona Funktionale Urbane (FUA) me një popullsi 1,754,379 siguron **31.28 m²/banor** sipërfaqe rekreative, e cila sipas matjes së AU përbëhet nga kategoritë e (1) Gjëlberimit Urban **16.28 m²/banor** dhe (2) Objekte sportive e të kohës së lirë **15.00 m²/banor**.

Milano

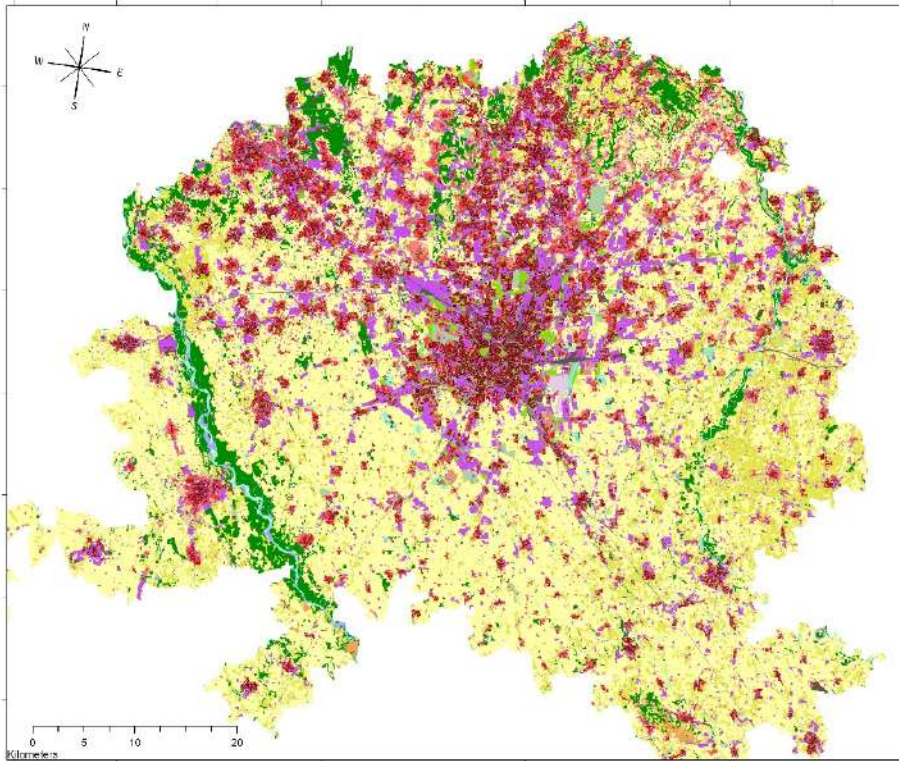

FIGURA 3.3.15 Hartë e Mbulimit të Tokës / Përdorimit të Tokës për qytetin e Milanos
Burimi: <https://land.copernicus.eu/>
Përpunoi: Autori

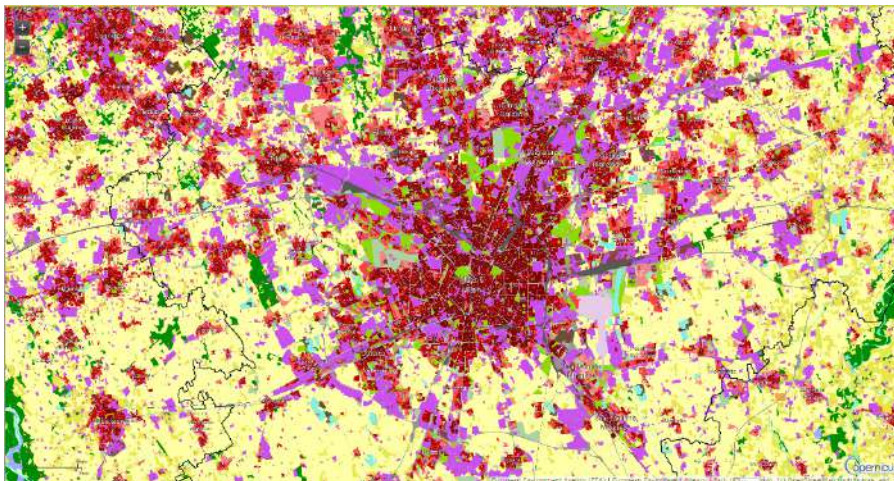

FIGURA 3.3.16 Fragment i Mbulimit të Tokës / Përdorimit të Tokës për qytetin e Milanos
Burimi: <https://land.copernicus.eu/>

MILANO				
KODI	NOMENKLATURA	SIPËRFAQE (M ²)	SIPËRFAQE (HA)	POPULLSIA (2018)
	Sipërfaqe artificiale			
	Pëlhura urbane			
11100	Pëlhurë e vazhduar urbane (S.L.: > 80%)	99 862 176,08	9 986,22	1 640 966
	Pëlhurë e pa vazhduar urbane (S.L.: 10% - 80%)	n/a	n/a	n/a
11210	Pëlhurë e pa vazhduar urbane, e dendur (S.L.: 50% - 80%)	215 741 662,93	21 574,17	1 869 464
	Pëlhurë e pa vazhduar urbane, mesatarisht e dendur (S.L.: 30% - 50%)	121 255 971,55	12 125,60	780 896
11220	Pëlhurë e pa vazhduar urbane, me densitet të ulët (S.L.: 10% - 30%)	77 852 214,51	7 785,22	359 933
11230	Pëlhurë e pa vazhduar urbane, me densitet shumë të ulët (S.L.: < 10%)	29 694 642,36	2 969,46	81 476
11240	Struktura të izoluar	16 214 661,47	1 621,47	20 745
	Njësi industriale, tregtare, publike, ushtarake dhe private			
12100	Njësi industriale, tregtare, publike, ushtarake dhe private	385 038 871,90	38 503,89	157 841
	Rrjet rrugësh, hekurudhash dhe tokë në shërbim të tyre	n/a	n/a	n/a
12200	Rrugë të shpejta tranziti dhe tokë në shërbim të tyre	22 140 079,26	2 214,01	-
12220	Rrugë të tjera dhe tokë në shërbim të tyre	138 649 228,38	13 864,92	-
12230	Hekurudha dhe tokë në shërbim të tyre	17 273 713,45	1 727,37	-
12300	Zona portuale	n/a	n/a	n/a
12400	Aerporte	3 652 179,84	365,22	-
	Miniera, vende hedhesh mbeturinash dhe kantiere ndërtimi			
13100	Nxjerrje mineralesh dhe zona mbledhje mbeturinash	18 147 888,99	1 814,79	-
13300	Kantiere ndërtimi	2 902 837,35	290,28	-
13400	Tokë pa një përdorim aktual	28 686 935,23	2 868,69	-
	Zona artificiale me vegetacion jo me karakter agrikulor			
14100	Hapësira të gjelbra urbane	58 550 239,87	5 855,02	-
14200	Objekte sportive e të kohës së lirë	50 897 021,45	5 089,70	9 903
	Zona agrikulorore			
		1 711 862	171 186,23	162 490
21000	Tokë e punëshme (Kultura vjetore)	270,91		
22000	Kultura të Përherëshme (Vreshta, Pemë frutore, Ullishte)	7 492 741,47	749,27	122
23000	Kullota	521 362 943,87	52 136,29	58 244
24000	Modele të përziera të kultivimit	77 033,88	7,70	-
	Zona natyrore dhe (gjysmë -) natyrore			
31000	Pyje	254 847 588,33	25 484,76	-
	Grumbullime me vegetacion barishtor (tokë barishtore natyrore, barishte të larta...)	5 123 643,84	512,36	-
32000	Hapësira të hapura me pak ose aspak vegetacion (plazhe, duna, shkëmbinj, akullnaja)	3 477 047,53	347,70	-
33000				
40000	Ligatina	6 990 070,71	699,01	-
50000	Sipërfaqe Ujore	42 922 158,93	4 292,22	-
91000	Pa bazë të dhënash (Re dhe hije)	n/a	n/a	n/a
92000	Pa bazë të dhënash (Imazhe që mungojnë)	n/a	n/a	n/a
Sipërfaqe TOTALE (e analizuar) (Ha)			384 072	
POPULLSI TOTALE (Banorë)				5 142 080
Sipërfaqe artificiale TOTALE (Ha)			67 006,86	
Popullsi TOTALE për SIPËRFAQEN ARTIFICIALE (Banorë)				4 763 383
Sipërfaqe TOTALE e pëlhurës urbane (Ha)			56 062,13	
Sipërfaqe TOTALE e zonave artificiale, jo bujqësore, me vegetacion (Ha)			10 944,73	
M² REKREACION / BANOR				22,98
M ² Gjëlberim urban			58 550 239,87	
M² GJELBËRIM URBAN / BANOR				12,29
M ² Objekte sportive e të kohës së lirë			50 897 021,45	
M² OBJEKTE SPORTIVE E TË KOHËS SË LIRË / BANOR				10,69

TABELA 3.3.8

Tabela e të dhënave mbi klasat dhe popullsinë për qytetin e Milanos

Burimi: <https://land.copernicus.eu>;

Përpunoi: Autori

Sipas matjeve të realizuara në këtë data bazë, Zona Funktionale Urbane (FUA) me një popullsi 5,142,080 siguron **22.98 m²/banor** sipërfaqe rekreative, e cila sipas matjes së AU përbëhet nga kategoritë e (1) Gjëlberimit Urban **12.29 m²/banor** dhe (2) Objekte sportive e të kohës së lirë **10.69 m²/banor**.

Mynih

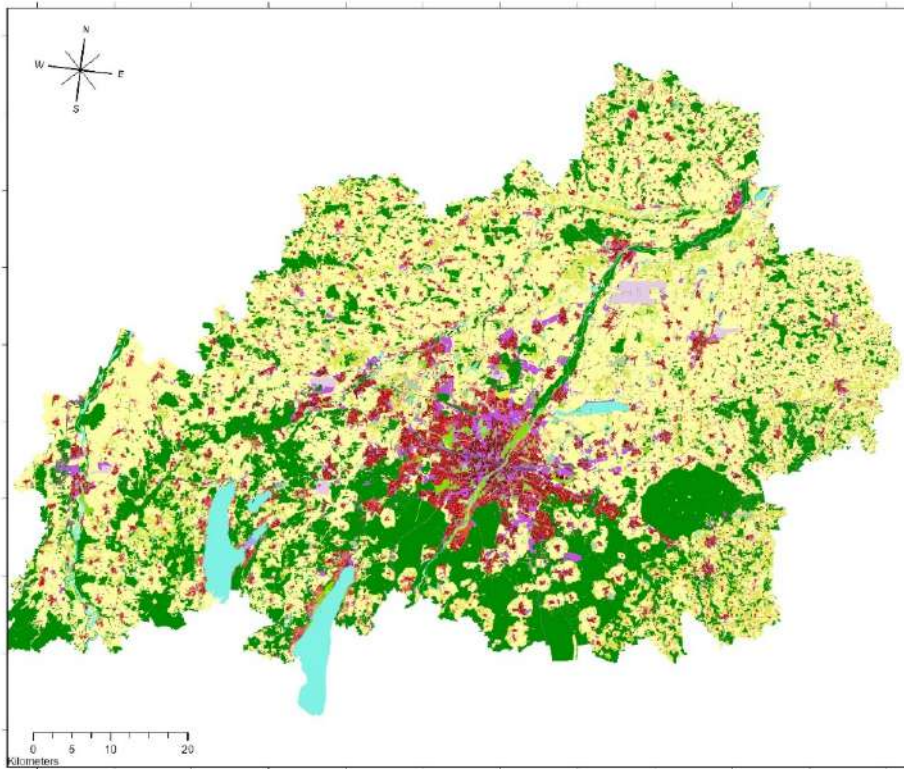

FIGURA 3.3.17

Hartë e Mbulimit të Tokës / Përdorimit të Tokës për qytetin e Mynihut
Burimi: <https://land.copernicus.eu/>
Përpunoi: Autori

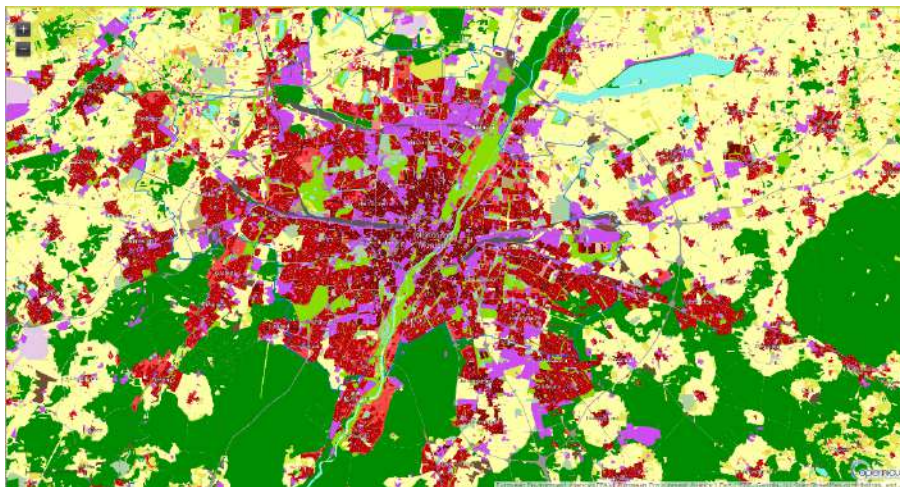

FIGURA 3.3.18

Fragment i Mbulimit të Tokës / Përdorimit të Tokës për qytetin e Mynihut
Burimi: <https://land.copernicus.eu/>

				MYNIH
KOD I	NOMENKLATURA	SIPËRFAQE (M ²)	SIPËRFAQE (HA)	POPULLSI A (2018)
	Sipërfaqe artificiale			
	Pëlhura urbane			
11100	Pëlhurë e vazhduar urbane (S.L.: > 80%)	56 346 867,18	5 634,69	798 445
	Pëlhurë e pa vazhduar urbane (S.L.: 10% - 80%)	n/a	n/a	n/a
11210	Pëlhurë e pa vazhduar urbane, e dendur (S.L.: 50% - 80%)	266 353 876,36	26 635,39	1 592 415
11220	Pëlhurë e pa vazhduar urbane, mesatarisht e dendur (S.L.: 30% - 50%)	81 270 661,49	8 127,07	226 198
11230	Pëlhurë e pa vazhduar urbane, me densitet të ulët (S.L.: 10% - 30%)	16 002 964,57	1 600,30	27 425
11240	Pëlhurë e pa vazhduar urbane, me densitet shumë të ulët (S.L.: < 10%)	3 113 977,98	311,40	17 049
11300	Struktura të izoluar	28 445 396,85	2 844,54	26 524
	Njësi industriale, tregtare, publike, ushtarake dhe private			
12100	Njësi industriale, tregtare, publike, ushtarake dhe private	168 706 529,23	16 870,65	66 036
	Rrjet rrugësh, hekurudhash dhe tokë në shërbim të tyre	n/a	n/a	n/a
12200	Rrugë të shpejta tranziti dhe tokë në shërbim të tyre	19 048 140,35	1 904,81	-
12220	Rrugë të tjera dhe tokë në shërbim të tyre	140 718 497,11	14 071,85	-
12230	Hekurudha dhe tokë në shërbim të tyre	16 966 161,54	1 696,62	-
12300	Zona portuale	27 519,28	2,75	5
12400	Aeroporte	26 102 179,59	2 610,22	-
	Miniera, vende hedhesh mbeturinash dhe kantiere ndërtimi			
13100	Nxjerrje mineralesh dhe zona mbledhje mbeturinash	23 671 012,51	2 367,10	-
13300	Kantiere ndërtimi	7 065 167,19	706,52	-
13400	Tokë pa një përdorim aktual	5 454 179,85	545,42	-
	Zona artificiale me vegetacion jo me karakter agrikulor			
14100	Hapësira të gjelbra urbane	64 949 314,88	6 494,93	-
14200	Objekte sportive e të kohës së lirë	53 866 112,84	5 386,61	7 049
	Zona agrikulorore			
21000	Tokë e punueshme (Kultura vjetore)	2 538 083 260,53	253 808,33	118 628
22000	Kultura të Përherëshme (Vreshta, Pemë frutore, Ullishte)	19 351 140,88	1 935,11	213
23000	Kullota	290 559 524,26	29 055,95	4 495
24000	Modele të përziera të kultivimit	n/a	n/a	n/a
	Zona natyrore dhe (gjysmë -) natyrore			
31000	Pyje	1 381 697 213,27	138 169,72	-
32000	Grumbullime me vegetacion barishtor (tokë barishtore natyrore, barishte të larta...)	128 029 137,54	12 802,91	-
33000	Hapësira të hapura me pak ose aspak vegetacion (plazhe, duna, shkëmbinj, akullnaja)	166 696,99	16,67	-
40000	Ligatina	1 582 130,03	158,21	-
50000	Sipërfaqe Ujore	161 755 307,45	16 175,53	-
91000	Pa bazë të dhënash (Re dhe hije)	n/a	n/a	n/a
92000	Pa bazë të dhënash (Imazhe që mungojnë)	n/a	n/a	n/a
Sipërfaqe TOTALE (e analizuar) (Ha)			549 933,30	
POPULLSI TOTALE (Banorë)				2 884 482
Sipërfaqe artificiale TOTALE (Ha)			57 034,92	
Popullsi TOTALE për SIPËRFAQEN ARTIFICIALE (Banorë)				2 695 105
Sipërfaqe TOTALE e pëlhurës urbane (Ha)			45 153,37	
Sipërfaqe TOTALE e zonave artificiale, jo bujqësore, me vegetacion (Ha)			11 881,54	
M² REKREACION / BANOR				44,09
M ² Gjellbërim urban			64 949 314,88	
M² GJELBËRIM URBAN / BANOR				24,10
M ² Objekte sportive e të kohës së lirë			53 866 112,84	
M² OBJEKTE SPORTIVE E TË KOHËS SË LIRË / BANOR				19,99

TABELA 3.3.9

Tabela e të dhënave mbi klasat dhe popullsinë për qytetin e Mynihut

 Burimi: <https://land.copernicus.eu>;

Përpunoi: Autori

Sipas matjeve të realizuara në këtë data bazë, Zona Funktionale Urbane (FUA) me një popullsi 2,884,482 siguron **44.09 m²/banor** sipërfaqe rekreative, e cila sipas matjes se AU përbehet nga kategoritë e (1) Gjellbërimit Urban **24.10 m²/banor** dhe (2) Objekte sportive e të kohës së lirë **19.99 m²/banor**.

Selanik

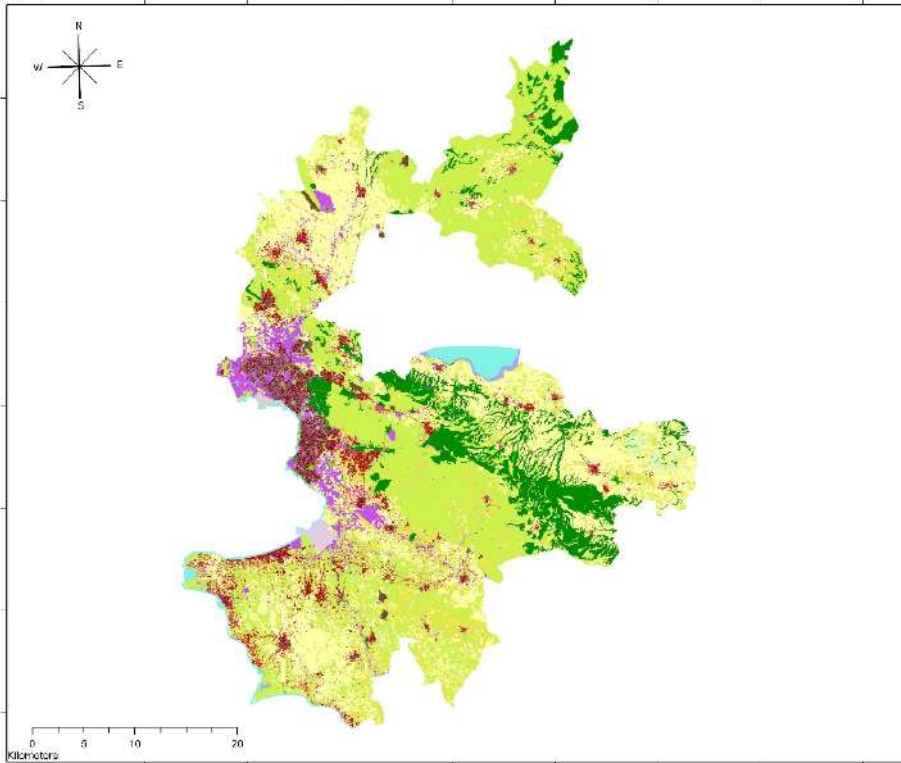

FIGURA 3.3.19

Hartë e Mbulimit të Tokës / Përdorimit të Tokës për qytetin e Selanikut

Burimi: <https://land.copernicus.eu/>

Përpunoi: Autori

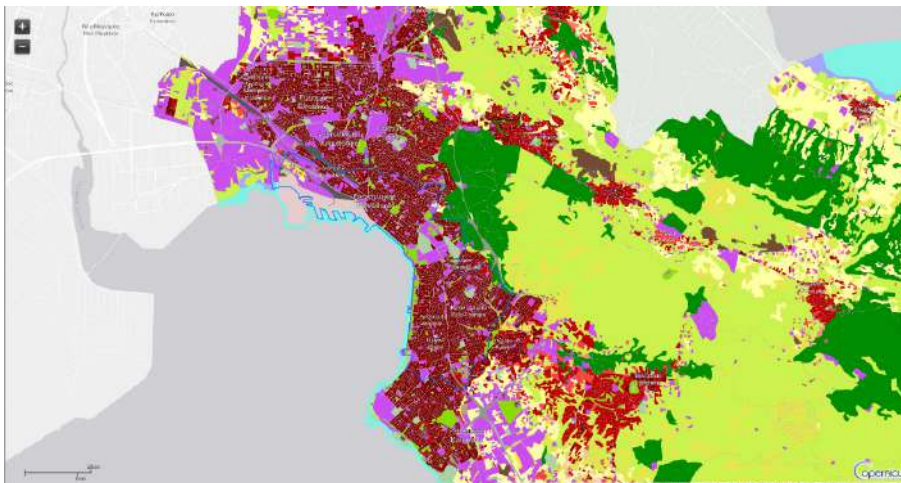

FIGURA 3.3.20

Fragment i Mbulimit të Tokës / Përdorimit të Tokës për qytetin e Selanikut

Burimi: <https://land.copernicus.eu/>

				SELANIK
KODI	NOMENKLATURA	SIPËRFAQE (M ²)	SIPËRFAQE (HA)	POPULLSIA (2018)
Sipërfaqe artificiale				
Pëlhura urbane				
11100	Pëlhurë e vazhduar urbane (S.L.: > 80%)	31 886 569,49	3 188,66	749 660
	Pëlhurë e pa vazhduar urbane (S.L.: 10% - 80%)	n/a	n/a	n/a
11210	Pëlhurë e pa vazhduar urbane, e dendur (S.L.: 50% - 80%)	40 625 321,39	4 062,53	147 890
	Pëlhurë e pa vazhduar urbane, mesatarisht e dendur (S.L.: 30% - 50%)	11 154 302,73	1 115,43	11 928
11230	Pëlhurë e pa vazhduar urbane, me densitet të ulët (S.L.: 10% - 30%)	1 587 884,29	158,79	2 465
11240	Pëlhurë e pa vazhduar urbane, me densitet shumë të ulët (S.L.: < 10%)	2 990 766,40	299,08	3 644
11300	Struktura të izoluar	10 956 449,37	1 095,64	4 912
Njësi industriale, tregtare, publike, ushtarake dhe private				
12100	Njësi industriale, tregtare, publike, ushtarake dhe private	57 433 684,30	5 743,37	23 374
	Rrjet rrugësh, hekurudhash dhe tokë në shërbim të tyre	n/a	n/a	n/a
12200	Rrugë të shpejta tranziti dhe tokë në shërbim të tyre	2 223 826,95	222,38	-
12220	Rrugë të tjera dhe tokë në shërbim të tyre	31 579 886,42	3 157,99	-
12230	Hekurudha dhe tokë në shërbim të tyre	863 277,76	86,33	-
12300	Zona portuale	1 796 937,92	179,69	3 444
12400	Aeroporte	5 840 234,26	584,02	-
Miniera, vende hedhesh mbeturinash dhe kantiere ndërtimi				
13100	Nxjerrje minerale dhe zona mbledhje mbeturinash	6 341 246,33	634,12	-
13300	Kantiere ndërtimi	543 797,80	54,38	-
13400	Tokë pa një përdorim aktual	1 740 756,79	174,08	-
Zona artificiale me vegjetacion jo me karakter agrikoror				
14100	Hapësira të gjelbra urbane	4 378 950,72	437,90	-
14200	Objekte sportive e të kohës së lirë	4 799 591,47	479,96	1 994
Zona agrikorore				
21000	Tokë e punëshme (Kultura vjetore)	397 754 650,50	39 775,47	16 420
22000	Kultura të Përherëshme (Vreshta, Pemë frutore, Ullishte)	377 207,95	37,72	16
23000	Kullota	189 830 801,48	18 983,08	7 092
24000	Modele të përziera të kultivimit	141 527,91	14,15	-
Zona natyrore dhe (gjysmë -) natyrore				
31000	Pyje	151 412 315,78	15 141,23	-
32000	Grumbullime me vegjetacion barishtor (tokë barishtore natyrore, barishte të larta...)	426 424 293,46	42 642,43	-
	Hapësira të hapura me pak ose aspak vegjetacion (plazhe, duna, shkëmbinj, akullnaja)	8 221 679,52	822,17	-
33000	Ligatina	3 721 201,92	372,12	-
50000	Sipërfaqe Ujore	26 876 833,12	2 687,68	-
91000	Pa bazë të dhënash (Re dhe hije)	n/a	n/a	n/a
92000	Pa bazë të dhënash (Imazhe që mungojnë)	n/a	n/a	n/a
Sipërfaqe TOTALE (e analizuar) (Ha)			142 150,40	
POPULLSI TOTALE (Banorë)				972 839
Sipërfaqe artificiale TOTALE (Ha)			10 837,98	
Popullsi TOTALE për SIPËRFAQEN ARTIFICIALE (Banorë)				922 493
Sipërfaqe TOTALE e pëlhurës urbane (Ha)			9 920,13	
Sipërfaqe TOTALE e zonave artificiale, jo bujqësore, me vegjetacion (Ha)			917,85	
M² REKREACION / BANOR				9,95
M ² Gjellbërim urban			4 378 950,72	
M² GJELBËRIM URBAN / BANOR				4,75
M ² Objekte sportive e të kohës së lirë			4 799 591,47	
M² OBJEKTE SPORTIVE E TË KOHËS SË LIRË / BANOR				5,20

TABELA 3.3.10 Tabela e të dhënave mbi klasat dhe popullsinë për qytetin e Selanikut
 Burimi: <https://land.copernicus.eu>;
 Përpunoi: Autori

Sipas matjeve të realizuara në këtë data bazë, Zona Funktionale Urbane (FUA) me një popullsi 972,839 siguron **9.95 m²/banor** sipërfaqe rekreative, e cila sipas matjes së AU përbëhet nga kategoritë e (1) Gjellbërimit Urban **4.75 m²/banor** dhe (2) Objekte sportive e të kohës së lirë **5.20 m²/banor**.

Valeta

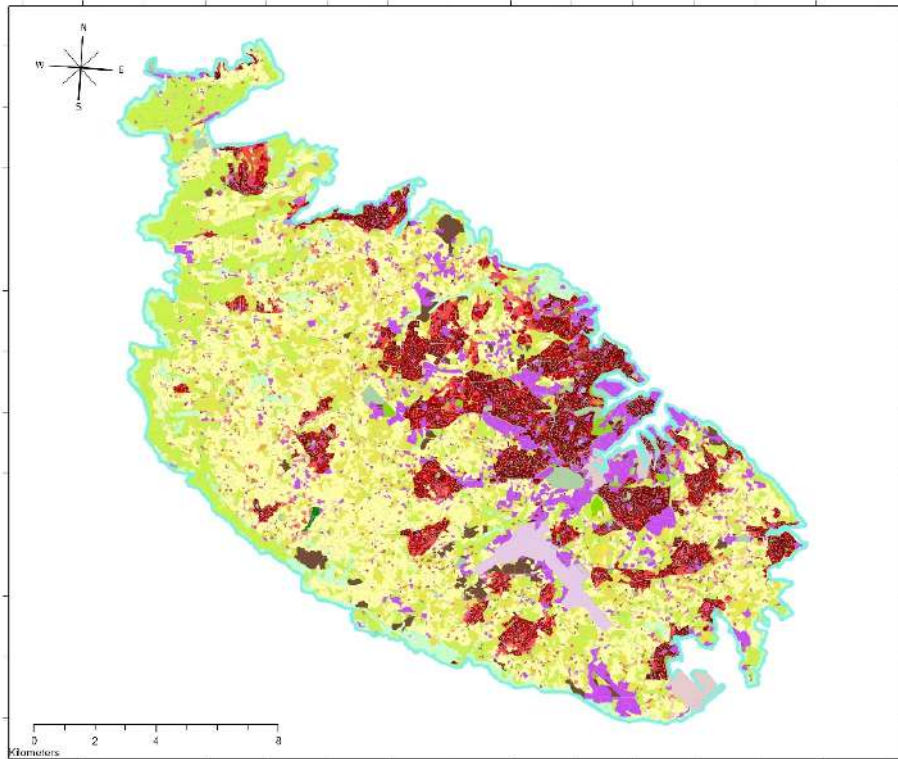

FIGURA 3.3.21

Hartë e Mbulimit të Tokës / Përdorimit të Tokës për qytetin e Valetës

Burimi: <https://land.copernicus.eu/>

Përpunoi: Autori

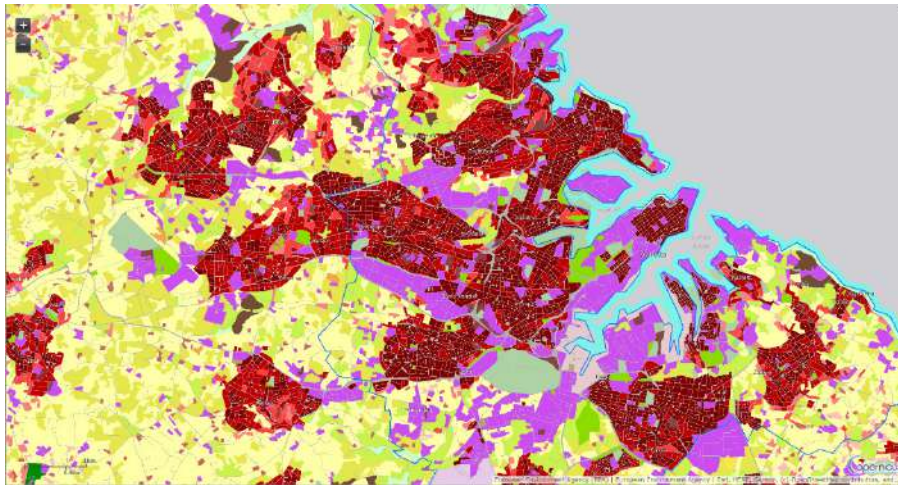

FIGURA 3.3.22

Fragment i Mbulimit të Tokës / Përdorimit të Tokës për qytetin e Valetës

Burimi: <https://land.copernicus.eu/>

			VALETA		
KODI	NOMENKLATURA	SIPËRFAQE (M²)	SIPËRFAQE (HA)	POPULLSIA (2018)	
Sipërfaqe artificiale					
Pëlhura urbane					
11100	Pëlhurë e vazhduar urbane (S.L.: > 80%)	14 853 452,93	1 485,35	218 954	
	Pëlhurë e pa vazhduar urbane (S.L.: 10% - 80%)	n/a	n/a	n/a	
11210	Pëlhurë e pa vazhduar urbane, e dendur (S.L.: 50% - 80%)	14 052 599,59	1 405,26	148 017	
11220	Pëlhurë e pa vazhduar urbane, mesatarisht e dendur (S.L.: 30% - 50%)	4 779 300,37	477,93	30 438	
11230	Pëlhurë e pa vazhduar urbane, me densitet të ulët (S.L.: 10% - 30%)	2 866 093,51	286,61	8 369	
11240	Pëlhurë e pa vazhduar urbane, me densitet shumë të ulët (S.L.: < 10%)	1 416 346,90	141,63	1 609	
11300	Struktura të izoluar	2 354 681,16	235,47	1 747	
Njësi industriale, tregtare, publike, ushtarake dhe private					
12100	Njësi industriale, tregtare, publike, ushtarake dhe private	18 783 885,85	1 878,39	6 492	
	Rrjet rrugësh, hekurudhash dhe tokë në shërbim të tyre	n/a	n/a	n/a	
12200	Rrugë të shpejta tranziti dhe tokë në shërbim të tyre	4 400,76	0,44	-	
12220	Rrugë të tjera dhe tokë në shërbim të tyre	17 802 870,47	1 780,29	-	
12230	Hekurudha dhe tokë në shërbim të tyre	n/a	n/a	n/a	
12300	Zona portuale	2 120 241,09	212,02	769	
12400	Aerporte	3 644 741,09	364,47	-	
Miniera, vende hedhesh mbeturinash dhe kantiere ndërtimi					
13100	Nxjerrje mineralesh dhe zona mbledhje mbeturinash	3 810 899,91	381,09	-	
13300	Kantiere ndërtimi	90 610,55	9,06	-	
13400	Tokë pa një përdorim aktual	1 059 481,39	105,95	-	
Zona artificiale me vegjetacion jo me karakter agrikulor					
14100	Hapësira të gjelbra urbane	1 441 322,58	144,13	-	
14200	Objekte sportive e të kohës së lirë	3 108 924,93	310,89	822	
Zona agrikulturore					
21000	Tokë e punëshme (Kultura vjetore)	77 007 651,17	7 700,77	10 209	
22000	Kultura të Përherëshme (Vreshta, Pemë frutore, Ullishte)	651 028,10	65,10	47	
23000	Kullota	24 375 094,75	2 437,51	2 050	
24000	Modele të përziera të kultivimit	260 879,75	26,09	-	
Zona natyrore dhe (gjysmë -) natyrore					
31000	Pyje	118 465,08	11,85	-	
	Grumbullime me vegjetacion barishtor (tokë barishtore natyrore, barishte të larta...)	40 719 828,99	4 071,98	-	
32000	Hapësira të hapura me pak ose aspak vegjetacion (plazhe, duna, shkëmbinj, akullnaja)	11 393 574,19	1 139,36	-	
33000	Ligatina	132 077,75	13,21	-	
50000	Sipërfaqe Ujore	15 041 902,22	1 504,19	-	
91000	Pa bazë të dhënash (Re dhe hije)	n/a	n/a	n/a	
92000	Pa bazë të dhënash (Imazhe që mungojnë)	n/a	n/a	n/a	
Sipërfaqe TOTALE (e analizuar) (Ha)			26 189,04		
				POPULLSI TOTALE (Banorë)	429 523
Sipërfaqe artificiale TOTALE (Ha)			4 487,27		
				Popullsi TOTALE për SIPËRFAQEN ARTIFICIALE (Banorë)	409 956
Sipërfaqe TOTALE e pëlhurës urbane (Ha)			4 032,25		
Sipërfaqe TOTALE e zonave artificiale, jo bujqësore, me vegjetacion (Ha)			455,02		
M² REKREACION / BANOR					11,10
M² Gjellbërim urban			1 441 322,58		
M² GJELBËRIM URBAN / BANOR					3,52
M² Objekte sportive e të kohës së lirë			3 108 924,93		
M² OBJEKTE SPORTIVE E TË KOHËS SË LIRË / BANOR					7,58

TABELA 3.3.11 Tabela e të dhënave mbi klasat dhe popullsinë për qytetin e Valetës
 Burimi: <https://land.copernicus.eu>;
 Përpunoi: Autori

Sipas matjeve të realizuara në këtë data bazë, Zona Funktionale Urbane (FUA) me një popullsi 429,523 siguron **11.10 m²/banor** sipërfaqe rekreative e cila sipas matjes së AU përbëhet nga kategoritë e (1) Gjellbërimit Urban **3.52 m²/banor** dhe (2) Objekte sportive e të kohës së lirë **7.58 m²/banor**.

Varshavë

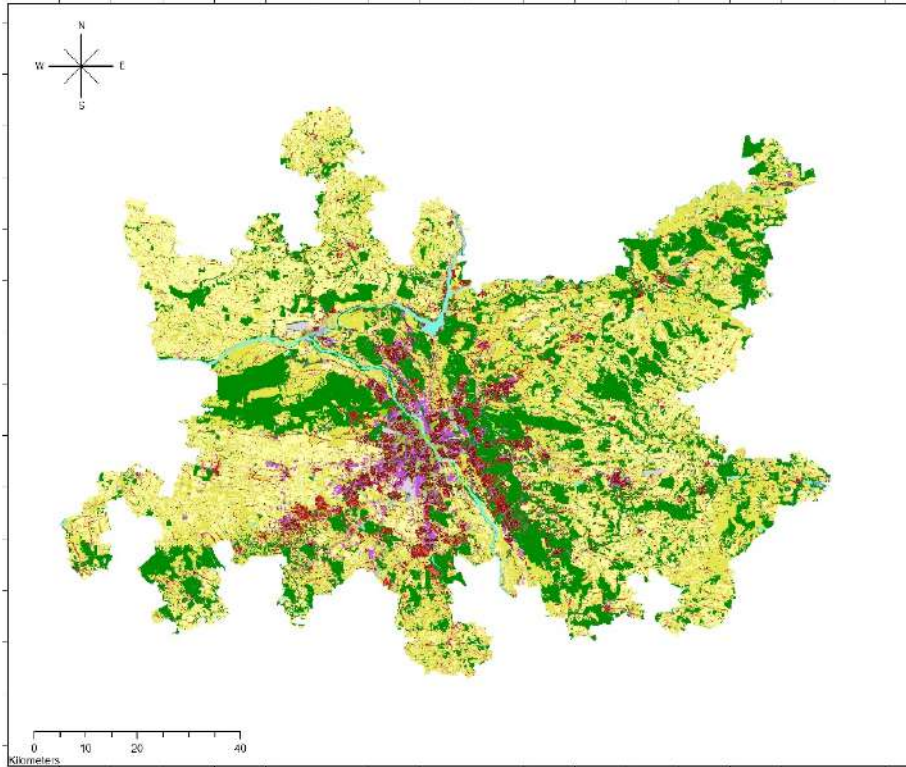

FIGURA 3.3.23

Hartë e Mbulimit të Tokës / Përdorimit të Tokës për qytetin e Varshavës
Burimi: <https://land.copernicus.eu/>
Përpunoi: Autori

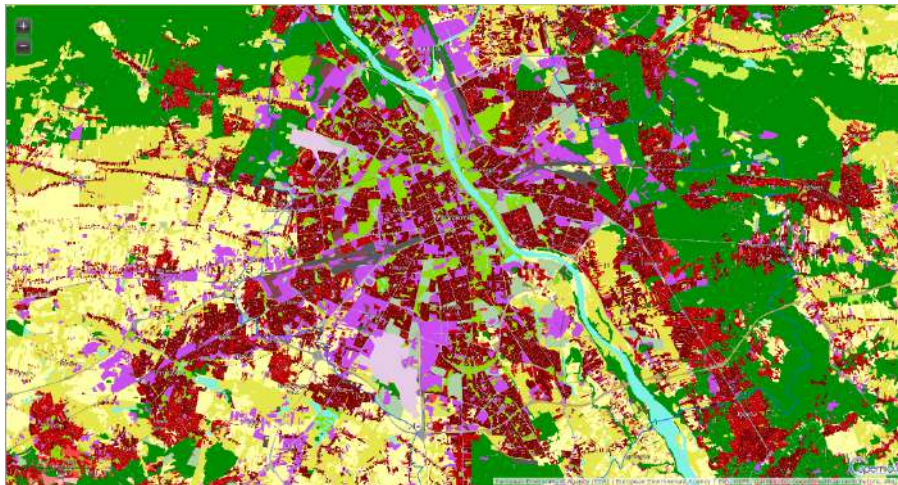

FIGURA 3.3.24

Fragmenti i Mbulimit të Tokës / Përdorimit të Tokës për qytetin e Varshavës
Burimi: <https://land.copernicus.eu/>

				VARSHAVË
KODI	NOMENKLATURA	SIPËRFAQE (M ²)	SIPËRFAQE (HA)	POPULLSIA (2018)
Sipërfaqe artificiale				
Pëlhura urbane				
11100	Pëlhurë e vazhduar urbane (S.L.: > 80%)	320 446 248,62	32 044,62	2 152 562
	Pëlhurë e pa vazhduar urbane (S.L.: 10% - 80%)	n/a	n/a	n/a
11210	Pëlhurë e pa vazhduar urbane, e dendur (S.L.: 50% - 80%)	312 062 055,76	31 206,21	623 765
11220	Pëlhurë e pa vazhduar urbane, mesatarisht e dendur (S.L.: 30% - 50%)	40 267 104,84	4 026,71	43 862
11230	Pëlhurë e pa vazhduar urbane, me densitet të ulët (S.L.: 10% - 30%)	13 320 377,42	1 332,04	14 382
11240	Pëlhurë e pa vazhduar urbane, me densitet shumë të ulët (S.L.: < 10%)	32 084 715,16	3 208,47	27 137
11300	Struktura të izoluar	108 536 373,33	10 853,64	70 916
Njësi industriale, tregtare, publike, ushtarake dhe private				
12100	Njësi industriale, tregtare, publike, ushtarake dhe private	198 922 353,58	19 892,24	69 643
	Rrjet rrugësh, hekurudhash dhe tokë në shërbim të tyre	n/a	n/a	n/a
12200	Rrugë të shpejta tranziti dhe tokë në shërbim të tyre	7 464 273,07	746,43	-
12220	Rrugë të tjera dhe tokë në shërbim të tyre	150 834 584,76	15 083,46	-
12230	Hekurudha dhe tokë në shërbim të tyre	21 036 228,39	2 103,62	-
12300	Zona portuale	131 545,88	13,15	21
12400	Aerporte	17 072 023,12	1 707,20	-
Miniera, vende hedhesh mbeturinash dhe kantiere ndërtimi				
13100	Nxjerrje minerale dhe zona mbledhje mbeturinash	17 920 475,34	1 792,05	-
13300	Kantiere ndërtimi	12 092 443,74	1 209,24	-
13400	Tokë pa një përdorim aktual	10 203 362,43	1 020,34	-
Zona artificiale me vegetacion jo me karakter agrikoror				
14100	Hapësira të gjelbra urbane	50 614 866,67	5 061,49	-
14200	Objekte sportive e të kohës së lirë	37 956 821,49	3 795,68	4 206
Zona agrikorore				
21000	Tokë e punëshme (Kultura vjetore)	2 300 388 747,51	230 038,87	75 839
22000	Kultura të Përherëshme (Vreshta, Pemë frutore, Ullishte)	8 811 210,38	881,12	198
23000	Kullota	2 513 645 116,94	251 364,51	81 107
24000	Modele të përziera të kultivimit	n/a	n/a	n/a
Zona natyrore dhe (gjysmë -) natyrore				
31000	Pyje	2 305 659 803,07	230 565,98	-
32000	Grumbullime me vegetacion barishtor (tokë barishtore natyrore, barishte të larta...)	4 457 509,54	445,75	-
	Hapësira të hapura me pak ose aspak vegetacion (plazhe, duna, shkëmbinj, akullnaja)	1 357 359,68	135,74	-
33000	Ligatina	17 069 734,36	1 706,97	-
50000	Sipërfaqe Ujore	112 283 004,20	11 228,30	-
91000	Pa bazë të dhënash (Re dhe hije)	n/a	n/a	n/a
92000	Pa bazë të dhënash (Imazhe që mungojnë)	n/a	n/a	n/a
Sipërfaqe TOTALE (e analizuar) (Ha)			861 463,83	
POPULLSI TOTALE (Banorë)				3 163 638
Sipërfaqe artificiale TOTALE (Ha)			91 528,86	
Popullsi TOTALE për SIPËRFAQEN ARTIFICIALE (Banorë)				2 936 830
Sipërfaqe TOTALE e pëlhurës urbane (Ha)			82 671,69	
Sipërfaqe TOTALE e zonave artificiale, jo bujqësore, me vegetacion (Ha)			8 857,17	
M² REKREACION / BANOR				30,16
M ² Gjellbërim urban			50 614 866,67	
M² GJELBËRIM URBAN / BANOR				17,23
M ² Objekte sportive e të kohës së lirë			37 956 821,49	
M² OBJEKTE SPORTIVE E TË KOHËS SË LIRË / BANOR				12,92

TABELA 3.3.12 Tabela e të dhënave mbi klasat dhe popullsinë për qytetin e Varshavës
 Burimi: <https://land.copernicus.eu>;
 Përpunoi: Autori

Sipas matjeve të realizuara në këtë data bazë, Zona Funktionale Urbane (FUA) me një popullsi 3,163,638 siguron **30.16 m²/banor** sipërfaqe rekreative, e cila sipas matricës së AU përbëhet nga kategoritë e (1) Gjellbërimit Urban **17.23 m²/banor** dhe (2) Objekte sportive e të kohës së lirë **12.92 m²/banor**.

Vjenë

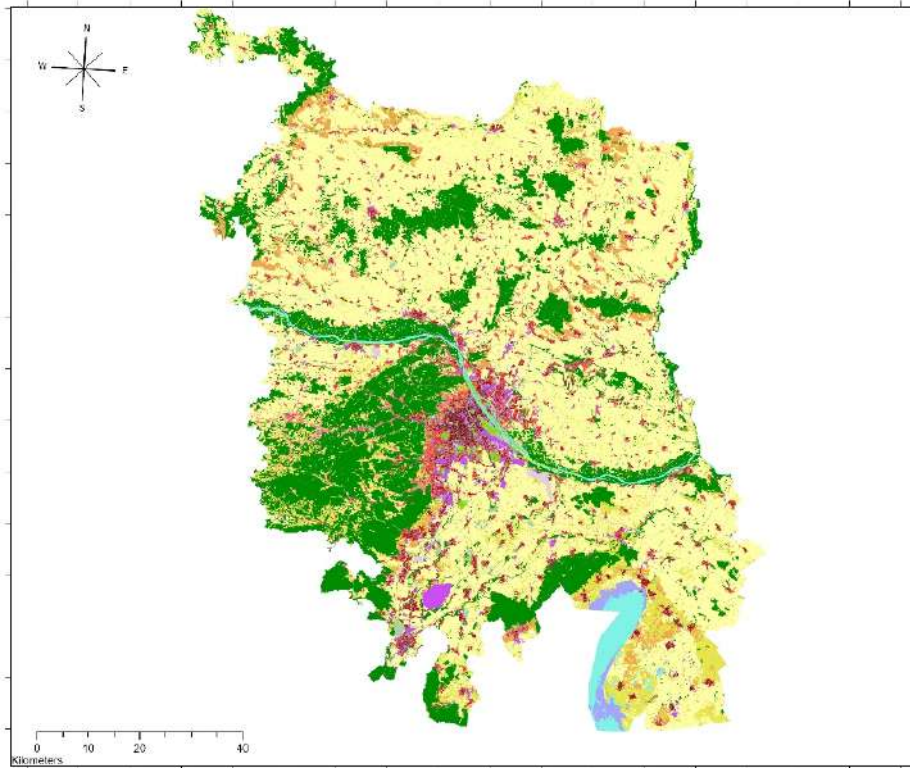

FIGURA 3.3.25

Fragment i Mbulimit të Tokës / Përdorimit të Tokës për qytetin e Vjenës

Burimi: <https://land.copernicus.eu/>

Përpunoi: Autori

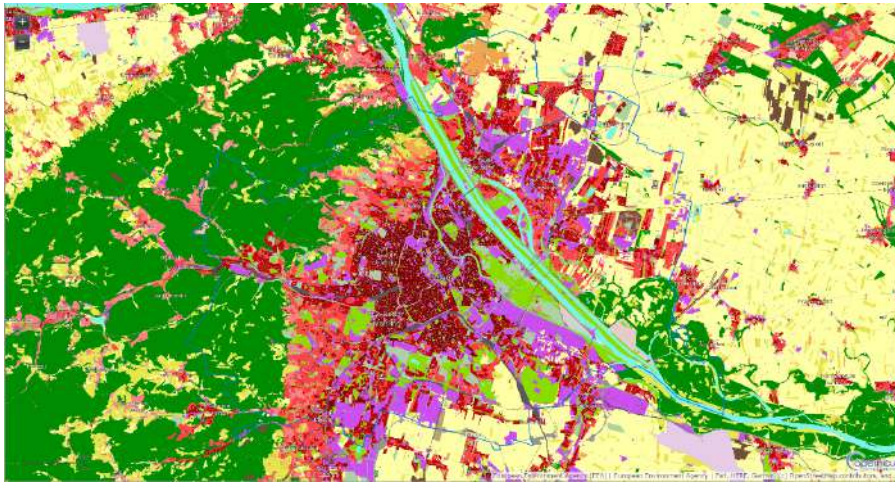

FIGURA 3.3.26

Fragment i Mbulimit të Tokës / Përdorimit të Tokës për qytetin e Vjenës

Burimi: <https://land.copernicus.eu/>

				VJENË
KODI	NOMENKLATURA	SIPËRFAQE (M ²)	SIPËRFAQE (HA)	POPULLSIA (2018)
Sipërfaqe artificiale				
Pëlhura urbane				
11100	Pëlhurë e vazhduar urbane (S.L.: > 80%)	46 251 341,59	4 625,13	1 028 443
	Pëlhurë e pa vazhduar urbane (S.L.: 10% - 80%)	n/a	n/a	n/a
11210	Pëlhurë e pa vazhduar urbane, e dendur (S.L.: 50% - 80%)	219 331 435,53	21 933,14	1 066 998
	Pëlhurë e pa vazhduar urbane, mesatarisht e dendur (S.L.: 30% - 50%)	181 392 028,60	18 139,20	498 117
11220	Pëlhurë e pa vazhduar urbane, me densitet të ulët (S.L.: 10% - 30%)	76 602 206,78	7 660,22	135 672
11230	Pëlhurë e pa vazhduar urbane, me densitet shumë të ulët (S.L.: < 10%)	18 177 290,12	1 817,73	26 447
11240	Struktura të izoluar	12 154 411,29	1 215,44	5 514
Njësi industriale, tregtare, publike, ushtarake dhe private				
12100	Njësi industriale, tregtare, publike, ushtarake dhe private	195 933 242,80	19 593,32	65 554
	Rrjet rrugësh, hekurudhash dhe tokë në shërbim të tyre	n/a	n/a	n/a
12200	Rrugë të shpejta tranziti dhe tokë në shërbim të tyre	19 170 904,68	1 917,09	-
12220	Rrugë të tjera dhe tokë në shërbim të tyre	156 522 926,30	15 652,29	-
12230	Hekurudha dhe tokë në shërbim të tyre	28 185 463,67	2 818,55	-
12300	Zona portuale	2 644 372,84	264,44	92
12400	Aerporte	14 073 446,38	1 407,34	-
Miniera, vende hedhesh mbeturinash dhe kantiere ndërtimi				
13100	Nxjerrje minerale dhe zona mbledhje mbeturinash	36 870 497,29	3 687,05	-
13300	Kantiere ndërtimi	5 691 812,46	569,18	-
13400	Tokë pa një përdorim aktual	12 578 147,03	1 257,81	-
Zona artificiale me vegjetacion jo me karakter agrikor				
14100	Hapësira të gjelbra urbane	69 873 578,81	6 987,36	-
14200	Objekte sportive e të kohës së lirë	53 647 610,47	5 364,76	9 553
Zona agrikor				
21000	Tokë e punëshme (Kultura vjetore)	4 752 729 454,78	475 272,95	70 356
22000	Kultura të Përherëshme (Vreshta, Pemë frutore, Ullishte)	286 616 643,49	28 661,66	4 140
23000	Kullota	671 571 348,72	67 157,13	18 503
24000	Modele të përziera të kultivimit	n/a	n/a	n/a
Zona natyrore dhe (gjysmë -) natyrore				
31000	Pyje	2 069 187 414,94	206 918,74	-
	Grumbullime me vegjetacion barishtor (tokë barishtore natyrore, barishte të larta...)	9 065 451,14	906,55	-
32000	Hapësira të hapura me pak ose aspak vegjetacion (plazhe, duna, shkëmbinj, akullnaja)	984 565,26	98,46	-
33000	Ligatina	52 968 692,87	5 296,87	-
50000	Sipërfaqe Ujore	188 054 287,10	18 805,43	-
91000	Pa bazë të dhënash (Re dhe hije)	n/a	n/a	n/a
92000	Pa bazë të dhënash (Imazhe që mungojnë)	n/a	n/a	n/a
Sipërfaqe TOTALE (e analizuar) (Ha)			918 027,86	
POPULLSI TOTALE (Banorë)				2 929 389
Sipërfaqe artificiale TOTALE (Ha)			67 742,99	
Popullsi TOTALE për SIPËRFAQEN ARTIFICIALE (Banorë)				2 770 744
Sipërfaqe TOTALE e pëlhurës urbane (Ha)			55 390,87	
Sipërfaqe TOTALE e zonave artificiale, jo bujqësore, me vegjetacion (Ha)			12 352,12	
M² REKREACION / BANOR				44,58
M ² Gjellbërim urban			69 873 578,81	
M² GJELBËRIM URBAN / BANOR				25,22
M ² Objekte sportive e të kohës së lirë			53 647 610,47	
M² OBJEKTE SPORTIVE E TË KOHËS SË LIRË / BANOR				19,36

TABELA 3.3.13 Tabela e të dhënave mbi klasat dhe popullsinë për qytetin e Vjenës
 Burimi: <https://land.copernicus.eu>;
 Përpunoi: Autori

Sipas matjeve të realizuara në këtë data bazë, Zona Funktionale Urbane (FUA) me një popullsi 2,929,389 siguron **44.58 m²/banor** sipërfaqe rekreative, e cila sipas matjes së AU përbëhet nga kategoritë e (1) Gjellbërimit Urban **25.22 m²/banor** dhe (2) Objekte sportive e të kohës së lirë **19.36 m²/banor**.

3.4 Të dhëna statistikore për prezencën e Hapësirave të Gjelbra Urbane në qytetet evropiane nga STATISTA

	2018	2018	2018	2018	2018	2018	2018	2018
	Barcelonë	Romë	Roterdam	Oslo	Reykjavik	Kopenhagen	Amsterdam	Gotenburg
Rezerva Natyrore	10,64	135,01	0,58	1,25	223,21	0,68	0,02	48,99
Pyje (Forest) & Pyje (Woodland)	8,85	31,39	14,27	26,81	75,59	6,22	11,02	221,18
Park	5,27	13,14	9,5	5,54	5,27	15,54	17,51	3,17
Kopshte Publike	0,75	0,8	0,07	0,12	0,01	0,57	1,99	0,16
Bar i Mirëmbajtur	0,29	3,87	58,27	0,41	58,14	1,77	49,19	13,65
Tokë Bujqësore	0,04	21,15	5,08	1,64	31,19	0,	1,78	38,96
Fusha Golfi	0,02	1,14	0,33	0,59	16,14	1,68	1,97	6,44
Pemishte	0,	0,59	0,35	0,05	0,	0,	0,19	0,01
Vreshta	0,	0,22	0,	0,	0,	0,	0,	0,
	25,86	207,31	88,45	36,41	409,55	26,46	83,67	332,56
	17,33	166,47	86,83	39,05	410,84	31,91	76,55	313,87

Tabelë e Sasive Totale dhe Mesatare në M² të Gjelbërimit Urban në Vendet e BE-së

	Barcelona	Rome	Roterdam	Oslo	Reykjavik	Kopenhagen	Amsterdam	Gotenburg
Sipërfaqe e Gjelbër_TOTAL 01	25,86	207,31	88,45	36,41	409,55	26,46	83,67	332,56
Sipërfaqe e Gjelbër_TOTAL 02	17,33	166,47	86,83	39,05	410,84	31,91	76,55	313,87
Sipërfaqe e Gjelbër_MESATARE	21,60	186,89	87,64	37,73	410,20	29,19	80,11	323,22

TABELA 3.4.1

Tabela e të dhënave mbi sipërfaqet e gjelbra të disa qyteteve evropiane

Burimi: <https://www.statista.com/>

Përpunoi: Autori

	2018	2018	2018	2018	2018	2018	2018	2018
	Stokholm	Luksemburg	Bruksel	Helsinki	Bratislava	Pragë	Marsejë	Riga
Rezerva Natyrore	16,72			5,26	1,14	18,49	3,18	0,
Pyje (Forest) & Pyje (Woodland)	46,97			61,48	200,37	48,96	55,37	85,6
Park	11,			41,22	6,86	8,47	3,36	11,1
Kopshte Publike	0,1			0,22	2,86	22,53	0,48	0,25
Bar i Mirëmbajtur	2,8			4,15	17,08	8,41	0,52	4,18
Tokë Bujqësore	1,02			8,45	71,84	86,61	0,36	0,
Fusha Golfi	0,29			1,87	0,02	2,86	0,11	0,97
Pemishte	0,			0,09	0,06	1,61	0,1	0,
Vreshta	0,			0,	10,8	0,14	0,04	0,
	78,9			122,74	311,03	198,08	63,52	102,1
	70,06	34,46	19,61	105,7	332,99	220,54	111,77	113,04

Tabelë e Sasive Totale dhe Mesatare në M² të Gjelbërimit Urban në Vendet e BE-së

	Stokholm	Luksemburg	Bruksel	Helsinki	Bratislava	Prage	Marseje	Riga
Sipërfaqe e Gjelbër_TOTAL 01	78,90			122,74	311,03	198,08	63,52	102,10
Sipërfaqe e Gjelbër_TOTAL 02	70,06	34,46	19,61	105,70	332,99	220,54	111,77	113,04
Sipërfaqe e Gjelbër_MESATARE	74,48	34,46	19,61	114,22	322,01	209,31	87,65	107,57

TABELA 3.4.2

Tabela e të dhënave mbi sipërfaqet e gjelbra të disa qyteteve evropiane

Burimi: <https://www.statista.com/>

Përpunoi: Autori

	2018 Hamburg	2018 Varshavë	2018 Tallin	2018 Vienë	2018 Berlin	2018 Budapest	2018 Madrid	2018 Zyrih
Rezerva Natyrore	24,78	19,76	0,	11,78	6,61	3,33	44,53	1,49
Pyje (Forest) & Pyje (Woodland)	33,68	41,98	65,1	37,61	54,17	37,31	59,53	53,98
Park	12,54	8,32	11,23	8,5	11,67	7,06	16,12	3,02
Kopshte Publike	0,	0,61	0,	6,51	0,47	0,15	1,24	0,29
Bar i Mirëmbajtur	4,11	15,84	6,56	2,47	3,16	6,15	1,85	0,8
Tokë Bujqësore	0,	22,07	0,	21,76	7,83	19,84	0,76	12,29
Fusha Golfi	0,	0,04	0,	0,76	0,52	0,48	1,07	0,23
Pemishte	9,11	0,36	0,	0,22	0,07	0,5	0,05	0,46
Vreshta	0,	0,	0,	3,71	0,	0,5	0,	0,31
	84,22	108,98	82,89	93,32	84,5	75,32	125,15	72,87
	114,07	109,45	96,1	95,37	88,1	85,82	85,79	79,51

Tabelë e Sasive Totale dhe Mesatare në M ² të Gjellërimin Urban në Vendet e BE-së								
	Hamburg	Varshave	Tallin	Viene	Berlin	Budapest	Madrid	Zyrih
Sipërfaqe e Gjellbër_TOTAL 01	84,22	108,98	82,89	93,32	84,50	75,32	125,15	72,87
Sipërfaqe e Gjellbër_TOTAL 02	114,07	109,45	96,10	95,37	88,10	85,82	85,79	79,51
Sipërfaqe e Gjellbër_MESATARE	99,15	109,22	89,50	94,35	86,30	80,57	105,47	76,19

TABELA 3.4.3

Tabela e të dhënave mbi sipërfaqet e gjelbra të disa qyteteve evropiane

Burimi: <https://www.statista.com/>

Përpunoi: Autori

	2018 Mynih	2018 Dublin	2018 Nicosia	2018 Lisbonë	2018 Manchester	2018 Edinburg	2018 Londër	2018 Athinë
Rezerva Natyrore	2,07	4,96	26,25	18,64	0,54	23,03	0,78	0,
Pyje (Forest) & Pyje (Woodland)	20,4	3,16	6,5	1,3	7,59	14,98	11,69	1,64
Park	18,27	30,16	7,32	10,71	20,46	16,95	16,13	3,9
Kopshte Publike	0,7	0,78	0,	0,67	0,09	20,94	0,	0,09
Bar i Mirëmbajtur	2,97	7,19	0,55	3,75	5,09	8,24	2,72	0,14
Tokë Bujqësore	24,38	0,63	0,	0,24	0,62	14,17	0,	0,06
Fusha Golfi	0,16	3,74	0,	0,57	3,77	10,98	0,	0,
Pemishte	0,15	0,	0,37	0,	0,	0,02	0,01	0,07
Vreshta	0,	0,	0,	0,09	0,	0,	0,	0,05
	69,1	50,62	40,99	35,97	38,16	109,31	31,33	5,95
	72,49	44,88	38,04	37,33	35,77	99,38	31,69	6,45

Tabelë e Sasive Totale dhe Mesatare në M ² të Gjellërimin Urban në Vendet e BE-së								
	Mynih	Dublin	Nicosia	Lisbone	Manchester	Edinburg	Londer	Athine
Sipërfaqe e Gjellbër_TOTAL 01	69,10	44,88	40,99	35,97	38,16	109,31	31,33	5,95
Sipërfaqe e Gjellbër_TOTAL 02	72,49	44,88	38,04	37,33	35,77	99,38	31,69	6,45
Sipërfaqe e Gjellbër_MESATARE	70,80	44,88	39,52	36,65	36,97	104,35	31,51	6,20

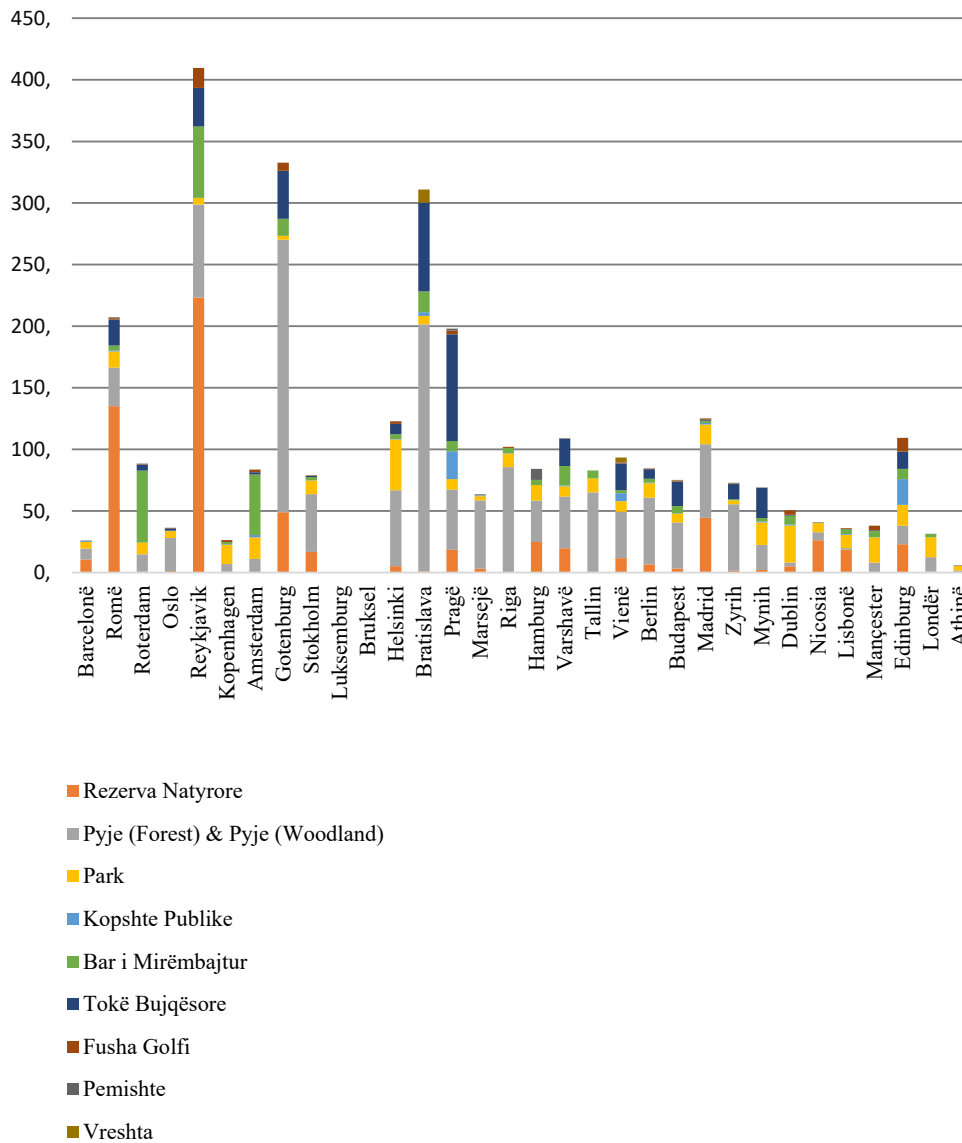
TABELA 3.4.4

Tabela e të dhënave mbi sipërfaqet e gjelbra të disa qyteteve evropiane

Burimi: <https://www.statista.com/>

Përpunoi: Autori

Me poshte te gjitha keto te dhena jane hedhur dhe ne forme grafikesh per nje kuptueshmeri me te shpejte te niveleve te ndryshme. Te dhenat e nxjerra nga STATISTA, eshte e mundur ti krahasojme me te dhenat dhe rezultat e nxjerra nga hartat e Atlasit Urban per te vleresuar deri diku saktesine e njera-tjetres.

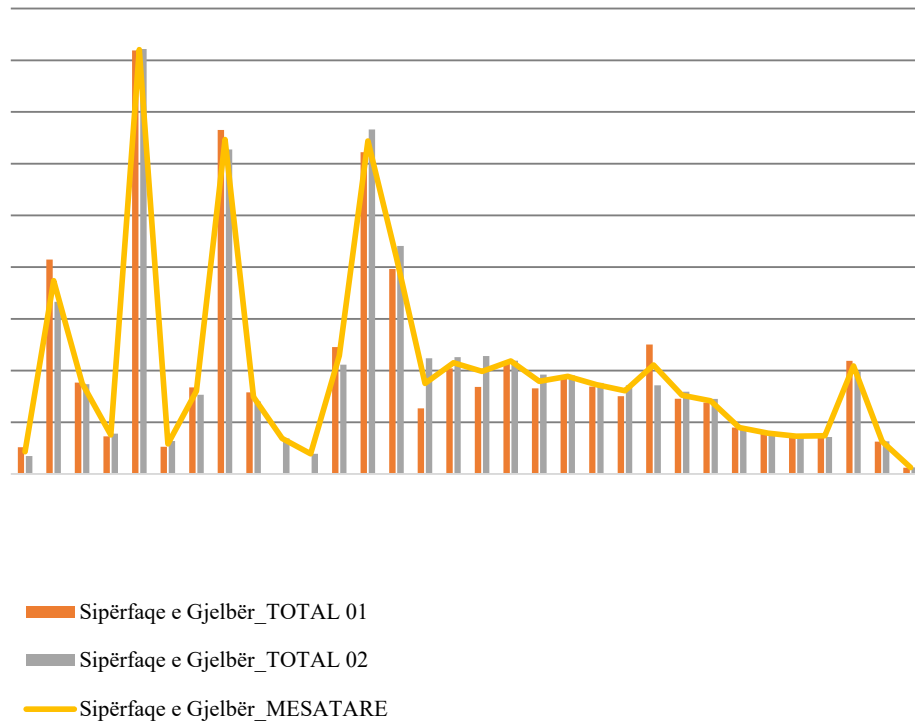

GRAFIK 3.4.1

Paraqitje grafike e të dhënave të gjelbërimit urban për qytetet evropiane

Burimi: <https://www.statista.com/>

Përpunoi: Autori

GRAFIK 3.4.2 Paraqitje grafike e të dhënave të gjelbërimit urban për qytetet evropiane
 Burimi: <https://www.statista.com/>
 Përpunoi: Autori

3.5 Konkluzione

Kjo “Pjesë e Parë” e këtij studimi tenton të japë:

- (i) Një panoramë shumë të qartë të rëndësisë që fusha e planifikimit dhe projektimit të peizazhit ka sot në të gjitha nivelet e politikë - bërjes, por dhe në zbatimin e monitorim të implementimeve, kjo për sa i takon sfondit ndërkombëtar e në veçanti atij evropian.
- (ii) Krijon një ide të përgjithshme të metodave të matjes, vlerësimeve e në përgjithësi të kontrollit të territorit nëpërmjet përdorimit të hartave satelitore dhe përdorimit të sistemeve GIS.
- (iii) Krijon një panoramë të përgjithshme të mënyrave të planifikimit për sa i takon përdorimit të sistemeve natyrore e gjysmë-natyrore për fasha të ndryshme të kontinentit Evropian. Nga dy burime të ndryshme, nuk rezulton ekzakt i njëjti

informacion, por ai është i përafërt. Nuk mund të verifikojmë nëse STATISTA ofron të dhëna të sakta, kjo dhe për faktin që nuk ka të dhëna për mënyrën se si janë realizuar vlerësimet. Megjithatë, të dy këto burime të dhënash tregojnë për një prirje apo “trend” të lartë të shifrave në prezencën e hapësirave të gjelbra urbane në pëlhurën e qyteteve evropiane. Vendet Skandinave e të veriut të kontinentit qëndrojnë shumë më lart për sa i takon prezencës së hapësirave të gjelbra. Vlerësohet se kjo vjen për shkak të mënyrave të ndryshme të planifikimit, por dhe për arsye të karakteristikave klimaterike, mbulimit të tokës, territorit të thyer e fragmentuar. Më pas renditen qytetet e ishujve Britanikë, Evropës Qendrore, ish vendet Socialiste, e më pak prezencë vegjetacioni ka në vendet e Mesdheut. Kjo vjen gjithashtu për shkak të metodave të planifikimit, por dhe për shkak të klimës e natyrës së këtyre territoreve.

- (iv) Krahasuar me qytetet e tjera evropiane, përfshirë ato të Mesdheut, Tirana mbetet e fundit për sa i takon prezencës së shprehur në M^2 /Banor të hapësirave rekreative, ku sipas AU bëjnë pjesë Hapësirat e Gjelbra Urbane dhe Objektet Sportive dhe ato të kohës së lirë. Ky është një tregues i mungesës në thelb të këtyre klasave në pëlhurën urbane të qytetit.
- (v) Vlerat që rezultuan nga kjo fazë e parë e studimit kanë përmbajtje pasaktësie pasi janë përkthim i pixel-ave të hartave satelitore në atë që është klasifikuar si Mbulim Toke | Përdorim Toke, por përsëri japin mjaftueshëm informacion mbi temën dhe problematikën që ajo mbart.

Nga informacionet e marra, sot nuk ka standarde ekzakte M^2 /Banor hapësirë e gjelbër urbane. Më tepër ky standard përdoret për të krahasuar, por në nivelin e planifikimit dhe projektimit është shpërndarja hapësinore e hapësirave të gjelbra elementi kyç. Nëse do t’i referohemi WHO, hapësirat e gjelbra urbane duhet të jenë të paktën 9 M^2 /Banor, ndërsa do të ishte optimale që të ishin rreth 50 M^2 / Banor. Referuar këtyre shifrave e matjeve të realizuara, Tirana qëndron shumë poshtë.

Do të duhet të theksonim se sot të gjithë qytetet që tentojnë të përmirësojnë performancën (përmeshjet e golave) të tyre edhe në kuadër të plotësisimit të Golave të ZHQ, thënë këtë strategji të implementimit të peizazheve natyrore në brendësi të pëlhurës urbane të qyteteve po aplikohen edhe në qytete si Milano, Barcelona, Parisi apo Madridi megjithëse në terma sasiorë qëndrojnë shumë më lart sesa Tirana.

.....

**Pjesa e Dytë - Dimensioni natyror i pëlhurës urbane të Tiranës;
Aksesibiliteti apo qasja ndaj këtij dimensionit.**

.....

4. Dimensioni natyror i pëlhurës urbane të Tiranës

4.1 Përmbledhje e të dhënave mbi përdorimin e dimensionit natyror dhe gjysmë-natyror, përpara dhe pas hartimit të PPV Tr2030

4.1.1 Kurora e Gjellbër

Në Vendimin Nr. 4, Datë 29.12.2014 është përcaktuar si zonë me rëndësi kombëtare “Kurora e Gjellbër e Tiranës”, e shoqëruar kjo edhe me gjurmën e kësaj kurore si edhe paraqitjen e nevojës për të hartuar një plan zhvillimi me qëllim rritjen e shkallës së ruajtjes së “Kurorës së Gjellbër të Tiranës”. Nevoja për ruajtje të peizazhit natyror, por dhe atij kulturor janë shprehur qartë edhe në planin e Përgjithshëm Kombëtar. Referuar këtij plani, në zonën e metropolit do të duhet të ketë implementime të politikave territoriale të konsolidimit të territoreve të fragmentarizuar, të ruajtjes, konservimit dhe zhvillimit të peizazheve natyrore dhe kulturore.

4.1.2 Përmbledhjeve e pikave të forta dhe strategjive të PPV Tr2030

Referuar PPV Tr030, janë propozuar 3 modele të zhvillimit të qytetit të Tiranës. Sfida kryesore e vizionit 2030 të Tiranës është përmbajtja e zgjerimit urban dhe konsumit të tokës. Tirana në 2030 do të jetë një qytet i strukturuar rreth një rrjeti të hapur të aksesueshëm (arritshëm), me shumë pika hyrëse dhe do të rritet në densitet nëpërmjet një procesi të ri zhvillimi, ai i zëvendësimit dhe ripërdorimit të pasurisë ekzistuese. (Municipality of Tirana, 2017)

Për sa i takon zhvillimit të sistemeve natyrore, PPV TR030 ka si objektiva kryesore (1) Përmirësimin e cilësisë së jetës së mjedisit urban dhe (2) Ruajtjen e burimeve natyrore dhe shfrytëzimin e qëndrueshëm të tyre. Në këto strategji, krahas elementeve shumë të rëndësishëm mbi transportin publik dhe me biçikleta, shtimi i sipërfaqeve të gjelbra si kriter planifikimi, është një ndër pikat kryesore.

Referuar rregullores së planifikimit të territorit, aprovuar nëpërmjet VKM Nr. 671, datë 29.07.2015 (e shfuqizuar) hasim disa përkufizime, si më poshtë:

- (i) “Dendësim” është procesi i rritjes së dendësisë së ndërtimit në një territor të caktuar;
- (ii) “Standardet e planifikimit” janë nivelet optimale të cilësisë, që përdoren si norma e referenca gjatë procesit të planifikimit, të cilat mundësojnë një zhvillim të qëndrueshëm të territorit.

- (iii) “Vija e gjelbër” ose kufiri i territorit urban, është perimetri që përcakton/kufizon shtrirjen territoriale të ndërtimeve në funksion të sistemit urban. Në këtë kufizim nuk hyjnë ndërtimet që janë në funksion të sistemit natyror apo bujqësor.
- (iv) Kolektorët e kullimit kanë një rol ekologjik për florën dhe faunën duke lidhur në një sistem të vetëm pjesën e brendshme të zonës urbane me infrastrukturën e jashtme të gjelbër të pyllit Metropolitan dhe Brezit të Gjelbër. Kolektorët e gjelbër (KGJ ose GC) janë nga instrumentet kryesore për lidhjen e zonave të gjelbra.
- (v) Unaza e 4-t dhe Metrobosco do të jenë nga hapësirat e gjelbra të reja të qytetit të Tiranës. Konkretisht Metrobosco do të ndajë zonat urbane nga ato peri-urbane. Intensitetet e parashikuara do të jenë për zonat (a) Zonat Urbane 3-1; (b) Peri-urbane 0.7-0.5; (c) Rurale 0.3-0.1.

Sipas udhëheqësit të grupit të punës në hartimin e PPV-së, Stefano Boerit, Plani i Përgjithshëm Vendor i qytetit të Tiranës do të jetë si më poshtë:

Një plan që rifiton peizazhin: ky është vizioni i së ardhmes së Tiranës nga sot deri në 2030 dhe me pak fjale, bërthama e projektit të zhvilluar nga “Stefano Boeri Architeti” për kryeqytetin e Shqipërisë. Duke filluar nga imazhi i së famshmes “*Allegoria ed Effetti del Buono e del Cattivo Governo*” (*The Allegory of Good and Bad Government*), afresk i Ambrogio Lorenzetti, tema e një **modeli për një balance mes qytetit dhe natyrës** është përkufizuar si “qyteti kaleidoskopik”.

Tirana 2030, kartëvizita identitare e zhvillimit të ardhshëm të qytetit, përbehet nga tre pjesë kryesore të cilat korrespondojnë me tre faza të projektimit të Planit Rregullues, secila prej të cilave me karakteristikat e veta të ecurisë së zhvillimit si edhe të përkufizimeve. “Afresku Metropolitan”, bazuar në 10 tema kryesore (**biodiversiteti**, policentrizmi, përhapja e njohurive, lëvizshmëria, **uji**, gjeopolitika, turizmi, **aksesueshmëria (arritshmëria)**, agrikultura dhe energjia), sigurojnë vizionin e përgjithshëm të PPV-së. “Atlasi” i përberë nga **13 projekte strategjike** (FIGURA 4.1.2.1) të përcaktuara brenda këtij territori, përkufizojnë ndërhyrjet të cilat do të gjenerojnë zhvillimet e përcaktuara nga “Afresku” dhe të cilat do të mund të zbatohen nëpërmjet “Tabelës së Udhëzimeve”, drafti i së cilës përfaqëson fazën e tretë të implementimit të planit. Strategjia kryesore përcakton se përmbajtja e përdorimit të tokës ecën në mënyrë të pashmangshme paralel me kërkesën për ndërprerje të vazhdimësisë urbane. Ky objektivi do të mund të ndiqet nëpërmjet shfrytëzimit në drejtimin vertikal në shkëmbim të lirimit të sipërfaqeve të tokave. Në fakt Tirana si qytet nuk ka një mesatare të lartë në lartësinë e ndërtesave, por në të njëjtën kohe është një nga qytetet më të dendura në Evropë, me një hapësirë të hapur (open space) të ngjeshur. Ushtrimi i presionit në zonat bosh për të krijuar hapësire publike ishte prioriteti i këtij plani, ashtu sikurse ndërhyrja në sektorët natyrorë dhe të agrikulturës, në mënyrë që të prezantojë elementë të një diversiteti apo shumëllojshmërie të pasur në kufijtë e urbanes.

Tema kryesore në lidhje me përmirësimin e dimensionit natyror brenda mjedisit urban të Tiranës ndahet në disa seksione të ndryshme operative. Këto përfshijnë:

(1) Një sistem pyjor të vazhduar, të vendosur në perimetër të qytetit, përreth tij, me një përmbajtje rreth dy milion pemë, duke përfshirë parqe natyrore të mbrojtura dhe oaze për të ruajtur dhe mbajtur gjallë biodiversitetin lokal, (2) Korridore të reja ekologjike përgjatë lumenjve të Lanës, Tiranës dhe Erzenit dhe një unazë të gjelbër, të njohur si “Unaza e 4-t” duke synuar një hapësirë publike lineare për lëvizshmërinë dhe në një pozicion qendror krahasuar me Tiranën e madhe dhe zonën metropolitane të saj. Projekti përfshin gjithashtu (3) linçimin e qendrave më të vogla si një rrjet i përhapur për zhvillimin e turizmit dhe prodhimit, në komunikim me njëra tjetrën dhe me zonën urbane. Në këtë mënyrë, PPV-ja tenton të polarizojë densitetin kaotik të pjesës së konsoliduar të qytetit, nëpërmjet përmirësimit të zonave peri-urbane me densitet të rrallë dhe qendrave satelit, secila duke u zhvilluar bazuar në potencialin që mbart.

Afërsisht një shekull pas hartimit të planit të vitit 1925 nga një grup projektuesish italianë, të udhëhequr nga Armando Brasini, plani Tirana 2030 vendos një gamë të gjerë objektivash të cilat synojnë që të inaugurojnë një fazë të re në zhvillimin e kryeqytetit të Shqipërisë.

Krahasuar me Planin e shekullit të kaluar, **Tirana 2030 redukton parashikimin për zhvillimin demografik të zonës urbane me dy të tretat në favor të qytetit të gjelbër, të arritshëm (aksesueshëm) për të gjithë, në emër të shumëllojshmërisë funksionale dhe aktiviteteve.** Plani i ri hartuar nga “Stefano Boeri Arkitekti”, funksionon duke aktivizuar dy nivele metodologjike.

E para është ndërveprimi mes një serie zonash të mëdha dhe vektorësh abstraktë me entitete të tjera që janë më shumë “të përcaktuar në mënyrë empirike”. Kjo rezulton në një qasje ndërhyrjeje, e ushqyer nga ndërhyrje të shkallës së vogël, të afta për të aktivizuar rigjenerimin e teksturës ekzistuese nga brendësia dhe që arrijnë të emetojnë efekte e të shumëfishohen në nivel mëhale. Në më shumë detaje, programi përfshin (1) ndërtimin e 20 shkollave të reja mbi një rrjet hapësirash të hapura dhe (2) sheshesh urbane, të cilët ofrojnë banorëve aktivitete kulturore dhe shërbime që i japin një imazh të ri qytetit, atë të një qyteti publik dhe gjithëpërfshirës.

Nga ana tjetër, **sipërfaqet e gjelbra në qytet do të trefishohen** nëpërmjet një ndërhyrjeje shumëfazëshe e cila përfshin (1) ndërtimin e rrugicave për këmbësoret e pedaluesit e biçikletave, me dy linja pemësh në zonën qendrore, (2) një oazi të madh natyror rreth Liqenit të Farkës dhe (3) shirita të gjelbër të cilët kufizojnë sipërfaqet ujore. Sistemi i gjeneruar në këtë formë, do të mund të krijojë një korridor të vërtetë ekologjik, i aftë për të stimuluar prodhimin e energjisë nëpërmjet përdorimit të burimeve të rinovueshme. Projekti gjithashtu ri-projekton sistemin e lëvizjes urbane duke prezantuar një tarifë mbingarkese në zonat qendrore, duke inkurajuar dhe duke mbështetur përdorimin e sistemit të “linjës së dedikuar të autobusëve” me një tjetër linjë ekstra e cila do të ofrojë një lidhje të shpejtë mes aeroportit e bulevardit “Dëshmorët e Kombit” (rruga historike e qytetit) dhe që sjell racionalizimin e lidhjeve me qendrat jashtë qytetëse.

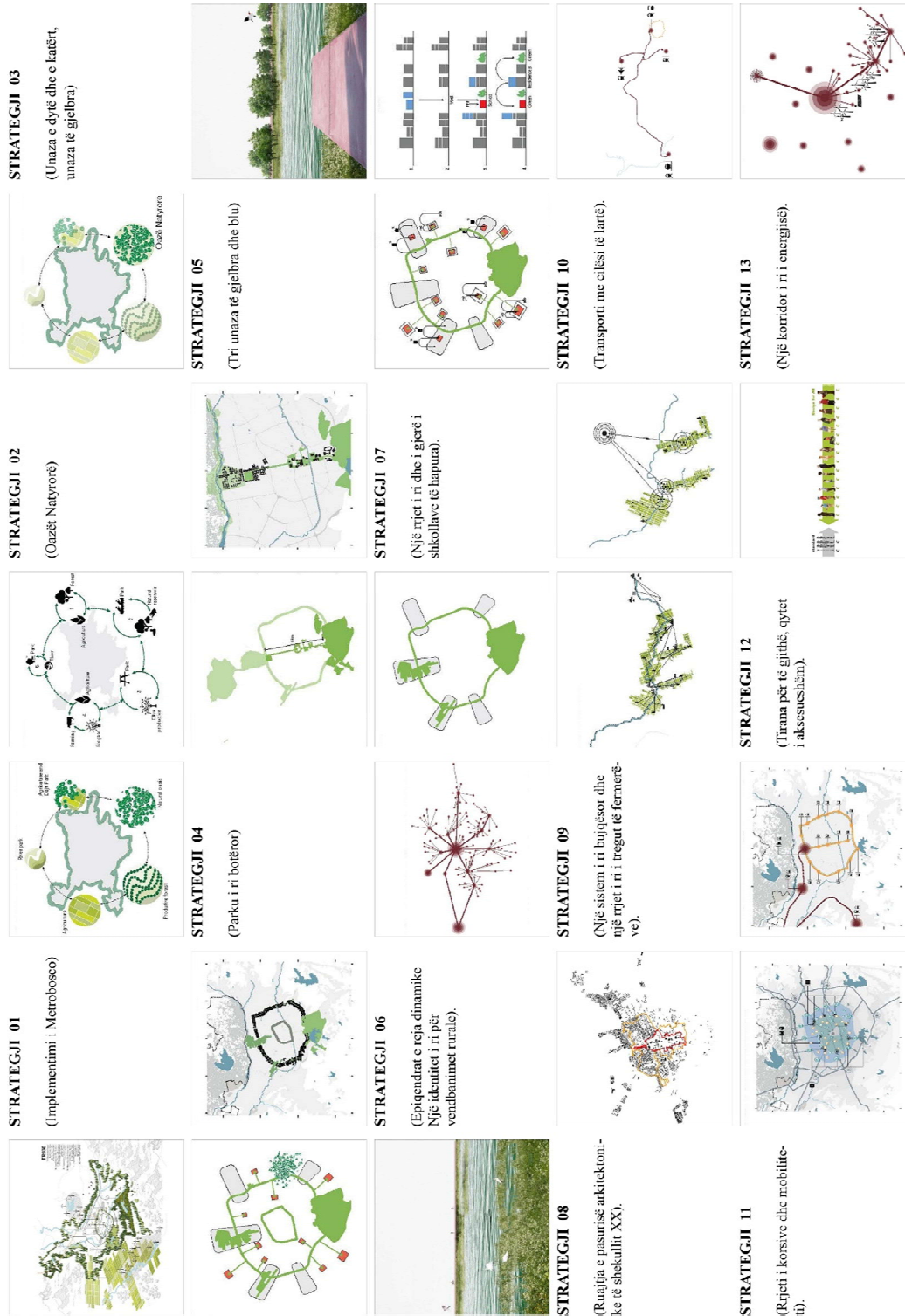

FIGURA 4.1.2.1

13 Strategjitë e PPV Tirana 2030
Burimi: (Municipality of Tirana, 2017)
Përpunoi: Autori

Në të njëjtën kohë, edhe brenda qytetit të konsoliduar edhe në zonat peri-urbane dhe rurale, Masterplani përcakton “epiqendrat” e reja për zhvillimin urban, ekonomik dhe social të Tiranës, duke përcaktuar linjat e udhëzuesve për një qytete të ardhshëm policentrik dhe kaleidoskopik.

Tirana sipas Boerit përfaqëson një manifesto gjeopolitik të shekullit të 20-të me aksin e vet qendror Bulevardi “Dëshmorët e Kombit”.

Ky monument, i zhvilluar si pjesë e planit të Brasinit përshkruan qytetin nga veriu në jug, duke e theksuar edhe më shumë konfigurimin e saj me rrathë koncentrike. Pëlhura e qytetit është modifikuar tashmë nga ndërhyrje të rëndësishme si ajo e projektit 51N4E për sheshin Skënderbej, apo zgjatimi i bulevardit nga “Grimshaw Architects” dhe më tepër hapësira të gjelbra janë prezantuar së bashku me rritjen e hapësirës këmbësore dhe projekte të tjera të lidhura me këto hapësira. Më i rëndësishmi prej tyre është Parku Botëror, një shesh i ri drejtkëndor i destinuar për të mirëpritur të gjitha ambasadat me qëllim që të theksojë dhe të konsolidojë dimensionin gjeopolitik të qytetit në një lloj alegorie të shtrirë në tre dimensione. Qyteti do të rritet në intensitet, së bashku me rrugë të tjera historike, (unaza e dytë dhe e katërt, Rruga Tiranë - Durrës dhe pesë zona zhvillimi), pa okupuar toka të reja të agrikulturës, apo toka natyrore, por duke shumëfishuar zonat e gjelbra, shërbimet dhe hapësirat publike.

Sa më sipër, marrë nga relacionet përkatëse e shpjegimet e dhëna nga autorët, në nivelin teorik e atë strategjik, PPV Tr2030 është në vazhdimësi e qëndron në një nivel me politike-bërjen në rang ndërkombëtar.

4.1.3 Metrobosco

Një prej strategjive shumë interesante të propozuara në PPV Tr2030 është Metrobosco. Por çfarë është Metrobosco? Brez i Gjelbër apo Sistem Parqesh Periferikë?

PPV Tr030 përkufizon limitet maksimale të shpërndarjes urbane. Për njësinë administrative të Tiranës, Metrobosco rezulton të jetë kufiri fizik i zhvillimit dhe zgjerimit. Edhe për sa i takon zonave rurale, ky plan vendos një limit për zhvillimin/zgjerimin/rritjen e densitetit të tyre (Municipality of Tirana, 2017).

Parë nga ky këndvështrim, ka ngjashmëri me karakteristikat e një Brezi të Gjelbër, por nuk i plotëson të gjitha kriteret e një Brezi të Gjelbër. Referuar politikave të Brezit të Gjelbër në Britaninë e Madhe, ai ka karakteristikat e përshkruara më poshtë.

Politikat e Brezit të Gjelbër - Sipas NPPF (National Planning Policy Framework) jepen këto qëllime të implementimit të tij:

- (i) Kontrollon përhapjen e pakufizuar të zonave të mëdha të ndërhuara;
- (ii) Ndalon takimin me njëri-tjetrin të qyteteve fqinje;
- (iii) Asiston në ruajtjen e fshatrave nga mbivendosjet me zonat urbane;
- (iv) Ruan vendosjen dhe karakterin e veçantë të qyteteve historike;
- (v) Asiston në rigjenerimin urban, duke inkurajuar riciklimin e tokave të braktisura dhe llojeve të tjera të tokës urbane.

Referuar Strategjisë 01 në PPV Tr2030 Metrobosco është - Realizimi i një brezi prej 2 milionë pemësh rreth qytetit, i cili do të ketë mundësi të bllokojë konsumin e tokës dhe të krijojë një unazë me pemë frutore, parqe me pemë dhe pyje me qëllim natyralizimin e territoreve specifike. Sikundër është përshkruar në kapitujt e mëparshëm, në 15 vitet e fundit, qyteti i Tiranës ka pësuar një rritje të fortë demografike. Për të përballuar një kërkesë të lartë për banesa, qyteti i ndërtuar është zgjeruar në këtë mënyrë në drejtim të pakontrolluar, jo vetëm në zonat e qytetëruara, por edhe në zonat ish bujqësore dhe natyrore. Plani i Përgjithshëm Vendor ka për qëllim të luftojë këtë fenomen, të kufizojë konsumin e tokës, të ruajë zonat bujqësore dhe natyrore, duke parashikuar, aty ku rezulton e nevojshme, ri-natyralizimin e tyre. Sipas këtij plani Metrobosco do të jetë:

- (a) Kufiri natyral i qytetit (Vijë e gjelbër);
- (b) Do të lidhë sisteme parqesh peri-urbane;
- (c) Do të lidhë 14,671 ha territore natyrore ndër-vete;

Referuar Planit të Përgjithshëm Vendor, Strategjisë Territoriale të Bashkisë Tiranë, karakteristikat e Metrobosco-s do të duhet të jenë si më poshtë:

- (a) Brez i gjelbër me thellësi maksimale 200 M dhe thellësi minimale 30 M;
- (b) Do të përmbajë një total prej 2,000,000 pemësh;
- (c) KSHT - 7% mbi tokë;
- (d) KSHT - 12 % nëntokë;
- (e) I - 0.15;
- (f) Maksimumi - 2 Kate;

Referuar Projektit të PSNB (Planit Strategjik në Nivel Bashkie) të hartuar për Metrobosco-n apo Pyllin Orbital, ky i fundit përcaktohet si një instrument për frenimin e konsumit të tokës (i referohemi këtu asaj bujqësore dhe natyrore), frenimin e shpërhapjes urbane dhe identifikohet si kufiri fizik i zhvillimit dhe zgjerimit të sistemit urban në mjedisin natyror dhe gjysmë natyror. Ky kufi përkufizohet në terma ligjorë dhe teknikë si “Një brez me funksion natyralizimi, që do të lidhë parqet ekzistuese sub-urbane, zonat bujqësore, zonat pyjore dhe zonat përreth liqeneve”, duke përbërë kështu në vetvete një nga hapësirat e reja të gjelbra të Tiranës. Me një sipërfaqe prej 2,563.80 Ha, ky pyll konceptohet si një brez mbrojtës i cili do të ketë mundësi të bllokojë konsumin e tokës duke krijuar një unazë me pemë frutore, parqe, pyje me natyralizim të krijuar nga një brez përkufizues të kryeqytetit përbërë prej një sasive prej rreth 2 milionë pemësh.

- (1) Brez i gjelbër me thellësi maksimale 200 M dhe thellësi minimale 30 M;
- (2) Do të përmbajë një total prej afërsisht 2,000,000 pemësh;
- (3) KSHT - 50% mbi tokë për zhvillimet e parashikuara IE;
- (4) KSHT - 50% nëntokë;
- (5) Sipas rregullores së PPV-së;
- (6) Maksimumi - 3 Kate.

Për më tepër në pikën 3.2 të Nenit 3 thuhet që: “Lejohen të drejta zhvillimi në të gjitha përdorimet e sistemit urban për të gjitha njësitë në të cilat mbivendoset Pylli Orbital, sipas kushteve zhvillimore të përcaktuara nga PPV, me kushtin e zbatimit të rregullave të përcaktuara nga kjo rregullore për realizimin e Pyllit Orbital. Mbjellja e detyruar duhet të jetë realizuar sipas standardeve teknike të përcaktuara në këtë rregullore, me miratimin e *Aktit të Kontrollit “Për përfundimin e punimeve të karabinasë së strukturës”*. Në të gjitha njësitë ku mbivendoset strategjia e realizimit të Pyllit Orbital, nuk lejohet tejkallim i lartësisë mbi 3 kate. Ky rregull është i vlefshëm edhe në rastet e përfshirjes të instrumenteve zhvillimor të parashikuar sipas nenit 54 pika 4 të Rregullores Vendore. Në këto raste e drejta e zhvillimit do të jepet me kushtin e mbjelljes së pemëve për realizimin e Pyllit Orbital, të identifikuar sipas legjendës përkatëse të përcaktuar për të gjithë hapësirën territoriale në të cilën shtrihet, sipas *Hartës së mënyrave të ndërhyrjes në territor, Shtojca 3*, bashkëlidhur kësaj rregullore. Në të gjitha njësitë subjekt PDV ku do të propozohet konvertim i kategorisë së propozuar të përdorimit të tokës për realizimin e Pyllit Orbital sipas shtrirjes të kufirit të tij në *Hartën e Njësisve Strukturore që prek Pylli Orbital (Shtojca 5)* nëpërmjet PPP (partneriteteve publike private), standardet e kësaj rregulloreje do të aplikohen në PDV-të përkatëse. Në të gjitha rastet e kërkesave për zhvillim në përdorimet IE (Industri dhe Ekonomi) ku mbivendoset hapësira territoriale e shtrirjes së Pyllit Orbital, nuk lejohet zgjerim i KSHT-së më tepër se 50% e pronës. Në të gjitha rastet e kërkesave për zhvillim në përdorime të cilave u mbivendoset Pylli Orbital, nuk lejohet tejkallim i shfrytëzimit të nëntokës mbi 50% të sipërfaqes së parcelës të përfshirë për zhvillim.”

Sa më sipër, vlerësohet që PPV-ja në kombinim me Projektin Strategjik, lënë deri diku të interpretueshëm implementimin korrekt të Pyllit Orbital në territorin e qytetit të Tiranës. Thënë këtë, vazhdimi i projekteve të detajuara sektoriale, dhe implementimi i sipërfaqeve të gjelbra në pëlhurën urbane të qytetit të Tiranës, marrin rëndësi të madhe e konsiderohen një domosdoshmëri në kuadër të gjithë qasjeve në nivel ndërkombëtar e kombëtar. Është tashmë e ditur që nga historia sidomos e Tiranës, që territoret natyrore janë ato më vulnerabile në një zhvillim territorial e urban gjë që kërkon hartimin e instrumenteve dhe rregulloreve të forta për t’u realizuar e zbatuar me sukses, në të kundërt, presioni i ndërtimit që historikisht edhe në kontekste ndërkombëtare ka qenë i fuqishëm mund t’i kthejë të gjitha strategjitë e mirë menduara, në teorike.

4.2 Përcaktimi i Metodologjisë

Në kapitujt e mësipërm u përmend data baza e krijuar nga agjenci të ndryshme në KE, të cilat monitorojnë nëpërmjet hartave satelitore zhvillimet në territor. Një shërbim të tillë e ofron dhe “Copernicus” (<https://land.copernicus.eu/>) në bashkëpunim me AEM apo EEA. Ky monitorim realizohet periodikisht (çdo 3 vjet) për të gjithë vendet e Evropës nëpërmjet të dhënave të dërguara nga institucionet përgjegjëse, por dhe nëpërmjet marrjes së informacionit nga hartat satelitore e më pas i konvertuar si material digjital në sistemin GIS. I gjithë informacioni është i arritshëm e i përdorshëm nëpërmjet programeve si ArkGIS. I gjithë ky sistem i ngritur rezulton në një territor lehtësisht të kontrollueshëm.

Thënë sa më sipër, duke qenë se dhe kërkimi në këtë studim bazohet në analizën e zhvillimit të territorit, për më tepër thekson rëndësinë në një krijim të data bazës, analizimi i elementëve natyrorë, që referuar legjislacionit lokal do përkthehej në territor të përbërë nga sistemi natyror dhe sistemi ujore, përdorimi i hartave satelitore është vlerësuar i domosdoshëm. Si rrjedhim, për të realizuar këtë fazë të parë të analizës, përdorimi i Sistemit të Informacionit Gjeografik (sistemit GIS) është përzgjedhur si instrument për të ndërtuar data bazën, e më pas analizën.

4.3 GIS

Një Sistem Informacioni Gjeografik (SIG apo GIS) është një sistem i cili krijon, menaxhon, analizon, dhe hartëzon të gjitha llojet e të dhënave. GIS lidh të dhënat me një hartë satelitore, duke integruar të dhëna të vendndodhjes (ku objektet janë) me të gjitha llojet e informacionit nëpërmjet përshkrimeve (si janë objektet). Kjo siguron një “themel” për hartëzim dhe analizim që përdoret në shkencë dhe në çdo industri. GIS ndihmon përdoruesit të kuptojnë teksturat (patterns), marrëdhëniet, dhe kontekstin gjeografik. Përfitimet e këtij përdorimi, përfshijnë përmirësim të komunikimit dhe efikasitet të lartë, ashtu sikurse një menaxhim dhe vendimmarrje më të mirë (<https://www.esri.com/en-us/what-is-gis/overview>).

4.3.1 Burimi i të dhënave

Për të mbledhur këto informacione gjeo-hapësinore si burim kryesor në këtë kërkim është përdorur Gjeoportali Kombëtar (www.asig.gov.al) cili na jep mundësinë e të përdorimit të të dhënave gjeografike nga disa institucione, si të Ortofoto-ve që i përkasin periudhave e viteve të ndryshme kohore. Për këtë Gjeoportali, autoritet përgjegjës është ASIG. Të tjera të dhëna të rëndësishme për këtë lloj analize konsistojnë në të dhëna të popullsisë e shpërndarjen e saj në terren, me autoritet përgjegjës INSTAT (www.instat.gov.al). Për analizim janë marrë të dhëna të projeksionit të së ardhmes, referuar PPV-së së Bashkisë Tiranë, me autoritete përgjegjëse AKPT (www.planifikimi.gov.al) dhe Bashkia Tiranë (www.tirana.al). Këto të dhëna do të mund të përdoren në programin GIS duke i thërritur si shërbime, për t'i përdorur më pas për digjitalizim të informacionit satelitor, e për t'i eksportuar më pas në formate të ndryshme përpara përdorimit të tyre në analiza. Në këtë fazë të parë të studimit, janë renditur metadat për të dhënat të cilat janë përdorur më poshtë. Duhet theksuar që, që nga koha e fillimit të këtij studimi dhe fillimit të punës me hartografinë, e deri në përfundim të studimit, ka pasur përditësime të data bazës dhe hartografisë, por që sa më poshtë u vlerësuan dhe përbëjnë fillesën e studimit, nisur dhe nga fakte historike e periodiciteti i tyre, si sfond mbi të cilin u vendos të punohej e ndërtohej e gjithë data baza:

- (i) Hartë topografike italiane e skanuar, afërsisht hartë e pandryshuar deri në vitin 1944;
- (ii) Hartë topografike e ushtrisë, e vlerësuar si hartë e vitit 1984;
- (iii) Fotografim ajror i Skanuar 1994;
- (iv) Ortofoto e vitit 2007;

- (v) Ortofoto e vitit 2015;
- (vi) Ortofoto e vitit 2018;
Të dhëna të tjera të përdorura krahas hartave janë sa më poshtë:
- (vii) Shpërndarja e popullsisë për çdo KM², bazuar të dhënave të CENSUS-it të fundit të realizuar në vitin 2011, e vënë në dispozicion nga INSTAT;
- (viii) Përdorimi i Propozuar i Tokës bazuar në PPV-në e fundit të vitit 2017 për Bashkinë Tiranë.

4.4 Dinamika e shtrirjes urbane të qytetit të Tiranës (1944-2018)

Faza e parë e këtij studimi ka për qëllim (1) Kuptueshmërinë në kohë të zhvillimit të qytetit në drejtim të territoreve natyrore; dinamikën e këtij zhvillimi që nga momenti i prezencës së materialeve hartografike; (2) Kuptueshmërinë e prezencës së territoreve të lira (të pazëna me ndërtime); dinamikën në zënien e tyre; (3) Kuptueshmërinë e territoreve nën presionin e ndërtimit; dinamikën e zënies së tyre. Në këtë fazë, informacioni është hapësinor dhe do të mund të ndërtohet nëpërmjet thirrjes në GIS të hartave të ndryshme. Nëpërmjet hedhjes së informacionit, krijimit të hartave në GIS dhe vlerësimeve sasiore, tentohet të kuptohet lidhja e ndërsjellët mes elementëve të sipërpërmendur. Matjet janë realizuar për të gjithë vitet e listuar më sipër duke filluar nga momentet e para të pasurit të hartografisë. Kështu, marrja e informacionit nga hartat e ndërtimi i data bazës janë realizuar për vitet dhe hartat - 1928 (Hartë e skanuar italiane); 1944 (Hartë e skanuar); 1984 (Hartë topografike e ushtrisë); 1994 (Hartë Fotografike e Skanuar); 2007 (Ortofoto e këtij viti); 2015 (Ortofoto e këtij viti) dhe 2018 (Ortofoto e këtij viti).

4.4.1 Shtrirja urbane e qytetit të Tiranës afërsisht deri në vitin 1944 (Sipas hartës topografike italiane)

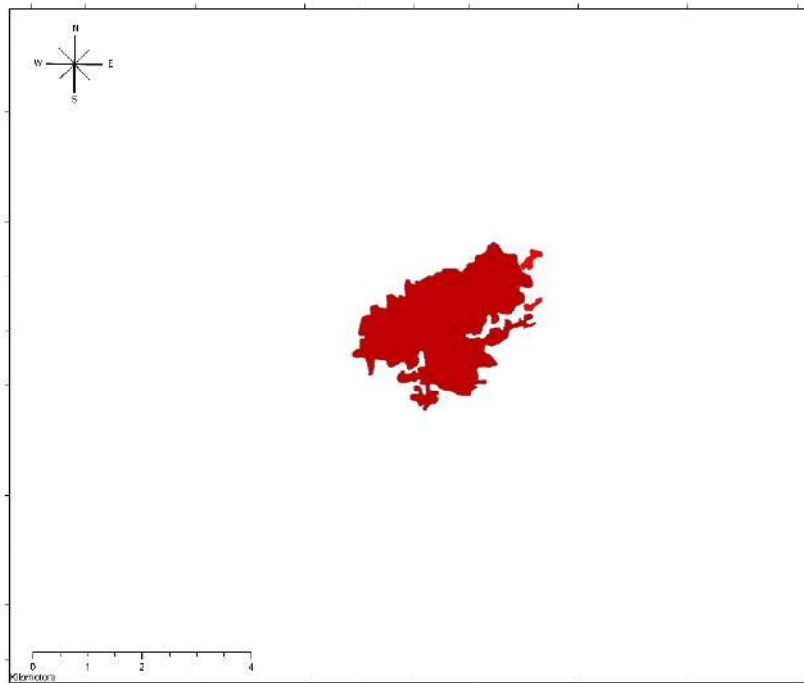
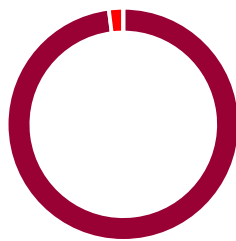

FIGURA 4.4.1.1 Hartë e Shtrirjes Urbane të Qytetit të Tiranës deri në vitin 1944
Përpunoi: Autori

Shtirja urbane e qytetit të Tiranës (afërsisht) deri në vitin 1944

Nomenklatura	Sipërfaqe e Kategorisë (m ²)	Sipërfaqe e Nën-kategorisë (m ²)
Pëlhurë e vazhduar urbane	5 108 656,53	n/a
Pëlhurë e pa vazhduar urbane	104 508,86	n/a
Kantieri ndërtimi	n/a	n/a
Tokë pa ndonjë përdorim aktual	n/a	n/a

TABELA 4.4.1.1 Tabelë e vlerave të kategorive kryesore treguese të Shtrirjes Urbane të Qytetit të Tiranës deri në vitin 1944
Përpunoi: Autori

- Pëlhurë e vazhduar urbane
- Pëlhurë e pa vazhduar urbane
- Kantieri ndërtimi
- Tokë pa ndonjë përdorim aktual

GRAFIKU 4.4.1.1 Grafik i raportit mes kategorive kryesore treguese të shtrirjes së pëlhurës urbane të qytetit të Tiranës deri afërsisht në vitin 1944
Përpunoi: Autori

4.4.2 Shtrirja urbane e qytetit të Tiranës afërsisht deri në vitin 1984 (Sipas hartës topografike të ushtrisë)

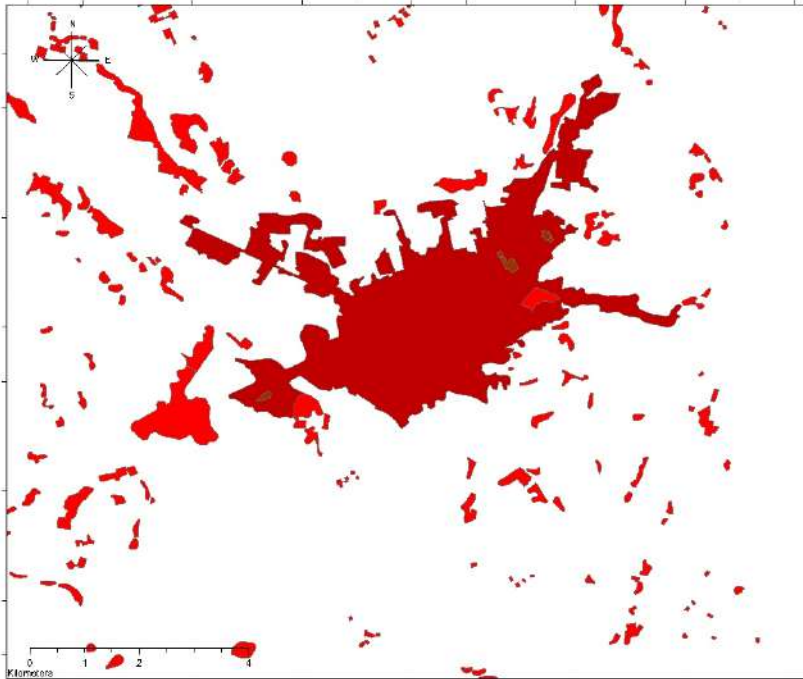
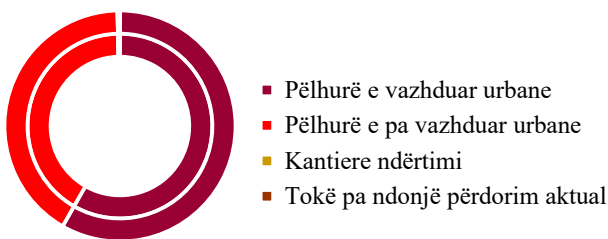

FIGURA 4.4.2.1 Hartë e Shtrirjes Urbane të Qytetit të Tiranës deri në vitin 1984
Përpunoi: Autori

Shtrirja urbane e qytetit të Tiranës (afërsisht) deri në vitin 1984		
Nomenklatura	Sipërfaqe e Kategorisë (m ²)	Sipërfaqe e Nën-kategorisë (m ²)
Pëlhurë e vazhduar urbane	15 282 882,75	15 282 882,75
Pëlhurë e pa vazhduar urbane	10 847 781,29	10 847 781,29
Kantiere ndërtimi	n/a	n/a
Tokë pa ndonjë përdorim aktual	92 285,88	92 285,88

TABELA 4.4.2.1 Tabelë e vlerave të kategorive kryesore treguese të Shtrirjes Urbane të Qytetit të Tiranës deri në vitin 1984
Përpunoi: Autori

GRAFIKU 4.4.2.1 Grafik i raportit mes kategorive kryesore treguese të shtrirjes së pëlhurës urbane të qytetit të Tiranës deri afërsisht në vitin 1984
Përpunoi: Autori

4.4.3 Shtrirja urbane e qytetit të Tiranës afërsisht deri në vitin 1994 (Sipas fotografimit ajror të skanuar; www.geoportal.asig.gov.al)

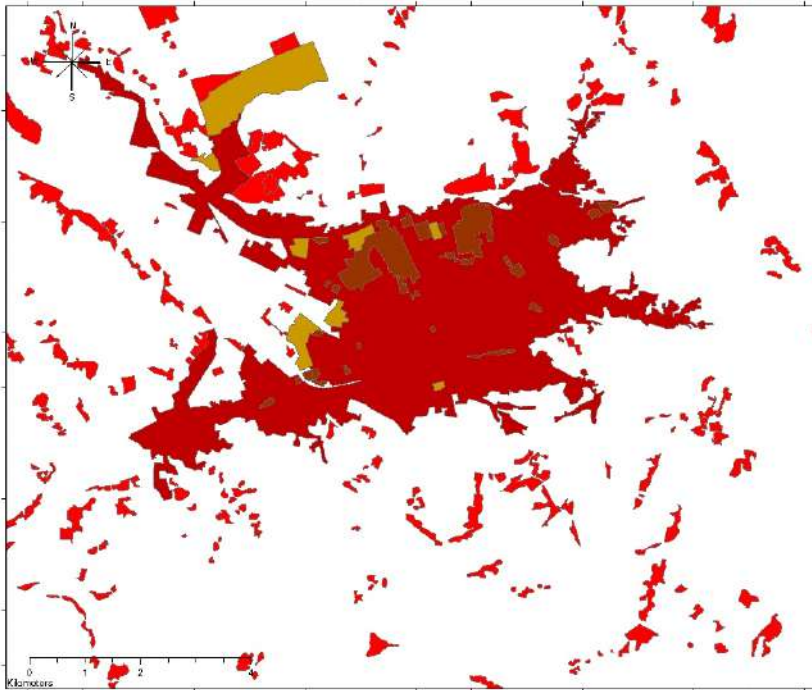
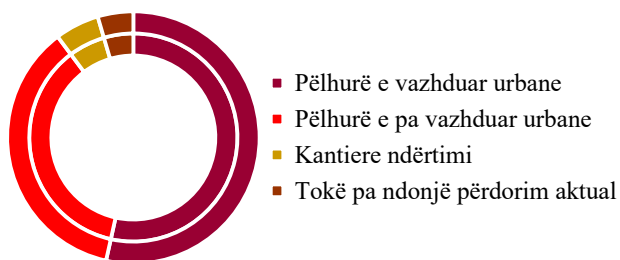

FIGURA 4.4.3.1 Hartë e Shtrirjes Urbane të Qytetit të Tiranës deri në vitin 1994
Përpunoi: Autori

Shtirirja urbane e qytetit të Tiranës (afërsisht) deri në vitin 1994

Nomenklatura	Sipërfaqe e Kategorisë (m ²)	Sipërfaqe e Nën-kategorisë (m ²)
Pëlhurë e vazhduar urbane	22 415 061,56	22 415 061,56
Pëlhurë e pa vazhduar urbane	15 206 437,83	15 206 437,83
Kantiere ndërtimi	2 385 382,98	2 385 382,98
Tokë pa ndonjë përdorim aktual	1 912 476,46	1 912 476,46

TABELA 4.4.3.1 Tabelë e vlerave të kategorive kryesore treguese të Shtrirjes Urbane të Qytetit të Tiranës deri në vitin 1994
Përpunoi: Autori

GRAFIKU 4.4.3.1 Grafik i raportit mes kategorive kryesore treguese të shtrirjes së pëlhurës urbane të qytetit të Tiranës deri afërsisht në vitin 1994
Përpunoi: Autori

4.4.4 Shtrirja urbane e qytetit të Tiranës afërsisht deri në vitin 2007 (Sipas Ortofoto-s; www.geoportal.asig.gov.al)

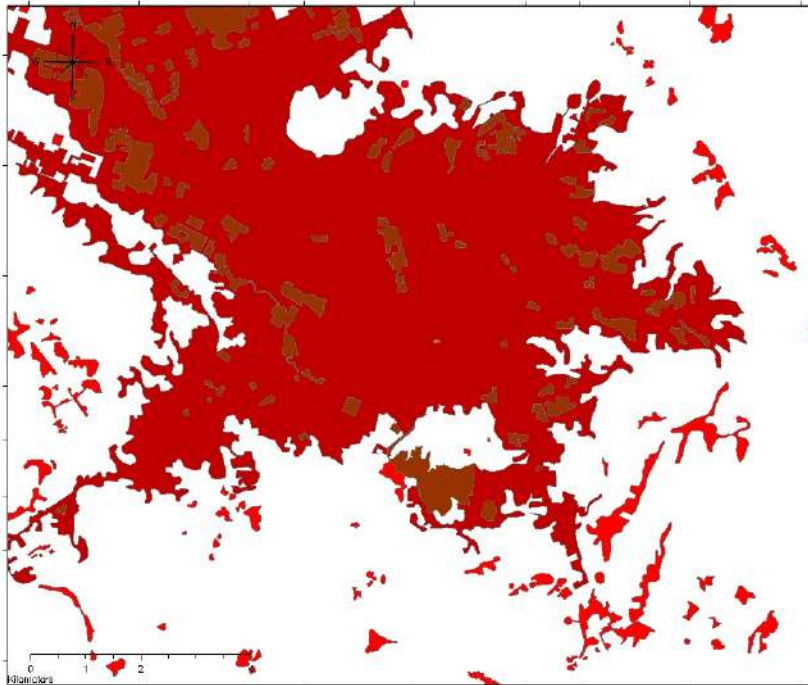
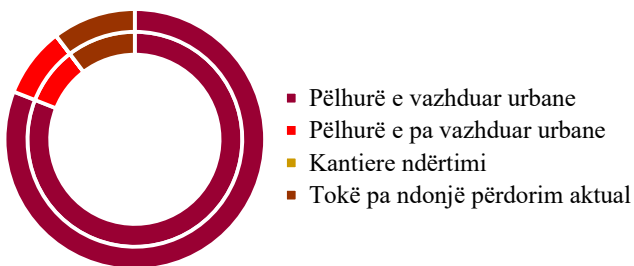

FIGURA 4.4.4.1 Hartë e Shtrirjes Urbane të Qytetit të Tiranës deri në vitin 2007
Përpunoi: Autori

Shtrirja urbane e qytetit të Tiranës (afërsisht) deri në vitin 2007

Nomenklatura	Sipërfaqe e Kategorisë (m ²)	Sipërfaqe e Nën-kategorisë (m ²)
Pëlhurë e vazhduar urbane	69 522 904,86	69 522 904,86
Pëlhurë e pa vazhduar urbane	7 445 308,02	7 445 308,02
Kantiere ndërtimi	5 234,48	5 234,48
Tokë pa ndonjë përdorim aktual	8 885 963,94	8 885 963,94

TABELA 4.4.4.1 Tabelë e vlerave të kategorive kryesore treguese të Shtrirjes Urbane të Qytetit të Tiranës deri në vitin 2007
Përpunoi: Autori

GRAFIKU 4.4.4.1 Grafik i raportit mes kategorive kryesore treguese të shtrirjes së pëlhurës urbane të qytetit të Tiranës deri afërsisht në vitin 2007
Përpunoi: Autori

4.4.5 Shtrirja urbane e qytetit të Tiranës afërsisht deri në vitin 2015 (Sipas Ortofoto-s; www.geoportal.asig.gov.al)

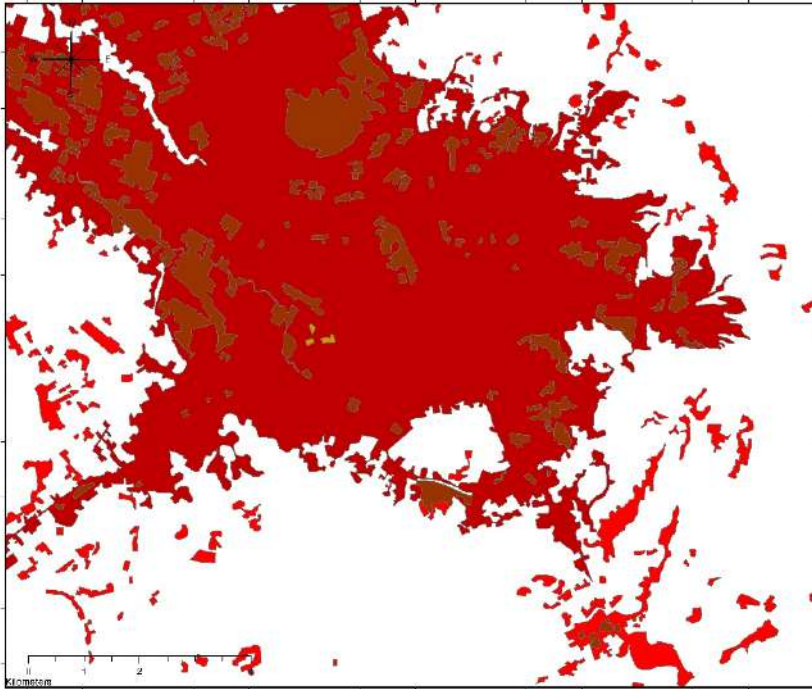

FIGURA 4.4.5.1 Hartë e Shtrirjes Urbane të Qytetit të Tiranës deri në vitin 2015
Përpunoi: Autori

Shtirja urbane e qytetit të Tiranës (afërsisht) deri në vitin 2015

Nomenklatura	Sipërfaqe e Kategorisë (m ²)	Sipërfaqe e Nën-kategorisë (m ²)
Pëlhurë e vazhduar urbane	73 491 121,56	73 491 121,56
Pëlhurë e pa vazhduar urbane	11 571 305,44	11 571 305,44
Kantiere ndërtimi	50 579,51	50 579,51
Tokë pa ndonjë përdorim aktual	11 765 421,00	11 765 421,00

TABELA 4.4.5.1 Tabelë e vlerave të kategorive kryesore treguese të Shtrirjes Urbane të Qytetit të Tiranës deri në vitin 2015
Përpunoi: Autori

- Pëlhurë e vazhduar urbane
- Pëlhurë e pa vazhduar urbane
- Kantiere ndërtimi
- Tokë pa ndonjë përdorim aktual

GRAFIKU 4.4.5.1 Grafik i raportit mes kategorive kryesore treguese të shtrirjes së pëlhurës urbane të qytetit të Tiranës deri afërsisht në vitin 2015
Përpunoi: Autori

4.4.6 Shtrirja urbane e qytetit të Tiranës afërsisht deri në vitin 2018 (Sipas Ortofoto-s; www.geoportal.asig.gov.al)

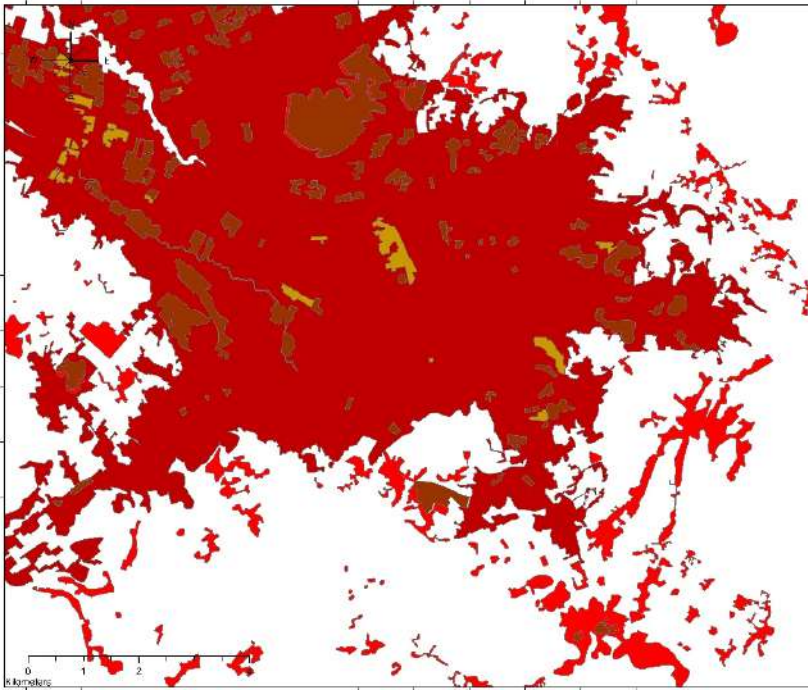

FIGURA 4.4.6.1 Hartë e Shtrirjes Urbane të Qytetit të Tiranës deri në vitin 2018
Përpunoi: Autori

Shtirja urbane e qytetit të Tiranës (afërsisht) deri në vitin 2018

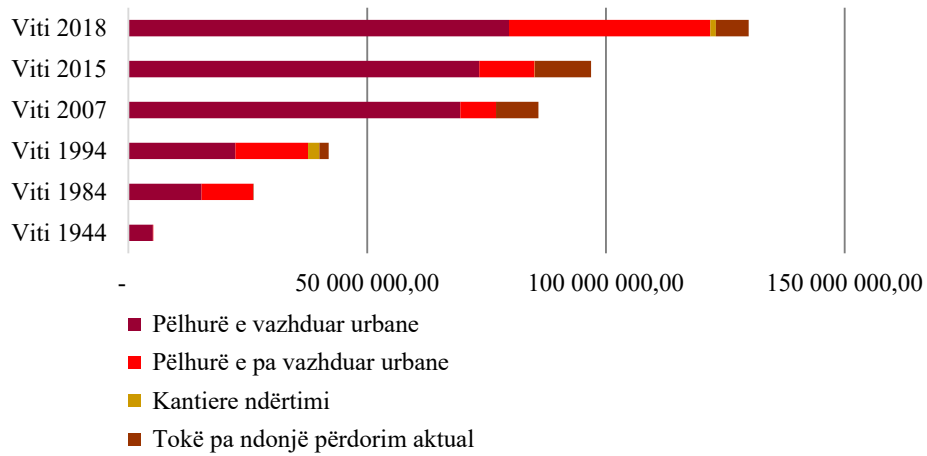
Nomenklatura	Sipërfaqe e Kategorisë (m ²)	Sipërfaqe e Nën-kategorisë (m ²)
Pëlhurë e vazhduar urbane	79 692 292,39	79 692 292,39
Pëlhurë e pa vazhduar urbane	42 135 811,79	42 135 811,79
Kantieri ndërtimi	1 197 109,54	1 197 109,54
Tokë pa ndonjë përdorim aktual	6 872 796,71	6 872 796,71

TABELA 4.4.6.1 Tabelë e vlerave të kategorive kryesore treguese të Shtrirjes Urbane të Qytetit të Tiranës deri në vitin 2018
Përpunoi: Autori

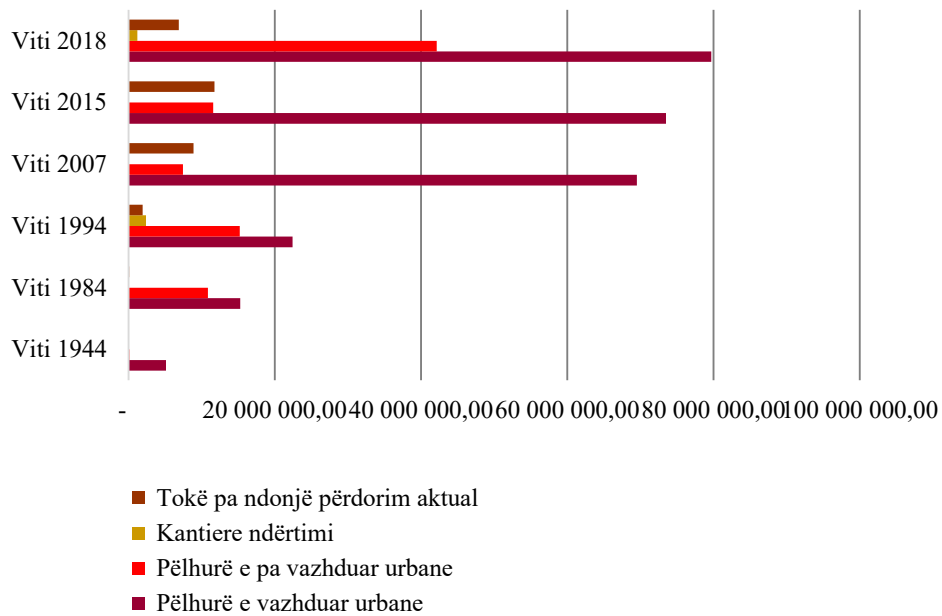

GRAFIKU 4.4.6.1 Grafiki i raportit mes kategorive kryesore treguese të shtrirjes së pëlhurës urbane të qytetit të Tiranës deri afërsisht në vitin 2018
Përpunoi: Autori

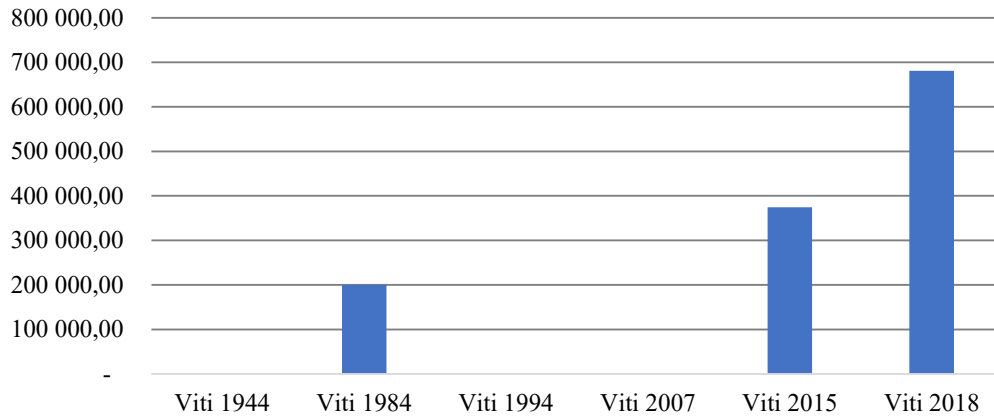
4.4.7 Të kuptuarit e dinamikave dhe tendencave të së ardhmes në shtrirjen urbane të qytetit të Tiranës

GRAFIKU 4.4.7.1 Grafik i dinamikës së rritjes urbane në vite; Raportit mes kategorive kryesore treguese së pëlhurës urbane të qytetit të Tiranës për periudhën 1944 - 2018
Përpunoi: Autori

GRAFIKU 4.4.7.2 Grafik i dinamikës së rritjes urbane në vite; Raportit mes kategorive kryesore treguese së pëlhurës urbane të qytetit të Tiranës për periudhën 1944 - 2018
Përpunoi: Autori

GRAFIKU 4.4.7.3 Grafik i dinamikës së rritjes demografike urbane në vite; (Të dhënat janë improvizuar nga burime të ndryshme si AEM, INSTAT, Bashkia e Tiranës)
Përpunoi: Autori

5. Vlerësimi sasior i hapësirave publike të gjelbra urbane në Tiranë referuar kategorive dhe nën-kategorive kryesore (1984-2015)

Në fazën e parë të këtij studimi informacionet e nevojshme janë zonat hapësinore të gjelbra në territorin e Bashkisë Tiranë ndër vite, përcaktimi i kategorive të Mbulimit të Tokës | Përdorimit të Tokës (TABELA 5.2.1) të cilët do të maten, si dhe njehsimi i këtyre kategorive me termat apo emërtimet e përdorura në AU (Atlasin Urban). Për të mundësuar një referim në metodologji të matjeve dhe krahasim me kontekstin ndërkombëtar, është realizuar një përafrim i terminologjisë dhe simboleve, duke bërë një përafrim të termave të përdorur nga institucione të ndryshme, apo të përcaktuar në standarde ndërkombëtare (kryesisht evropiane). Themi që është përafrim pasi dhe në nivele ndërkombëtare nuk ka specifikime dhe përkufizime fikse, por koncepte të njëjta interpretohen në nivele lokale në varësi të kontekstit. Pavarësisht interpretimeve, është vlerësuar që një përafrim i terminologjive do të mund të përafronte dhe të bënte të krahasueshme kontekstin lokal me atë ndërkombëtar edhe rezultatet e matjeve, edhe pse është e pranuar që do të ketë një përmbajtje të një marzhë gabimi.

5.1 Metodologjia

Për sa i takon metodologjisë së punës, do të vijohet me të njëjtën metodologji dhe në vazhden e data bazës, tashmë të krijuar.

5.2 Hapësira e Gjelbër Urbane - HGJU (Urban Green Space - UGS)

Sipas shumë studimeve të zhvilluara nga organizata të ndryshme si OBSH-ja, por dhe literaturës së hasur, nuk ka një përkufizim fiks për sa i takon HGJU-së. **Në përgjithësi, me HGJU nënkuptohen sipërfaqe natyrore apo sipërfaqe me karakteristika natyrore.** Nën këtë klasifikim bëjnë pjesë duke filluar nga (1) Parqet publike; (2) Kopshtet publike; (3) Gjelbërimi që shoqëron brigjet e lumenjve; (4) Hapësira rekreative sportive; (5) Këndet e lojërave të fëmijëve, (6) Kopshte private; (7) Kopshtet gjysmë-private; (8) Tarracat e gjelbëruara; (9) Gjelbërimi i banesave private; por në të

njëjtën kohë nënkuptohen dhe elementë si: (10) Gjëlberimi rrugor apo (11) Sipërfaqet ujore duke përfshirë në to, nga një pellg ujor e deri në vija liqenore apo bregdetare.

NUMRI (Sipas kodifikimit të AU /Atlasi Urban)	Kategori	Nën - Kategori (Nën - Klasa)	KODI (i vendosur)	NOMENKLATURA (E kategorive dhe e nën-kategorive të përcaktuara në këtë studim referuar AU dhe metodologjisë së ndjekur mbi unifikimin e tyre.)
1				Sipërfaqe artificiale
1.1				Pëlhura urbane
1.1.1			10	Pëlhurë e vazhduar urbane
1.1.2			20	Pëlhurë e pa vazhduar urbane
1.3.3			30	Kantieri ndërtimi
1.3.4			40	Tokë pa ndonjë përdorim aktual
1.4.1			50	Hapësira të gjelbra urbane
			51	Parqe
			52	Kopshte dhe lulishte publike
			53	Kopsht botanik
			54	Kopsht zoologjik
			55	Gjëlberim rrugor
			56	Kopshte dhe lulishte gjysëm publike
			57	Kopshte private
5.0.0			60	Ujë
			61	Sipërfaqe pellgësh ujore (rezervuarë)
			62	Sipërfaqe lumenjsh
1.4.2			70	Objekte sportive e të kohës së lirë
2.0.0_4.0.0			80	Tokë agrikulturore; gjysëm-natyrore dhe zonat ligatinore
3.0.0			90	Pyje
			91	Pyje suburbane
			92	Zona natyrore suburbane

TABELA 5.2.1 Tabelë e përcaktimit të kodeve të kategorive e nën-kategorive të MT | PT
Përpunoi: Autori

Sipas Atlasit Urban (Urban Atlas) kodi 14100 përfshin hapësirat e gjelbra urbane të përdorura kryesisht për rekreacion. Nën këtë kategori mund të përmendim (1) Kopshtet; (2) Kopshtet zoologjike; (3) Parqet; (4) Sipërfaqet dhe pyjet sub-urbane natyrale; (5) Sipërfaqet e gjelbra në kufij të zonave urbane të cilat menaxhohen apo përdoren për qëllime rekreacioni. Në terma të politikë bërjes është e rëndësishme vendosja e fokusit në HGJU-në, hapësirë e cila është e hapur ndaj publikut në veçanti kur konsiderohen hapësira të gjelbra me qasje universale, pra hapësira të shfrytëzueshme nga të gjithë rezidentet e zonave urbane, pavarësisht nga rrethanat socio-ekonomike të tyre.

Për të bërë të mundur lidhjen dhe paralelizmin (deri diku) të klasifikimeve të përcaktuara nga AU, është realizuar një kodifikim i klasave të cilat do të konsiderohen në këtë studim. Do të duhet të theksojmë, që ky studim merret me HGJU-në me karakter publik dhe nuk hyn në terma të HGJU të blloqeve të banimit (referuar literaturës, por jo legjisllacionit lokal gjysmë-publike) apo të banesave private (referuar literaturës dhe legjisllacionit lokal - private).

5.3 Matje të kategorive dhe nën-kategorive të Mbulimit të Tokës | Përdorimit të Tokës, e në veçanti të hapësirave të gjelbra urbane në vitin 1984

Në figurat më poshtë janë ilustruar hartat e Mbulimit të Tokës | Përdorimit të Tokës për Tiranën, të punuara në ArcGIS në bazë të hartës topografike të ushtrisë, vënë në dispozicion nga www.geoportal.gov.al. Në hartën e parë janë identifikuar kategoritë kryesore të elementëve natyrorë, ndërsa në hartën e dytë janë identifikuar nën-kategoritë. Kjo me qëllim jo vetëm identifikimin në hapësirë të këtyre kategorive, por më pas për t'i kthyer ato në elementë të matshëm.

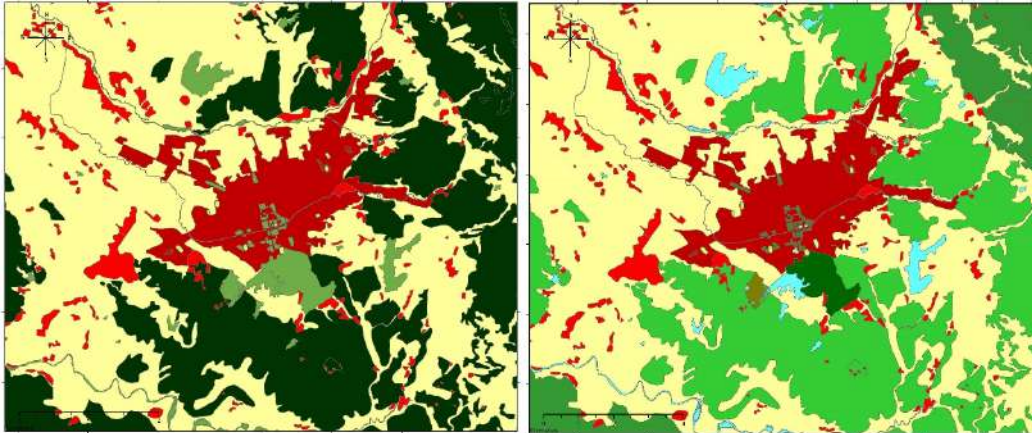

FIGURA 5.3.1 Hartë e kategorive të HGJU në vitin 1984

Përpunoi: Autori

FIGURA 5.3.2 Hartë e nën-kategorive të HGJU në vitin 1984

Përpunoi: Autori

Tabelë e vlerave të kategorive kryesore dhe nën-kategorive të tyre | Tregues kryesorë të Shtirjes Urbane të Qytetit të Tiranës deri në vitin 1984 (Në analogji me treguesit e përcaktuar në Atlasin Urban, AEM)

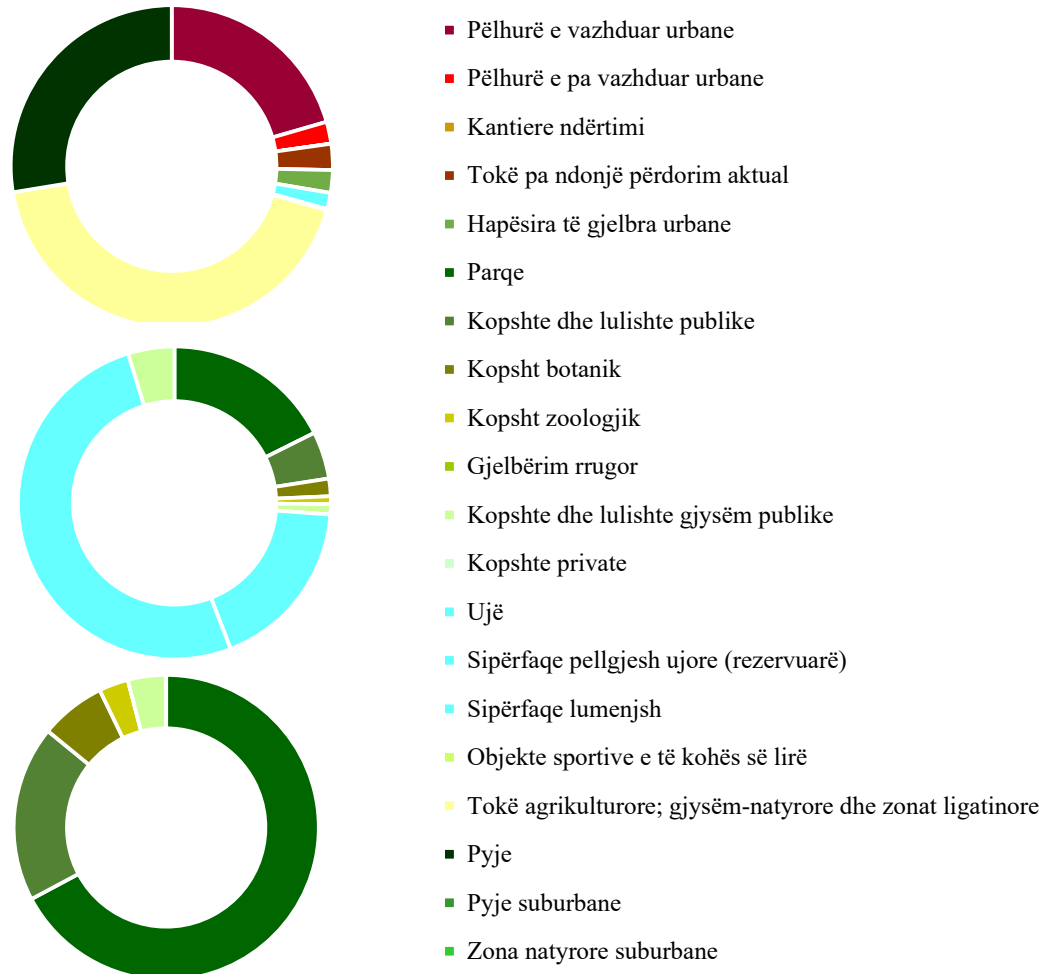
Nomenklatura	Sipërfaqe e Kategorisë (m ²)	Sipërfaqe e Nën-kategorisë (m ²)	Popullsi
Pëlhurë e vazhduar urbane	22 415 061,56	22 415 061,56	
Pëlhurë e pa vazhduar urbane	15 206 437,83	15 206 437,83	
Kantieri ndërtimi	2 385 382,98	2 385 382,98	
Tokë pa ndonjë përdorim aktual	1 912 476,46	1 912 476,46	
Hapësira të gjelbra urbane	8 947 675,48		
Parqe		1 794 284,58	
Kopshte dhe lulishte publike		691 872,39	
Kopsht botanik		146 703,84	
Kopsht zoologjik		65 456,88	
Gjellbërim rrugor		n/a	
Kopshte dhe lulishte gjysmë publike		55 306,72	n/a
Kopshte private		n/a	
Ujë			
Sipërfaqe pellgësh ujore (rezervuarë)		2 087 507,76	
Sipërfaqe lumenjsh		4 106 543,31	
Objekte sportive e të kohës së lirë	322 424,62	322 424,62	
Tokë agrikuturore; gjysmë-natyrore dhe zonat ligatinore	170 630 668,21	170 630 668,21	
Pyje	109 530 868,04		
Pyje suburbane		82 860 886,37	
Zona natyrore suburbane		26 669 981,67	

TABELA 5.3.1 Tabelë e vlerave të kategorive kryesore dhe nën-kategorive treguese të Shtirjes Urbane të Qytetit të Tiranës deri në vitin 1984

Përpunoi: Autori

5.3.1 Përmbledhje e rezultateve

Një panoramë më të qartë të vlerave numerike do të mund të krijojmë nëpërmjet grafikëve të mëposhtëm ku përkatësisht janë shprehur (1) Raportet mes kategorive kryesore të sipërfaqeve artificiale të (1.a) Pëlhurës Urbane; (1.b) Sipërfaqeve të vegjetacionit me karakter jo agrikulturë; (1.c) Sipërfaqeve me karakter gjysmë-natyror; (2) Raportet mes nën-kategorive të HGJU-së në rastin kur sipërfaqet ujore dhe objektet sportive e të kohës së lirë bëhen pjesë e llogaritjes në HGJU; (3) Raportet mes nën-kategorive të HGJU-së në rastin kur këto nuk bëhen pjesë e llogaritjeve.

GRAFIKU 5.3.1.1 Grafiku i raportit mes kategorive kryesore treguese të shtrirjes së pëlhurës urbane të qytetit të Tiranës deri afërsisht në vitin 1984
Përpunoi: Autori

Siç mund të shohim nga grafikët, pjesën më të madhe të HGJU për Tiranën e viteve '80 e përbëjnë parqet – “Parku i Liqenit Artificial” e një pjesë tjetër të madhe e zënë kopshtet dhe lulishtet publike, përgjithësisht të pozicionuar në akset kryesore të pëlhurës së qytetit, përkatësisht aksit të bulevardit “Dëshmorët e Kombit” dhe aksit përgjatë lumit Lana.

5.4 Matje të kategorive dhe nën-kategorive të Mbulimit të Tokës | Përdorimit të Tokës, e në veçanti të hapësirave të gjelbra urbane në vitin 1994

Në figurat më poshtë janë ilustruar hartat e Mbulimit të Tokës | Përdorimit të Tokës për Tiranën, të punuara në programin ArcGIS, në bazë të fotografimit ajror të skanuar, vënë në dispozicion nga www.geoportal.gov.al. Në hartën e parë janë identifikuar kategoritë kryesore të elementëve natyrore, ndërsa në hartën e dytë janë identifikuar nën-kategoritë. Kjo me qëllim jo vetëm identifikimin në hapësirë të këtyre kategorive, por më pas për t'i kthyer ato në elementë të matshëm.

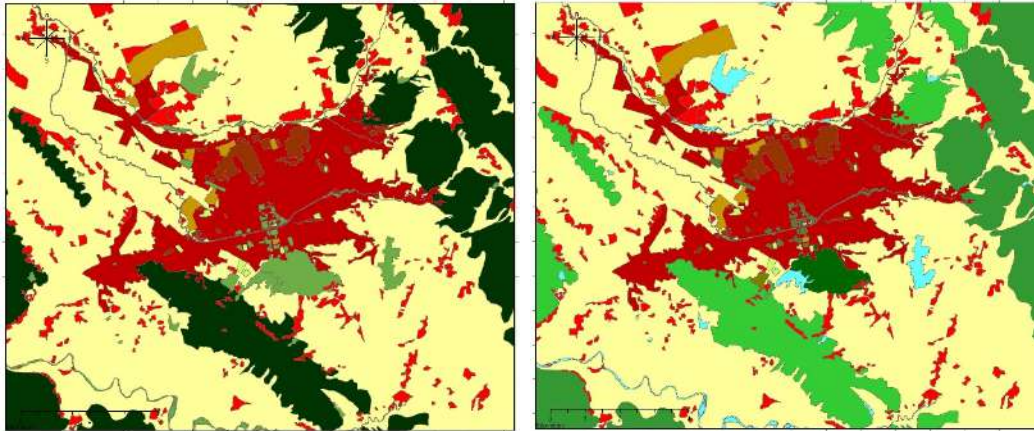

FIGURA 5.4.1 Hartë e kategorive të HGJU në vitin 1994

Përpunoi: Autori

FIGURA 5.4.2 Hartë e nën-kategorive të HGJU në vitin 1994

Përpunoi: Autori

Tabelë e vlerave të kategorive kryesore dhe nën-kategorive të tyre | Tregues kryesorë të Shtirjes Urbane të Qytetit të Tiranës deri në vitin 1994 (Në analogji me treguesit e përcaktuar në Atlasin Urban, AEM)

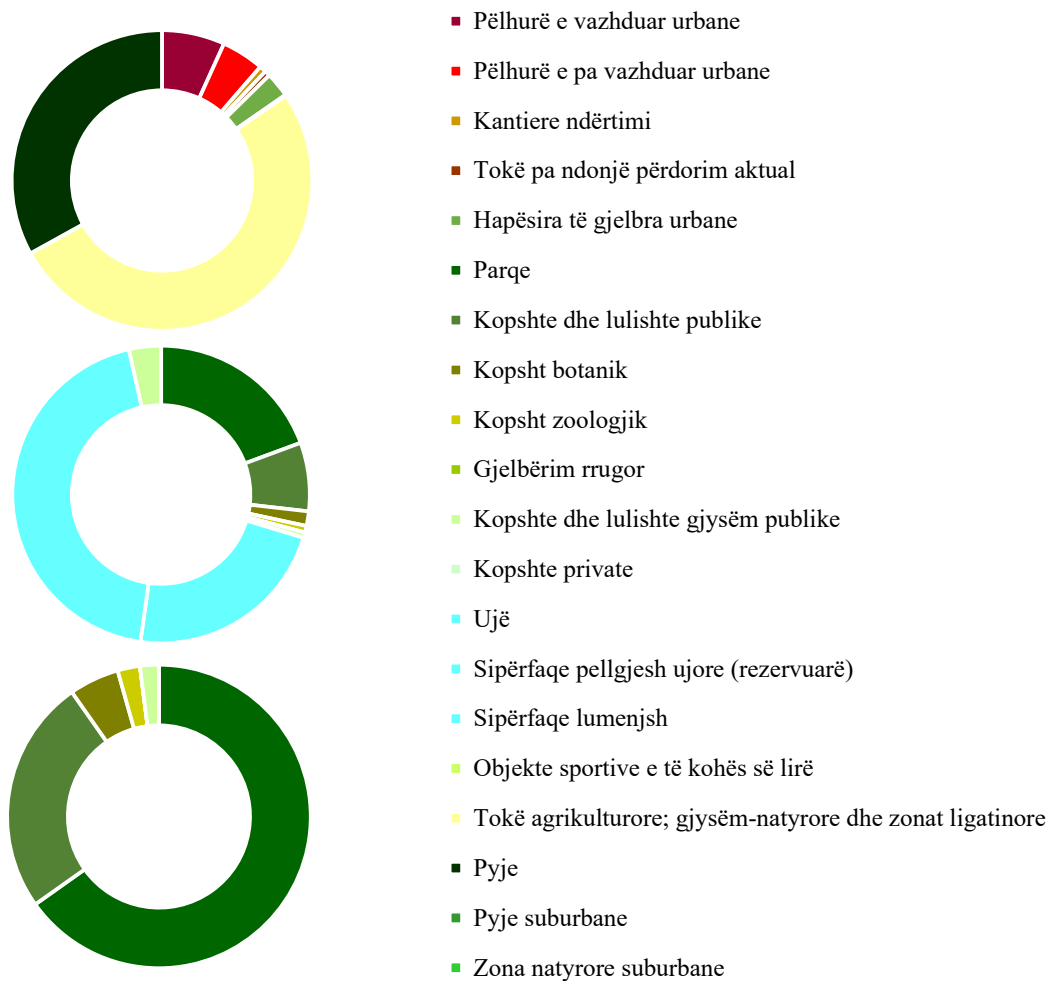
Nomenklatura	Sipërfaqe e Kategorisë (m ²)	Sipërfaqe e Nën-kategorisë (m ²)	Popullsi
Pëlhurë e vazhduar urbane	22 415 061,56	22 415 061,56	
Pëlhurë e pa vazhduar urbane	15 206 437,83	15 206 437,83	
Kantieri ndërtimi	2 385 382,98	2 385 382,98	
Tokë pa ndonjë përdorim aktual	1 912 476,46	1 912 476,46	
Hapësira të gjelbra urbane	8 947 675,48		
Parqe		1 794 284,58	
Kopshte dhe lulishte publike		691 872,39	
Kopsht botanik		146 703,84	
Kopsht zoologjik		65 456,88	
Gjelbërim rrugor		n/a	
Kopshte dhe lulishte gjysmë publike		55 306,72	n/a
Kopshte private		n/a	
Ujë			
Sipërfaqe pellgësh ujore (rezervuarë)		2 087 507,76	
Sipërfaqe lumenjsh		4 106 543,31	
Objekte sportive e të kohës së lirë	322 424,62	322 424,62	
Tokë agrikuturore; gjysmë-natyrore dhe zonat ligatinore	170 630 668,21	170 630 668,21	
Pyje	109 530 868,04		
Pyje suburbane		82 860 886,37	
Zona natyrore suburbane		26 669 981,67	

TABELA 5.4.1 Tabelë e vlerave të kategorive kryesore dhe nën-kategorive treguese të Shtirjes Urbane të Qytetit të Tiranës deri në vitin 1994

Përpunoi: Autori

5.4.1 Përmbledhje e rezultateve

Një panoramë më të qartë të vlerave numerike do të mund të krijojmë nëpërmjet grafikëve të mëposhtëm ku përkatësisht janë shprehur (1) raportet mes kategorive kryesore të sipërfaqeve artificiale të (1.a) Pëlhurës Urbane; (1.b) Sipërfaqeve të vegjetacionit me karakter jo agrikulturë; (1.c) Sipërfaqeve me karakter gjysmë-natyor; (2) Raportet mes nën-kategorive të HGJU-së në rastin kur sipërfaqet ujore dhe objektet sportive e të kohës së lirë bëhen pjesë e llogaritjes së HGJU-së; (3) Raportet mes nën-kategorive të HGJU-së në rastin kur këto nuk bëhen pjesë e llogaritjeve.

GRAFIKU 5.4.1.1 Grafiki i raportit mes kategorive kryesore treguese të shtrirjes së pëlhurës urbane të qytetit të Tiranës deri afërsisht në vitin 1994
Përpunoi: Autori

Siç mund të shohim nga grafikët, pjesën më të madhe të HGJU-së për Tiranën e viteve '90 e përbëjnë parqet – “Parku i Liqenit Artificial” e një pjesë tjetër të madhe e zënë kopshtet dhe lulishtet publike, përgjithësisht të pozicionuar në akset kryesore të pëlhurës së qytetit, përkatësisht aksit të bulevardit “Dëshmorët e Kombit” dhe aksit përgjatë lumit Lana.

5.5 Matje të kategorive dhe nën-kategorive të Mbulimit të Tokës | Përdorimit të Tokës, e në veçanti të hapësirave të gjelbra urbane në vitin 2007

Në figurat më poshtë janë ilustruar hartat e Mbulimit të Tokës | Përdorimit të Tokës për Tiranën, të punuara në programin ArcGIS në bazë të Ortofoto-s së vënë në dispozicion nga www.geoportal.gov.al. Në hartën e parë janë identifikuar kategoritë kryesore të elementëve natyrorë, ndërsa në hartën e dytë janë identifikuar nën-kategoritë. Kjo me qëllim jo vetëm identifikimin në hapësirë të këtyre kategorive, por më pas për t'i kthyer ato në elementë të matshëm.

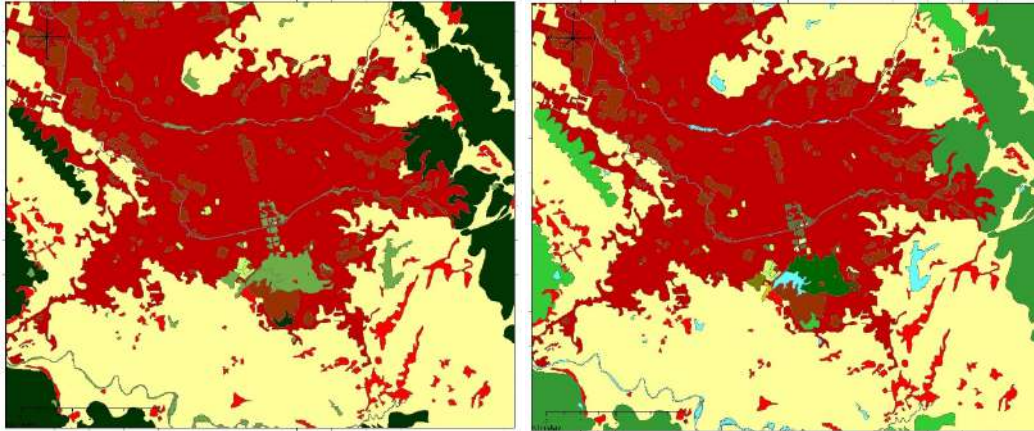

FIGURA 5.5.1 Hartë e kategorive të HGJU në vitin 2007

Përpunoi: Autori

FIGURA 5.5.2 Hartë e nën-kategorive të HGJU në vitin 2007

Përpunoi: Autori

Tabelë e vlerave të kategorive kryesore dhe nën-kategorive të tyre | Tregues kryesorë të Shtrirjes Urbane të Qytetit të Tiranës deri në vitin 2007 (Në analogji me treguesit e përcaktuar në Atlasin Urban, AEM)

Nomenklatura	Sipërfaqe e Kategorisë (m ²)	Sipërfaqe e Nën-kategorisë (m ²)	Popullsi
Pëlhurë e vazhduar urbane	69 522 904,86	69 522 904,86	
Pëlhurë e pa vazhduar urbane	7 445 308,02	7 445 308,02	
Kantieri ndërtimi	5 234,48	5 234,48	
Tokë pa ndonjë përdorim aktual	8 885 963,94	8 885 963,94	
Hapësira të gjelbra urbane	7 657 384,93		
Parqe		1 416 715,80	
Kopshte dhe lulishte publike		392 797,79	
Kopsht botanik		146 703,86	
Kopsht zoologjik		65 456,88	
Gjelbërim rrugor		n/a	n/a
Kopshte dhe lulishte gjysmë publike		85 411,78	
Kopshte private		n/a	
Ujë	5 550 298,82		
Sipërfaqe pellgësh ujore (rezervuarë)		1 443 759,30	
Sipërfaqe lumenjsh		4 106 539,52	
Objekte sportive e të kohës së lirë	385 407,97	385 407,97	
Tokë agrikuturore; gjysmë-natyrore dhe zonat ligatinore	145 457 710,47	145 457 710,47	
Pyje	93 334 156,34		
Pyje suburbane		81 717 135,71	
Zona natyrore suburbane		11 617 020,63	

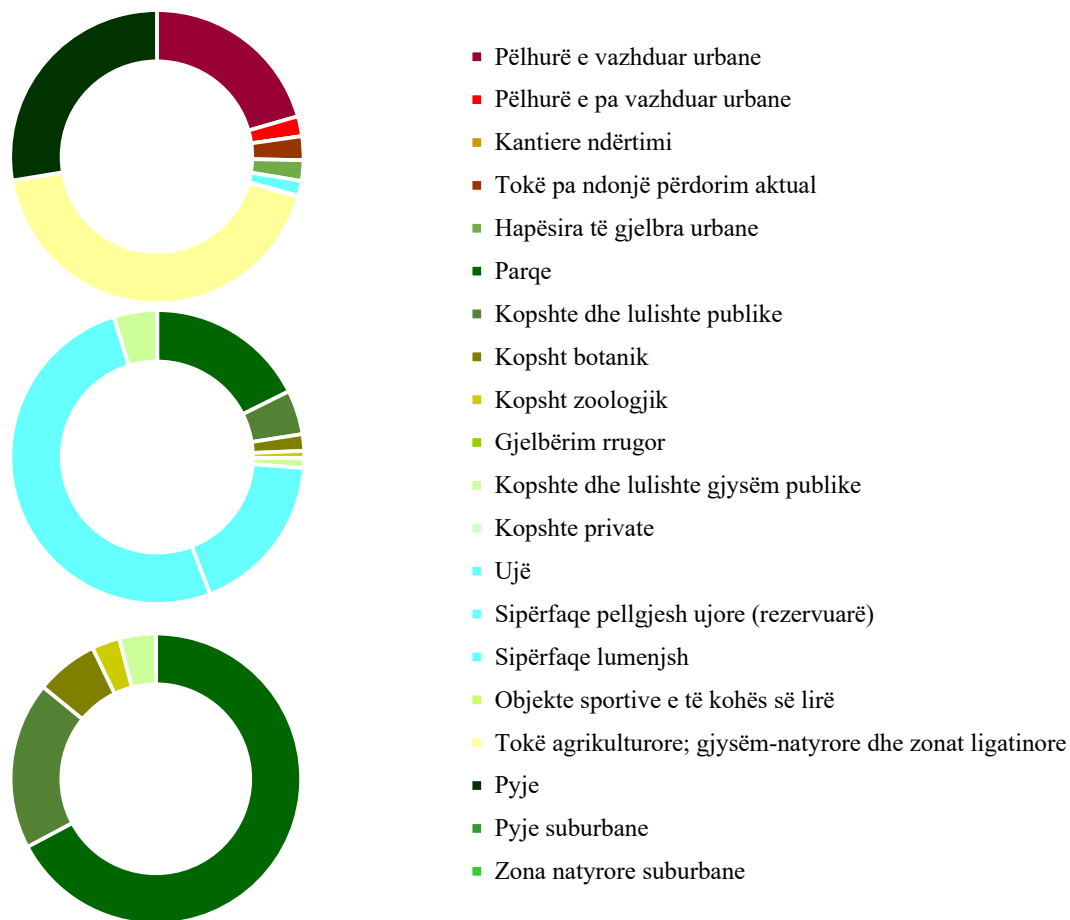
TABELA 5.5.1

Tabelë e vlerave të kategorive kryesore dhe nën-kategorive treguese të Shtrirjes Urbane të Qytetit të Tiranës deri në vitin 2007

Përpunoi: Autori

5.5.1 Përmbledhje e rezultateve

Një panoramë më të qartë të vlerave numerike do të mund të krijojmë nëpërmjet grafikëve të mëposhtëm ku përkatësisht janë shprehur (1) raportet mes kategorive kryesore të sipërfaqeve artificiale të (1.a) Pëlhurës Urbane; (1.b) Sipërfaqeve të vegjetacionit me karakter jo agrikulturë; (1.c) Sipërfaqeve me karakter gjysmë- natyror; (2) Raportet mes nën-kategorive të HGJU-së në rastin kur sipërfaqet ujore dhe objektet sportive dhe të kohës së lirë bëhen pjesë e llogaritjes në HGJU; (3) Raportet mes nën-kategorive të HGJU-së në rastin kur këto nuk bëhen pjesë e llogaritjeve.

GRAFIKU 5.5.1.1 Grafik i raportit mes kategorive kryesore treguese të shtrirjes së pëlhurës urbane të qytetit të Tiranës deri afërsisht në vitin 2007
Përpunoi: Autori

Siç mund të shohim nga grafikët, pjesën më të madhe të HGJU për Tiranën e viteve 2000 e përbëjnë parqet – “Parku i Liqenit Artificial” e një pjesë tjetër të madhe e zënë kopshtet dhe lulishtet publike, përgjithësisht të pozicionuar në akset kryesore të pëlhurës së qytetit, përkatësisht aksit të bulevardit “Dëshmorët e Kombit” dhe aksit përgjatë lumit Lana.

5.6 Matje të kategorive dhe nën-kategorive të Mbulimit të Tokës | Përdorimit të Tokës, e në veçanti të hapësirave të gjelbra urbane në vitin 2015

Në figurat më poshtë, janë ilustruar hartat e Mbulimit të Tokës | Përdorimit të Tokës për Tiranën të punuara në programin ArcGIS, në bazë të Ortofoto-s së vënë në dispozicion nga www.geoportal.gov.al. Në hartën e parë, janë identifikuar kategoritë kryesore të elementëve natyrorë, ndërsa në hartën e dytë janë identifikuar nën-kategoritë. Kjo me qëllim jo vetëm identifikimin në hapësire të këtyre kategorive, por me pas kthimin e tyre në elementë të matshëm.

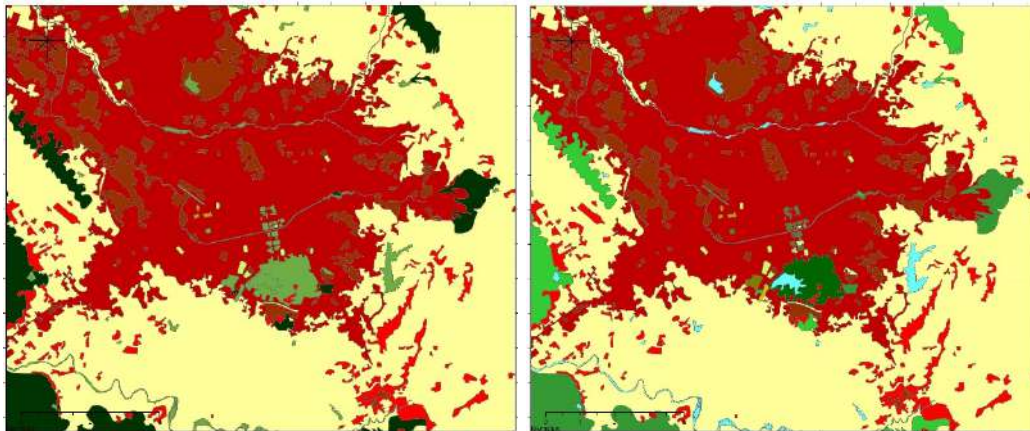

FIGURA 5.6.1 Hartë e kategorive të HGJU në vitin 2015

Përpunoi: Autori

FIGURA 5.6.2 Hartë e nën-kategorive të HGJU në vitin 2015

Përpunoi: Autori

Tabelë e vlerave të kategorive kryesore dhe nën-kategorive të tyre | Tregues kryesorë të Shtirjes Urbane të Qytetit të Tiranës deri në vitin 2015 (Në analogji me treguesit e përcaktuar në Atlasin Urban, AEM)

Nomenklatura	Sipërfaqe e Kategorisë (m ²)	Sipërfaqe e Nën-kategorisë (m ²)	Popullsi (CENSUS 2011)
Pëlhurë e vazhduar urbane	73 491 121,56	73 491 121,56	
Pëlhurë e pa vazhduar urbane	11 571 305,44	11 571 305,44	
Kantieri ndërtimi	50 579,51	50 579,51	
Tokë pa ndonjë përdorim aktual	11 765 421,00	11 765 421,00	
Hapësira të gjelbra urbane	7 974 213,79		
Parqe		1 738 311,58	
Kopshte dhe lulishte publike		391 339,90	
Kopsht botanik		131 387,39	
Kopsht zoologjik		55 796,46	
Gjelbërim rrugor		n/a	
Kopshte dhe lulishte gjysmë publike		85 411,77	374 554
Kopshte private		n/a	
Ujë	5 571 966,68		
Sipërfaqe pellgësh ujore (rezervuarë)		1 544 668,66	
Sipërfaqe lumenjsh		4 027 298,02	
Objekte sportive e të kohës së lirë	297 440,49	297 440,49	
Tokë agrikulturore; gjysmë-natyrore dhe zonat ligatinore	176 254 152,84	176 254 152,84	
Pyje	50 927 093,54		
Pyje suburbane		39 468 235,34	
Zona natyrore suburbane		11 458 858,20	

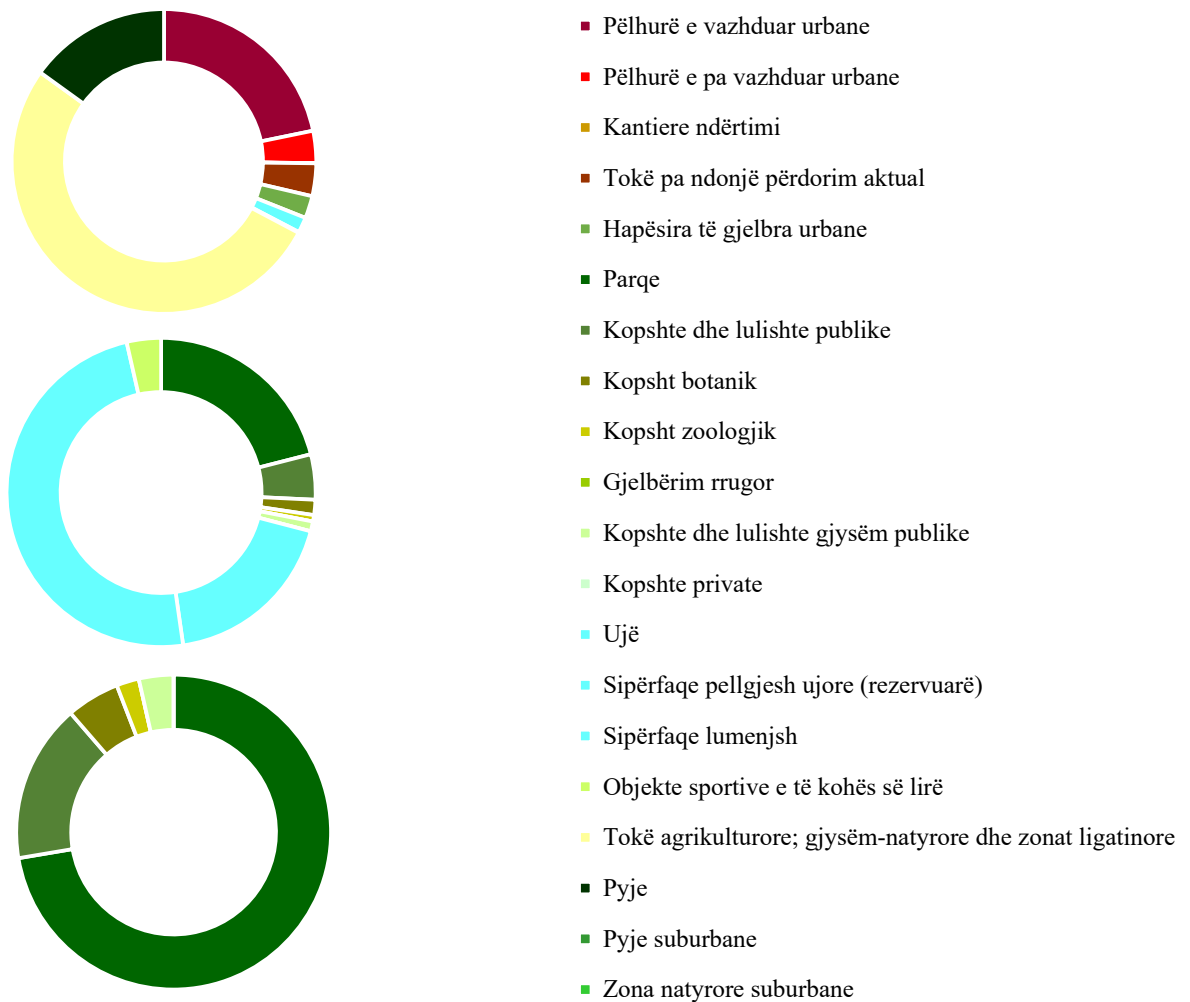
TABELA 5.6.1

Tabelë e vlerave të kategorive kryesore dhe nën-kategorive treguese të Shtirjes Urbane të Qytetit të Tiranës deri në vitin 2015

Përpunoi: Autori

5.6.1 Përmbledhje e rezultateve

Një panoramë më të qartë të vlerave numerike do të mund të krijojmë nëpërmjet grafikëve të mëposhtëm ku përkatësisht janë shprehur (1) Raportet mes kategorive kryesore të sipërfaqeve artificiale të (1.a) Pëlhurës Urbane; (1.b) Sipërfaqeve të vegjetacionit me karakter jo agrikulturë; (1.c) Sipërfaqeve me karakter gjysmë- natyror; (2) Raportet mes nën-kategorive të HGJU-së në rastin kur sipërfaqet ujore dhe objektet sportive e të kohës së lirë bëhen pjesë e llogaritjes në HGJU; (3) Raportet mes nën-kategorive të HGJU-së në rastin kur këto nuk bëhen pjesë e llogaritjeve.

GRAFIKU 5.6.1.1 Grafiku i raportit mes kategorive kryesore treguese të shtrirjes së pëlhurës urbane të qytetit të Tiranës deri afërsisht në vitin 2015
Përpunoi: Autori

Siç mund të shohim nga grafikët, pjesën më të madhe të HGJU-së për Tiranën rreth viteve 2015 e përbëjnë parqet – “Parku i Liqenit Artificial” e një pjesë tjetër të madhe

e zënë kopshtet dhe lulishtet publike, përgjithësisht të pozicionuar në akset kryesore të pëlhurës së qytetit, përkatësisht aksit të bulevardit “Dëshmorët e Kombit” dhe aksit përgjatë lumit Lan.

6. Vlerësimi sasior i hapësirave të gjelbra urbane në Tiranë referuar kategorive dhe nën-kategorive kryesore; Arritshmëria e tyre (2018)

Në ndryshim nga vitet e mëparshme, për vitin 2018, për të cilin do të vlerësohet edhe arritshmëria apo “akesibiliteti” i HGJU-së, analiza do të zhvillohet në dy raste. Rasti (1) Duke ruajtur të njëjtat kategori e nën-kategori dhe rasti (2) Duke shtuar një nën-kategori të re e cila përfaqësohet nga “Gjelbërimi Rrugor”. Jo të gjitha studimet e hasura mbi këtë temë e përfshijnë këtë komponent në llogaritjen e HGJU-së, për këtë arsye janë llogaritur e vlerësuar të dyja rastet, pikërisht për të krijuar një ide më të kompletuar e të qartë të kontributit që kjo nën-kategori ka në përmbushjen e nevojave të qytetit.

6.1 Metodologji

Metodologjia për sa i takon krijimit të hartave me kategoritë dhe nën-kategoritë e HGJU-së, është e njëjtë, me përjashtimin që këtu thirret dhe informacioni mbi Gjelbërimin Rrugor të vënë në dispozicion nga studime të mëparshme të ekzekutuara nga ing. Enxhi Masha, ekspert GIS-i. Për të ndërtuar këtë data bazë, referuar përshkrimit të autorit, është ndjekur metodologjia si më poshtë:

“Për të realizuar gjetjen e pemëve përgjatë rrugëve në qytetin e Tiranës, u përdor një metodë risi e cila integron Inteligjencën Artificiale (IA) me GIS. Për të realizuar këtë data bazë u përdor programi ArcGIS për trajnimin e një modeli AI i cili arrin të evidentojë nga Ortofoto (foto satelitore) kurorën e pemëve. Ky proces, kalon në 5 hapa kryesorë:

- (i) Përgatitja e të dhënave - Ky hap konsiston në krijimin dhe/ose mbledhjen e të dhënave dhe përgatitjen e tyre në format të përshtatshëm për përdorim në ML (Machine Learning). Në rastin tonë kemi marrë një imazh Ortofoto-je dhe kemi realizuar digjitalizimin e pemëve në atë zonë. Zona e përdorur konsiston në një sipërfaqe prej 0.38 Km², sipërfaqe në të cilën u digjitalizuan një numër prej 6,420 pemësh.
- (ii) Trajnimi i modelit - Nënkupton realizimin e një funksionaliteti specifik, qoftë ky për të realizuar parashikim, gjetjen e teksturave apo “patterns”, anomalive apo edhe gjetjen e objekteve. Këto modele që trajnojmë mund të jenë të mbikëqyrura, ose jo. Në rastin tonë, kemi realizuar trajnimin e modelit për afërsisht 57 orë, bazuar mbi pemët të cilat ne i digjitalizuam në hapin e mëparshëm, duke arritur një saktësi prej 81.9% në zonën urbane.

- (iii) Inference - është hapi në të cilin përdorim modelin e krijuar për të analizuar “Imazherinë” e Ortofoto-s. Në rastin tonë kemi realizuar analizimin e një territori prej 14.25 Km².
- (iv) Analizimi - Të dhënat krijohen për të realizuar një analizë të caktuar. Pra, procesi nuk ndalon vetëm me prodhimin e të dhënave nga një model ML, por këto të dhëna përdoren në analiza të ndryshme. Në rastin tonë të dhënat e krijuara u përdorën për të kuptuar sipërfaqen që mbulojnë kurorat e pemëve, indeksin e pemëve me popullsinë dhe indeksin e pemëve për rrugë. Në këtë hap, ne përdorem informacionin e prodhuar nga Plani i Përgjithshëm Vendor për sistemin rrugor dhe përzgjedhëm të gjithë pemët që ndodhen në një hapësirë prej 20 Metrash nga rruga. Kështu mundem të evidentonim vetëm pemët të cilat gjenden pranë rrugëve.
- (v) Shpërndarja:
Në këtë hap, rezultatet e analizës shpërndahen me palët e interesuara dhe vendimmarrësit duke përdorur shërbimet “web” si harta, aplikacione apo “dashboards”. Në rastin tonë kemi përdorur informacionin për të krijuar hartën e gjelbërimit rrugor më poshtë (FIGURA 6.1.1). Për ilustrim më të mirë, janë dhënë dhe disa fragmente të hartës së krijuar në (FIGURA 6.1.2).

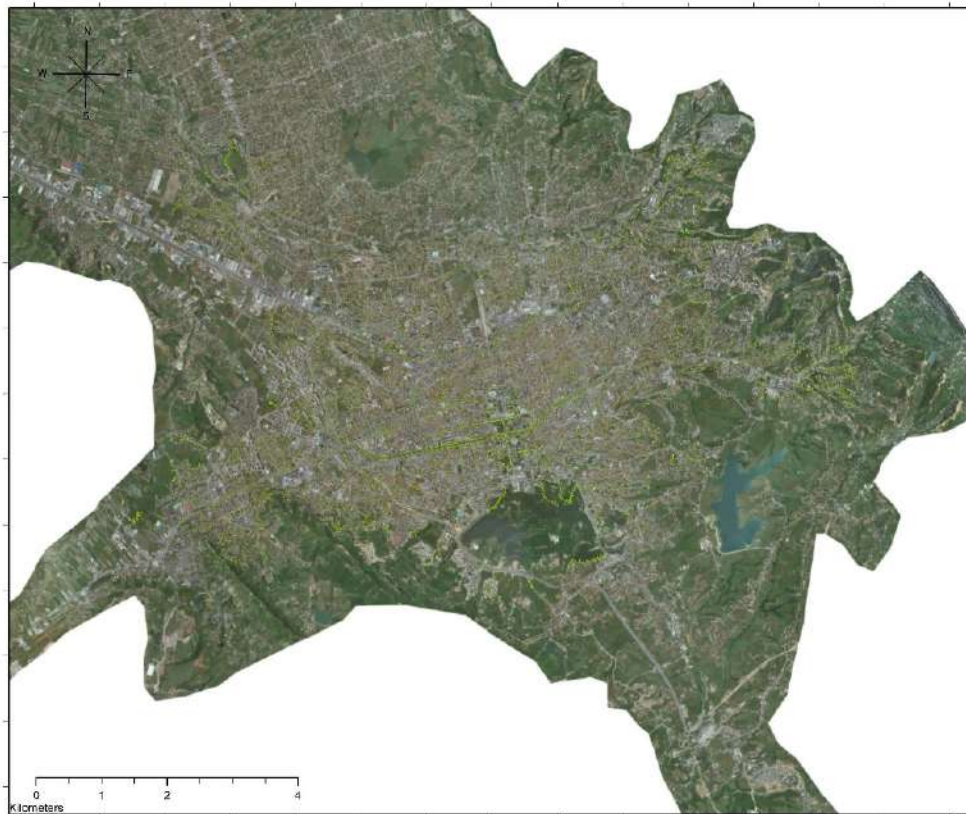

FIGURA 6.1.1 Hartë e nën-kategorive të HGJU në vitin 2015
Burimi: Ing. E.Masha

FIGURA 6.1.2

Fragment_01 deri 04 i hartës së gjelbërimit rrugor,
referuar Ortofoto-s së vitit 2018
Burimi: E. Masha (Ekspert GIS); Përpunoi: Autori

6.2 Vlerësimi sasior i hapësirave të gjelbra urbane në Tiranë referuar kategorive dhe nën-kategorive kryesore; Arritshmëria e tyre (2018)

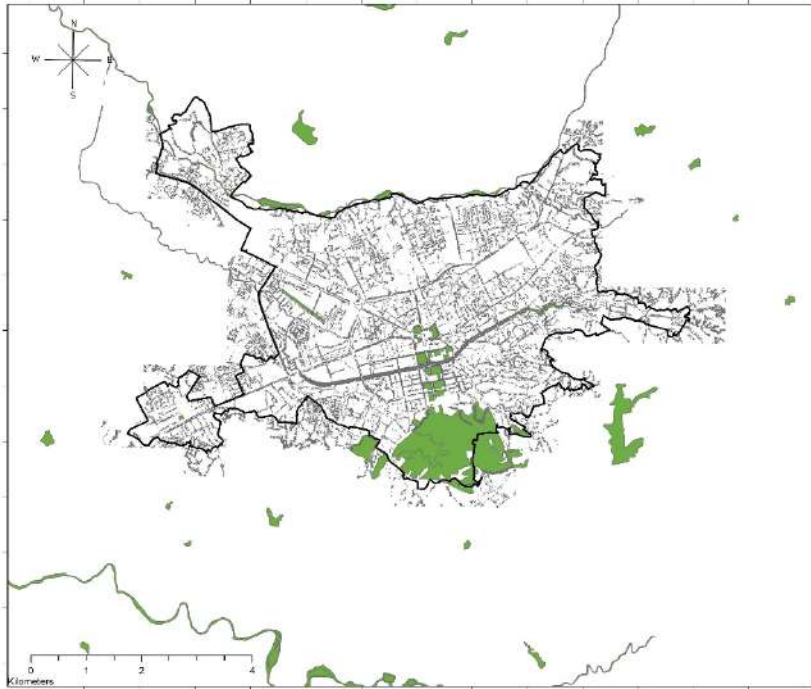

FIGURA 6.2.1 Hartë e kategorive të HGJU-së në vitin 2018
Përpunoi: Autori

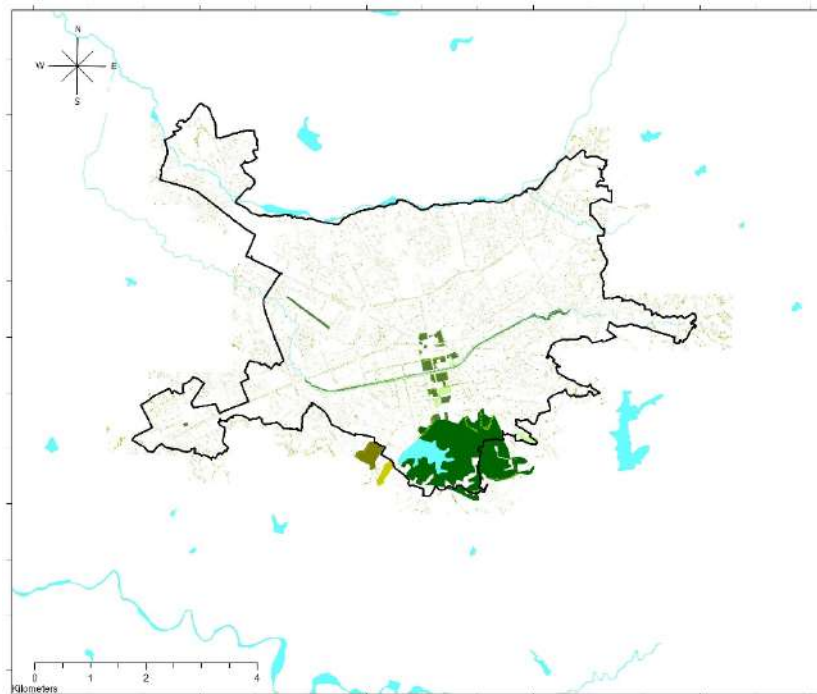

FIGURA 6.2.2 Hartë e nën-kategorive të HGJU-së në vitin 2018
Përpunoi: Autori

Tabelë e vlerave të kategorive kryesore dhe nën-kategorive të tyre | Tregues kryesorë të Shtrirjes Urbane të Qytetit të Tiranës deri në vitin 2018 (Në analogji me treguesit e përcaktuar në Atlasin Urban, AEM)

Nomenklatura	Sipërfaqe e Kategorisë (m ²)	Sipërfaqe e Nën-kategorisë (m ²)	Popullsi (Referuar BT, 2019)
Pëllhurë e vazhduar urbane	79 692 292,39	79 692 292,39	
Pëllhurë e pa vazhduar urbane	42 135 811,79	42 135 811,79	
Kantiere ndërtimi	1 197 109,54	1 197 109,54	
Tokë pa ndonjë përdorim aktual	6 872 796,71	6 872 796,71	
Hapësira të gjelbra urbane	7 948 499,14		
Parqe		1 713 319,99	
Kopshte dhe lulishte publike		365 694,86	
Kopsht botanik		132 732,64	
Kopsht zoologjik		61 201,17	
Gjelbërim rrugor			
Kopshte dhe lulishte gjysmë publike		76 147,53	681 065
Kopshte private		n/a	
Ujë	5 599 402,96		
Sipërfaqe pellgësh ujore (rezervuarë)		1 520 085,30	
Sipërfaqe lumenjsh		4 079 317,65	
Objekte sportive e të kohës së lirë	282 081,14	282 081,14	
Tokë agrikulturore; gjysmë-natyrore dhe zonat ligatinore	113 510 950,87	113 510 950,87	
Pyje	103 650 371,06		
Pyje suburbane		80 372 925,55	
Zona natyrore suburbane		23 277 445,50	

TABELA 6.2.1 Tabelë e vlerave të kategorive kryesore dhe nën-kategorive treguese të Shtrirjes Urbane të Qytetit të Tiranës dhe HGJU-së deri në vitin 2018 (Pa përfshirë gjelbërimin rrugor)
Përpunoi: Autori

Tabelë e vlerave të kategorive kryesore dhe nën-kategorive të tyre | Tregues kryesorë të Shtrirjes Urbane të Qytetit të Tiranës deri në vitin 2018 duke përfshirë edhe gjelbërimin rrugor (Në analogji me treguesit e përcaktuar në Atlasin Urban, AEM)

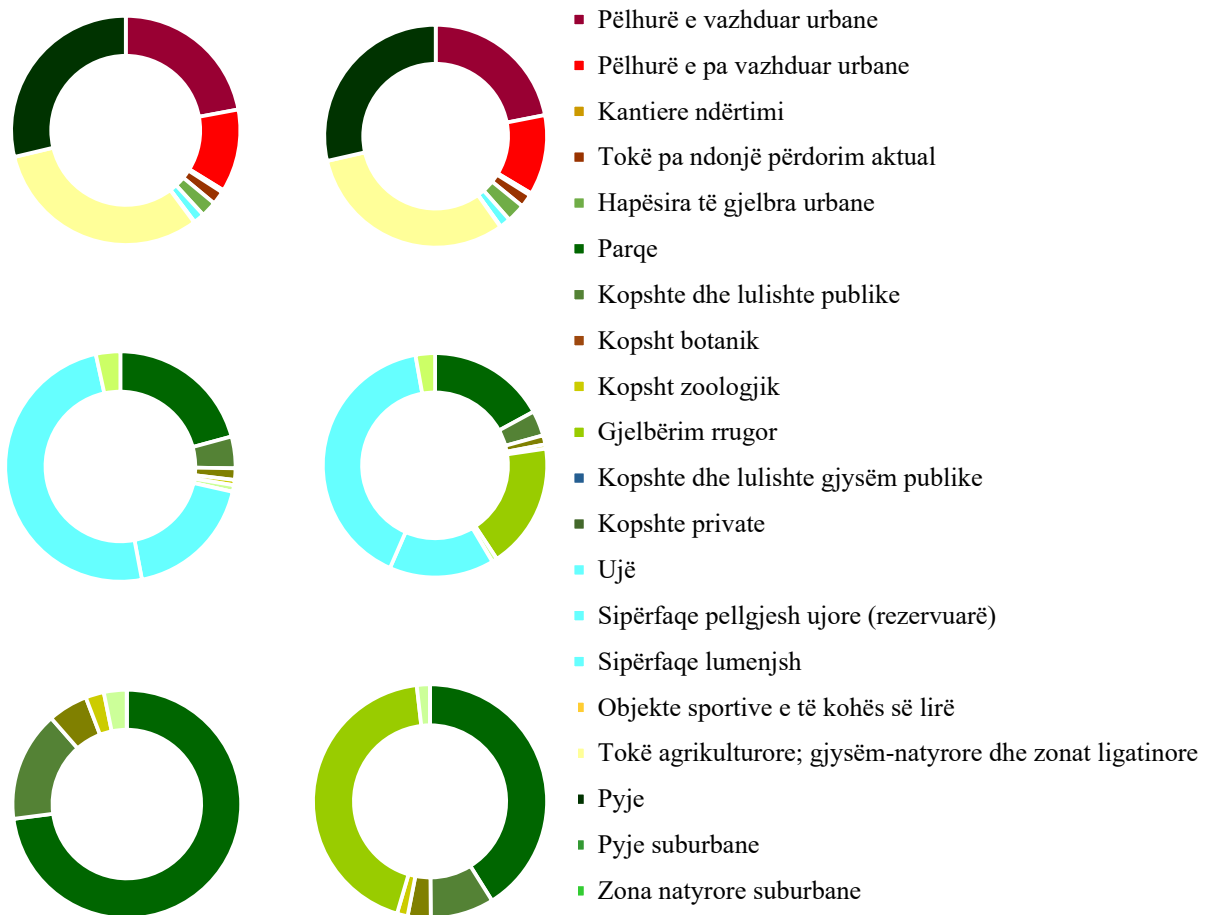
Nomenklatura	Sipërfaqe e Kategorisë (m ²)	Sipërfaqe e Nën-kategorisë (m ²)	Popullsi (Referuar BT, 2019)
Pëllhurë e vazhduar urbane	79 692 292,39	79 692 292,39	
Pëllhurë e pa vazhduar urbane	42 135 811,79	42 135 811,79	
Kantiere ndërtimi	1 197 109,54	1 197 109,54	
Tokë pa ndonjë përdorim aktual	6 872 796,71	6 872 796,71	
Hapësira të gjelbra urbane	9 765 787,25		
Parqe		1 713 319,99	
Kopshte dhe lulishte publike		365 694,86	
Kopsht botanik		132 732,64	
Kopsht zoologjik		61 201,17	
Gjelbërim rrugor		1 817 288,11	
Kopshte dhe lulishte gjysmë publike		76 147,53	681 065
Kopshte private		n/a	
Ujë	5 599 402,96		
Sipërfaqe pellgësh ujore (rezervuarë)		1 520 085,30	
Sipërfaqe lumenjsh		4 079 317,65	
Objekte sportive e të kohës së lirë	282 081,14	282 081,14	
Tokë agrikulturore; gjysmë-natyrore dhe zonat ligatinore	113 510 950,87	113 510 950,87	
Pyje	103 650 371,06		
Pyje suburbane		80 372 925,55	
Zona natyrore suburbane		23 277 445,50	

TABELA 6.2.2 Tabelë e vlerave të kategorive kryesore dhe nën-kategorive treguese të Shtrirjes Urbane të Qytetit të Tiranës dhe HGJU deri në vitin 2018 (Duke përfshirë gjelbërimin rrugor)
Përpunoi: Autori

6.2.1 Përmbledhje e rezultateve

Në grafikët më poshtë do të mund të kuptohen rezultatet në shifra të sasive për kategoritë dhe nën-kategoritë, sidomos të HGJU-së, përkatësisht në rastet kur (1) gjelbërimi rrugor nuk është konsideruar si pjesë e HGJU-së dhe (2) kur është konsideruar në përlllogaritje. Siç mund të vërehet nga rezultatet, ai përbën një pjesë shumë të rëndësishme në terma sasiorë duke qenë pothuaj i barasvlershëm në terma sasiorë me “Parkun e liqenit artificial”. Efekti që ky gjelbërim ka, sigurisht nuk është i njëjtë me atë të “Parkut të liqenit artificial” duke qenë i shpërndarë në të gjithë sipërfaqen e njësisë administrative të qytetit, thënë këtë, duke pasur një morfologji tjetër e rrjedhimisht edhe funksionalitet tjetër.

Pa Gjelbërim Rrugor | Me Gjelbërim Rrugor

GRAFIKU 6.2.1

Grafik i raportit mes kategorive kryesore treguese të shtrirjes së pëlhurës urbane të qytetit të Tiranës deri afërsisht në vitin 2018, duke mos konsideruar dhe konsideruar gjelbërimin rrugor si pjesë të HGJU-së

Përpunoi: Autori

Nëpërmjet metodës së përdorur, është vlerësuar edhe sasia e pemëve pjesëmarrëse në këtë gjelbërim (në total rezultojnë një sasi prej 79,818 pemësh), duke dhënë në këtë mënyrë mundësinë e llogaritjeve edhe për sa i takon numrit të Pemëve / Banor të qytetit, e për t'u bërë gjithmonë instrument krahasimi me modele të tjera evropiane.

6.3 “Aksesibiliteti” apo arritshmëria e HGJU-së

6.3.1 Metodologjia

Për të bërë të mundur llogaritjen e “aksesibilitetit” do të duhet të kuptojmë se çfarë parametri do të duhet të vlerësohet. Referuar literaturës e studimeve të ndryshme, me “aksesibilitet” i jemi referuar praktikisht popullsisë që gjendet (1) Në një rreze të caktuar; (2) Nga një dimension i caktuar i HGJU-së. Referuar standardeve të KE-së, HGJU-të do të duhet të jenë të shpërndara njëtrajtësisht, e të jenë të aksesueshme, të arritshme nga e gjithë popullata e një zone urbane. Edhe në këtë fazë të analizës është vlerësuar programi “ArcGIS” si instrumenti i përshtatshëm i cili do të realizojë analizimin mes (1) data bazës së ndërtuar të HGJU-ve të ndërtuara dhe (2) përdorimit të hartës së shtrirjes së Popullsisë.

Kjo e fundit është siguruar nga INSTAT dhe është një popullsi në shtrirje, që vjen në formën e rrjetit kuadratik, 1 Km x Km, ku çdo katror ka një densitet të caktuar të popullsisë. Normalisht edhe të dhënat që do të përpunohen do të mund të jenë të detajuara në shkallën e detajimit të informacionit që mbart ky rrjet kuadratik. Në studime të ndryshme të hasura, në vendet e zhvilluara krijimi i data bazave mbi popullsinë në rrjete kuadratike është i një saktësie më të madhe. P.sh. në Gjermani, në land-e të veçanta ky rrjet është 100 m x 100 m, duke rezultuar në një sistem më të saktë për sa i takon data bazës së krijuar, e më pas çdo analize të realizuar.

Pavarësisht saktësisë së të dhënave, edhe për faktin që përkojnë me periudhën e hartimit të CENSUS 2011, ajo e cila ky punim tenton të realizojë është prezantimi i metodologjisë dhe mënyrës së përlllogaritjes së këtyre të dhënave, por dhe kuptueshmëria e një trend-i të përgjithshëm të mënyrës se si hapësirat e gjelbra janë të shpërndara në strukturën urbane dhe se sa në vija të përgjithshme popullsia e kryeqytetit qaset ndaj këtyre hapësirave, referuaruar mënyrave e metodave ndërkombëtare të përlllogaritjes.

Në aspektin teorik është me interes të citojme sa më poshtë:

Do të duhet të kuptojmë që me zhvillimin e strategjive për Qytetet e Jetueshme, qasja ndaj shërbimeve është një prej elementëve shumë të rëndësishëm. Krahas kësaj, ka evidenca të cilat mbështesin faktin se sa më e madhe të jetë një hapësirë e gjelbër, aq më tepër njerëzit do ta përdorin atë. Nuk është një surprizë, pasi një sipërfaqe më e madhe e hapësirës së gjelbër me shumë ngjasë ofron një gamë më të gjerë funksionesh, eksperiencash dhe aktivitetesh për banorët e grupeve të ndryshme, stativeve të ndryshme socio-ekonomike dhe interesave, krahasuar me hapësira të vogla të gjelbra. (De Oliveira, 2017).

Është e dokumentuar gjithashtu se përdorimi i hapësirës së gjelbër është funksion direkt i afërsisë dhe mundësisë së qasjes së banorëve ndaj hapësirave të gjelbra. Një studim

në Danimarkë ka treguar se kishte një ulje në frekuencën e frekuentimit të tyre mbi 100-300 m e para, më pas grafiku tenton të jetë konstant me gjithë rritjen e distancës nga sipërfaqet e gjelbra. Marrëdhënia është kaq direkte, sa distanca nga sipërfaqet e gjelbra u konsiderua të ishte një parashikues shumë më i mirë i nivelit të stresit, krahasuar me përdorimin real të hapësirave të gjelbra. (De Oliveira, 2017).

Në qytetet Suedeze, u gjet se banorët të cilët banojnë 50 M, apo më pak nga hapësirat e gjelbra, e vizitojnë zakonisht hapësirën e hapur të gjelbër të paktën 3-4 herë në javë, ndërsa ato me një distancë 300 M i vizitojnë mesatarisht 2,7 herë në javë. Nëse distanca do të ishte 1,000 M, të tilla hapësira do të vizitoheshin vetëm 1 herë në javë.

Një marrëdhënie e ngjashme është gjetur edhe mes përdorimit të hapësirave të gjelbra dhe afërsisë së tyre. Në UK rekomandohet që hapësirat e gjelbra do të duhet të jenë në një distancë 300 M nga çdo banesë e personave të moshuar. Nuk ka nevojë të nënvizohet se cilësia e hapësirave të gjelbra është një faktor kyç në përdorimin e tyre. (De Oliveira, 2017)

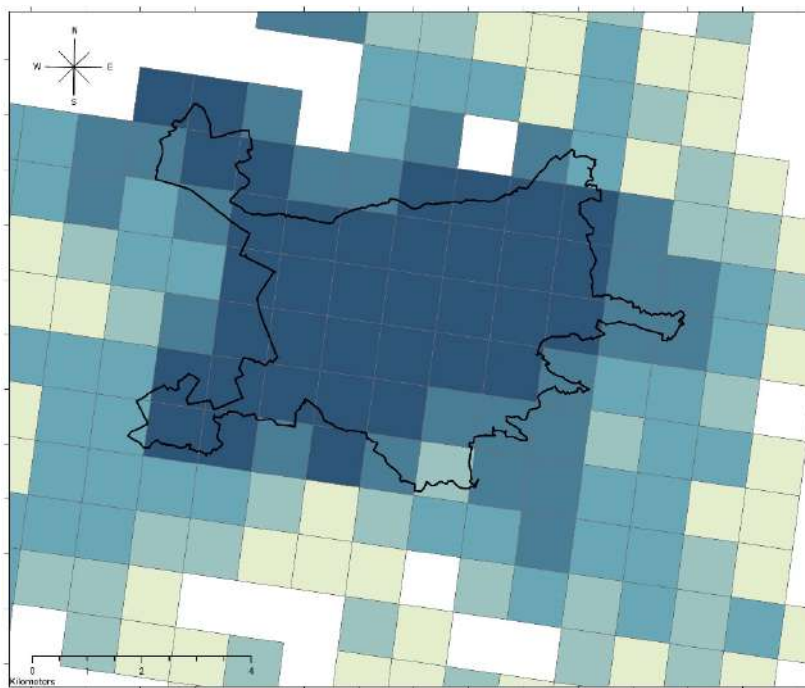

FIGURA 6.3.11 Hartë e shtrirjes së Popullsisë sipas CENSUS 2011
(Në rrjetin 1 Km x 1 Km)
Burimi: INSTAT
Përpunoi: Autori

Në ditët e sotme, në vendet e zhvilluara nuk rezulton të ketë një standard fiks që përcakton sasinë e gjelbërimit për banor në procesin e planifikimit. Kjo sjell që dhe qytete të ndryshme të kenë qasje të ndryshme për sa i takon prezencës ose jo të sistemeve natyrore dhe gjysmë-natyrore referuar edhe karakteristikave të tyre klimaterike, politikave në nivele lokale, etj. Më poshtë do të mund të trajtojmë disa referenca të cilat janë konsideruar në realizimin e matjeve në kontekstin e Tiranës.

6.3.2 Referenca mbi distancat e rekomanduara për çdo dimension të HGJU-së

Shkalla	Distanca Maksimale (M)	Sip. Hapësirë e Hapur (Ha)	M ² /B
Banesa	250 M	< 1 Ha	4
Bllok	500 M	1.1 - 10 Ha	6
Lagje	1,000 M	10 - 40 Ha	7
Qytet	5,000 M	> 40 Ha	8

TABELA 6.3.2.1 Hapësira e rekreacionit sipas udhëzuesve të SenStadtUm 2013;
Burimi: (Bott, Grassl, & Anders, 2017)

Tipi i Parkut	Rrezja e Shërbimit (M)	Madhësia (Ha)
Mini Parku	> 400 M	0.25 Ha - 0.40 Ha
Park Lagje	400 M - 800 M	2.00 Ha – 4.00 Ha
Park Komuniteti	800 M – 4,800 M	12.0 ha – 20.0 ha
Park i Madh Urban	1 / qytet	Min. 20 Ha; Preferohet 30 Ha
Zonë Natyrore e Ruajtur	Nuk ka rekomandim.	Nuk ka rekomandim.
Kompleks Sportiv	Një për qytet.	Min. 10 Ha; Preferohet 16-32 Ha

TABELA 6.3.2.2 Standardet Kombëtare të Shoqatës së Rekreacionit dhe Parqeve, SHBA
Burimi: (Austin, 2014)

Tipi i Parkut	Rrezja e Shërbimit (M)	Madhësia (Ha)
Lagje	300 M	2 Ha
Komunitet	2,000 M	20 Ha
Park i Madh Urban	3,000 M	100 Ha
Rajonal	10,000 M	500 Ha
Zonë e Ruajtur Natyrore		1 Ha për çdo rritje me 1,000 banorë

TABELA 6.3.2.3 Standardet ANGS-t në Mbretërinë e Bashkuar
Burimi: (Austin, 2014)

Më konkretisht, referuar literaturës së sipërpërmendur janë përcaktuar për t'u konsideruar në këtë studim, të dhënat si më poshtë (TABELA 6.3.2.4):

Tipi i HGJU-së	Rrezja e Shërbimit (M)	Madhësia (Ha)
Të gjitha	250 M	Çdo lloj dimensiononi në Ha (të gjitha Sipërfaqet e HGJU-së) Pa përfshirë gjelbërimin rrugor;
Të gjitha	250 M	Çdo lloj dimensiononi në Ha (të gjitha Sipërfaqet e HGJU-së) Duke përfshirë gjelbërimin rrugor;
Të gjitha	250 M	< 1 Ha (të gjitha Sipërfaqet e HGJU-së) Pa përfshirë gjelbërimin rrugor;
Të gjitha	250 M	< 1 Ha (të gjitha Sipërfaqet e HGJU-së) Duke përfshirë gjelbërimin rrugor;
Të gjitha	500 M	1-10 Ha (të gjitha Sipërfaqet e HGJU-së) Pa përfshirë gjelbërimin rrugor;
Të gjitha	1,000 M	10-40 Ha (të gjitha Sipërfaqet e HGJU-së) Pa përfshirë gjelbërimin rrugor;
Të gjitha	5,000 M	> 40 Ha (të gjitha Sipërfaqet e HGJU-së) Pa përfshirë gjelbërimin rrugor;

TABELA 6.3.2.4

Përcaktimi i të dhënave në bazë të së cilave do të studiohet aksesibiliteti i HGJU-ve për qytetin e Tiranës; Databazë e përpunuar mbi hartën e vitit 2018
Burimi: Autori

6.4 Harta të zonave që kanë qasje (akses) në kategoritë dhe nën-kategoritë e HGJU-së në distancën 250 M (pa përfshirë gjelbërimin rrugor)

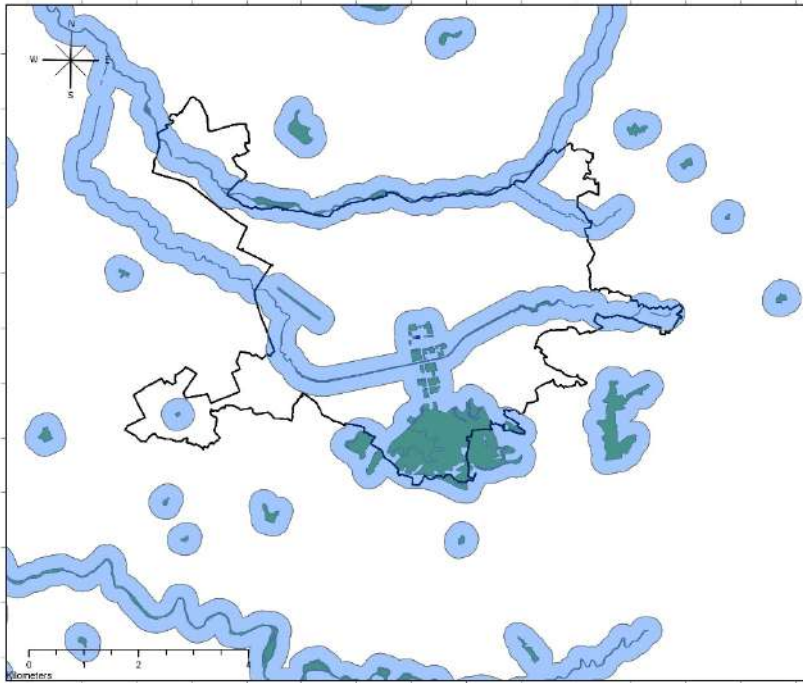

FIGURA 6.4.1 Hartë e rrezes së shërbimit në distancën 250 M për Hapësira të Gjelbra Urbane sipas kategorisë kryesore (pa gjelbërimin rrugor), viti 2018
Përpunoi: Autori

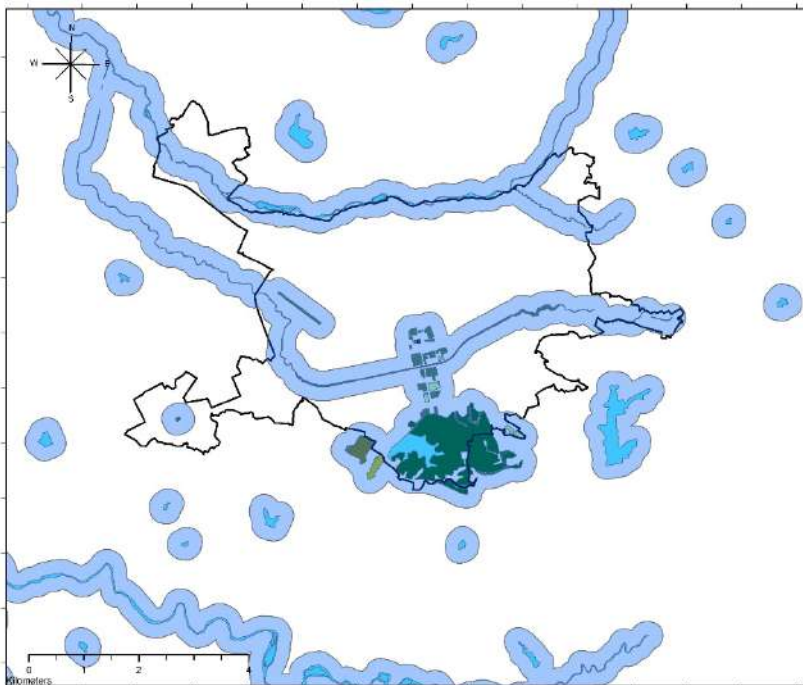

FIGURA 6.4.2 Hartë e rrezes së shërbimit në distancën 250 M për Hapësira të Gjelbra Urbane sipas nën-kategorive (pa gjelbërimin rrugor), viti 2018
Përpunoi: Autori

6.5 Harta të zonave që kanë qasje (akses) në kategoritë dhe nën-kategoritë e HGJU-së në distancën 250 M (duke përfshirë gjelbërimin rrugor)

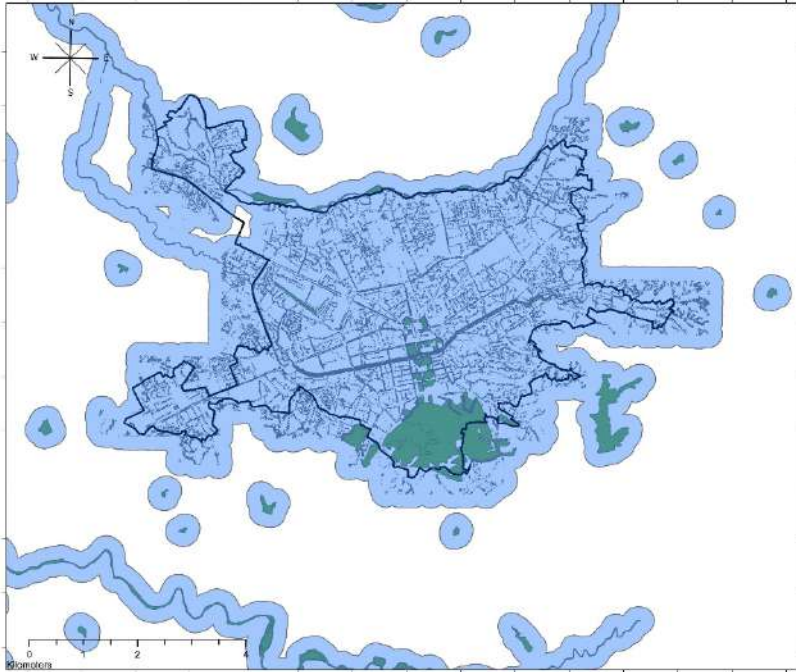

FIGURA 6.5.1 Hartë e rrezes së shërbimit në distancën 250 M për Hapësira të Gjelbra Urbane sipas kategorisë kryesore (me gjelbërimin rrugor), viti 2018
Përpunoi: Autori

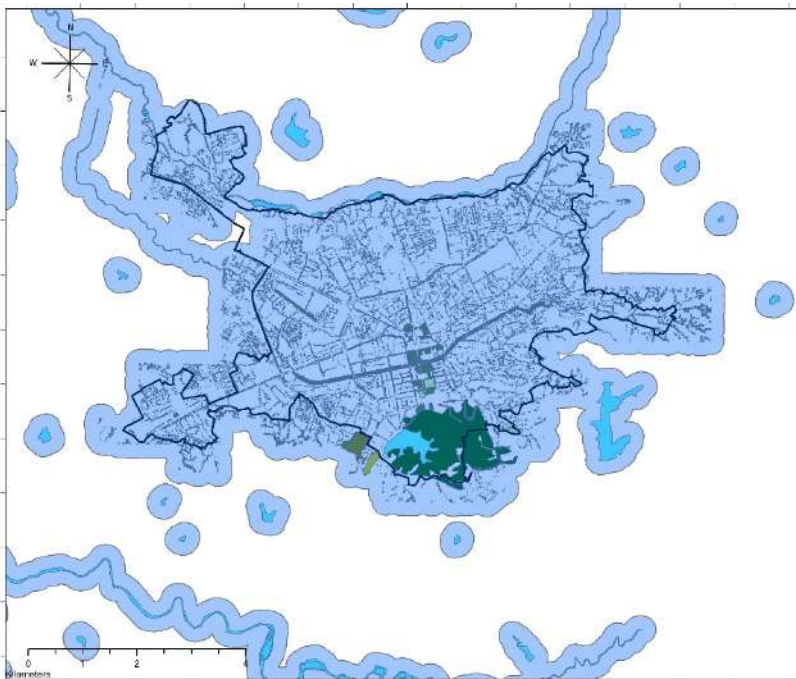

FIGURA 6.5.2 Hartë e rrezes së shërbimit në distancën 250 M për Hapësira të Gjelbra Urbane sipas nën-kategorive (me gjelbërimin rrugor), viti 2018
Përpunoi: Autori

6.6 Harta e shtrirjes së Popullsisë që ka qasje (akses) në kategoritë dhe nën-kategoritë e HGJU-së në distancën 250 M

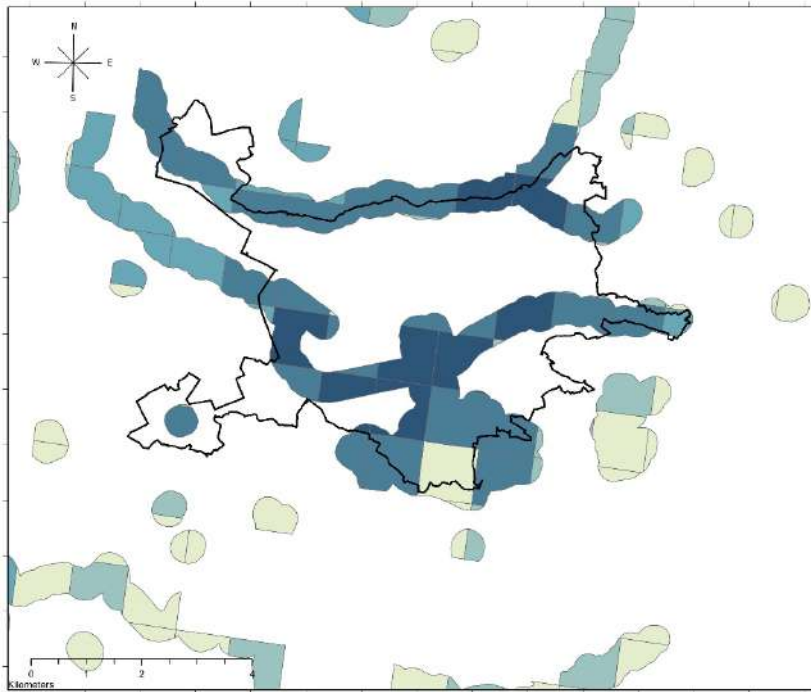

FIGURA 6.6.1 Popullsia në distancë 250 M nga Hapësirat e Gjelbra Urbane (pa gjelbërimin rrugor), viti 2018
Përpunoi: Autori

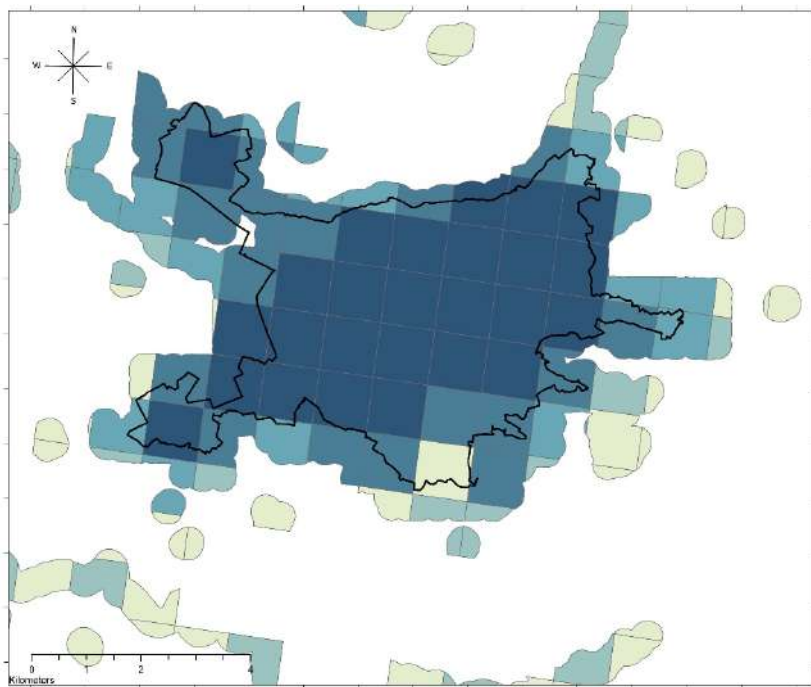

FIGURA 6.6.2 Popullsia në distancë 250 M nga Hapësirat e Gjelbra Urbane (me gjelbërimin rrugor), viti 2018
Përpunoi: Autori

6.7 Harta e zonave që kanë qasje “akses” në kategorinë dhe nën-kategorinë e HGJU-së < 1 Ha në distancën 250 M (pa përfshirë gjelbërimin rrugor)

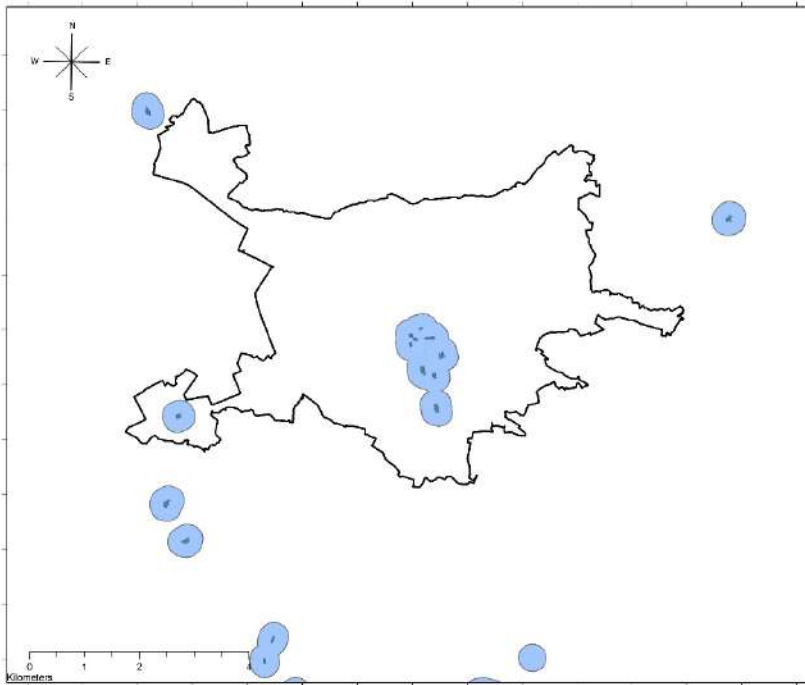

FIGURA 6.7.1 Hartë e rrezes së shërbimit në distancën 250 M për Hapësira të Gjelbra Urbane < 1 Ha sipas kategorisë kryesore (pa gjelbërimin rrugor), viti 2018
Përpunoi: Autori

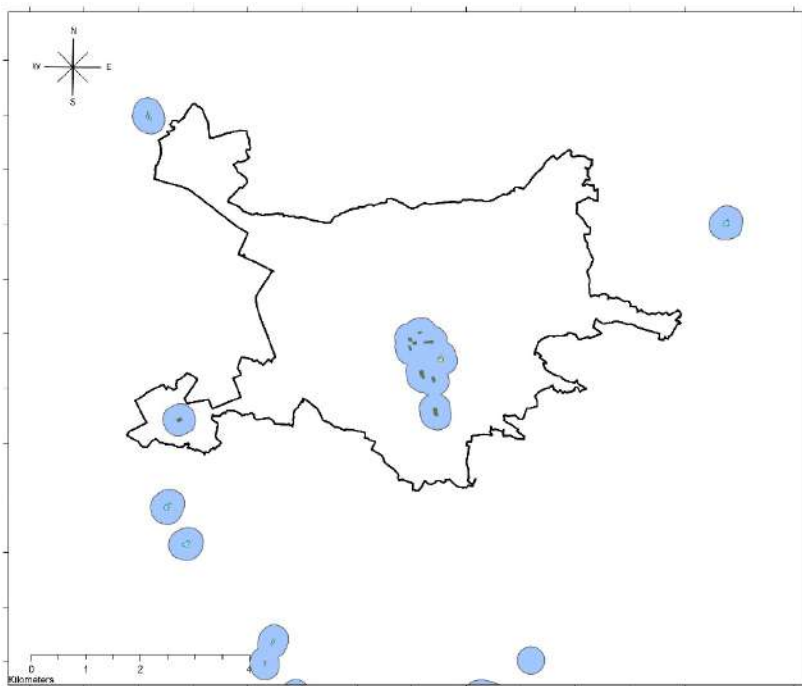

FIGURA 6.7.2 Hartë e rrezes së shërbimit në distancën 250 M për Hapësira të Gjelbra Urbane < 1 Ha sipas nën-kategorive (pa gjelbërimin rrugor), viti 2018
Përpunoi: Autori

6.8 Harta e zonave që kanë qasje (akses) në kategorinë dhe nën-kategorinë e HGJU-së < 1 Ha në distancën 250 M (duke përfshirë gjelbërimin rrugor)

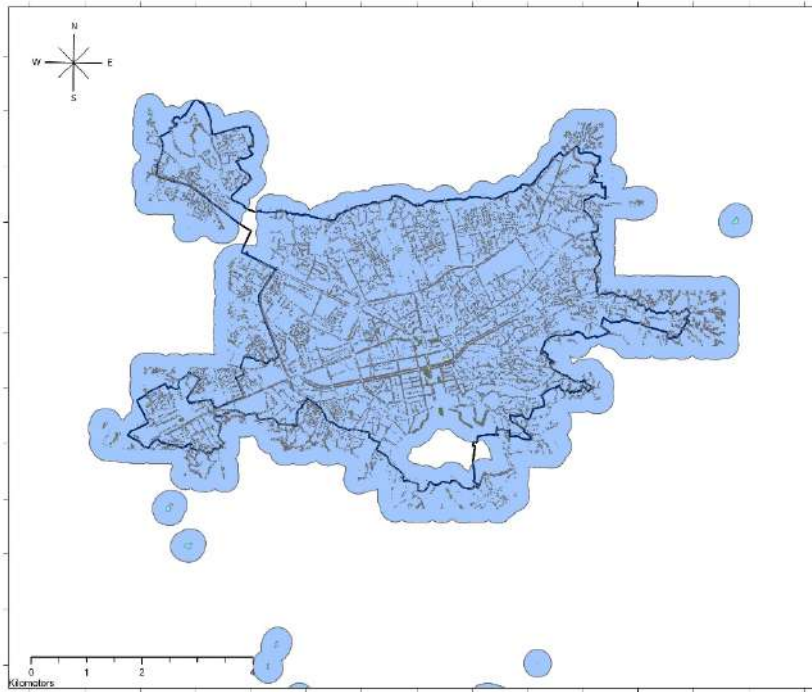

FIGURA 6.8.1 Popullsia në distancë 250 M nga Hapësirat e Gjelbra Urbane < 1 Ha (me gjelbërimin rrugor), viti 2018
Përpunoi: Autori

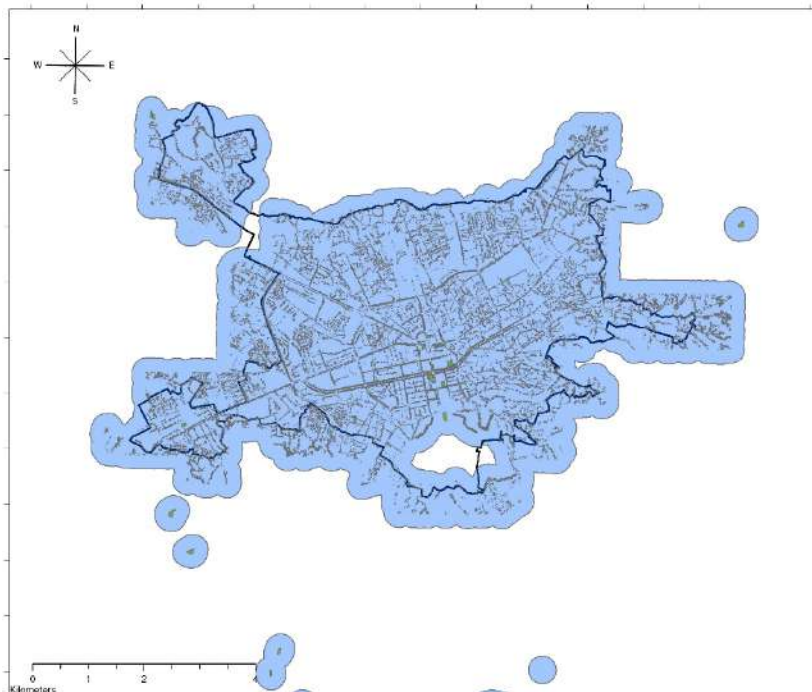

FIGURA 6.8.2 Hartë e rrezes së shërbimit në distancën 250 M për Hapësira të Gjelbra Urbane < 1 Ha sipas kategorisë kryesore (me gjelbërimin rrugor), viti 2018
Përpunoi: Autori

6.9 Harta e shtrirjes së popullsisë që ka qasje (akses) në kategorinë dhe nën-kategorinë e HGJU-së < 1 Ha në distancën 250 M (pa dhe me gjelbërimin rrugor)

FIGURA 6.9.1

Hartë e rrezes së shërbimit në distancën 250 M për Hapësira të Gjelbra Urbane < 1 Ha sipas nën-kategorive (pa gjelbërimin rrugor), viti 2018
Përpunoi: Autori

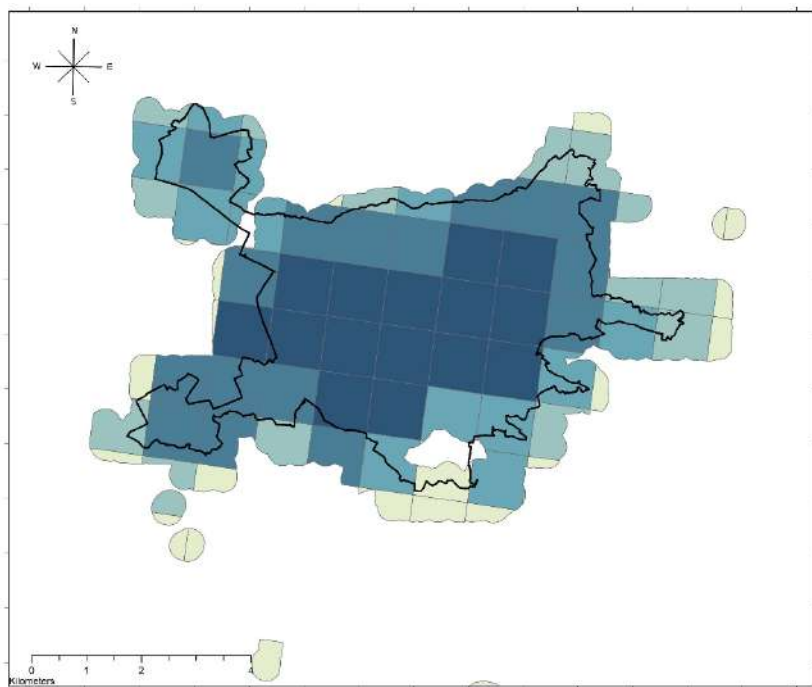

FIGURA 6.9.2

Popullsia në distancë 250 M nga Hapësirat e Gjelbra Urbane < 1 Ha (me gjelbërimin rrugor), viti 2018
Përpunoi: Autori

6.10 Harta e zonave që kanë qasje (akses) në kategorinë dhe nën-kategorinë e HGJU-së < 10 Ha në distancën 500 M

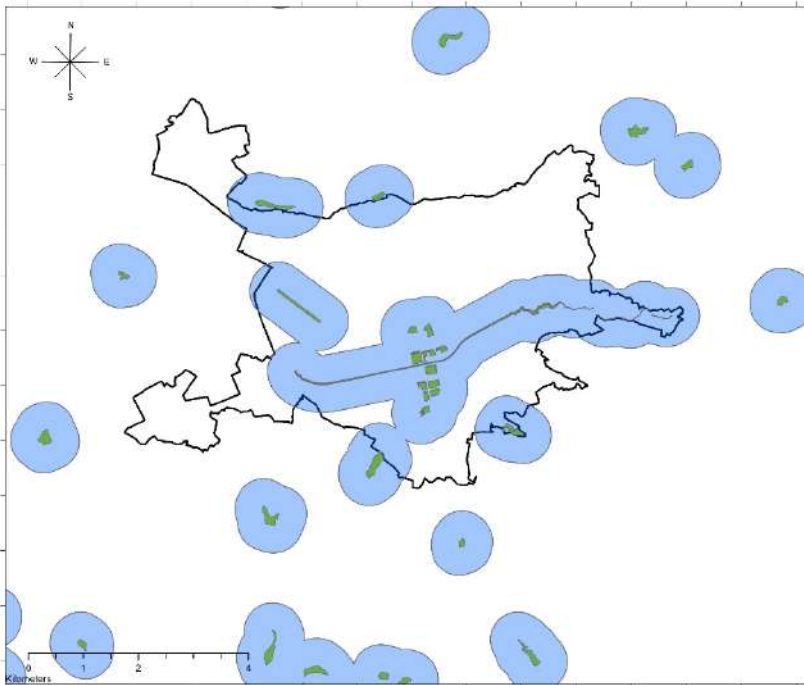

FIGURA 6.10.1 Hartë e rrezes së shërbimit në distancën 500 M për Hapësira të Gjelbra Urbane < 10 Ha sipas kategorisë kryesore (pa gjelbërimin rrugor), viti 2018
Përpunoi: Autori

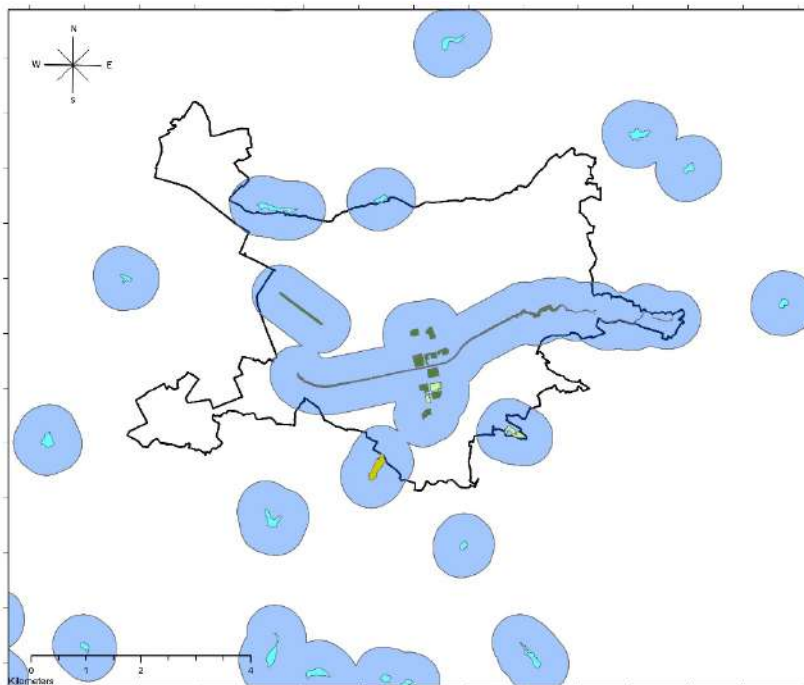

FIGURA 6.10.2 Hartë e rrezes së shërbimit në distancën 500 M për Hapësira të Gjelbra Urbane < 10 Ha sipas nën-kategorive (pa gjelbërimin rrugor), viti 2018
Përpunoi: Autori

6.11 Harta e shtrirjes së popullsisë që kanë qasje (akses) në kategorinë dhe nën-kategorinë e HGJU-së < 10 Ha në distancën 500 M; HGJU < 40 Ha në distancë 1000 M

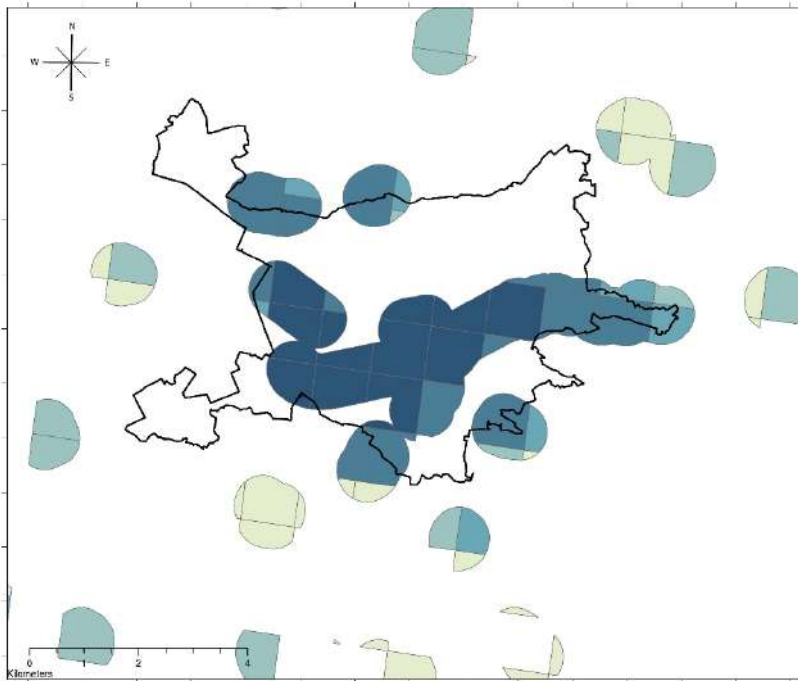

FIGURA 6.11.1 Popullsia në distancë 250 M nga Hapësirat e Gjelbra Urbane < 1 Ha (me gjelbërimin rrugor), viti 2018
Përpunoi: Autori

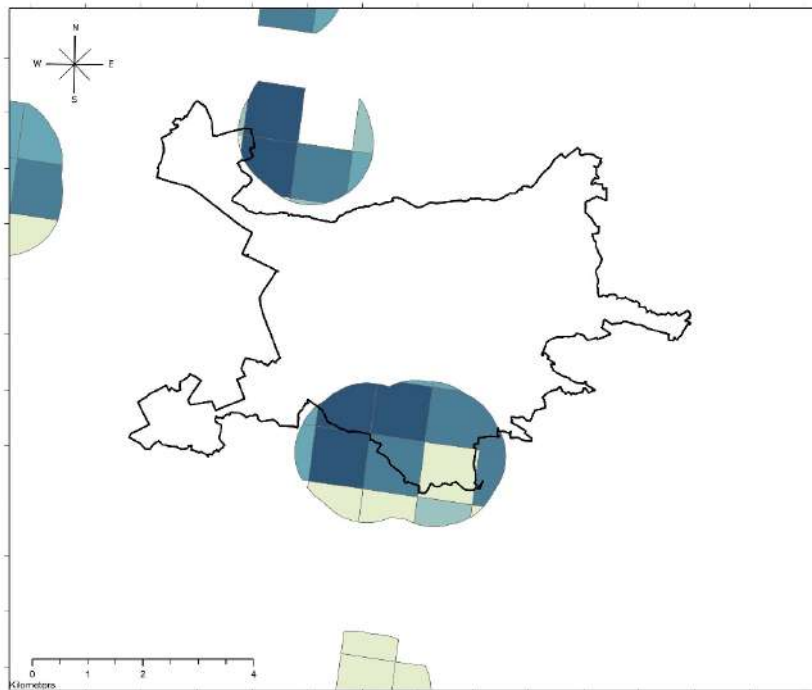

FIGURA 6.11.2 Popullsia në distancë 1000 M nga Hapësirat e Gjelbra Urbane < 40 Ha (pa gjelbërimin rrugor), viti 2018
Përpunoi: Autori

6.12 Harta e zonave që kanë qasje (akses) në kategorinë dhe nën-kategoritë e HGJU-së < 40 Ha në distancën 1000 M

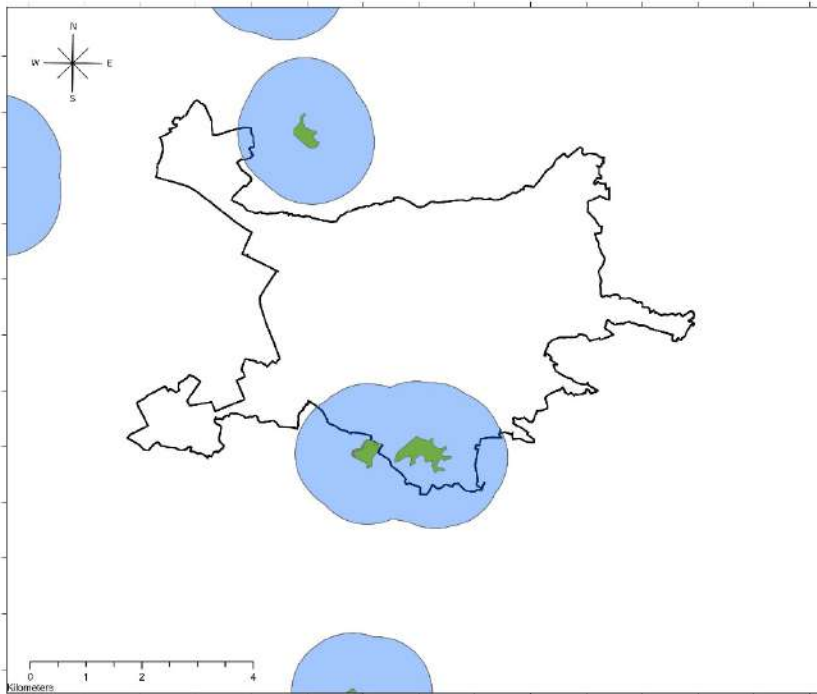

FIGURA 6.12.1 Hartë e rrezes së shërbimit në distancën 1000 M për Hapësira të Gjelbra Urbane < 40 Ha sipas kategorisë kryesore (pa gjelbërimin rrugor), viti 2018
Përpunoi: Autori

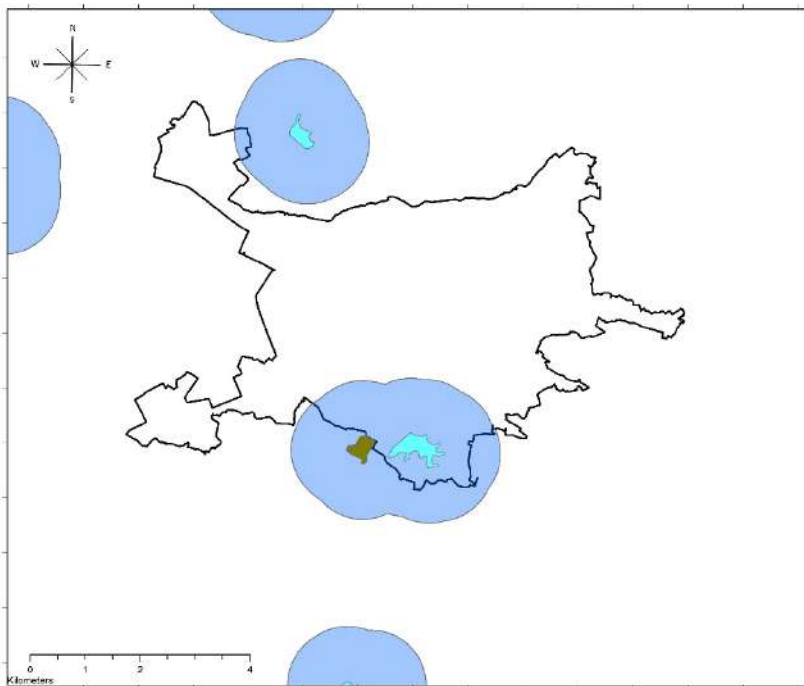

FIGURA 6.12.2 Hartë e rrezes së shërbimit në distancën 1000 M për Hapësira të Gjelbra Urbane < 40 Ha sipas nën-kategorive (pa gjelbërimin rrugor), viti 2018
Përpunoi: Autori

6.13 Harta e zonave që kanë qasje (akses) në kategorinë dhe nën-kategorinë e HGJU-së > 40 Ha në distancën 5,000 M

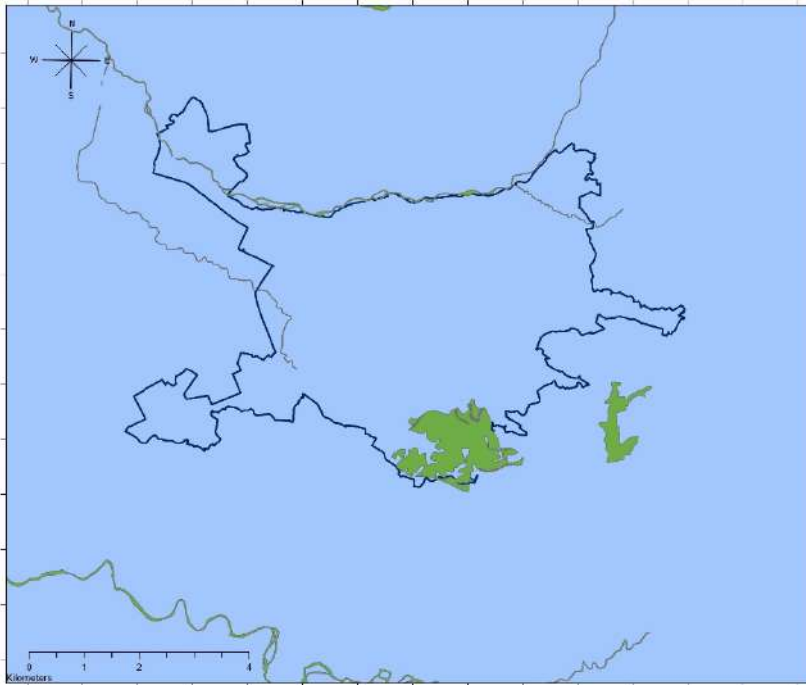

FIGURA 6.13.1 Hartë e rrezes së shërbimit në distancën 5,000 M për Hapësira të Gjelbra Urbane > 40 Ha sipas kategorisë kryesore (pa gjelbërimin rrugor), viti 2018
Përpunoi: Autori

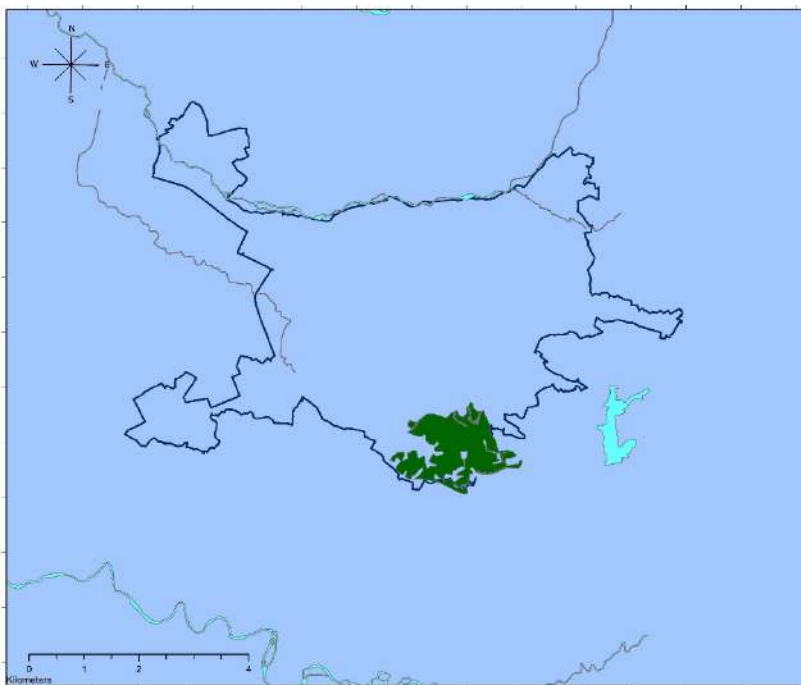

FIGURA 6.13.2 Hartë e rrezes së shërbimit në distancën 5,000 M për Hapësira të Gjelbra Urbane > 40 Ha sipas nën-kategorive (pa gjelbërimin rrugor), viti 2018
Përpunoi: Autori

6.14 Harta e shtrirjes së popullsisë që ka qasje (akses) në kategorinë dhe nën-kategoritë e HGJU-së > 40 Ha në distancën 5,000 M

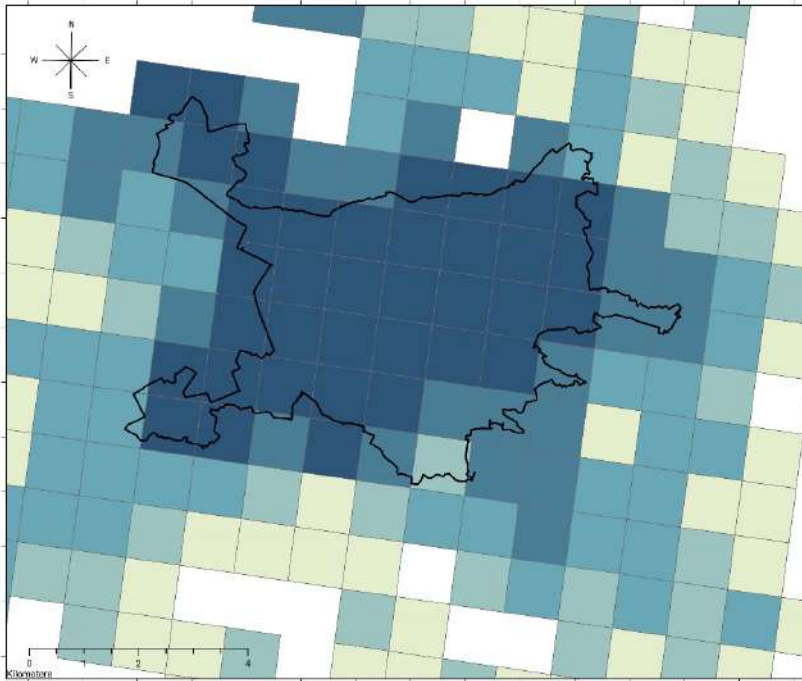

FIGURA 6.14.1 Popullsia në distancë 5,000 M nga Hapësirat e Gjelbra Urbane > 40 Ha (pa gjelbërimin rrugor), viti 2018
Përpunoi: Autori

6.15 Përmbledhje e rezultateve

Në tabelat 6.3.2.5; 6.3.2.6 dhe 6.3.2.7 është bërë një përmbledhje e të gjithë rezultateve të nxjerra nga hartat dhe analizimi i tyre në “ArcGIS”, të cilat më pas jo vetëm që mund të analizohen grafikisht mbi mënyrën e shpërndarjes së HGJU-ve në teksturën e qytetit, por të dhënat mund të krahasohen përkatësisht me (1) Popullsinë e konsideruar në zhvillimin e analizave, referuar zonës së studimit sipas CENSUS 2011; (2) Popullsinë brenda kufijve administrativë të qytetit të Tiranës sipas CENSUS 2011; (3) Popullsinë e qytetit të Tiranës sipas të dhënave të marra nga Bashkia Tiranë. Në këto tabela jepen të dhënat si më poshtë:

1. Sipërfaqes referuese të tyre - tipit apo dimensionit;
(rezultat i përpunimit të referencave ndërkombëtare);
2. Rreze e shërbimit të dimensioneve specifike, përzgjedhur në bazë të referencave ndërkombëtare;
3. Sipërfaqes apo zonës së mbuluar nga rrezja e shërbimit (ne M² dhe Ha);
(normalisht atyre të hedhura në data bazë);
4. Popullsisë që ka akses apo qaset ndaj këtyre hapësirave të gjelbra;

Siç u përmend në kapitujt e mësipërm popullsia e analizuar është ajo që mund të gjeneronim, e që përkon me të dhënat e CENSUS 2011. Në mungesë të të dhënave të sakta në nivel bashkie, njësie administrative, apo shpërndarje populsi në rrjet kuadratik (1 Km x 1 Km) tabelës së mëposhtme i janë bashkëlidhur dhe të dhëna të

tjera të popullsisë, që pavarësisht pasaktësive që mund të përmbajnë përsëri ndihmojnë në krijimin e një prirjeje apo trend-i të përafërt mbi aksesibilitetin e banorëve të qytetit të Tiranës ndaj hapësirave të gjelbra të dimensioneve të ndryshme, në distancën e rekomanduar për përdorim të saj. Në këtë tabelë vihet re që referuar rekomandimeve dhe standarteve ndërkombëtare mbi distancat e pozicionimit të tipeve të ndryshme të HGJU-ve, e gjithë popullsia, 100% ka akses në sipërfaqe të gjelbra nëse përfshihet dhe gjelbërimi rrugor. Situata ndryshon me mos përfshirjen e tij, ku vetëm 37.29% e popullsisë ka akses në sipërfaqet e gjelbra në një distancë 250 M nga vendbanimi i tij. Për sipërfaqet 1-10 Ha është konsideruar një rreze prej 500 M, pra një rreze më e madhe shërbimi.

Sipërfaqe e Hapësirës së Gjelbër Urbane	Rrezja e Shërbimit - Vijë e drejtë (M)	Sipërfaqe e mbuluar me shërbim (M ²)	Sipërfaqe e mbuluar me shërbim (Ha)	Numri i banorëve që ka akses në HGJU (sipas hartës CENSUS 2011)	Numri TOTAL i banorëve për zonën e marrë në studim sipas CENSUS 2011	Numri i banorëve që ka akses në HGJU (e shprehur ne %)
Të gjitha Sipërfaqet e HGJU-së	250	91 470 260,00	9 147,03	491 153	491 153	100%
				<i>Me Gjelbërimin Rrugor</i>		
Të gjitha Sipërfaqet e HGJU-së	250	58 303 605,00	5 830,36	183 155	491 153	37%
				<i>Pa Gjelbërimin Rrugor</i>		
Sipërfaqe < 1 Ha	250	52 884 777,00	5 288,48	467 816	491 153	95%
				<i>Me Gjelbërimin Rrugor</i>		
Sipërfaqe < 1 Ha	250	3 697 404,00	369,74	26 705	491 153	5%
				<i>Pa Gjelbërimin Rrugor</i>		
Sipërfaqe 1 Ha - 10 Ha	500	39 789 562,00	3 978,96	205 454	491 153	42%
Sipërfaqe 10 Ha - 40 Ha	1 000	32 190 144,00	3 219,01	78 056	491 153	16%
Sipërfaqe > 40 Ha	5 000	379 789 037,00	37 978,90	603 070	491 153	123%

TABELA 6.15.1 Tabelë Përmbledhëse e rezultateve mbi aksesibilitetin e HGJU-ve Popullsia e Tiranës - Zona e marrë në studim sipas CENSUS 2011 Burimi: Autori

Referuar rezultateve, vetëm 41.83% e popullsisë kanë akses ndaj tyre. Ndërsa për sipërfaqet 10 Ha deri 40 Ha, 15.89 % e popullsisë kanë mundësinë e aksesit të tyre në një distancë deri në 1000 M. Sipërfaqet më të mëdha në një distancë më të madhe, janë të aksesueshme nga të gjithë.

Në të dy tabelat e mëposhtme përkatësisht TABELA 6.3.2.6 dhe TABELA 6.3.2.7 janë evidentuar të njëjtat rezultate, por duke i vënë përballë siç u përmend më sipër të dhëna të tjera të popullsisë të Tiranës, referuar këto burimeve të ndryshme.

Sipërfaqe e Hapësirës së Gjelbër-Urbane	Rrezja e Sherbimit - Vijë e drejtë (M)	Sipërfaqe e mbuluar me shërbim (M ²)	Sipërfaqe e mbuluar me shërbim (Ha)	Numri i banorëve që ka akses në HGJU (sipas hartës CENSUS 2011)	Numri TOTAL i banorëve për Njësinë Administrative Tiranë sipas CENSUS 2011	Numri i banorëve që ka akses në HGJU (e shprehur ne %)
Të gjitha Sipërfaqet e HGJU-së	250	91 470 260,00	9 147,03	491 153	374 554	131%
				<i>Me Gjelbërimin Rrugor</i>		
Të gjitha Sipërfaqet e HGJU-së	250	58 303 605,00	5 830,36	183 155	374 554	49%
				<i>Pa Gjelbërimin Rrugor</i>		
Sipërfaqe < 1 Ha	250	52 884 777,00	5 288,48	467 816	374 554	125%
				<i>Me Gjelbërimin Rrugor</i>		
Sipërfaqe < 1 Ha	250	3 697 404,00	369,74	26 705	374 554	7%
				<i>Pa Gjelbërimin Rrugor</i>		
Sipërfaqe 1 Ha - 10 Ha	500	39 789 562,00	3 978,96	205 454	374 554	55%
Sipërfaqe 10 Ha - 40 Ha	1 000	32 190 144,00	3 219,01	78 056	374 554	21%
Sipërfaqe > 40 Ha	5 000	379 789 037,00	37 978,90	603 070	374 554	161%

TABELA 6.15.2 Tabelë Përmbledhëse e rezultateve mbi aksesibilitetin e HGJU-ve Popullsia e Tiranës - Brenda kufijve administrativë të qytetit sipas CENSUS 2011
Burimi: Autori

Sipërfaqe e Hapësirës së Gjellbër Urbane	Rrezja e Sherbimit - Vijë e drejtë (M)	Sipërfaqe e mbuluar me shërbim (M ²)	Sipërfaqe e mbuluar me shërbim (Ha)	Numri i banorëve që ka akses në HGJU (sipas hartës CENSUS 2011)	Numri TOTAL i banorëve sipas Bashkisë Tiranë, 2019	Numri i banorëve që ka akses në HGJU (e shprehur në %)
Të gjitha Sipërfaqet e HGJU-së	250	91 470 260,00	9 147,03	491 153	681 065	72%
<i>Me Gjellbërimin Rrugor</i>						
Të gjitha Sipërfaqet e HGJU-së	250	58 303 605,00	5 830,36	183 155	681 065	27%
<i>Pa Gjellbërimin Rrugor</i>						
Sipërfaqe < 1 Ha	250	52 884 777,00	5 288,48	467 816	681 065	69%
<i>Me Gjellbërimin Rrugor</i>						
Sipërfaqe < 1 Ha	250	3 697 404,00	369,74	26 705	681 065	4%
<i>Pa Gjellbërimin Rrugor</i>						
Sipërfaqe 1 Ha - 10 Ha	500	39 789 562,00	3 978,96	205 454	681 065	30%
Sipërfaqe 10 Ha - 40 Ha	1 000	32 190 144,00	3 219,01	78 056	681 065	11%
Sipërfaqe > 40 Ha	5 000	379 789 037,00	37 978,90	603 070	681 065	89%

TABELA 6.15.3 Tabelë Përmbledhëse e rezultateve mbi aksesibilitetin e HGJU-ve Popullsia e Tiranës sipas të dhënave të Bashkisë Tiranë, 2019
Burimi: Autori

Pavarësisht të dhënave të ndryshme të popullsisë, rezultatet tregojnë trende të ngjashëm për dimensionet e HGJU-ve të marra në konsideratë dhe të hedhura në këtë data bazë. Ndjeshëm popullsia e qytetit të Tiranës nuk ka të mundur aksesin në distanca të rekomandueshme ndaj hapësirave të gjelbra urbane sidomos atyre me dimensione < 1 Ha dhe 10 Ha - 40 Ha.

Në rastet kur gjellbërimi rrugor është konsideruar, në pamje të parë duket sikur popullsia ka akses të mjaftueshëm përkundrejt HGJU-ve, por a mund të ofrojnë efekte të ngjashme të kohezionit social ky lloj vegjetacioni? Sigurisht që jo! Por për efekt studimi do të duhej të bëhej një vlerësim i këtij lloji.

6.16 Vlerësimi i sasive të HGJU për banor sipas disa te dhënave të BTR

Në hartat treguar përkatësisht në FIGURËN 6.15.1; 6.15.2 dhe 6.15.3 përsëri në “ArcGIS” janë analizuar të dhënat e gjeneruara nga databaza e ndërtuar, tashmë duke u interpretuar si shpërndarje e (1) Sipërfaqes totale të njësisë, (2) Popullsisë së njësisë administrative; (3) Sipërfaqes së HGJU-së për banor; (4) Sipërfaqe totale e HGJU-së për njësi administrative.

Ky është një interpretim grafik i të dhënave statistikore të gjeneruara i cili krijon një ide të qartë të shpërndarjes në territor të parametrave të mësipërm. Nëpërmjet këtyre hartave kuptohet jo vetëm gjendja e përgjithshme e njësisë administrative të Tiranës, por dhe marrëdhënia që gjendet mes njësive më të vogla 1-11. Në aspektin grafik kuptohet që njësitë 05 dhe 07 janë njësitë me popullsinë më të madhe, por që njësia me sasinë më të madhe të gjelbërimit dhe të M² gjelbërim / banor është njësia 07. Është e kuptueshme që kjo vjen nga prezenca e Parkut të Liqenit Artificial.

Njësitë me numër të vogël banorësh rezultojnë të jenë njësitë 01, 03, 08 dhe 10 ndërkohë që njësitë me sipërfaqe më të vogël HGJU-së rezultojnë të jenë njësitë 03 dhe 08. Njësitë me sipërfaqe më të vogël HGJU / Banor rezultojnë të jenë njësitë 03, 08 dhe 09. Një interpretim mund të lidhej me faktin që këto njësi karakterizohen nga ndërtesa të tipit banesa individuale formale dhe/apo informale, morfologji e cila përmban densitet të ulët të popullsisë dhe nuk karakterizohen nga prezenca e HGJU-ve me karakter publik (objekt i këtij studimi) ndonëse mund të karakterizohen nga prezenca e gjelbërimit në oborre.

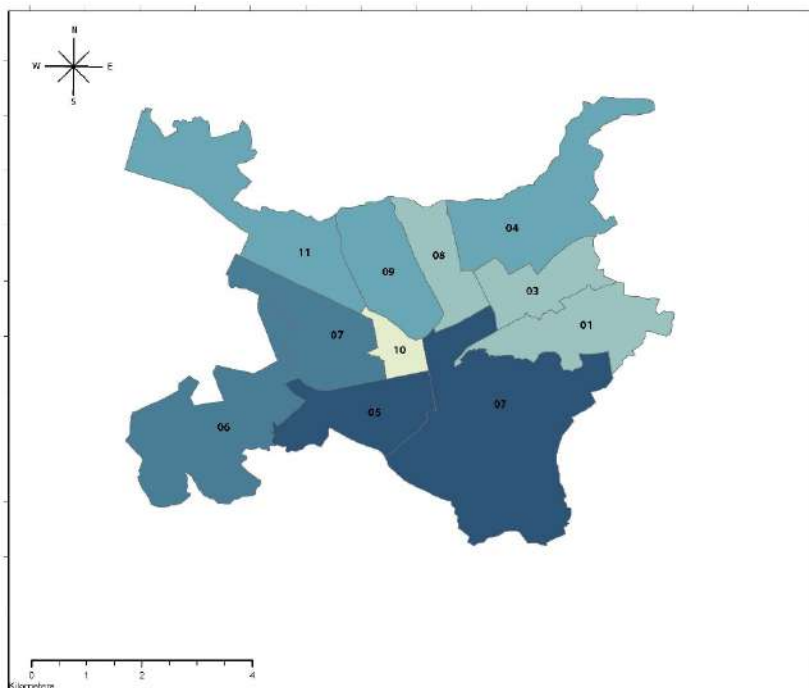

FIGURA 6.16.1

Popullsia e shpërndarë sipas njësive administrative të qytetit të Tiranës, 2019

Burimi: Bashkia Tiranë

Përpunoi: Autori

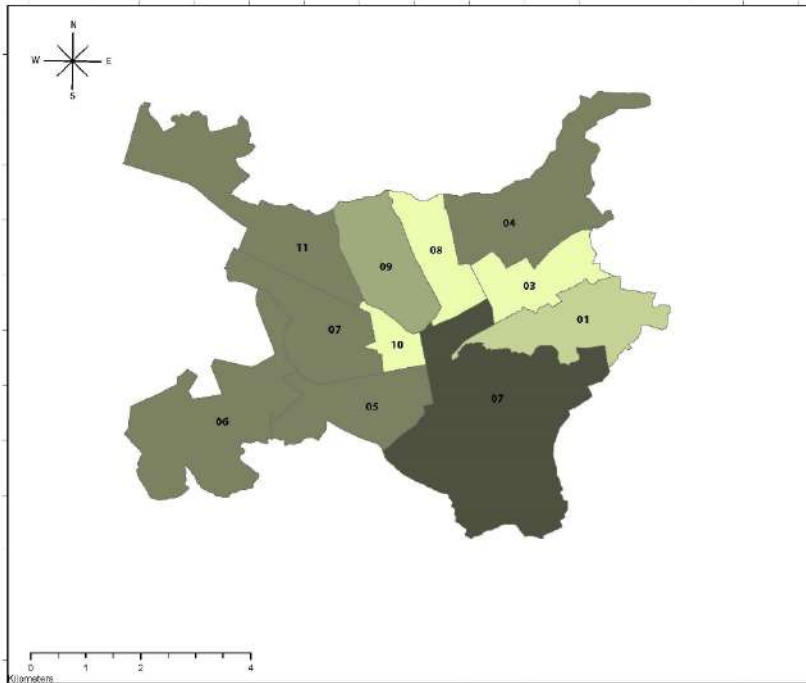

FIGURA 6.16.2 Hartë e shpërndarjes së HGJU-së në Ha sipas njësive administrative të qytetit të Tiranës, 2019
Burimi: Bashkia Tiranë
Përpunoi: Autori

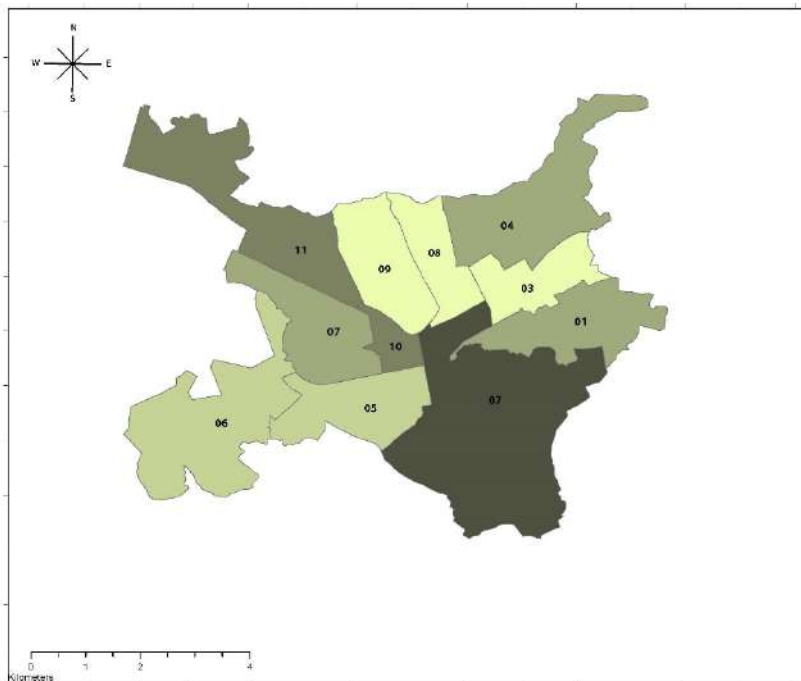

FIGURA 6.16.3 Sasia e HGJU-së në M² / Banor e shpërndarë sipas njësive administrative të qytetit të Tiranës, 2019
Burimi: Bashkia Tiranë
Përpunoi: Autori

Të gjitha të dhënat e gjeneruara në hartat më sipër, janë përmbledhur në formë tabelare në TABELËN 6.16.1 më poshtë.

Numër i Njësisë Administrative	Sipërfaqe e Njësisë (M ²)	Popullsia (Banorë)	M ² /Banor	HGJU / Njësi Administrative (Ha)
Njësi Administrative 01	3,059,778	51 871	3,05	15,8
Njësi Administrative 02	9,577,665	82 972	29,83	247,5
Njësi Administrative 03	2,009,486	45 174	2,59	11,7
Njësi Administrative 04	4,605,904	65 357	3,30	21,6
Njësi Administrative 05	2,865,151	86 997	2,93	25,5
Njësi Administrative 06	5,478,474	74 923	2,87	21,5
Njësi Administrative 07	3,056,755	74 950	3,06	22,9
Njësi Administrative 08	1,890,992	41 670	2,40	10,0
Njësi Administrative 09	2,779,880	64 014	2,67	17,1
Njësi Administrative 10	769,73	27 783	3,96	11,0
Njësi Administrative 11	4,992,395	65 354	4,24	27,7

TABELA 6.16.1 Tabelë Përmbledhëse e rezultateve të (1) Sipërfaqes, (2) Popullsisë, (3) Sipërfaqes së HGJU-së dhe (4) Sipërfaqe e HGJU-së në M² / Banor shpërndarë sipas Njësisë Administrative të Tiranës
Burimi: Autori

6.17 Konkluzione

Siç është përmendur edhe më parë, ky kërkim tenton të vendosë një gur të parë në fushën e studimit të hapësirave natyrore dhe gjysmë-natyrore në teksturën urbane të qytetit të Tiranës, kjo duke filluar ndërtimin e një databaze kryesisht të përqëndruar në hedhjen e sipërfaqeve të HGJU-ve të dimensioneve të mëdha, me karakter të fortë social dhe të pozicionuara në territore dhe akse kryesore. Ky kërkim nuk përfshin ndërtimin e databazës në brendësi të çdo blloku banimi dhe që nëpërmjet të gjithë mënyrës se si është strukturuar, tenton të krijojë një ide të përgjithshme të marrëdhënies që krijohet me HGJU-të në terma të sasisë së tyre, karakteristikave, pozicionimit të tyre në strukturën urbane për të mundësuar në hapa të tjerë jo vetëm plotësim me analizime, por dhe realizime të projekteve specifike të ndërhyrjes. Nga përpunimi i të gjitha të dhënave të hedhura në këtë databazë fillestare rezultojnë se:

1. Vlerat e HGJU-ve në terma të sasive, me gjithë gabimet e parashikuara, janë nën nivelet minimale të lejuara nga OBSH dhe shumë larg vlerave të rekomanduara;
2. Shpërndarja e tipeve të ndryshme të HGJU-ve të marra në konsideratë në këtë studim, nuk është një shpërndarje uniforme në territor në mënyrë që të ofrojë aksesueshmëri apo qasje nga të gjithë. Kjo përbën një tjetër problematikë në marrëdhënie me përmbushjen e kërkesave sidomos të aspektit social në një zhvillim të qëndrueshëm.

Saktësime më të mëdha dhe vlerësime të metejshme do të mund të realizohen në faza të mëvonshme, me ndërtimin e një metodologjie mbi pasurimin e data bazës me më tepër të dhëna mbi HGJU-të.

Pjesa e Tretë - Kërkim nëpërmjet projektimit; Eksperimentime Didaktikë

7. Hyrje

Ekzistojnë evidenca të forta që mbështesin krijimi e rrjeteve cilësorë të hapësirave të gjelbra dhe blu, duke përfshirë rrugët e gjelbra që të çojnë në vendndodhje kryesore, duhet të jenë prioritet në planifikimin e ditëve të sotme. Këto rrjete do të duhet të lëvizin nga shkallët rajonale, në ato lokale, dhe do të duhet të mbivendosen me rrjetin e trafikut dhe atë të transportit publik dhe privat. Kjo do të lejonte krijimin e një strukture të lidhur mirë që do të përfshinte një shumëllojshmëri madhësish dhe tipologjish të hapësirave të gjelbra. Do të duhet të konsiderohen nevojat e rezidenteve të cilët do të duhet të përfshihen në bashkë-projektimin e hapësirave të tyre të gjelbra. (De Oliveira, 2017)

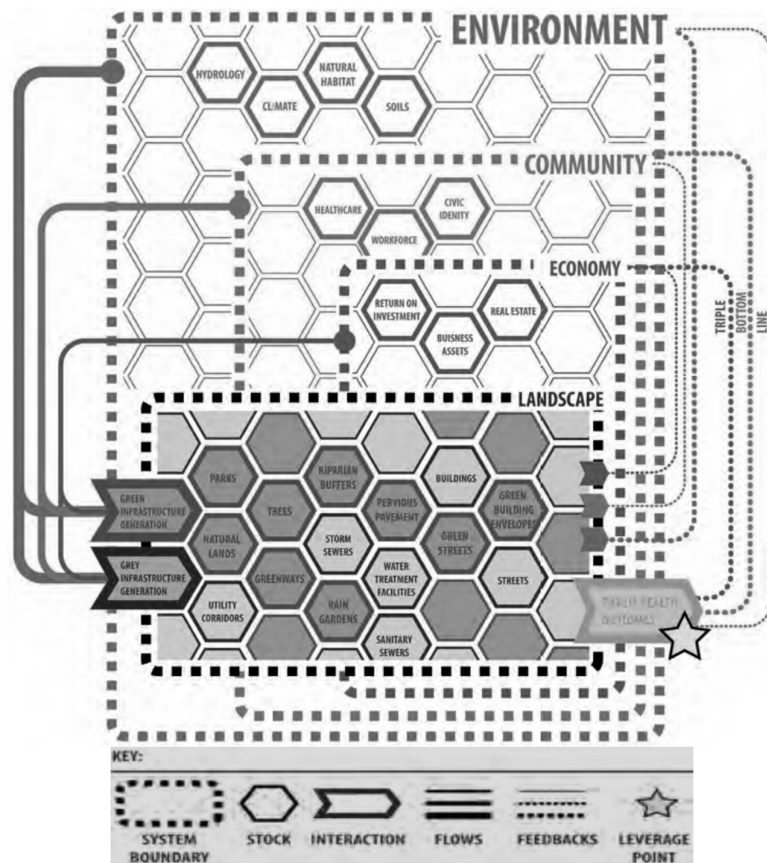

FIGURA 7.0.1 Infrastruktura e gjelbër dhe gri janë nën-sisteme të cilat së bashku krijojnë peizazhin urban (David Witham, WRT)
Burimi: (Rouse, 2013)

Planifikimi urban duhet jo vetëm të sigurojë që densiteti i zhvillimit të jetë i përshtatshëm për karakterin e një mëhale, por në mënyrë të ndjeshme të rrisë cilësinë e hapësirave të hapura, kjo në terma mjedisore dhe sociale nëpërmjet projektimit. Ky synim do të mund të arrihet vetëm nëse (1) projektimi i hapësirave të gjelbra dhe (2) të konsideruarit e të gjitha “kokëçarjeve” mjedisore, të jenë një pjesë e integruar e planifikimit urban. Ky planifikim i integruar, i gjelbër duhet të formulojë dhe sistematikisht të zbatojë principe udhëzuese për të gjithë qytetin. Strategjia e planifikimit do të duhet të fokusohet në krijimin e një “shtylle të gjelbër kurrizore” si një element urban kyç i cili mund të jetë një “brez i gjelbër” i krijuar nga rrjetet parqesh, kopshtesh dhe sipërfaqesh ujore, apo mund të jetë një sistem lumor i vazhduar i rinatyalizuar i cili mund të lidhet me parqet, ndërtesat sportive dhe këndet e lojërave, rrugët e kalimit, ashtu sikurse dhe pajisjet e integruara dhe të lidhura publike. Mëhallët duhet të futen në këtë sistem dhe qeveritë lokale duhet të zbatojnë politika për të koordinuar zhvillimin privat të tyre së bashku me atë të ndërtesave, në përputhje me rrethanat e vendndodhjes (Bott, Grassl, & Anders, 2017). Sipas D. Witham, infrastruktura e gjelbër dhe ajo gri, janë nën-sisteme të cilat së bashku krijojnë peizazhin urban, thënë këtë, do të duhet të integrohen së bashku gjatë gjithë proceseve të planifikimit dhe të projektimit në shkallë të vogël.

7.1 Implementimi i teorisë në procese të kërkimit nëpërmjet projektit

Për këtë qëllim, implementimi i teorisë në procese të kërkimit nëpërmjet projektit, të gjithë problematikat e ngritura përgjatë kësaj teze disertacioni përipiqen të marrin një përgjigje edhe nëpërmjet zhvillimit të proceseve didaktike. Thënë këtë, por dhe duke konsideruar numrin e madh të strategjive në nivelin e PPV Tr2030, eksperimentohen projekte të “Implementimit të Infrastrukturës së Gjelbër” apo projekte të tjera me qasje të orientuar drejt prezencës më në brendësi të pëlhurës urbane të qytetit të Tiranës. Metodatat e përdorura në përgjithësi janë ende tradicionale, duke ju referuar përgjithësisht analizave të thjeshta hapësinore.

Një rast studimor i përzgjedhur, bazuar në objektivat kryesorë të paracaktuar, shkallës komplekse dhe vlerave që sjell, është një teme diplome e Masterit të Integruar në Arkitekturë, Profili Urbanist, ku ish-diplomantja tashmë arkitekte Lorena Hasani zhvilloi temën me titull “Lidhja hapësinore e Parqeve në Jug dhe Veri Të Tiranës - Drejt krijimit të Infrastrukturës së Gjelbër”. Kjo temë vjen në formën e zhvillimit të një projekti duke përkthyer në objektiva kryesore, njërin prej strategjive të PPV-së Tr2030, e që u zhvillua deri në detaje nëpërmjet zhvillimit të një punimi diplome.

Siç është përmendur edhe në kapitujt e mëparshëm, qëllimi i zhvillimit të këtij kërkimi është i shumëfishtë. Krahas krijimit të një data baze, zhvillimit të metodologjive dhe vlerësimeve e krahasimeve, kjo tezë disertacioni vjen me qëllim edhe për të demonstruar e për t’i ardhur në ndihmë proceseve didaktike nëpërmjet tentativës për të zhvilluar projekte e më pas për të sjellë e integruar metoda inteligjente në proceset e projektimit, thënë këtë edhe nëpërmjet aplikimit të tyre në auditor.

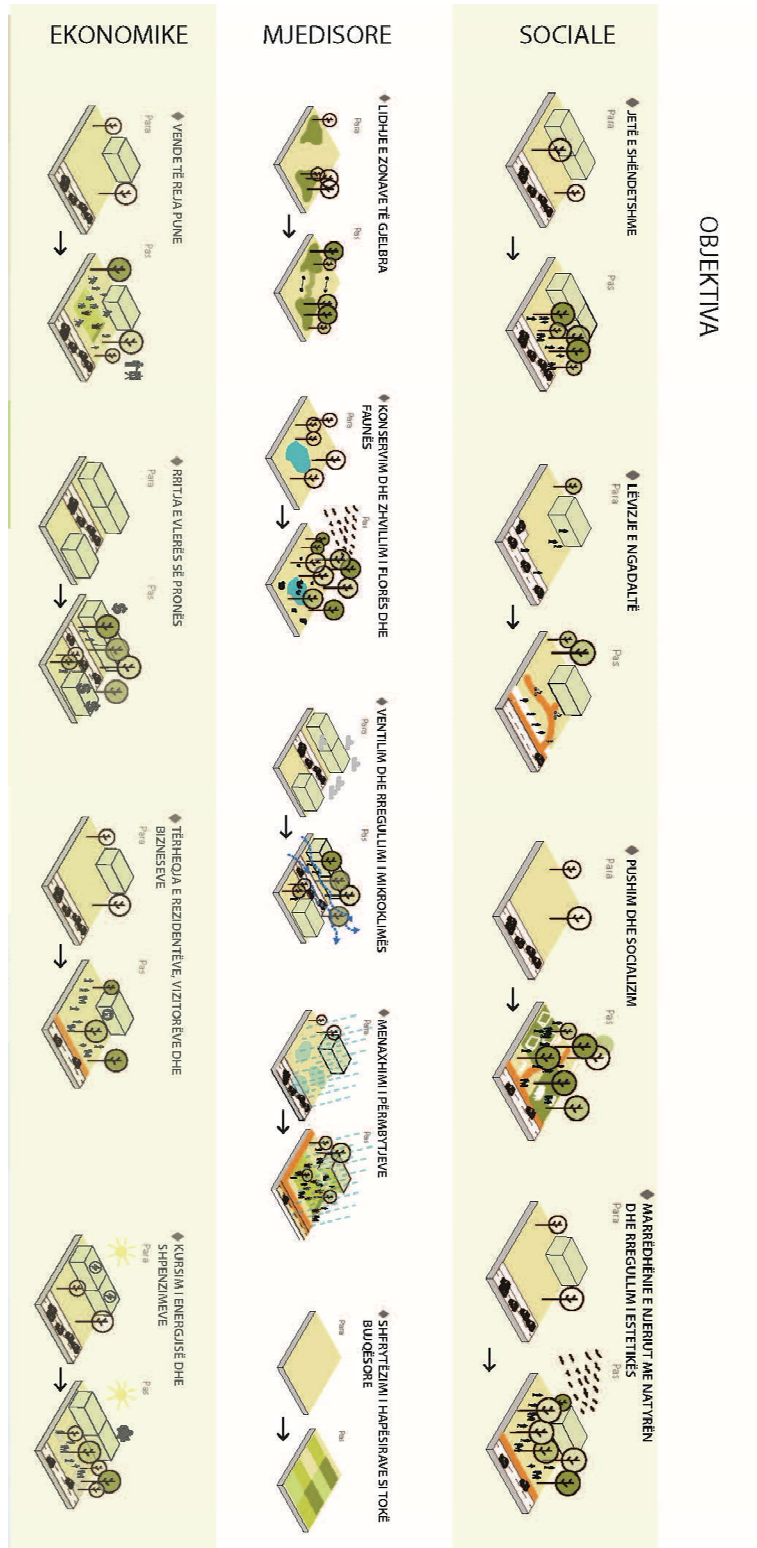

FIGURA 7.1.2

Skema të objektivave në zhvillimin e temës së diplomës;

Objektiva Ekonomike, Sociale dhe Mjedisore

Temë Diplome: “Lidhja hapësirore e parqeve në jug dhe veri të Tiranës – Drejt Krijimit të Infrastrukturës së Gjëlbrë”

Burimi: Diplomante Lorena Hasani | DU | FAU

Sidomos për implementime të elementëve të tillë të vazhduar në sistemin hapësinor të qytetit sikundër paraqitet “Infrastruktura e Gjellbër”, analiza hapësinore ku do të mund të integrohen shumë elementë si hapësira, dimensionimi i saj, shkalla e lidhjes (scale of connectivity), llogaritje të flukseve të lëvizjeve të shpejta e të ngadalta, vlerësimi i pronësive, i vlerës apo vlerave të pasurive të paluajtshme, shpërndarjes së shërbimeve në sistemin urban, etj., përdorimi i programeve si “ArcGIS” do të ishin shumë frytdhënës, pasi bëjnë të mundur analizimin e shumë elementëve të shtresëzuar e të ndërlidhur me njëri – tjetrin. Analizat që do të rezultojnë nga digjitalizimi zhvillimi i mëtejshëm i projekteve në proceset didaktike, do të mund të shërbenin për përmirësim të politikave apo projekteve reale, në bashkëpunim me institucionet e interesuara.

Një koordinim mes metodave tradicionale dhe metodave të shpejta, inteligjente është dhe rekomandimi për sa i takon vazhdimësinë në projektet e fushat e kërkimit të zhvilluara pranë UPT-së.

8. Konkluzione dhe Rekomandime

Në kushtet e lëvizjeve demografike nga zonat rurale në zonat urbane, qytetet po fitojnë një dimension të tillë i cili nëse nuk do të planifikohet siç duhet, mund të krijojë mjedis të papërshtatshme për të jetuar, krahas rrezikut tjetër të madh që mbartin - “Konsumin e burimeve natyrore”, por dhe efekteve indirekte siç është humbja e identiteteve lokale në territoret urbane, por sidomos ato rurale. **Thënë këtë, zhvillimi i modeleve të qyteteve të tilla që të mund të ruajnë balancat mes asaj që është artificiale dhe dimensionit natyror, është një prej sfidave të planifikuesve sot në të gjithë vendet e zhvilluara.** Peizazhi natyror, si elementi më vulnerabile në kontekstin e pëlurës urbane, shpesh neglizhohet për shkak të presioneve të zhvillimit (ky është një fenomen që ndodh në të gjitha kontekstet, por në shkallë të ndryshme). Trajtimi teorik në kapitujt e parë të këtij studimi, nuk ka vetëm rol informues, është një përpjekje për të përmbledhur e trajtuar në formën e një “timeline-i”, forma të ndryshme të qytetit që në periudhën kur lindi urbanistika, e deri në periudhën e revolucionit industrial. Arrijmë në përfundimin se - Në të gjitha rastet, që prej viteve 1900, rekomandohet që qyteti të zhvillohet së bashku me pjesën e peizazheve natyrore në brendësi dhe/apo periferi të tij.

Në fazën e parë të tij, kërkimi tenton të krijojë një sfond në një kontekst shumë më të gjerë sesa ai lokal, kjo për të kuptuar rëndësinë që kjo fushë - “landscape”, ka në Zhvillimin e Qëndrueshëm, duke prezantuar të gjitha (ose pjesën më të madhe të tyre) organizmat përcaktues në politike-bërje, e më pas duke tentuar të vendosë metodologji e të realizojë vlerësime sasiore e duke i ballafaquar me realitete evropiane. Në mungesë të shifrave, data bazave apo standardeve, konteksti lokal do të mund të kuptohet vetëm nëpërmjet krijimit të këtyre krahasimeve. Në 12+1 qytete të përzgjedhur, rezultojnë që Tirana ka sasinë në M²/Banor të HGJU-së më të vogël. Ajo që rezultojnë shqetësuese, është që vlerat që rezultojnë janë në nivele më poshtë krahasuar edhe me rekomandimet e OBSH-së për sa i takon prezencën minimale të HGJU-së. Kjo fazë e parë shërben njëkohësisht për të krijuar një kornizë të përgjithshme mbi “Metodat e vlerësimit të

elementeve natyrorë dhe gjysmë-natyrore, si edhe instrumenteve që do të mund të përdoren për realizimin e vlerësimeve”.

Që prej periudhës së pas-viteve '90, Tirana është karakterizuar nga një ritëm i shpejtë i rritjes demografike, shoqëruar kjo edhe me një urbanizim të territorit. Ajo që rezulton është se jo në të gjitha rastet ky urbanizim plotëson të gjitha kriteret për sa i takon dimensionit natyror të tij, megjithëse nuk kanë munguar instrumentet e planifikimit. Për këtë arsye në fazën e dytë të kërkimit tentohet të krijohet një sfond historik i zhvillimeve të qytetit të Tiranës, duke ju referuar tashmë termave dhe metodologjisë së aplikuar në analogji me vendet evropiane. Ajo që rezulton është që ndërsa qyteti rritet në dimensione, popullsia gjithashtu, hapësirat e gjelbra urbane tentojnë të shkojnë gjithmonë e më tepër drejt zvogëlimit, e krahas tyre dhe zënia e hapësirave të lira (pa ndonjë përdorim aktual) në brendësi të pëlhurës urbane, duke zvogëluar në këtë formë shkallën e fleksibilitetit që pëlhura urbane do të mund të ofronte. Edhe në këtë fazë, vlerësimet tentohen që të realizohen nëpërmjet sistemit GIS.

Sa më sipër ndodh në kontekstin lokal, ndërkohë që në kontekstin ndërkombëtar, kryefjala e këtij shekulli është “Zhvillimi i Qëndrueshëm” i cili bazohet në tre shtylla kryesore, **(1) Mjedis; (2) Ekonomi dhe (3) Aspekt social.**

Në rolin e projektuesve dhe planifikuesve, pra të aktorëve të cilët kanë një ndikim jo të vogël në mënyrën se si një territor lexohet, planifikohet dhe zhvillohet, rezulton shumë e rëndësishme që të kontribuojmë në përputhje me këto principe, ku do të duhet të nënvizojmë që ruajtja e mjediseve natyrore, si brenda, ashtu dhe jashtë strukturës së pëlhurës urbane ka një rol jo pak të rëndësishëm. Si aktorë pjesëmarrës gjithashtu në fushën akademike, do të duhet gjithashtu të orientonim fushat tona të studimeve dhe kërkimeve në drejtim të golave të përcaktuara e të miratuara në UN, në “Paris Agreement”.

8.1 Përshkrimi i arritjeve të këtij kërkimi

Ky kërkim ka rezultate në formë të përshkallëzuar dhe konkrete në disa drejtime, konkretisht:

- (1) Krijon një kornizë - “framework” të qartë të aspekteve teorike, si dhe të qasjeve dhe golave të rëndësishëm në fushën e peizazhit. Këto të fundit për t’u arritur në vitet në vijim;
- (2) Propozon një metodologji vlerësimi për sa i takon matjes sasiore të elementëve natyrorë në brendësi të sistemeve urbane, nëpërmjet përdorimit të sistemeve të GIS;
- (3) Propozon zhvillimin e përkufizimeve dhe përcakton kategori të hapësirave të gjelbra urbane, në analogji me ato të përdorura e vlerësuara në vendet e KE, thënë këtë, i kthyer në të krahasueshëm e konkurrues me kontekstet evropiane;
- (4) Jep vlerësim sasior M²/Banor nëpërmjet dy metodave mbi hapësirat e gjelbra urbane në Tiranë (HGJU-të, ato me karakter publik);

- (5) NËpËrmjet vlerËsimit të shpËrndarjes së hapËsirave të gjelbra, identifikon problematikat e zonave të ndryshme të qytetit;
- (6) Propozon të njëjtën formë pËrlllogaritje në pËrcaktimin e arritjes apo “aksesueshmërisë” së hapËsirave të gjelbra të pËrdorura në KE;
- (7) Krijon një data bazë fillestare pËr sa i takon hapËsirave të gjelbra urbane në qytet duke mundËsuar pasurimin e saj në të ardhmen e më pas, pËrdorimin e saj në analiza të tjera të rëndësishme;
- (8) Tenton të vËrë kËrkimin në shËrbim të pËrmirËsimit të procesit të projektimit dhe anaşjelltas;
- (9) Tenton të lidhë objektivat kryesorë të zhvillimit të qËndrueshëm, pËrcaktuar nËpËrmjet 17 golave edhe me fushën e edukimit dhe atë didaktike;
- (9) Mbi të gjitha, tenton të vendose theksin në një proces planifikimi e projektimi ku sistemet urbane dhe ato natyrorë zhvillohen njëkohësisht me qËllim të prodhuarit të një modeli qyteti të qËndrueshëm dhe të jetueshëm.

8.2 PËrse mund të shËrbejë ky kËrkim?

Në vijim të këtij kËrkimi, studimet të tjera do të mund ta pasojnë nËpËrmjet pasurimit të data bazës e vlerËsimeve të sa me poshtë:

- (a) Studime pËr sa i takon pËrfitimeve të ashtuquajturave “ShËrbime të Ekosistemit” (Ecosystem Services);
- (b) VlerËsime të indikatorëve të ndryshëm pËr të kuptuar cilësinë e jetës;
- (c) VlerËsime të indikatorëve pËr të kuptuar shkallën e fragmentarizmit të territorit natyror e më pas hartimit të projekteve pËr ristrukturim aty ku e nevojshme;
- (d) Shkallën e konsolidimit të zonës urbane;
- (g). Efektet e mikroklimës pËr sa i takon modifikimit të ishullit të nxehtësisë nËpËrmjet matjeve në zona të caktuara;
- (h) Matje pËr sa i takon shkallës së papËrshkueshmërisë nga uji, e më pas llogaritjes së pËrmbytjeve;
- (i) Pasurimi me të dhëna si, pËrcaktimi dhe dhënia e karakteristikave të bimësisë e vegjetacionit, e më pas pËrlllogaritjes së pËrfitimeve të ndryshme, pËrfshirë uljen e efektit të ishullit të nxehtësisë, prodhimit të oksigjenit, apo mbajtjes së pluhurave;
- (j) VlerËsimi i hartave mbi shpËrndarjen e bimësisë pËr sa i takon edhe problemeve të alergjive që ato shkaktojnë tek njerëzit;
- (k) Data bazë dhe shËrbime pËr sa i takon krijimit të projekteve mirëmbajtës dhe zËvendËsimit të bimësisë, sipas jetëgjatësisë e moshës së tyre;

- (l) Nisur dhe nga fakti i përfitimeve që mund të krijohen ndërmjet përdorimit të sistemeve të GIS nëpërmjet analizimit në 3D, do të mund të realizohen vlerësime edhe në lidhje me “Aspektin Vizual dhe Estetik të Elementëve Natyrorë” në zonat urbane. Analiza të cilat do të mund të udhëheqin e ri-krijojnë koncepte të leximit të qytetit apo të zhvillimeve të reja në përputhje me këtë qasje të rëndësishme;
- (o) Por, do të mund të realizohen edhe propozime mbi përmirësimin e metodologjisë në ruajtjen e të dhënave, si p.sh. krijimi i rrjetit të shpërndarjes së popullsisë sipas rrjetit kuadratik çdo 100M x 100M; Krijimin dhe përditësimin e hartave mbi bimësinë në një sistem urban, etj., etj..

9. Aneks 1

“Fjalorth” i Termave Teknikë të Përdorur

Në zhargonin e të folurit në gjuhën profesionale, shpesh përdorim terma të cilët hasen në literaturën e huaj, por që rezultojnë që ende nuk janë përvetësuar nga fjalori i gjuhës shqipe. Për korrektësi të procesit, krahas shpjegimeve nëpërmjet “footnotes” po mundohemi të bëjmë një përmbledhje dhe një shpjegim të shkurtër të kontekstit, apo të domethënies me të cilën këto terma janë përdorur në materialin e mësipërm.

Akses; Aksesueshmëri	Qasje; Mundësi për të arritur, për të aksesuar;
Antropizim	Ndryshim i tipareve të territorit, relievit, nga njeriu për qëllime të përdorimit nga vetë ai; Zonat urbane janë shembulli më i mirë ilustrues i antropizimit të territoreve natyrore;
Antropocentrike	Të konsideruarit e qenies humane si qendra e universit;
Benefite	Përfitime;
Biodiversitet	Tërësia e ekosistemeve për një rajon të caktuar ose për të gjithë globin;
Dashboards	Paraqitje në të njëjtin vend të disa formave grafike të dhënave;
Data bazë	Mbledhje e organizuar e një informacioni të strukturuar;
Densifikimi	Densifikimi i ndërtimit, rritja e ndërtimit për njësi sipërfaqe;
Derivon	Vjen si rrjedhim i një koncepti pre-ekzistues;
Disponueshmëri	Të qënurit në dispozicion; i gatshëm, etj.;
Diversitet	Shumëllojshmëri;
Ekocentrike	Term i përdorur nga filozofet e mjedisit dhe ekologjisë nëpërmjet të cilit vendoset natyra në qendër të universit, jo të qenies humane;
Fleksibël	Elastik; Të ketë aftësi të përkulet apo adaptohet lehtë;

Fotovoltaik	(Panele fotovoltaike) të cilat realizojnë shndërrimin e energjisë së dritës në energji elektrike;
Framework	Strukturë apo kornizë e strukturuar që shërben si udhëzues për të ndërtuar e kthyer këtë strukturë në material të përdorshëm;
Goal	Gol – Të pasurit e një arritjeje përfundimtare, synimi drejt te cilit ecet gjate një procesi, udhëtimi, gare, etj.;
Gjeoportali	Një portë drejt të marrit të informacionit gjeografik;
Habitat	Është një vend me të gjitha kushtet e përshtatshme mjedisore që shërben si “shtëpi” për një organizëm;
Hartëzon	Përfaqëson procesin e të dhënave në formë grafike në rastin e urbanistikës dhe planifikimit - në formë të hartave;
Hartografi	Paraqitje grafike e hartave; Material i cili përmban të dhëna të lidhura me territorin;
Hidrogeologji	Është degë e gjeologjisë që merret posaçërisht me rezervat hidrike - nëntokësore të ujit; studion origjinën dhe faktorët të cilët shkaktojnë lëvizjet e tyre;
Holistike	Besim që çdo gjë është pjesë dhe shpjegohet si pjesë e së tërës;
I interpretueshëm	Diçka që mund të ketë disa mënyra të shpjeguarit apo interpretuarit;
I jetushëm	Mjedis apo klimë e përshtatshme për të jetuar;
Inteligjenca Artificiale	Bën të mundur që makinat të mësojnë nga eksperiencia, të adaptojnë të dhënat që futen dhe të performojnë e arrijnë rezultate si specia njerëzore;
Identitar	Shpreh gjendjen se kush është në të vërtetë;
Imazheri	Gjuhë e të shprehurit apo përshkrimit të të dhënave e informacionit nëpërmjet anës vizive; Të tilla mund të jenë hartat e fotografuara, etj.;

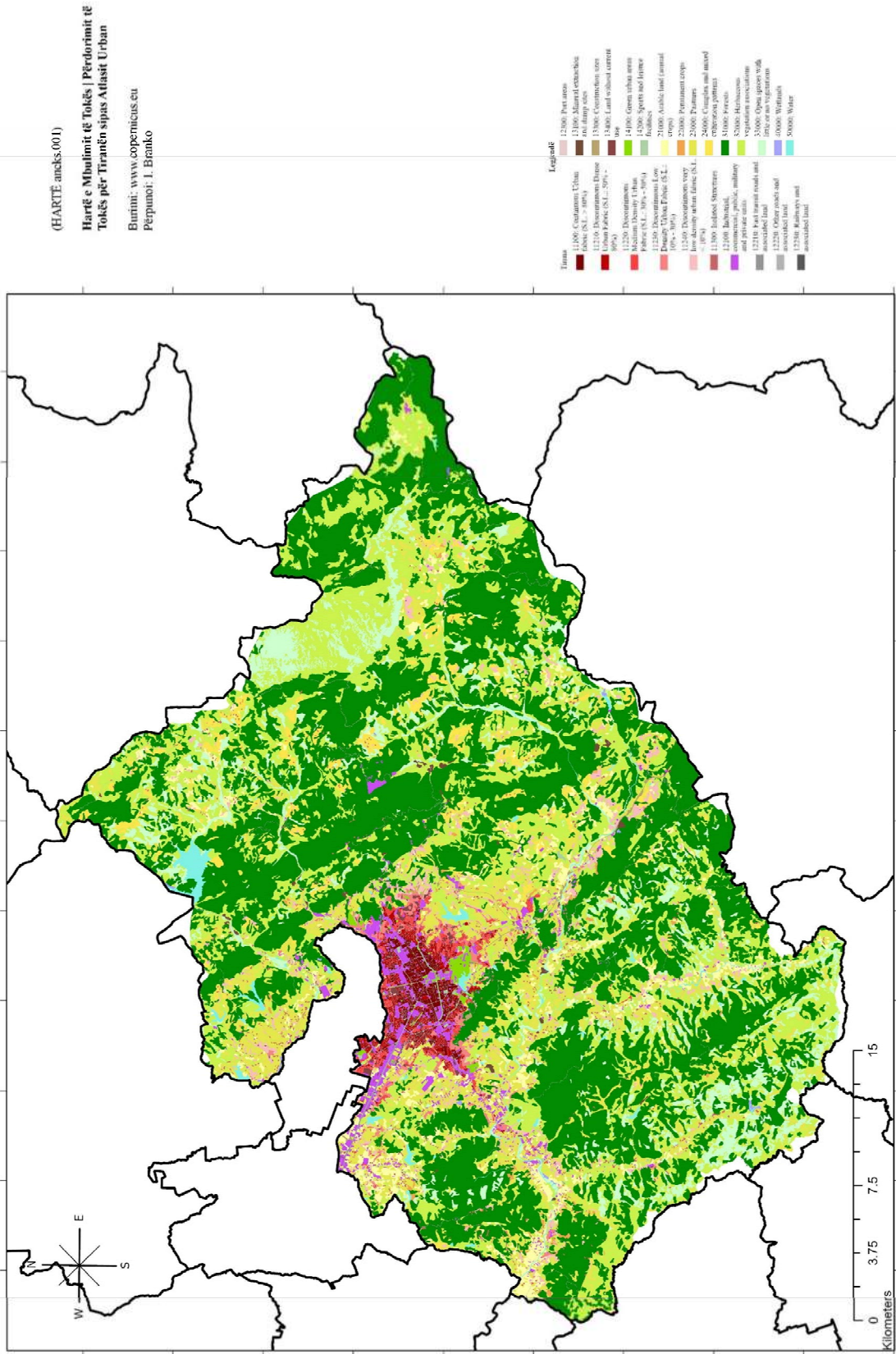
Imobiliar	I palëvizshëm; Term i përdorur kryesisht ne tregun e pasurive te paluajtshme;
Impakt	Influence; Ndikim; Efekt i dukshëm;
In – situ	Te shprehurit e një vendi origjinal apo natyror te qenit prezent;
Indikatorë	Tregues; E dhënë që tregon gjendje, apo nivel të diçkaje;
Inference	Konkluzion i nxjerrë bazuar në evidenca dhe në arsyetim;
Inspirues	Frymëzues;
Kaleidoskopik	Të ndryshuarit e vazhdueshëm te teksturave, pamjeve apo fazave ne mënyrë të pëlqyeshme;
Kompleksitet	Ndërlikim; Komplikim; Ngatërrim.
Kuadratik Land	Në formën e katrorit
Landscape	Peizazh; Çdo gjë që perceptohet në një territor, shpesh lidhet me atë që perceptohet;
Lupë	Xham zmadhues i cili përdoret për te zmadhuar pamjen e një imazhi;
Marzhë	Diferencë;
Metadata	Një bashkësi të dhënash që jep informacion mbi të dhëna të tjera;
Machine Learning	Zhvillimi i sistemeve kompjuterike të cilët kanë mundësi të mësojnë dhe adaptohen pa pasur nevojë të ndjekin instruksione por analizojnë dhe nxjerrin konkluzione në bazë të algoritmeve;
Mobilitet	Lëvizshmëri;
NPRF (Angli Green Belt)	
Oaz	Oazë; Vend i gjelbëruar dhe me ujë në mes të shkretëtirës;

Ortofoto	Fotografi ajrore apo imazh satelitor gjeometrikisht korrekt e në shkallë;
Patterns	Një forme dekorative qe ka logjikën e përsëritjes;
Pedalim	Të ngarët e biçikletës;
Performancë	Shkallë e vlerësimit te zhvillimit te një procesi;
Periodicitet	Tendencë e përsëritur;
Peri-urbane	I referohet zonave direkt pas përfundimit te një zhvillimi urban apo qyteti; Zona mes zhvillimit urban dhe atij rural;
Pixel	Është një pike e vetme në një fotografi; Në ekrane zakonisht kjo pike ka formën e katrorit;
Policentrik	(Qytet policentrik) është një zhvillim urban me më shumë se një qendër; Të paktën një qendër dhe një nen qendër;
Procesim	Zhvillimi i disa veprimeve sipas një metode specifike;
Resurs	Burime
Rezidenciale	Qëndrim kryesisht në fushën e arkitekturës i referohet qendrave te banimit;
Rinovueshme	(Energji e rinovueshme) Është energji e cila mund të përdoret në mënyrë të përsëritur për shkak se zëvendësohet në mënyrë natyrore.
Rivitalizim	Ndërhyrje me qëllim të vitalizmit dhe qasje ndaj jetës së re;
Sinergji	Bashkimi i dy elementeve për të pasur një rezultante shumë herë më të madhe se sa shumatorja e efekteve të tyre veç e veç;
Software	Program apo sistem operativ i përdorur nga një kompjuter;
Suburbane	Zona në kufi me kufijtë e qytetit;

Target	Objekt i vënë në shënjestër për t'u arritur;
Të monitorueshëm	Të vëzhgueshëm dhe të kontrollueshëm;
Trend	Tregon drejtimin e përgjithshëm në të cilin është duke u zhvilluar diçka;
Vulnerable	I prekshëm; i cenueshëm; i dobët;
Web	Rrjet; (p.sh. www: world-wide-web)

10. Aneks 2

Harta të zmadhuara

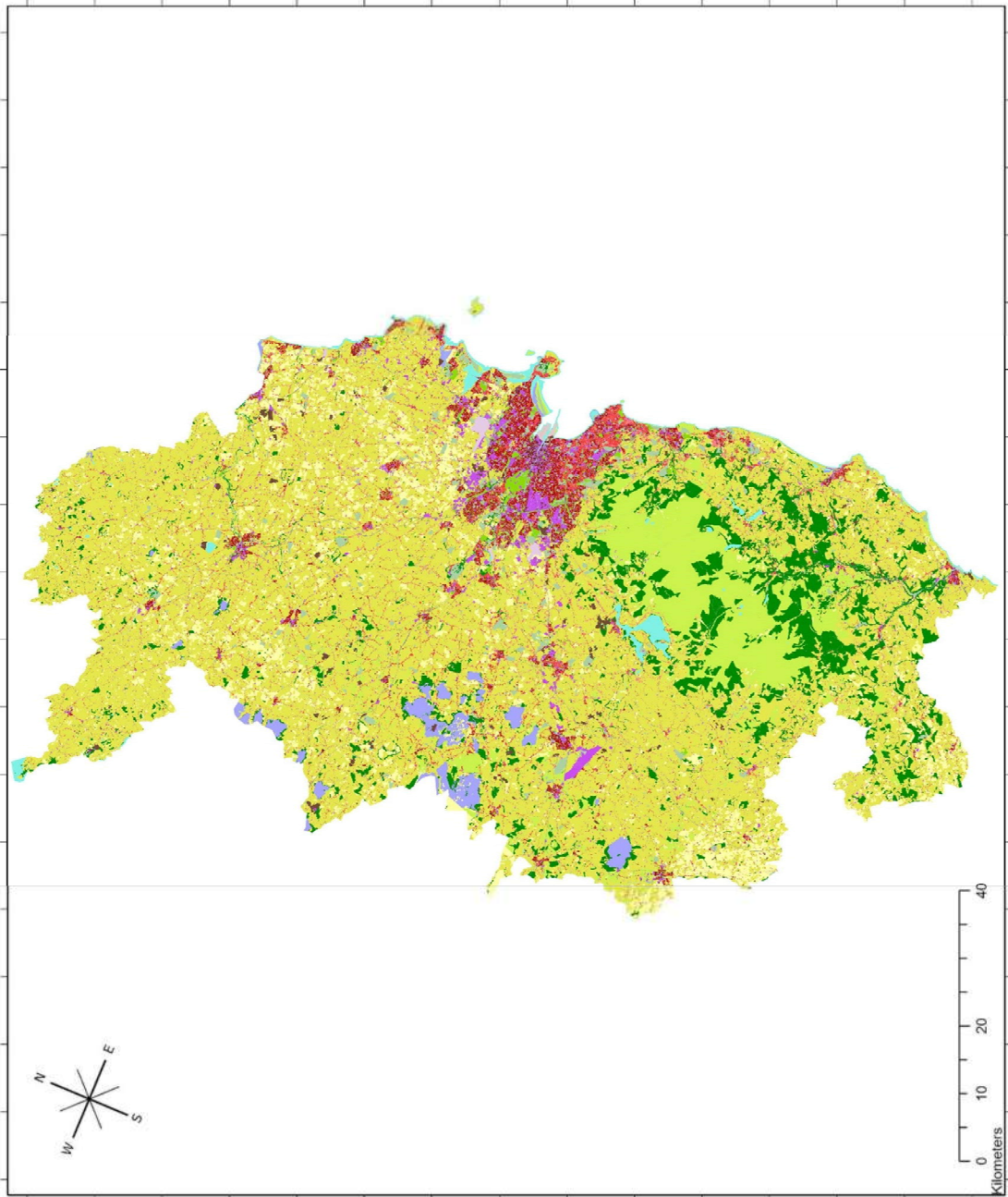
HARTË 01, Aneks 2

Hartë e Mbulimit të Tokës | Përdorimit të Tokës për Tiranën sipas Atlasit Urban

(HARTË: aneks.003)

Hartë e Mbulimit të Tokës | Përdorimit të Tokës për Dublinin sipas Atlasit Urban

Burimi: www.copenmaps.eu
Përpunoi: L. Branko

- Legend**
- 12210: Railways and associated land
 - 12100: Port areas
 - 12000: Airports
 - 11900: Airports and flying fields
 - 13300: Construction sites
 - 13400: Land without current use
 - 12500: Green urban areas
 - 12600: Sports and leisure facilities
 - 21000: Arable land (annual crops)
 - 11000: Pastures
 - 11100: Forests
 - 22000: Herbaceous vegetation associations
 - 33000: Open spaces with artificial vegetation
 - 40000: Wetlands
 - 50000: Water
- Dublin**
- 11100: Continuous Urban Fabric (S.L. > 10%)
 - 11200: Discontinuous Urban Fabric (S.L. 5% - 10%)
 - 11300: Discontinuous Urban Fabric (S.L. 5% - 10%)
 - 11400: Discontinuous Urban Fabric (S.L. 5% - 10%)
 - 11500: Discontinuous Urban Fabric (S.L. 5% - 10%)
 - 11600: Discontinuous Urban Fabric (S.L. 5% - 10%)
 - 11700: Discontinuous Urban Fabric (S.L. 5% - 10%)
 - 11800: Discontinuous Urban Fabric (S.L. 5% - 10%)
 - 11900: Discontinuous Urban Fabric (S.L. 5% - 10%)
 - 12000: Discontinuous Urban Fabric (S.L. 5% - 10%)
 - 12100: Discontinuous Urban Fabric (S.L. 5% - 10%)
 - 12200: Discontinuous Urban Fabric (S.L. 5% - 10%)
 - 12300: Discontinuous Urban Fabric (S.L. 5% - 10%)
 - 12400: Discontinuous Urban Fabric (S.L. 5% - 10%)
 - 12500: Discontinuous Urban Fabric (S.L. 5% - 10%)
 - 12600: Discontinuous Urban Fabric (S.L. 5% - 10%)
 - 12700: Discontinuous Urban Fabric (S.L. 5% - 10%)
 - 12800: Discontinuous Urban Fabric (S.L. 5% - 10%)
 - 12900: Discontinuous Urban Fabric (S.L. 5% - 10%)
 - 13000: Discontinuous Urban Fabric (S.L. 5% - 10%)
 - 13100: Discontinuous Urban Fabric (S.L. 5% - 10%)
 - 13200: Discontinuous Urban Fabric (S.L. 5% - 10%)
 - 13300: Discontinuous Urban Fabric (S.L. 5% - 10%)
 - 13400: Discontinuous Urban Fabric (S.L. 5% - 10%)
 - 13500: Discontinuous Urban Fabric (S.L. 5% - 10%)
 - 13600: Discontinuous Urban Fabric (S.L. 5% - 10%)
 - 13700: Discontinuous Urban Fabric (S.L. 5% - 10%)
 - 13800: Discontinuous Urban Fabric (S.L. 5% - 10%)
 - 13900: Discontinuous Urban Fabric (S.L. 5% - 10%)
 - 14000: Discontinuous Urban Fabric (S.L. 5% - 10%)
 - 14100: Discontinuous Urban Fabric (S.L. 5% - 10%)
 - 14200: Discontinuous Urban Fabric (S.L. 5% - 10%)
 - 14300: Discontinuous Urban Fabric (S.L. 5% - 10%)
 - 14400: Discontinuous Urban Fabric (S.L. 5% - 10%)
 - 14500: Discontinuous Urban Fabric (S.L. 5% - 10%)
 - 14600: Discontinuous Urban Fabric (S.L. 5% - 10%)
 - 14700: Discontinuous Urban Fabric (S.L. 5% - 10%)
 - 14800: Discontinuous Urban Fabric (S.L. 5% - 10%)
 - 14900: Discontinuous Urban Fabric (S.L. 5% - 10%)
 - 15000: Discontinuous Urban Fabric (S.L. 5% - 10%)
 - 15100: Discontinuous Urban Fabric (S.L. 5% - 10%)
 - 15200: Discontinuous Urban Fabric (S.L. 5% - 10%)
 - 15300: Discontinuous Urban Fabric (S.L. 5% - 10%)
 - 15400: Discontinuous Urban Fabric (S.L. 5% - 10%)
 - 15500: Discontinuous Urban Fabric (S.L. 5% - 10%)
 - 15600: Discontinuous Urban Fabric (S.L. 5% - 10%)
 - 15700: Discontinuous Urban Fabric (S.L. 5% - 10%)
 - 15800: Discontinuous Urban Fabric (S.L. 5% - 10%)
 - 15900: Discontinuous Urban Fabric (S.L. 5% - 10%)
 - 16000: Discontinuous Urban Fabric (S.L. 5% - 10%)
 - 16100: Discontinuous Urban Fabric (S.L. 5% - 10%)
 - 16200: Discontinuous Urban Fabric (S.L. 5% - 10%)
 - 16300: Discontinuous Urban Fabric (S.L. 5% - 10%)
 - 16400: Discontinuous Urban Fabric (S.L. 5% - 10%)
 - 16500: Discontinuous Urban Fabric (S.L. 5% - 10%)
 - 16600: Discontinuous Urban Fabric (S.L. 5% - 10%)
 - 16700: Discontinuous Urban Fabric (S.L. 5% - 10%)
 - 16800: Discontinuous Urban Fabric (S.L. 5% - 10%)
 - 16900: Discontinuous Urban Fabric (S.L. 5% - 10%)
 - 17000: Discontinuous Urban Fabric (S.L. 5% - 10%)
 - 17100: Discontinuous Urban Fabric (S.L. 5% - 10%)
 - 17200: Discontinuous Urban Fabric (S.L. 5% - 10%)
 - 17300: Discontinuous Urban Fabric (S.L. 5% - 10%)
 - 17400: Discontinuous Urban Fabric (S.L. 5% - 10%)
 - 17500: Discontinuous Urban Fabric (S.L. 5% - 10%)
 - 17600: Discontinuous Urban Fabric (S.L. 5% - 10%)
 - 17700: Discontinuous Urban Fabric (S.L. 5% - 10%)
 - 17800: Discontinuous Urban Fabric (S.L. 5% - 10%)
 - 17900: Discontinuous Urban Fabric (S.L. 5% - 10%)
 - 18000: Discontinuous Urban Fabric (S.L. 5% - 10%)
 - 18100: Discontinuous Urban Fabric (S.L. 5% - 10%)
 - 18200: Discontinuous Urban Fabric (S.L. 5% - 10%)
 - 18300: Discontinuous Urban Fabric (S.L. 5% - 10%)
 - 18400: Discontinuous Urban Fabric (S.L. 5% - 10%)
 - 18500: Discontinuous Urban Fabric (S.L. 5% - 10%)
 - 18600: Discontinuous Urban Fabric (S.L. 5% - 10%)
 - 18700: Discontinuous Urban Fabric (S.L. 5% - 10%)
 - 18800: Discontinuous Urban Fabric (S.L. 5% - 10%)
 - 18900: Discontinuous Urban Fabric (S.L. 5% - 10%)
 - 19000: Discontinuous Urban Fabric (S.L. 5% - 10%)
 - 19100: Discontinuous Urban Fabric (S.L. 5% - 10%)
 - 19200: Discontinuous Urban Fabric (S.L. 5% - 10%)
 - 19300: Discontinuous Urban Fabric (S.L. 5% - 10%)
 - 19400: Discontinuous Urban Fabric (S.L. 5% - 10%)
 - 19500: Discontinuous Urban Fabric (S.L. 5% - 10%)
 - 19600: Discontinuous Urban Fabric (S.L. 5% - 10%)
 - 19700: Discontinuous Urban Fabric (S.L. 5% - 10%)
 - 19800: Discontinuous Urban Fabric (S.L. 5% - 10%)
 - 19900: Discontinuous Urban Fabric (S.L. 5% - 10%)
 - 20000: Discontinuous Urban Fabric (S.L. 5% - 10%)

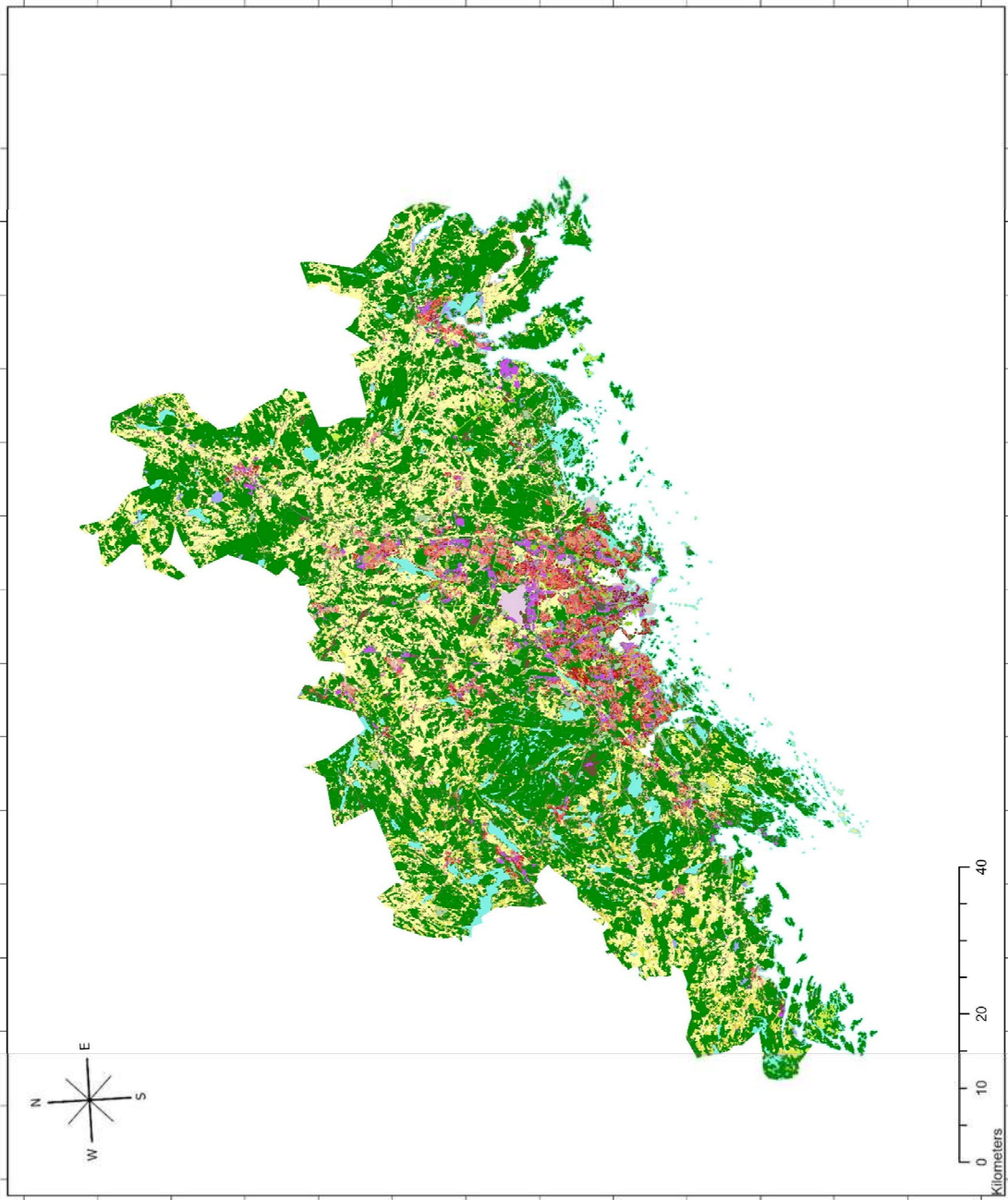
HARTË 03, Aneks 2

Hartë e Mbulimit të Tokës | Përdorimit të Tokës për Dublinin sipas Atlasit Urban

(HARTË aneks.004)

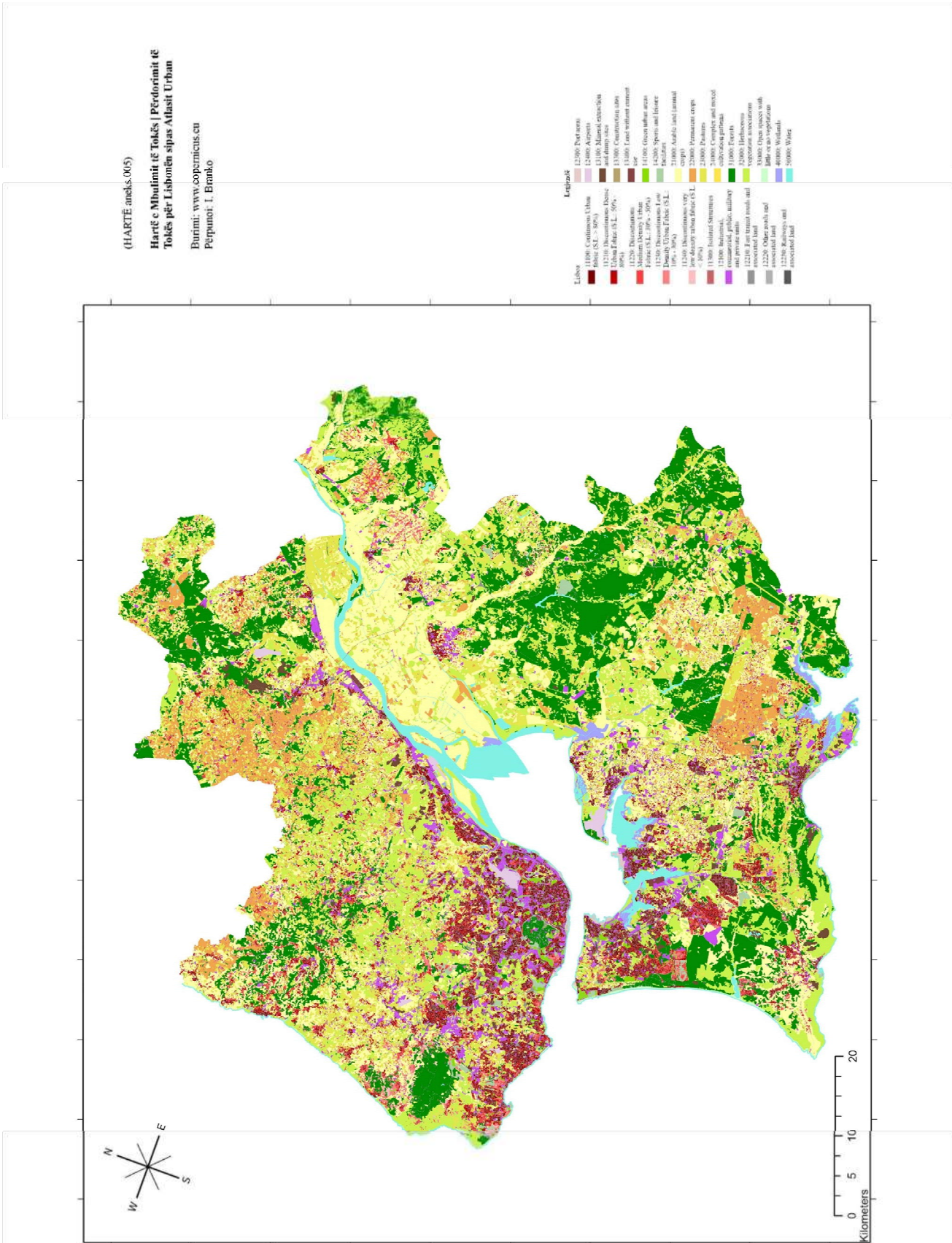
Hartë e Mbulimit të Tokës | Përdorimit të Tokës për Helsinkin sipas Atlasit Urban

Burimi: www.copernicus.eu
Përpunoi: I. Branko

HARTË 04, Aneks 2

Hartë e Mbulimit të Tokës | Përdorimit të Tokës për Helsinkin sipas Atlasit Urban

HARTË 05, Aneks 2

Hartë e Mbulimit të Tokës | Përdorimit të Tokës për Lisbonën sipas Atlasit Urban

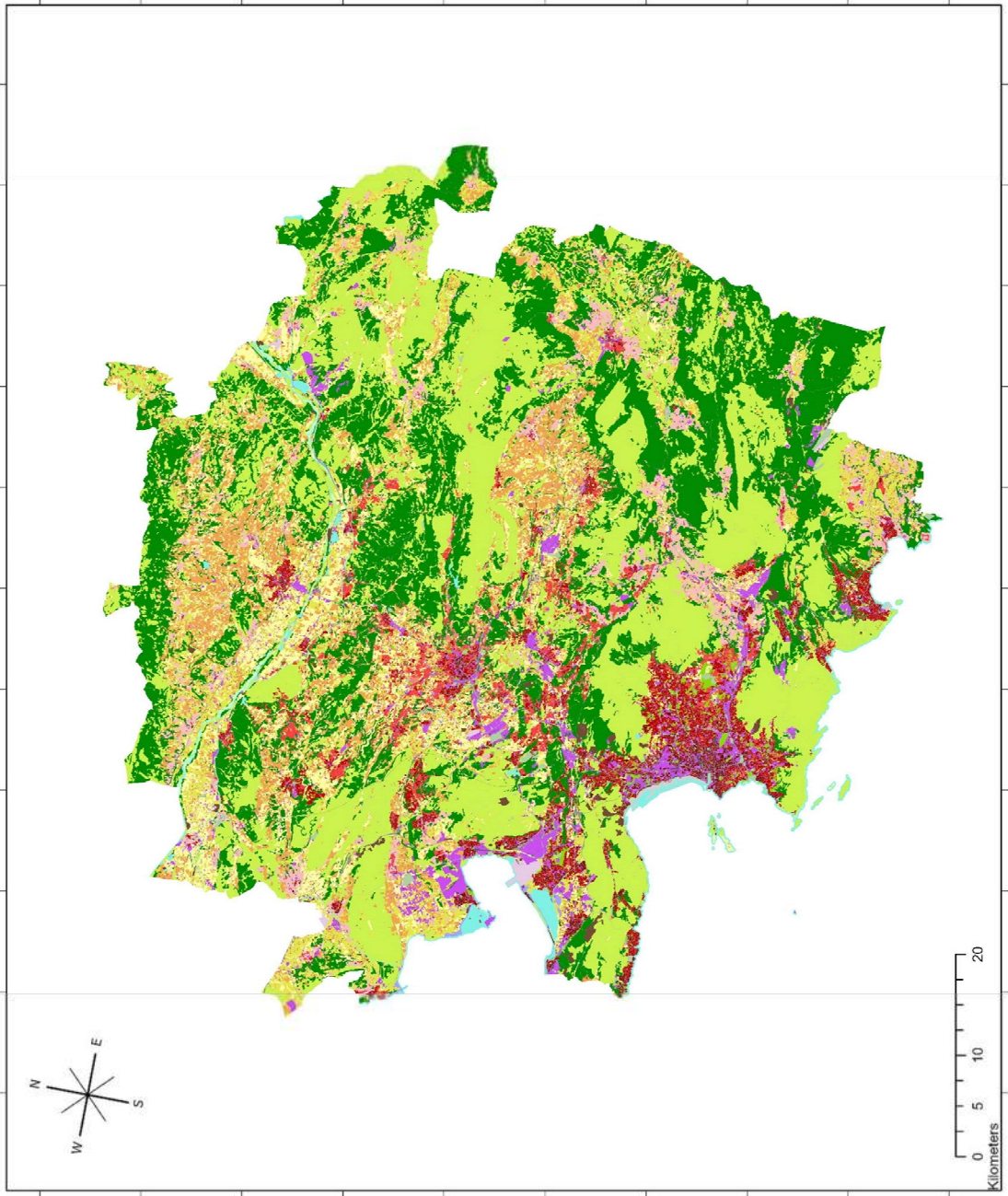
(HARTË aneks.007)

Hartë e Mbulimit të Tokës | Përdorimit të Tokës për Marsejën sipas Atlasit Urban

Burimi: www.copernicus.eu
Përpunoi: I. Branko

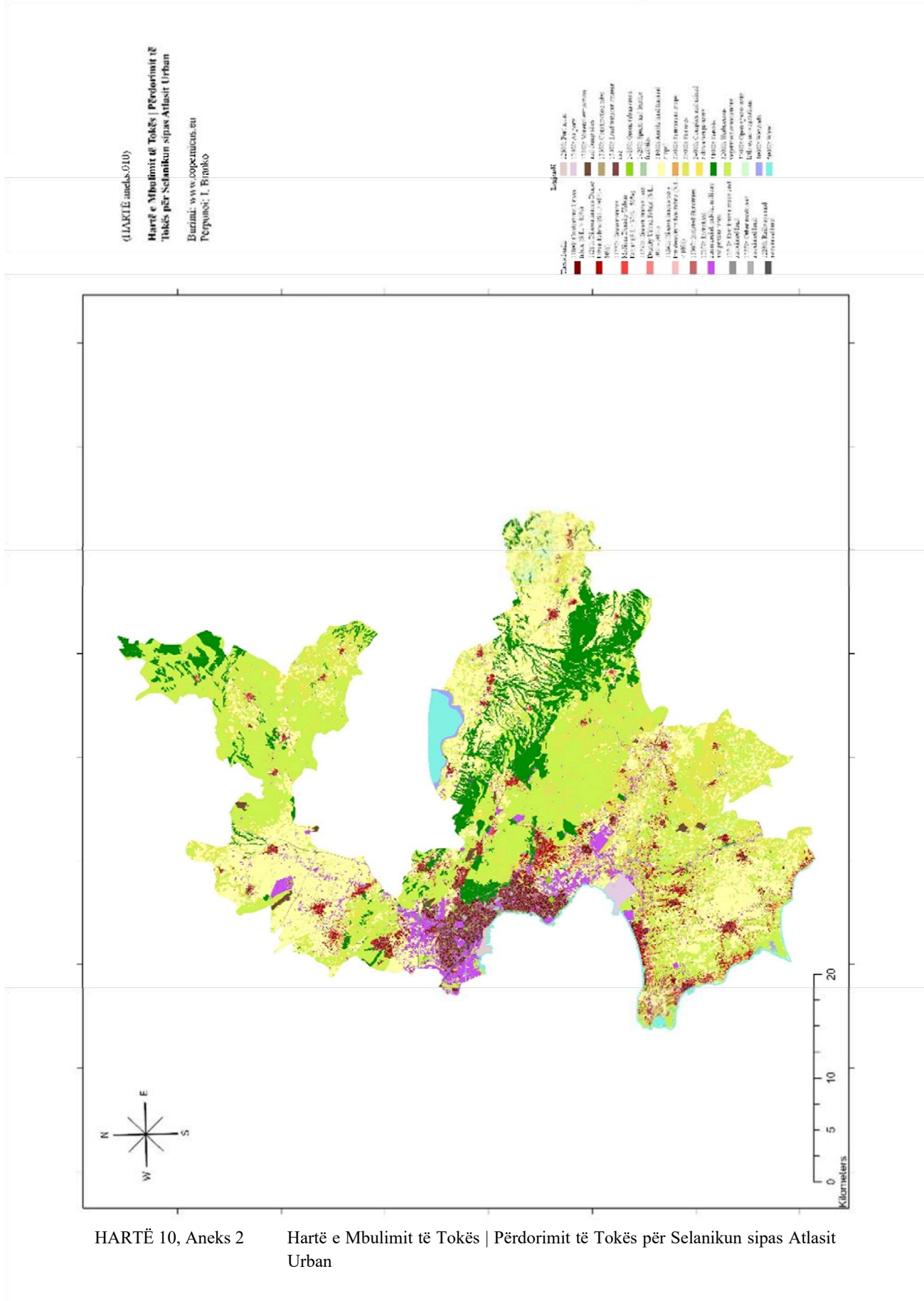
Legendë

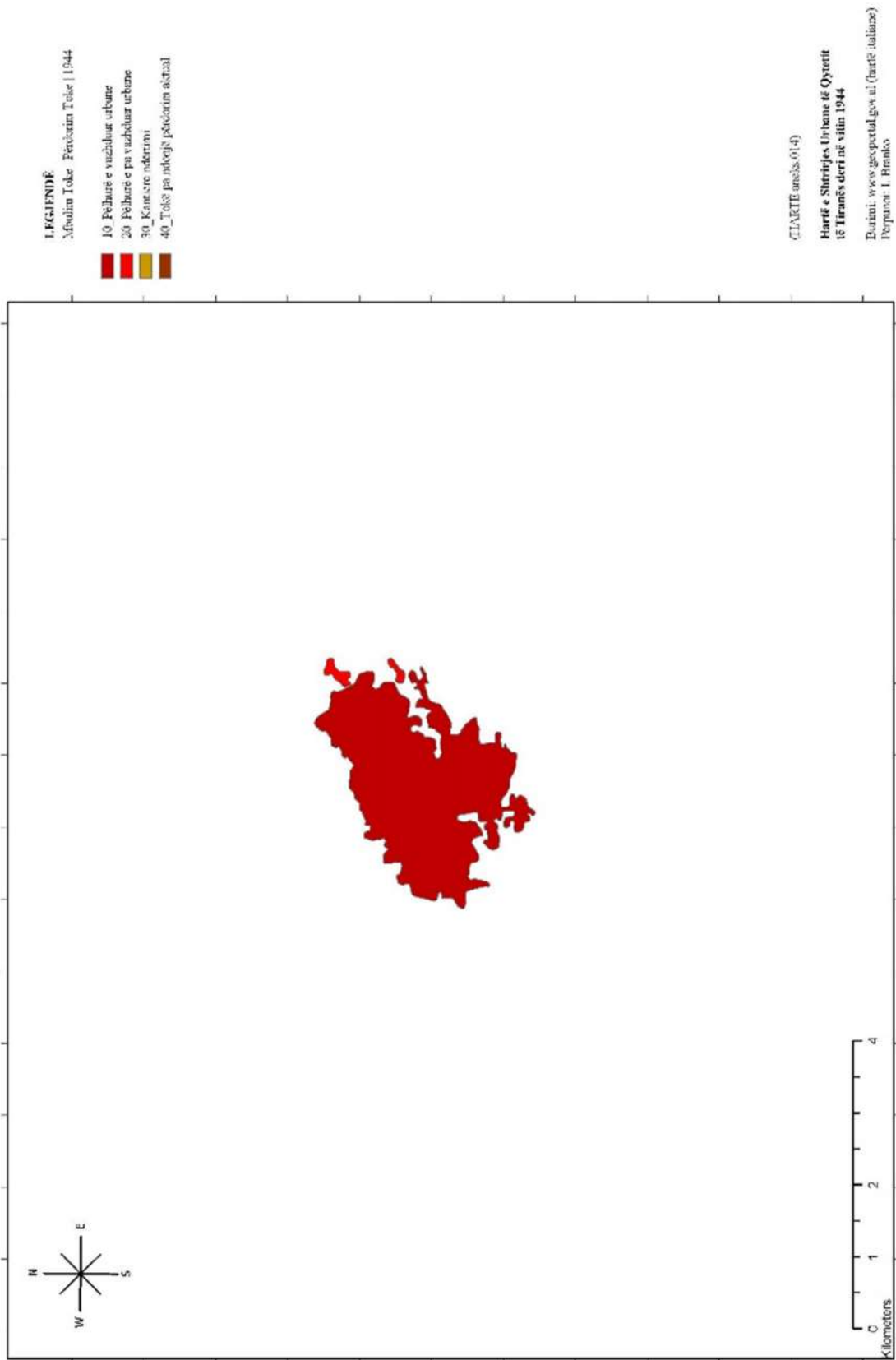
11000	Urban (S.L. - 95%)	12400	Per arbor
11001	Urban Public (S.L. - 95%)	12401	Arbori
11002	Urban Private (S.L. - 95%)	12402	Arbori
11003	Urban Public (S.L. - 50%)	12403	Arbori
11004	Urban Private (S.L. - 50%)	12404	Arbori
11005	Urban Public (S.L. - 25%)	12405	Arbori
11006	Urban Private (S.L. - 25%)	12406	Arbori
11007	Urban Public (S.L. - 10%)	12407	Arbori
11008	Urban Private (S.L. - 10%)	12408	Arbori
11009	Urban Public (S.L. - 5%)	12409	Arbori
11010	Urban Private (S.L. - 5%)	12410	Arbori
11011	Urban Public (S.L. - 0%)	12411	Arbori
11012	Urban Private (S.L. - 0%)	12412	Arbori
11013	Urban Public (S.L. - 0%)	12413	Arbori
11014	Urban Private (S.L. - 0%)	12414	Arbori
11015	Urban Public (S.L. - 0%)	12415	Arbori
11016	Urban Private (S.L. - 0%)	12416	Arbori
11017	Urban Public (S.L. - 0%)	12417	Arbori
11018	Urban Private (S.L. - 0%)	12418	Arbori
11019	Urban Public (S.L. - 0%)	12419	Arbori
11020	Urban Private (S.L. - 0%)	12420	Arbori
11021	Urban Public (S.L. - 0%)	12421	Arbori
11022	Urban Private (S.L. - 0%)	12422	Arbori
11023	Urban Public (S.L. - 0%)	12423	Arbori
11024	Urban Private (S.L. - 0%)	12424	Arbori
11025	Urban Public (S.L. - 0%)	12425	Arbori
11026	Urban Private (S.L. - 0%)	12426	Arbori
11027	Urban Public (S.L. - 0%)	12427	Arbori
11028	Urban Private (S.L. - 0%)	12428	Arbori
11029	Urban Public (S.L. - 0%)	12429	Arbori
11030	Urban Private (S.L. - 0%)	12430	Arbori
11031	Urban Public (S.L. - 0%)	12431	Arbori
11032	Urban Private (S.L. - 0%)	12432	Arbori
11033	Urban Public (S.L. - 0%)	12433	Arbori
11034	Urban Private (S.L. - 0%)	12434	Arbori
11035	Urban Public (S.L. - 0%)	12435	Arbori
11036	Urban Private (S.L. - 0%)	12436	Arbori
11037	Urban Public (S.L. - 0%)	12437	Arbori
11038	Urban Private (S.L. - 0%)	12438	Arbori
11039	Urban Public (S.L. - 0%)	12439	Arbori
11040	Urban Private (S.L. - 0%)	12440	Arbori
11041	Urban Public (S.L. - 0%)	12441	Arbori
11042	Urban Private (S.L. - 0%)	12442	Arbori
11043	Urban Public (S.L. - 0%)	12443	Arbori
11044	Urban Private (S.L. - 0%)	12444	Arbori
11045	Urban Public (S.L. - 0%)	12445	Arbori
11046	Urban Private (S.L. - 0%)	12446	Arbori
11047	Urban Public (S.L. - 0%)	12447	Arbori
11048	Urban Private (S.L. - 0%)	12448	Arbori
11049	Urban Public (S.L. - 0%)	12449	Arbori
11050	Urban Private (S.L. - 0%)	12450	Arbori
11051	Urban Public (S.L. - 0%)	12451	Arbori
11052	Urban Private (S.L. - 0%)	12452	Arbori
11053	Urban Public (S.L. - 0%)	12453	Arbori
11054	Urban Private (S.L. - 0%)	12454	Arbori
11055	Urban Public (S.L. - 0%)	12455	Arbori
11056	Urban Private (S.L. - 0%)	12456	Arbori
11057	Urban Public (S.L. - 0%)	12457	Arbori
11058	Urban Private (S.L. - 0%)	12458	Arbori
11059	Urban Public (S.L. - 0%)	12459	Arbori
11060	Urban Private (S.L. - 0%)	12460	Arbori
11061	Urban Public (S.L. - 0%)	12461	Arbori
11062	Urban Private (S.L. - 0%)	12462	Arbori
11063	Urban Public (S.L. - 0%)	12463	Arbori
11064	Urban Private (S.L. - 0%)	12464	Arbori
11065	Urban Public (S.L. - 0%)	12465	Arbori
11066	Urban Private (S.L. - 0%)	12466	Arbori
11067	Urban Public (S.L. - 0%)	12467	Arbori
11068	Urban Private (S.L. - 0%)	12468	Arbori
11069	Urban Public (S.L. - 0%)	12469	Arbori
11070	Urban Private (S.L. - 0%)	12470	Arbori
11071	Urban Public (S.L. - 0%)	12471	Arbori
11072	Urban Private (S.L. - 0%)	12472	Arbori
11073	Urban Public (S.L. - 0%)	12473	Arbori
11074	Urban Private (S.L. - 0%)	12474	Arbori
11075	Urban Public (S.L. - 0%)	12475	Arbori
11076	Urban Private (S.L. - 0%)	12476	Arbori
11077	Urban Public (S.L. - 0%)	12477	Arbori
11078	Urban Private (S.L. - 0%)	12478	Arbori
11079	Urban Public (S.L. - 0%)	12479	Arbori
11080	Urban Private (S.L. - 0%)	12480	Arbori
11081	Urban Public (S.L. - 0%)	12481	Arbori
11082	Urban Private (S.L. - 0%)	12482	Arbori
11083	Urban Public (S.L. - 0%)	12483	Arbori
11084	Urban Private (S.L. - 0%)	12484	Arbori
11085	Urban Public (S.L. - 0%)	12485	Arbori
11086	Urban Private (S.L. - 0%)	12486	Arbori
11087	Urban Public (S.L. - 0%)	12487	Arbori
11088	Urban Private (S.L. - 0%)	12488	Arbori
11089	Urban Public (S.L. - 0%)	12489	Arbori
11090	Urban Private (S.L. - 0%)	12490	Arbori
11091	Urban Public (S.L. - 0%)	12491	Arbori
11092	Urban Private (S.L. - 0%)	12492	Arbori
11093	Urban Public (S.L. - 0%)	12493	Arbori
11094	Urban Private (S.L. - 0%)	12494	Arbori
11095	Urban Public (S.L. - 0%)	12495	Arbori
11096	Urban Private (S.L. - 0%)	12496	Arbori
11097	Urban Public (S.L. - 0%)	12497	Arbori
11098	Urban Private (S.L. - 0%)	12498	Arbori
11099	Urban Public (S.L. - 0%)	12499	Arbori
11100	Urban Private (S.L. - 0%)	12500	Arbori

HARTË 07, Aneks 2

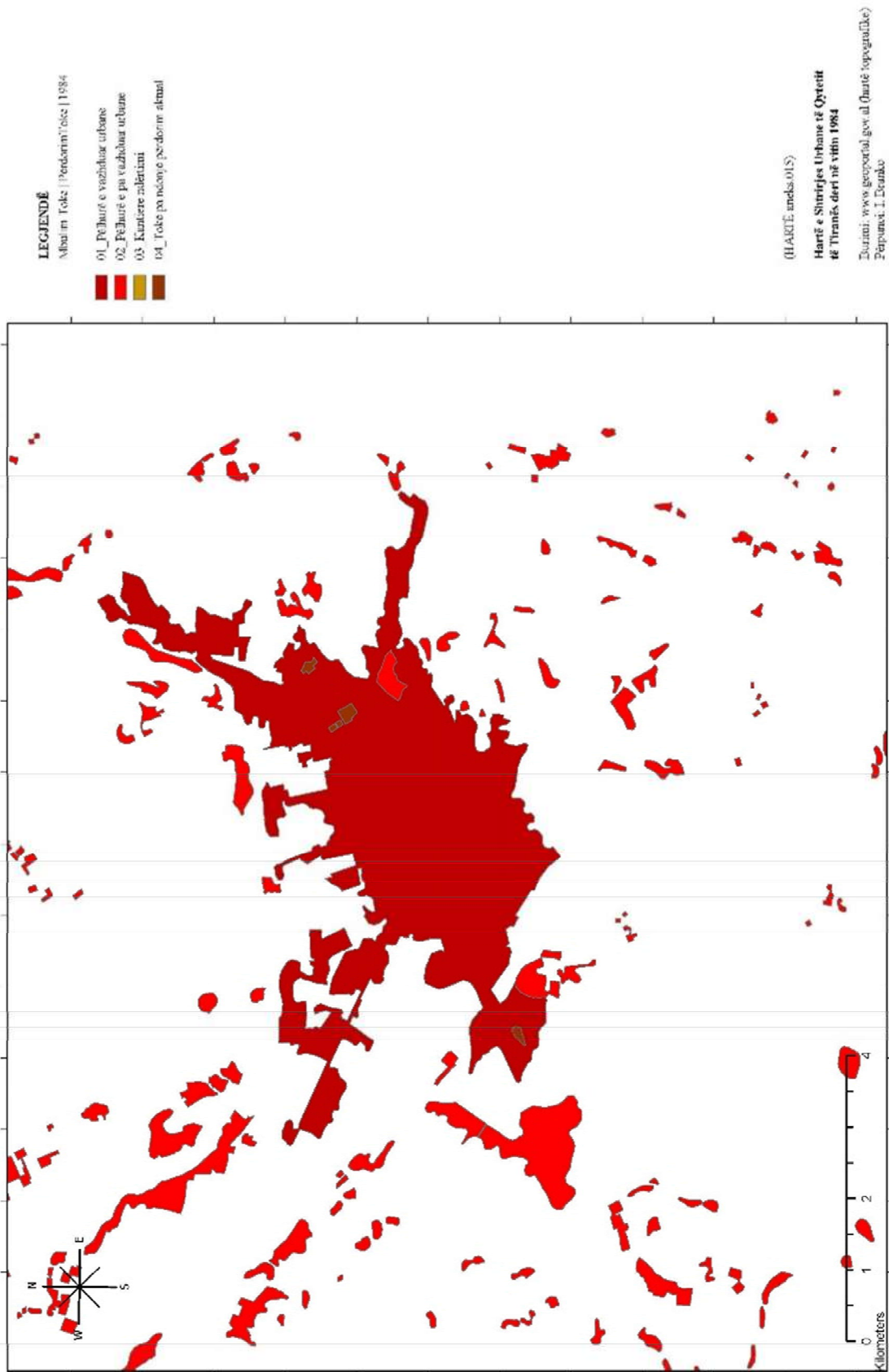
Hartë e Mbulimit të Tokës | Përdorimit të Tokës për Marsejën sipas Atlasit Urban

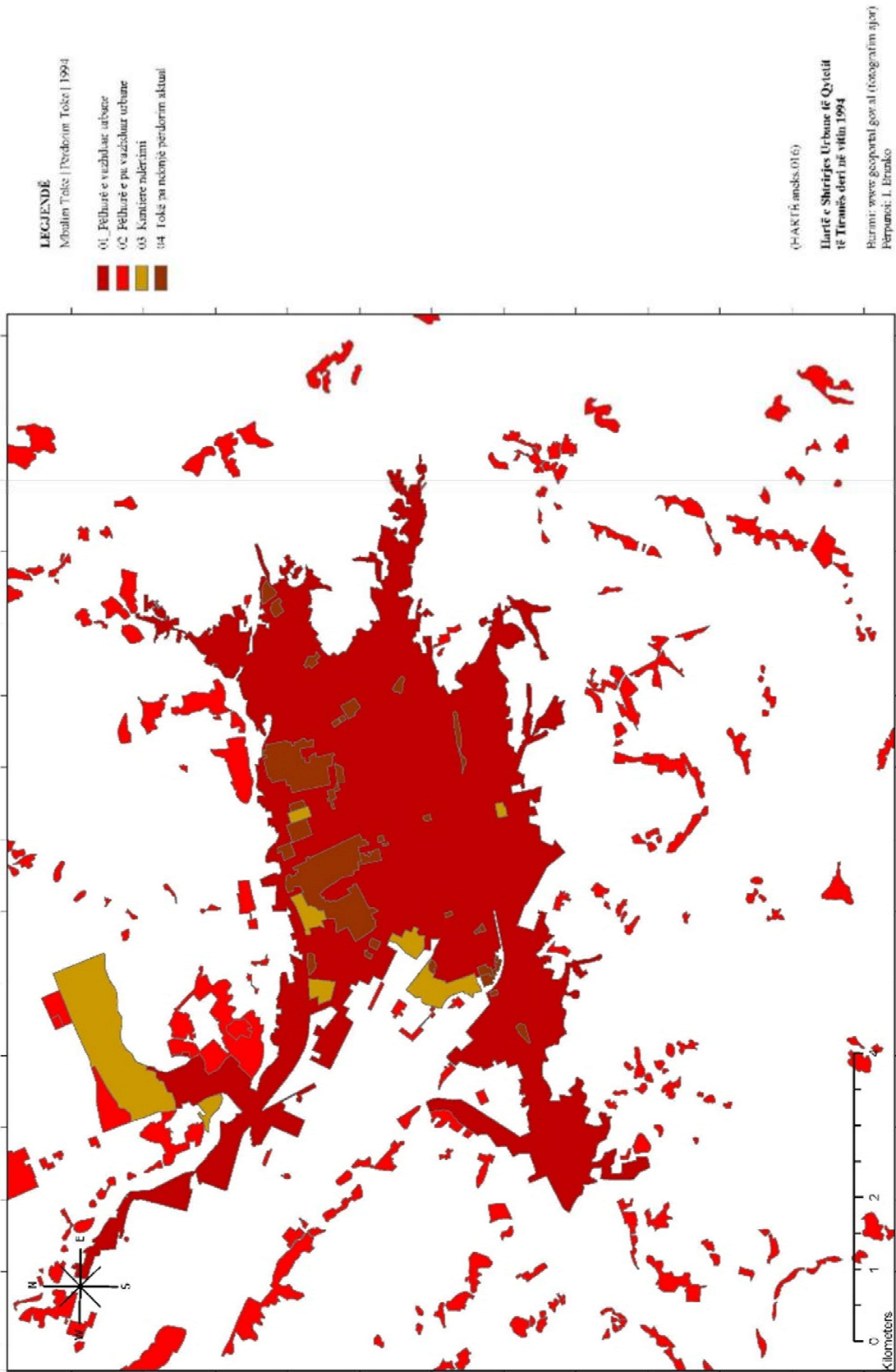
HARTË 14, Aneks 2

Hartë e Shtrirjes Urbane të Qytetit të Tiranës deri në vitin 1944

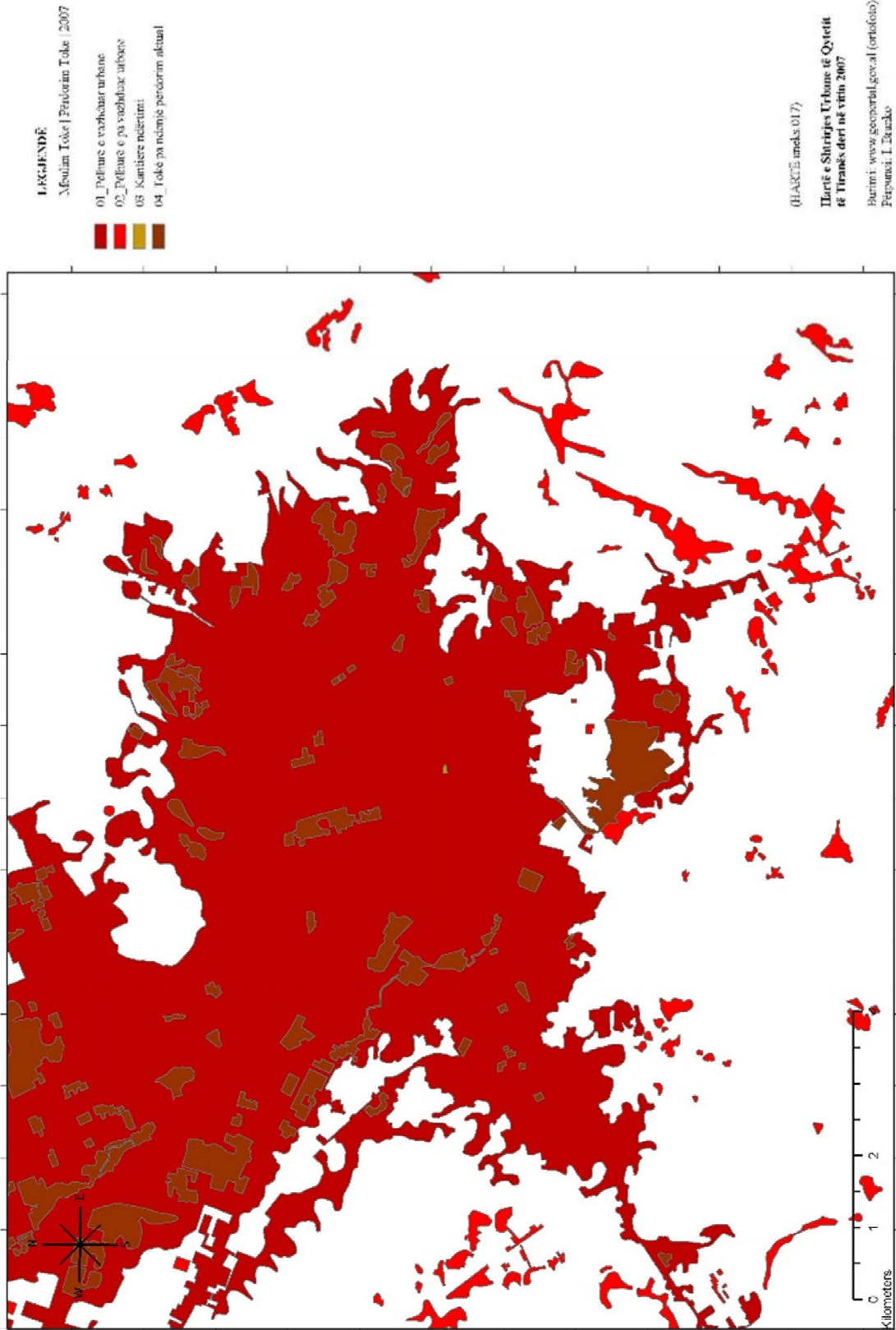
HARTË 15, Aneks 2

Hartë e Shtirjes Urbane të Qytetit të Tiranës deri në vitin 1984

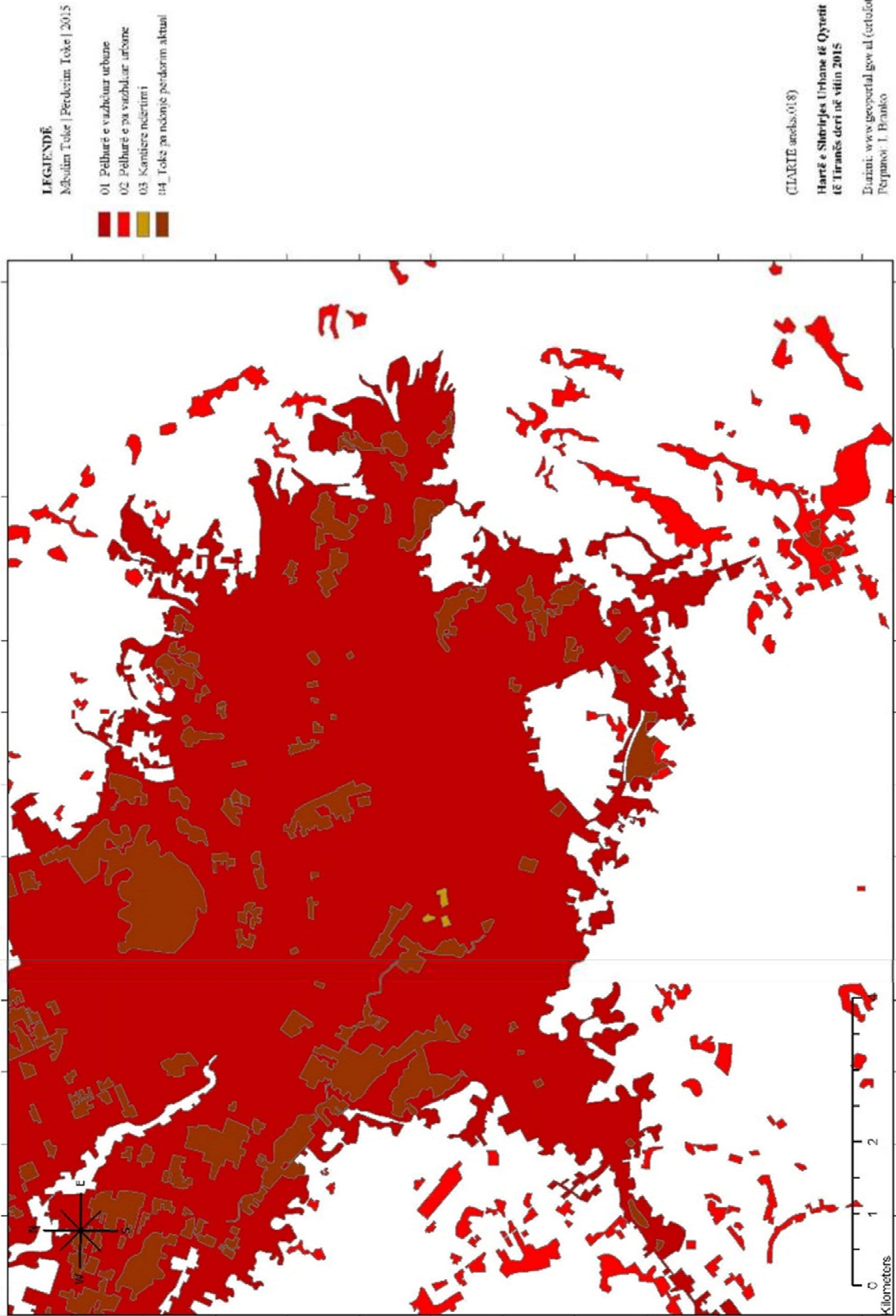
HARTË 16, Aneks 2

Hartë e Shtirjes Urbane të Qytetit të Tiranës deri në vitin 1994

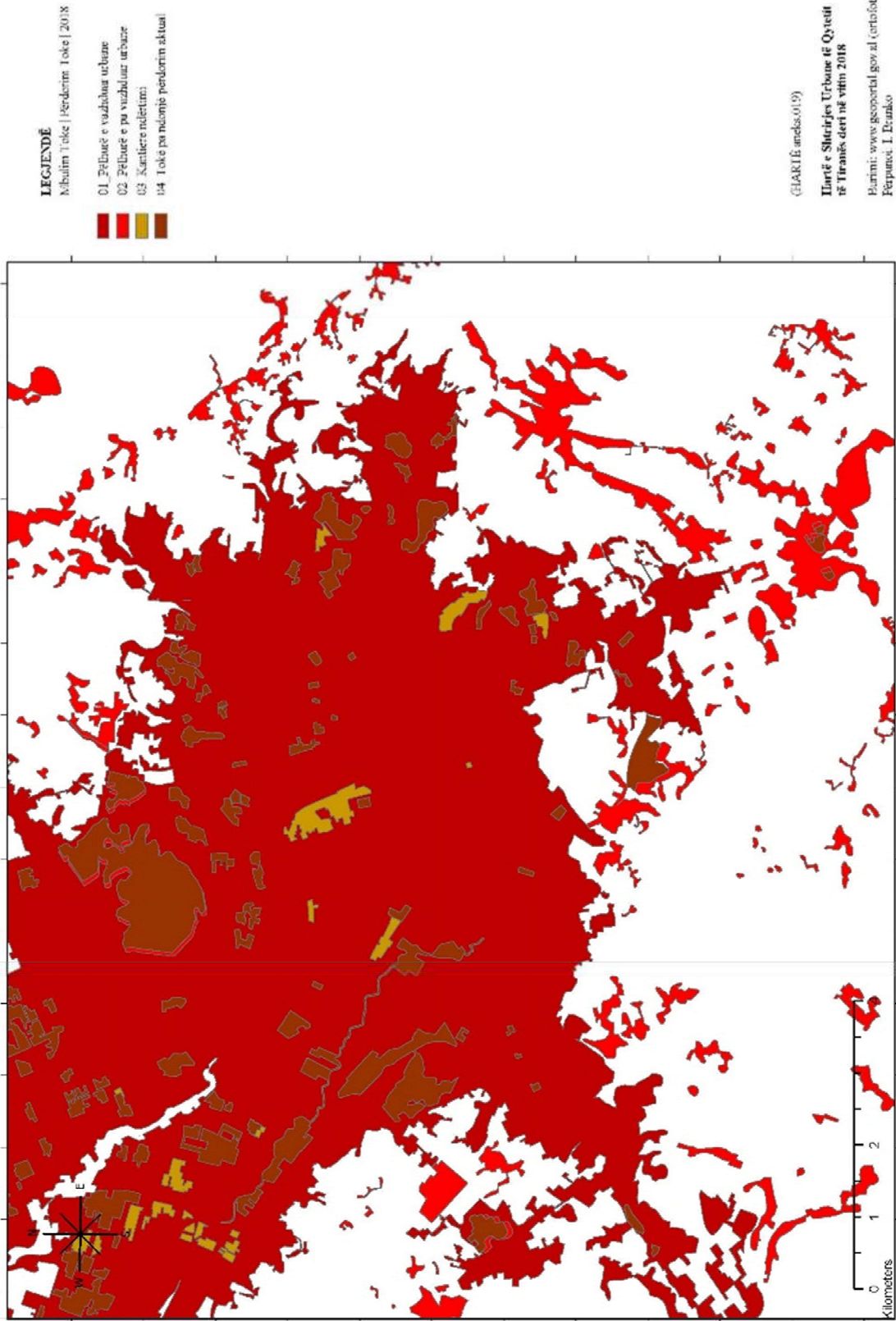
HARTË 17, Aneks 2

Hartë e Shtirjes Urbane të Qytetit të Tiranës deri në vitin 2007

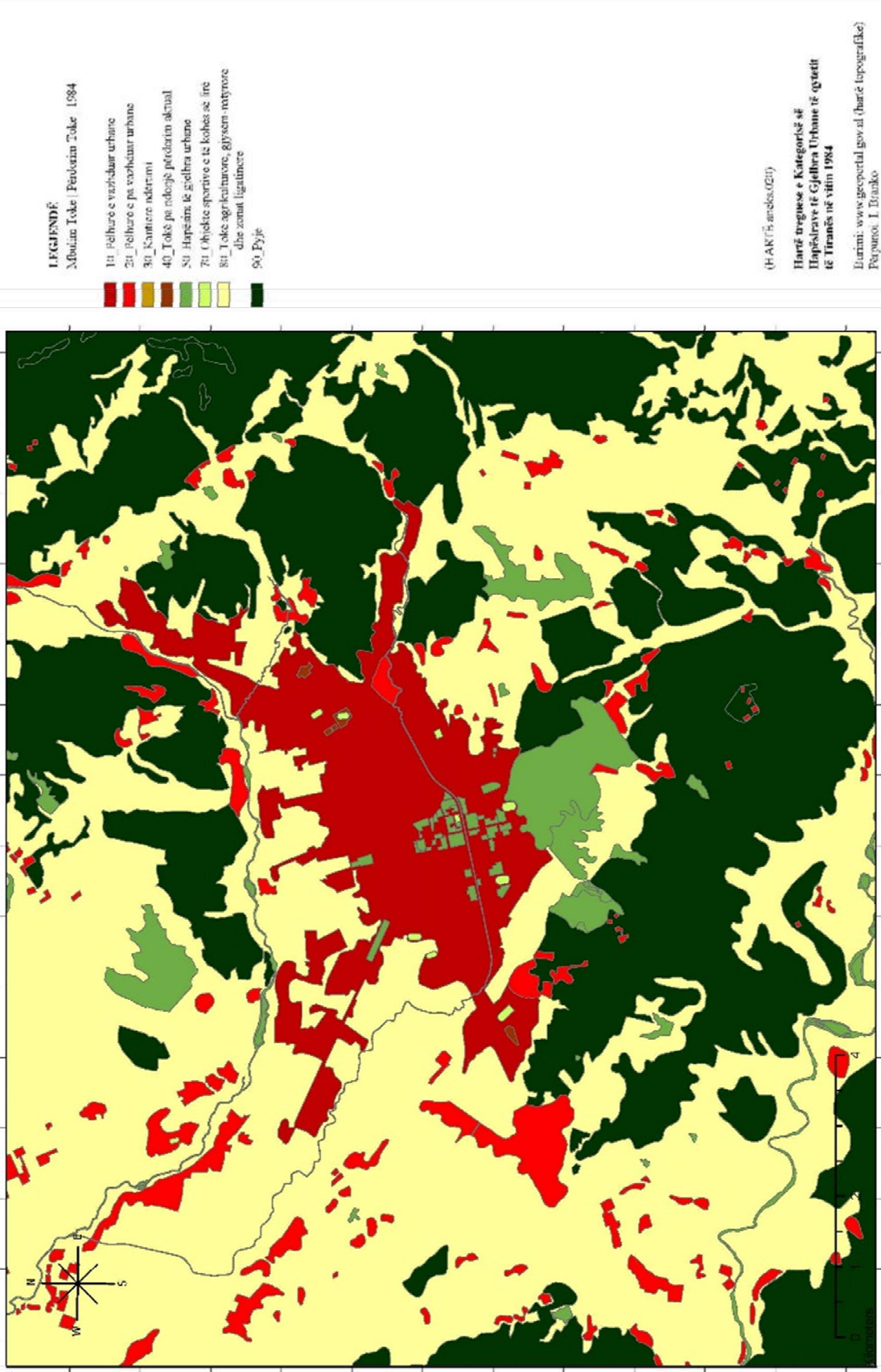
HARTË 18, Aneks 2

Hartë e Shtirjes Urbane të Qytetit të Tiranës deri në vitin 2015

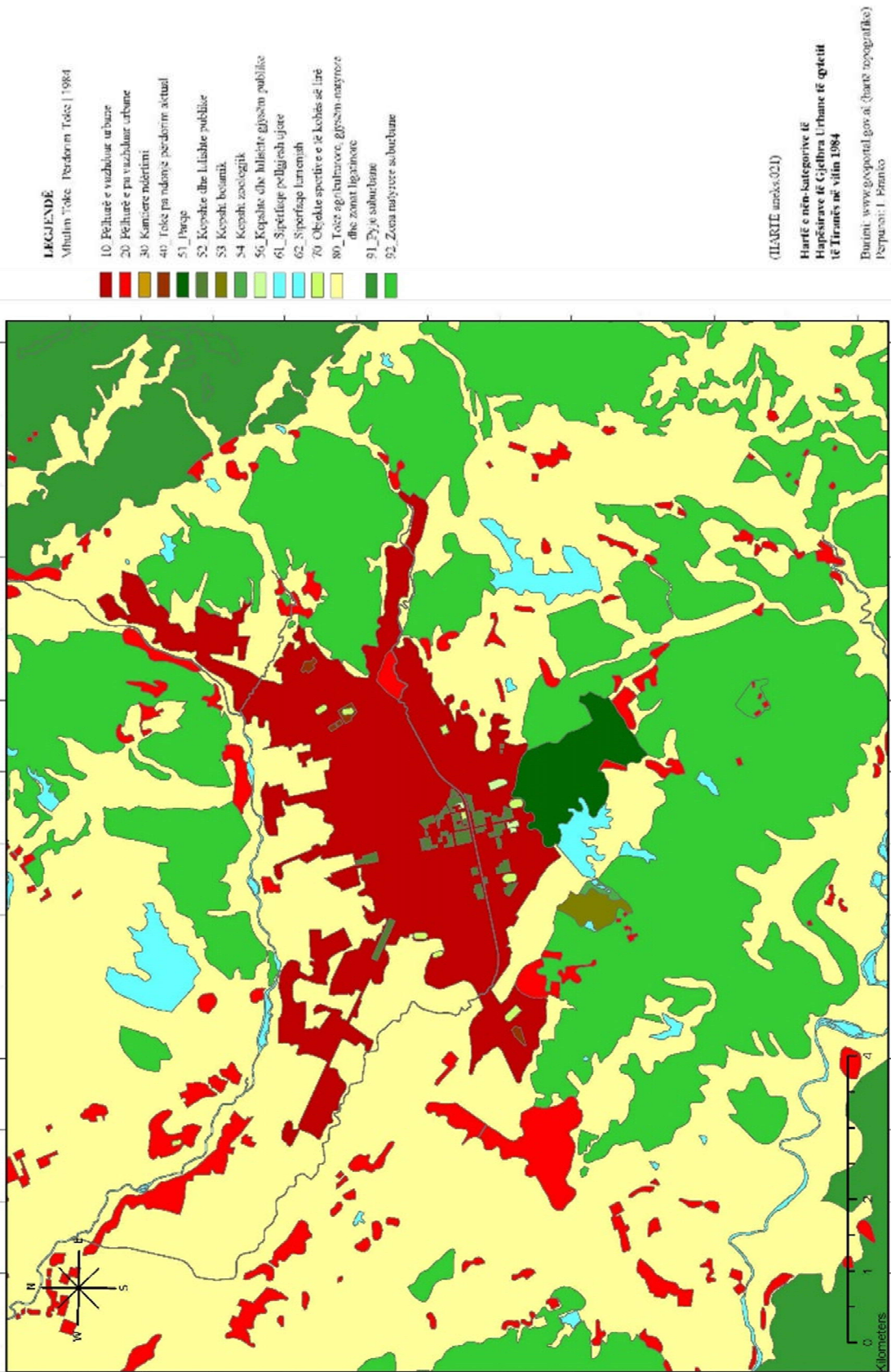
HARTË 19, Aneks 2

Hartë e Shtirjes Urbane të Qytetit të Tiranës deri në vitin 2018

HARTË 20, Aneks 2

Hartë treguese e kategorisë së Hapësirave të Gjelbra Urbane të qytetit të Tiranës në vitin 1984

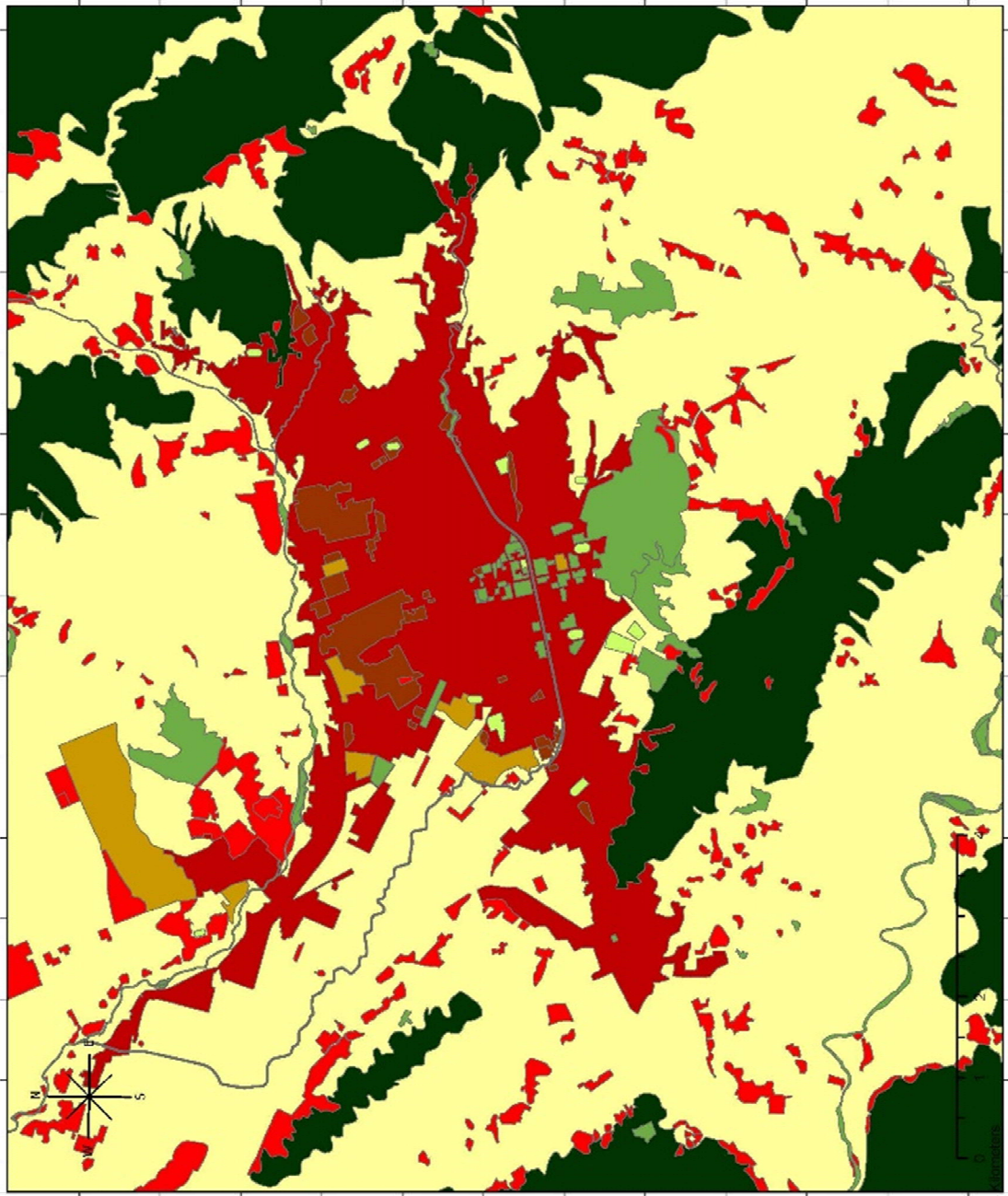

HARTË 21, Aneks 2

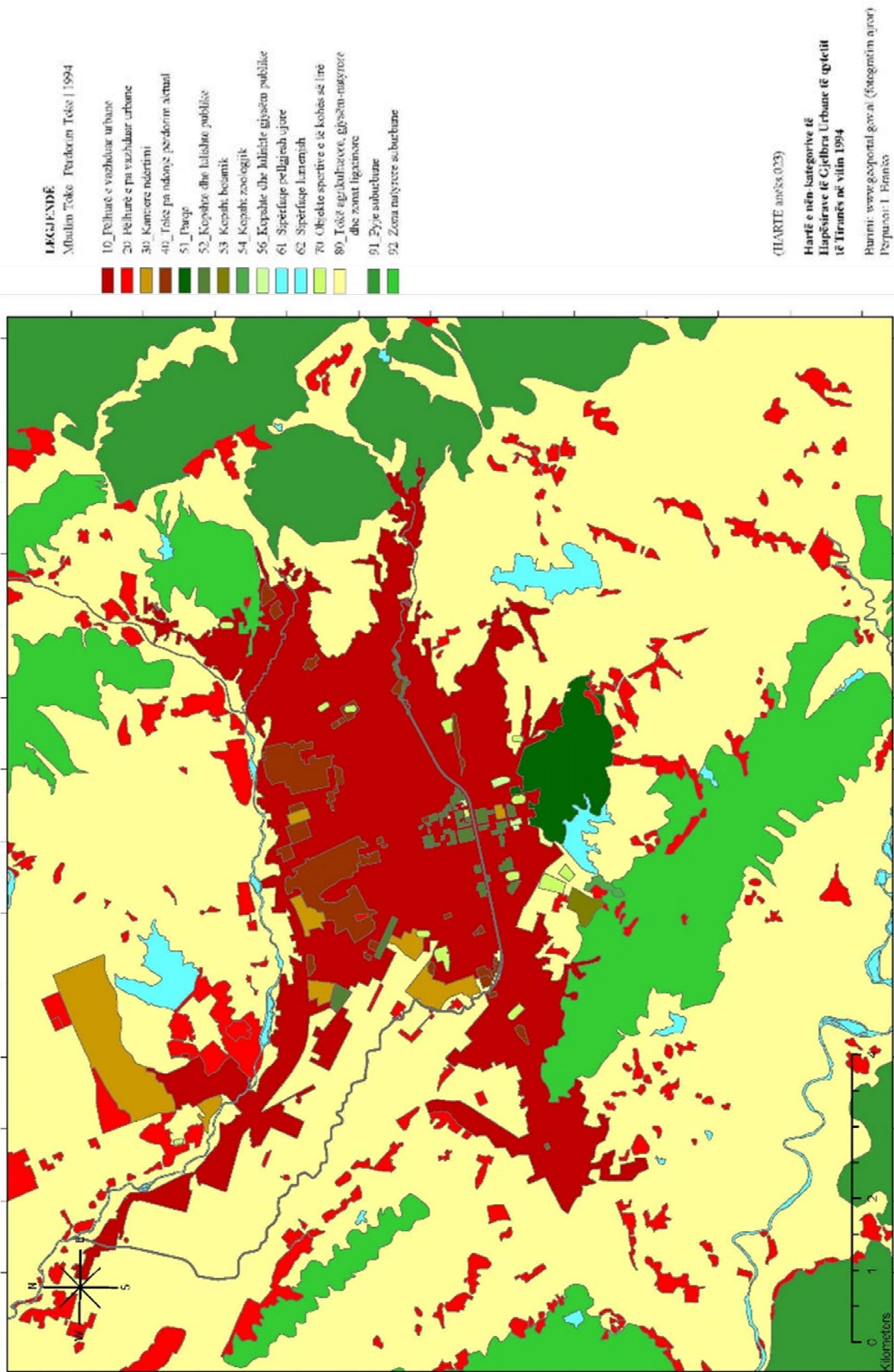
Hartë treguese e nën-kategorive të Hapësirave të Gjelbra Urbane të qytetit të Tiranës në vitin 1984

- LEGJENDË**
 Mbulim Tokë / Përdorim Tokë, 1994
- 10 Pëlhurë e vazhduar urbane
 - 20 Pëlhurë e pa vazhduar urbane
 - 30 Kamblera ndërrimi
 - 40 Tokë pa rindërtje pordierim aktual
 - 50 Hapësira të gjelbra urbane
 - 70 Objekte sportive e të kohës së lirë
 - 80 Tokë agrikulturne, gjyeshim-mulynore dhe zonat ligjtinore
 - 90 Pyje

(ELIACET unedoc.022)
Hartë treguese e Kategorisë së Hapësirave të Gjelbra Urbane të qytetit të Tiranës në vitin 1994
 Burimi: www.geoportal.gov.al (Fotoaerofotogrametria)
 Përpunoi: I. Branko

HARTË 22, Aneks 2 Hartë treguese e kategorisë së Hapësirave të Gjelbra Urbane të qytetit të Tiranës në vitin 1994

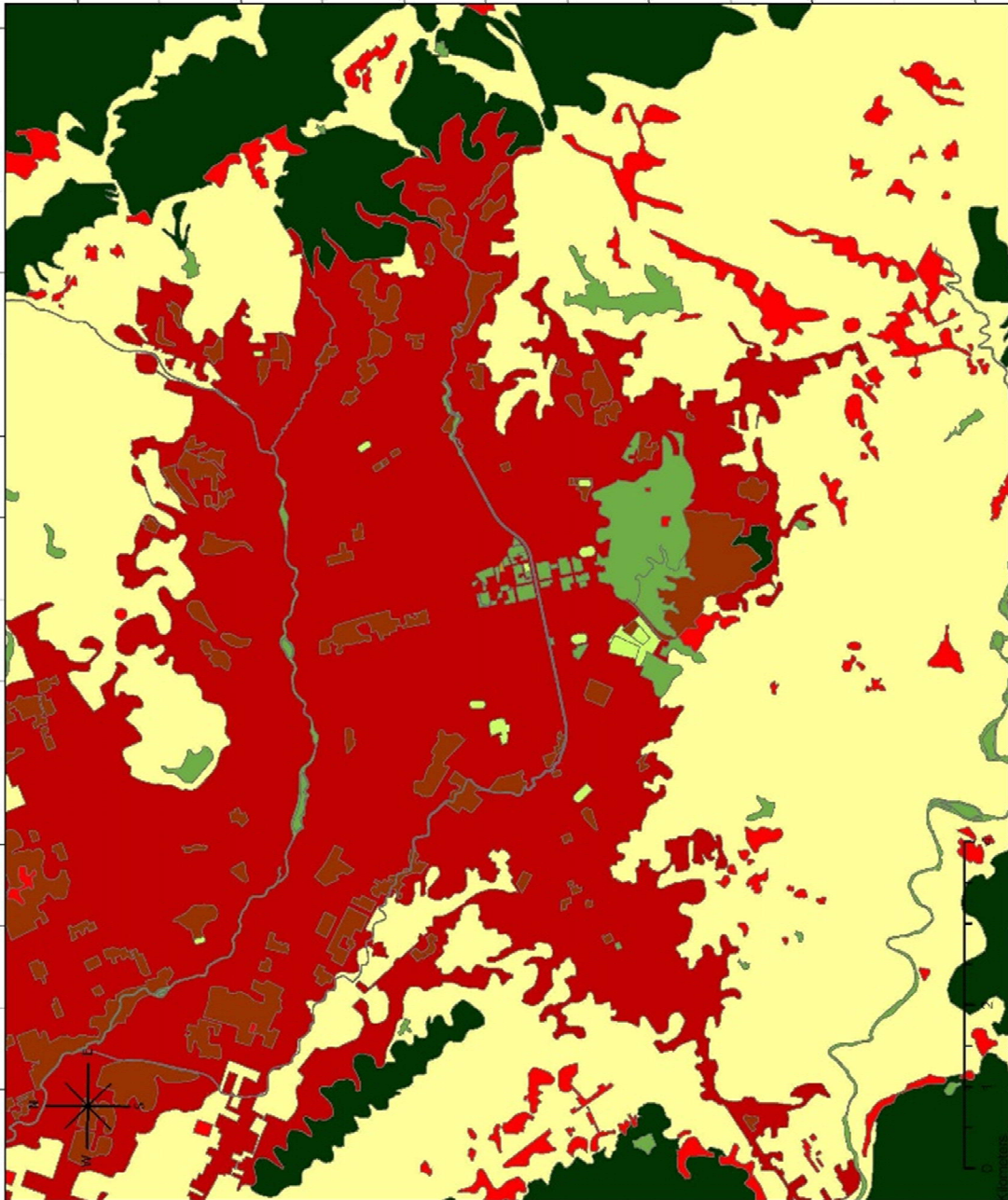
HARTË 23, Aneks 2

Hartë treguese e nën-kategorive të Hapësirave të Gjelbra Urbane të qytetit të Tiranës në vitin 1994

LEGJENDË:
 Ndërlin Tokë | Perdorim Tokë 2007

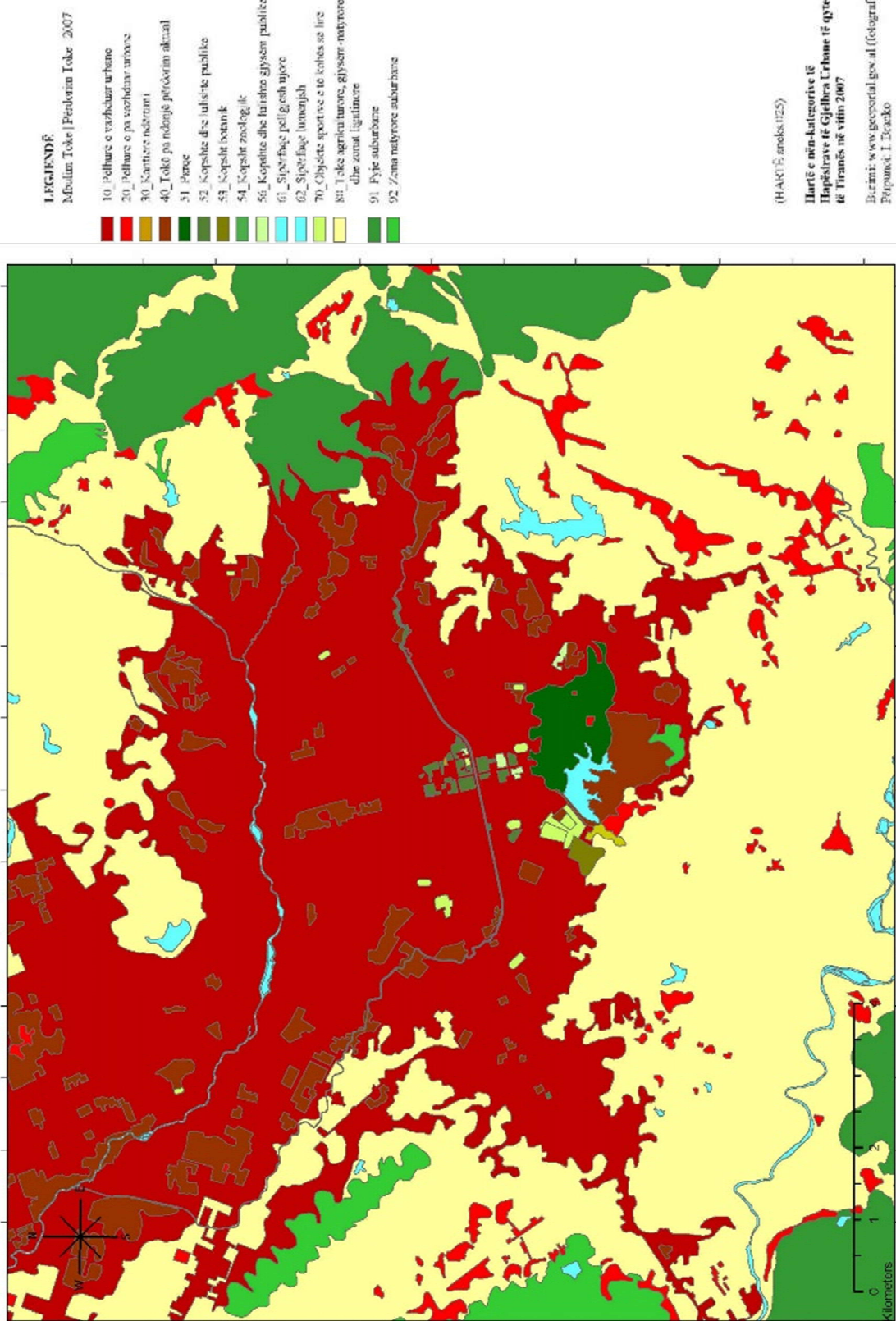
11	Pëlhurë urbane e vazhduar
21	Pëlhurë urbane e ndërprerë
31	Kanione ndërlin
40	Tokë në ndërlin përderisht aktual
50	Hapësira të gjelbra urbane
71	Objekte sportive e të kohës së lire
81	Tokë agrikulturne, gjysm-urbane dhe zona ligatimere
90	Pujë

(HAK) (5-anëso,02-4)
Hartë e regjuese e Kategorisë së Hapësirave të Gjelbra Urbane të qytetit të Tiranës në vitin 2007
 Euarimi: www.geoportal.gov.al (certifike)
 Përgatitës: I. Branko

HARTË 24, Aneks 2

Hartë regjuese e kategorisë së Hapësirave të Gjelbra Urbane të qytetit të Tiranës në vitin 2007

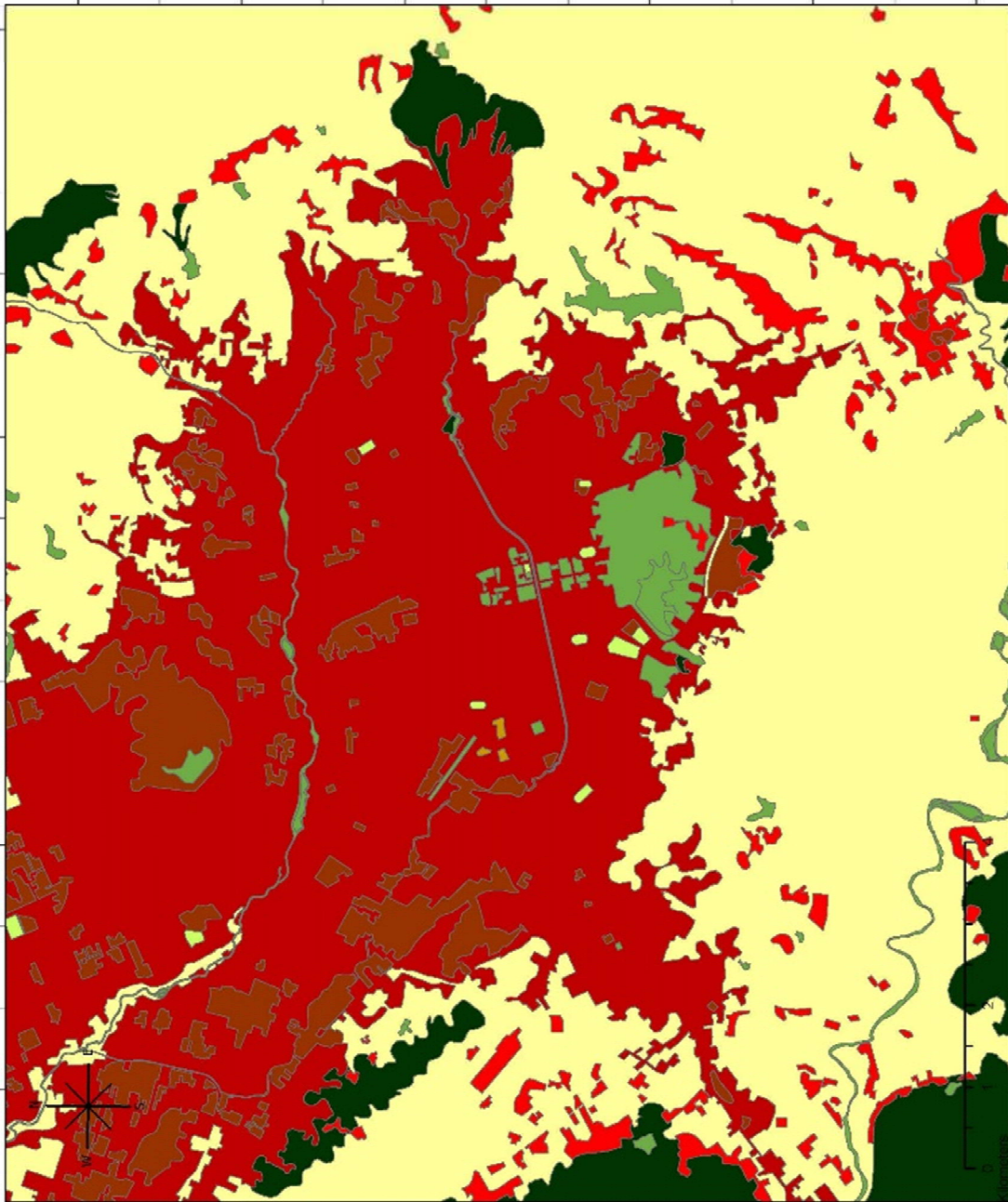
HARTË 25, Aneks 2

Hartë treguese e nën-kategorive së Hapësirave të Gjellbra Urbane të qytetit të Tiranës në vitin 2007

LEGJENDË
 Mbanim Tokë | Përdorim Tokë | 2015.

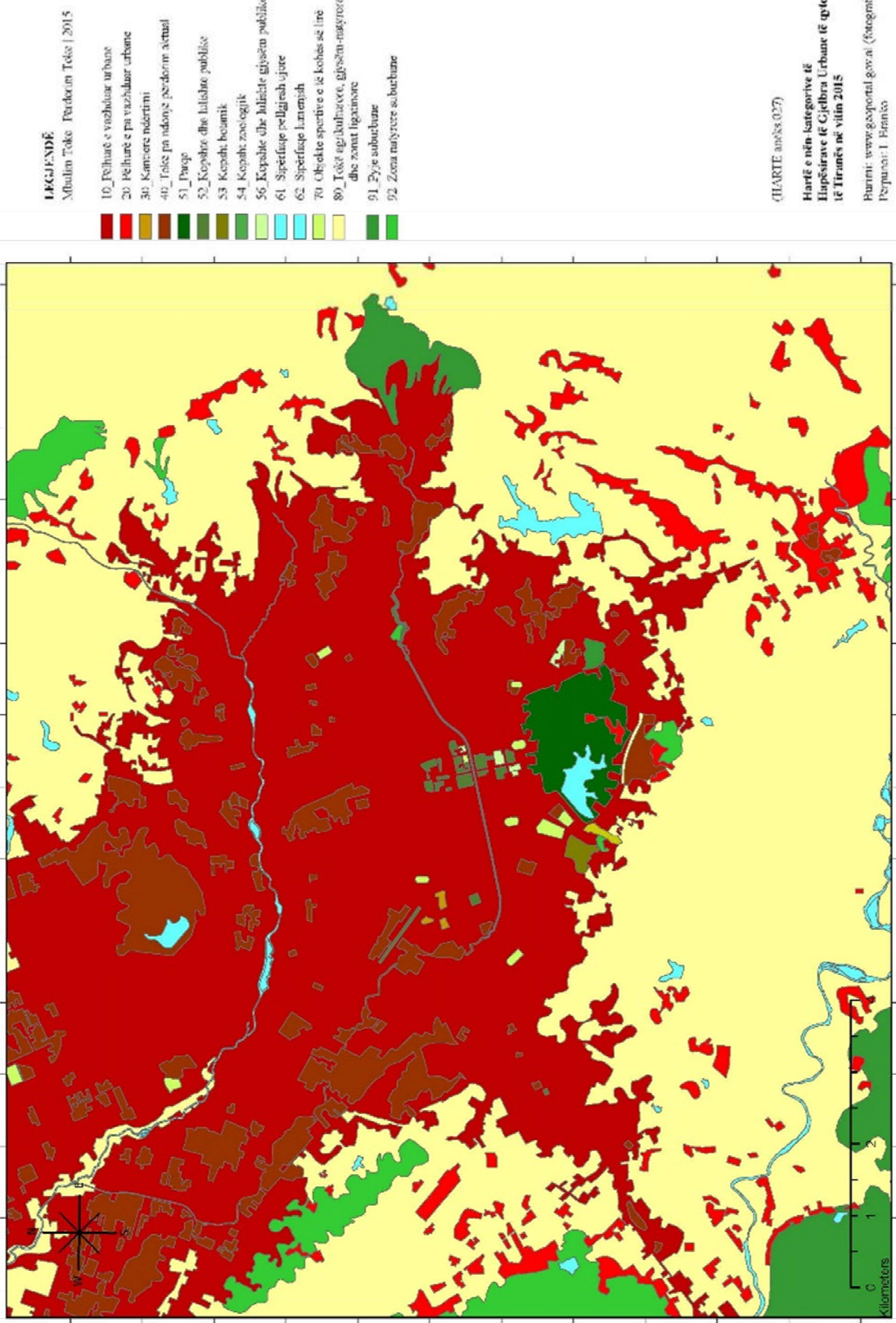
- 10 Pëlhurë e vazhduar urbane
- 20 Pëlhurë e pa vazhdim urbane
- 30 Kamblerë raketarë
- 40 Tokë pa ndërrje përdorim aktual
- 50 Hapësira të gjelbra urbane
- 70 Objekte sportive e të kohës së lirë
- 80 Tokë agrikullore, gjiyësim-analyzore dhe zonat ligjtarë
- 90 Pyje

CIEMAT, aneksi 026
 Hartë e treguese e Kategorisë së Hapësirave të Gjelbra Urbane të qytetit të Tiranës në vitin 2015
 Burimi: www.geoportal.gov.al (ortofoto)
 Përgatitësi: I. Branko

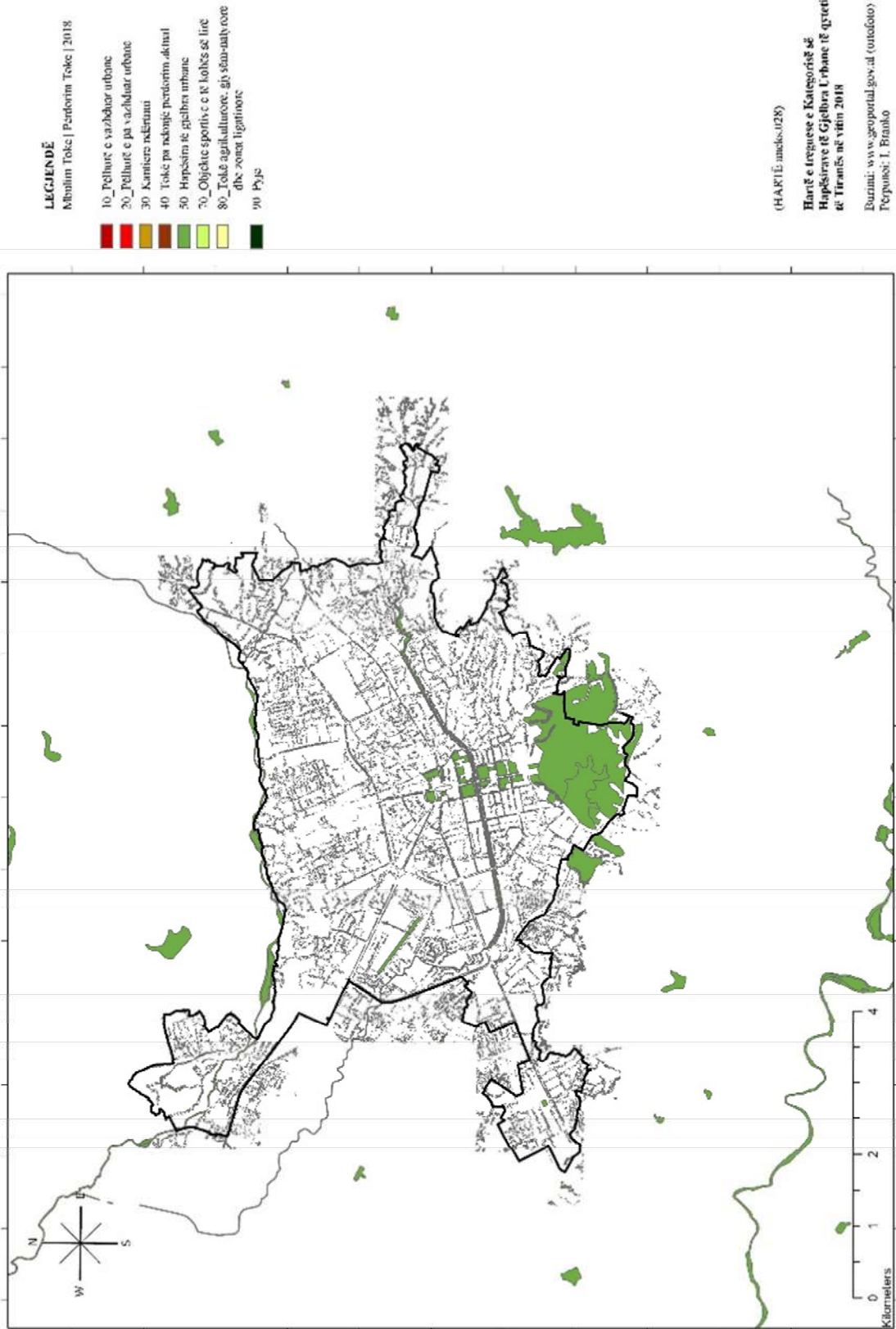

HARTË 26, Aneks 2

Hartë treguese e kategorisë së Hapësirave të Gjelbra Urbane të qytetit të Tiranës në vitin 2015

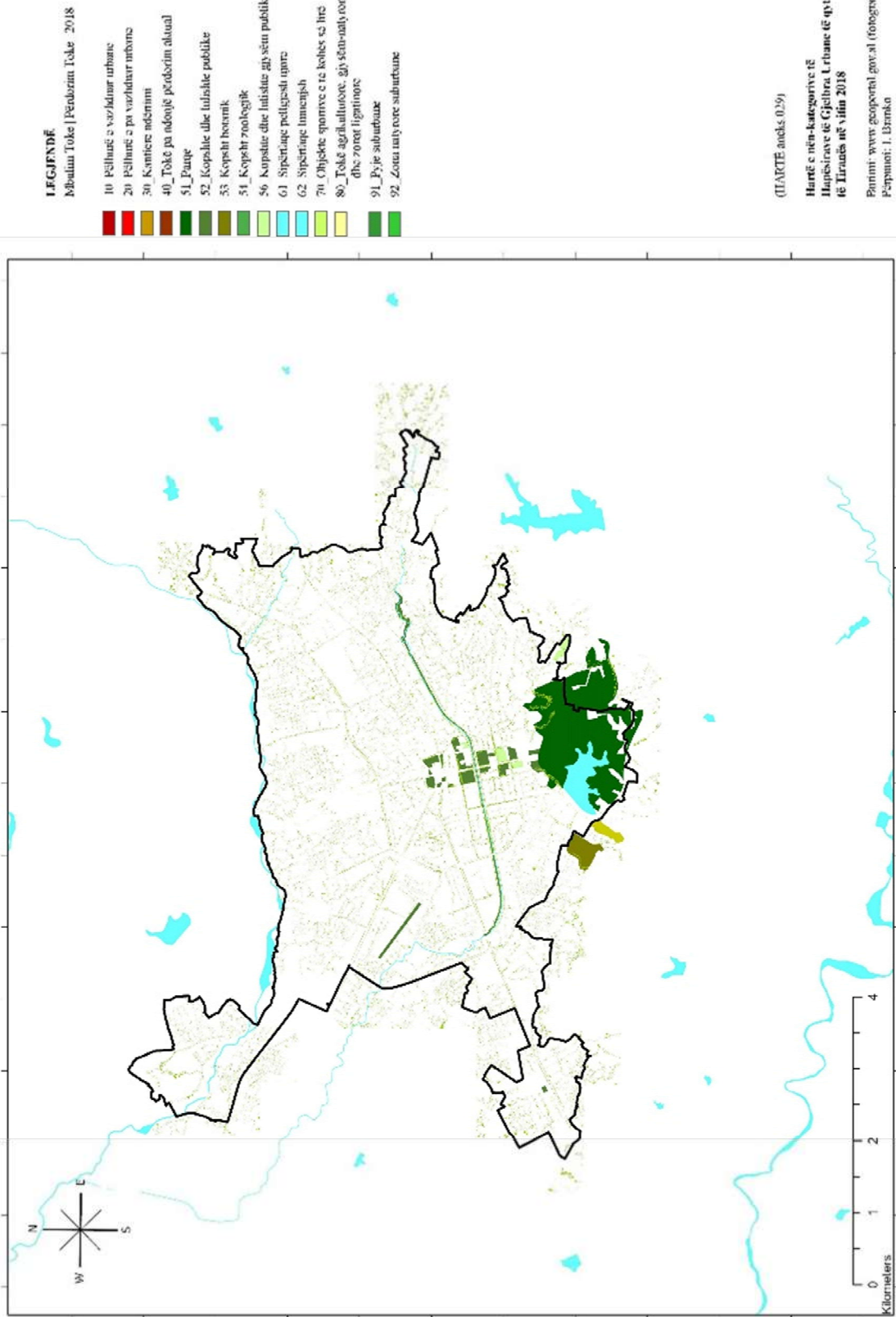

HARTË 27, Aneks 2 Hartë treguese e nën-kategorive së Hapësirave të Gjelbra Urbane të qytetit të Tiranës në vitin 2015

HARTË 28, Aneks 2

Hartë treguese e kategorisë së Hapësirave të Gjelbra Urbane të qytetit të Tiranës në vitin 2018

HARTË 29, Aneks 2

Hartë treguese e nën-kategorive të Hapësirave të Gjelbra Urbane të qytetit të Tiranës në vitin 2018

HARTË 30, Aneks 2

Hartë e identifikimit të gjelbërimit rrugor referuar ortofotos së vitit 2018

HARTË 31, Aneks 2

Fragment_01 i hartës së gjëlberimit rrugor referuar ortofotos së vitit 2018

HARTË 32, Aneks 2

Fragment_02 i hartës së gjelbërimit rrugor referuar ortofotos së vitit 2018

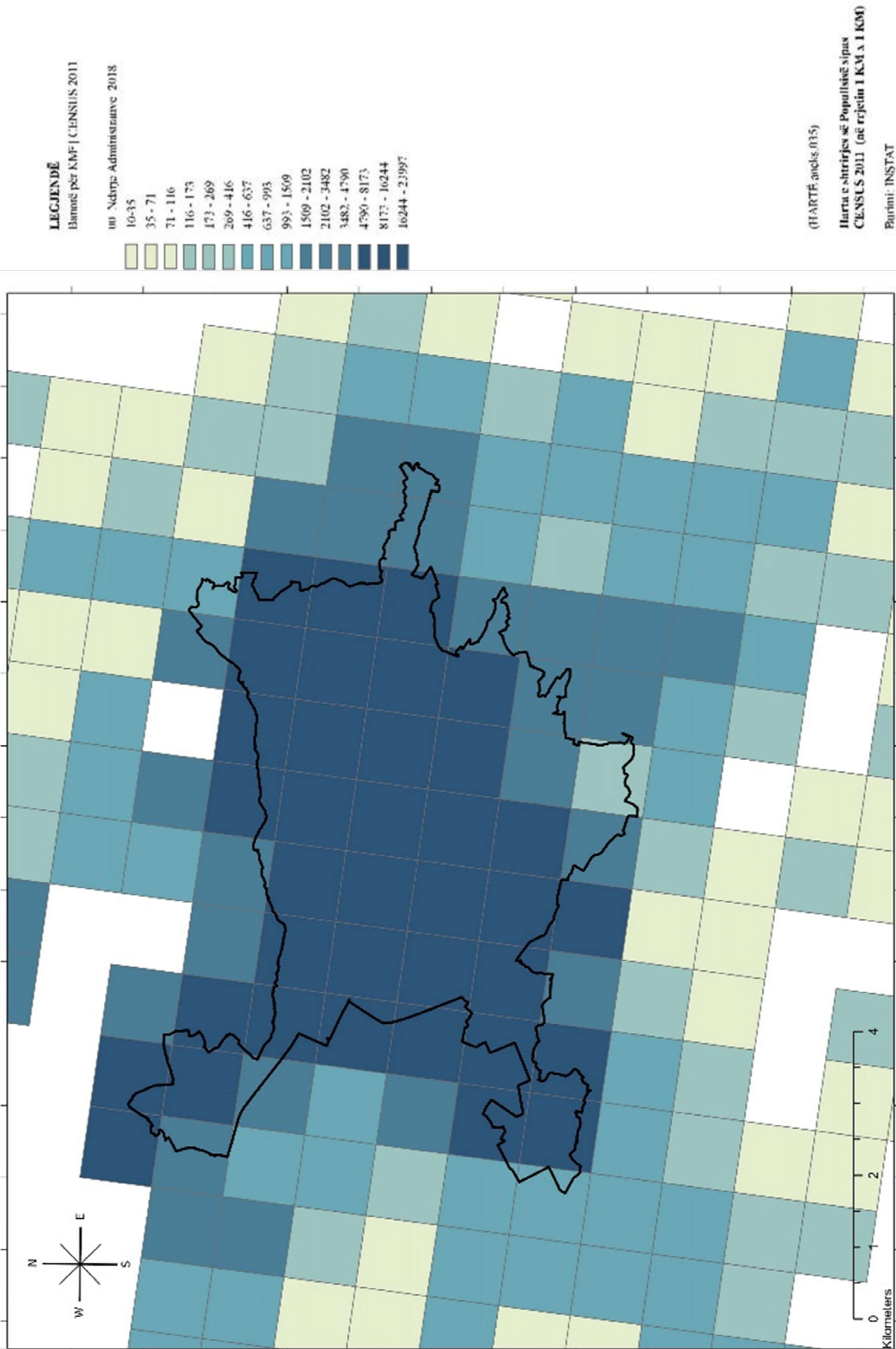
HARTË 33, Aneks 2

Fragment_03 i hartës së gjellërimit rrugor referuar ortofotos së vitit 2018

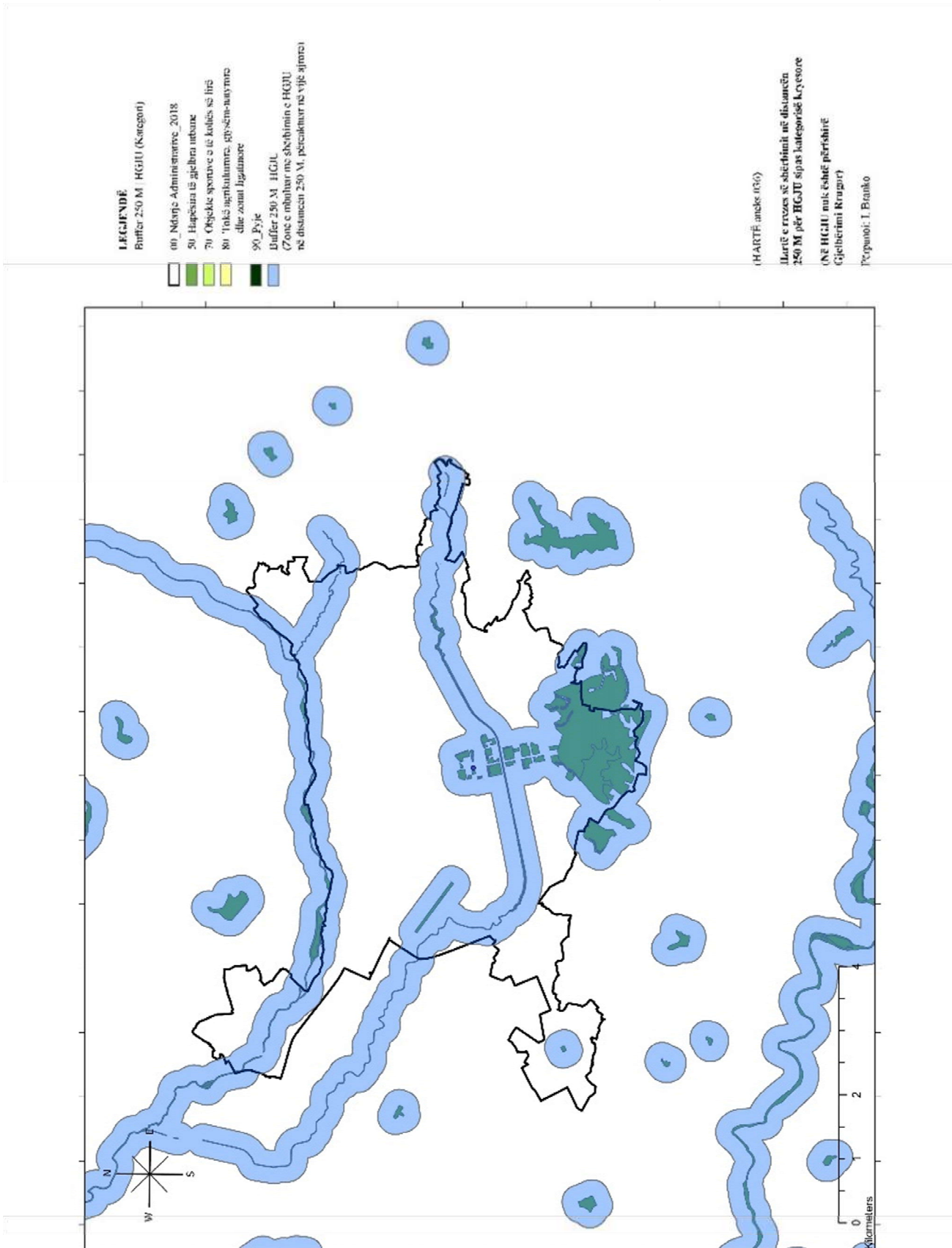
HARTË 34, Aneks 2

Fragment_04 i hartës së gjëlberimit rrugor referuar ortofotos së vitit 2018

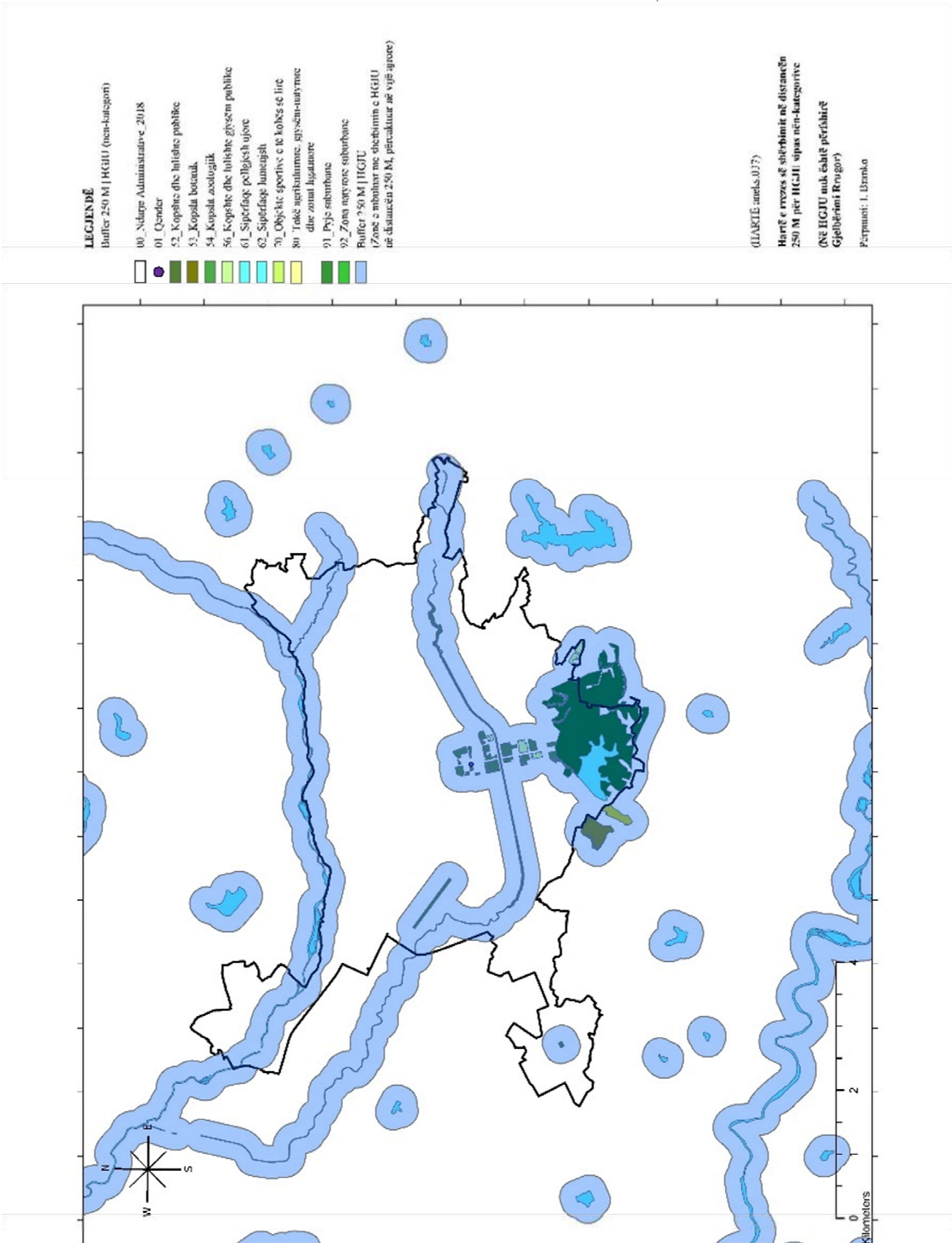
HARTË 35, Aneks 2

Hartë e shtrirjes së Popullsisë sipas CENSUS 2011 (në rrjetin 1 KM x 1 KM)

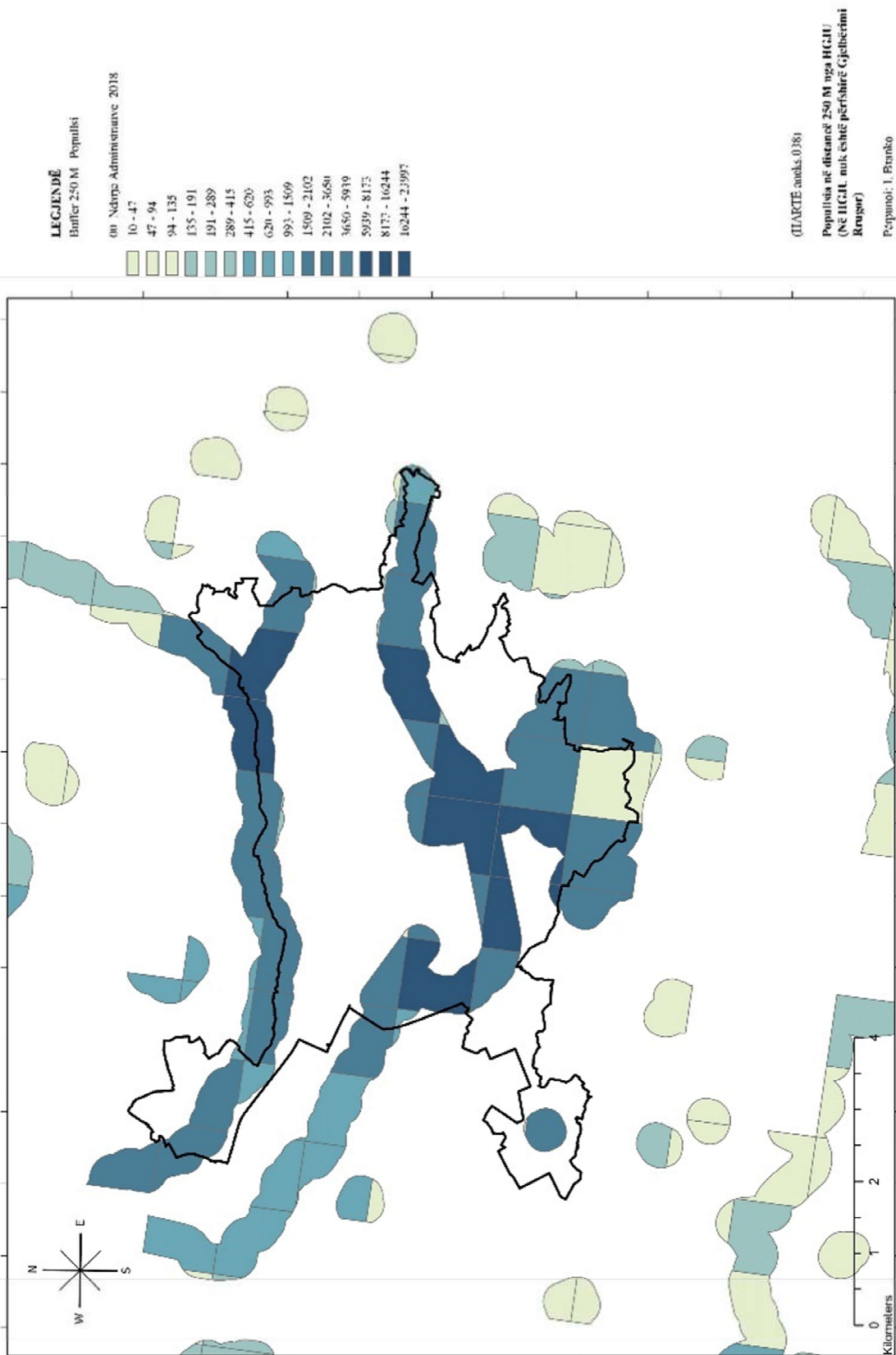
HARTË 36, Aneks 2

Hartë e rrezes së shërbimit në distancën 250 M për Hapësira të Gjelbra Urbane sipas kategorisë kryesore (pa gjellërimin rrugor), viti 2018

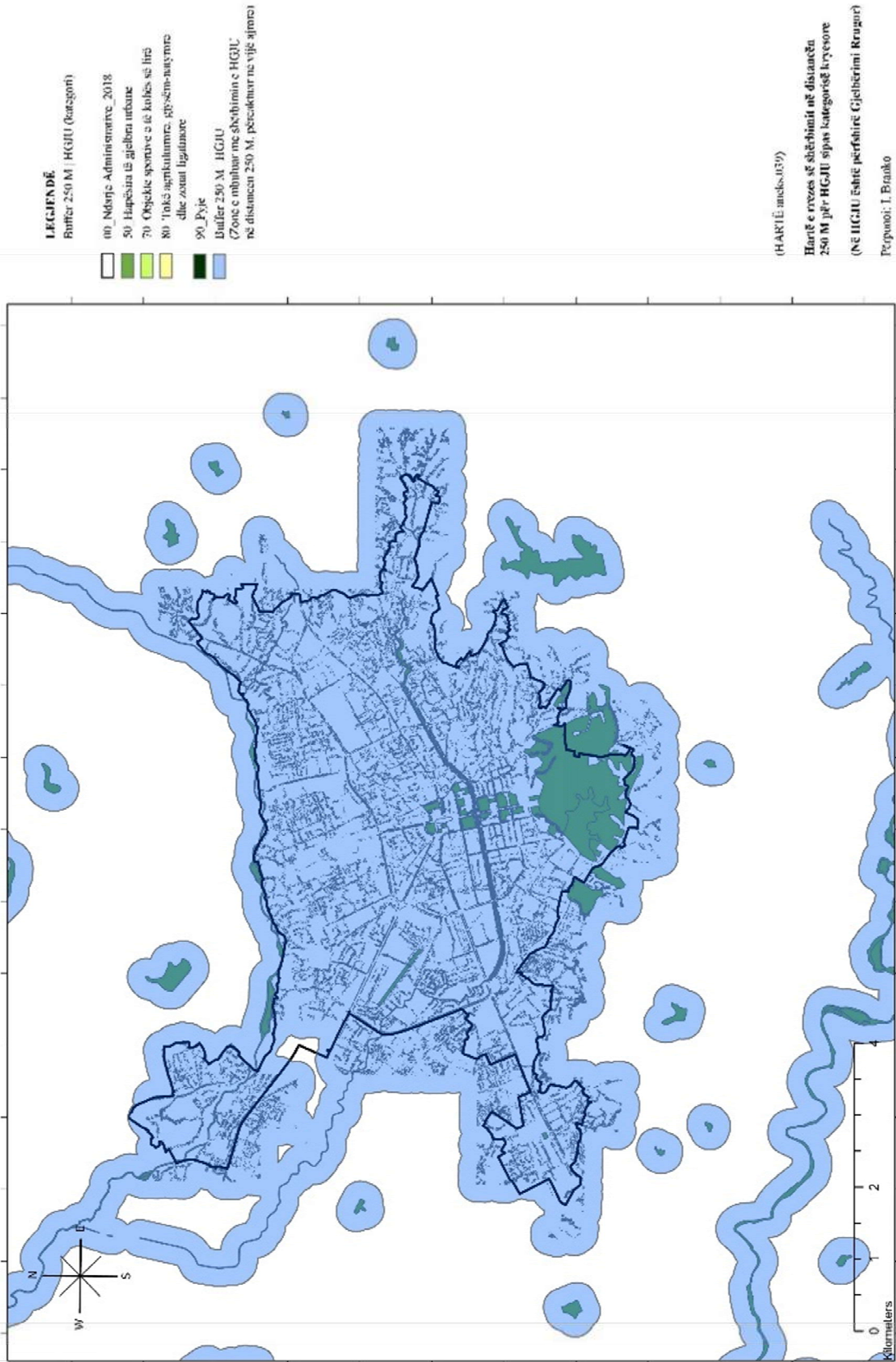
HARTË 37, Aneks 2

Hartë e rrezes së shërbimit në distancën 250 M për Hapësira të Gjëlbra Urbane sipas nën-kategorive (pa gjëlberimin rrugor), viti 2018

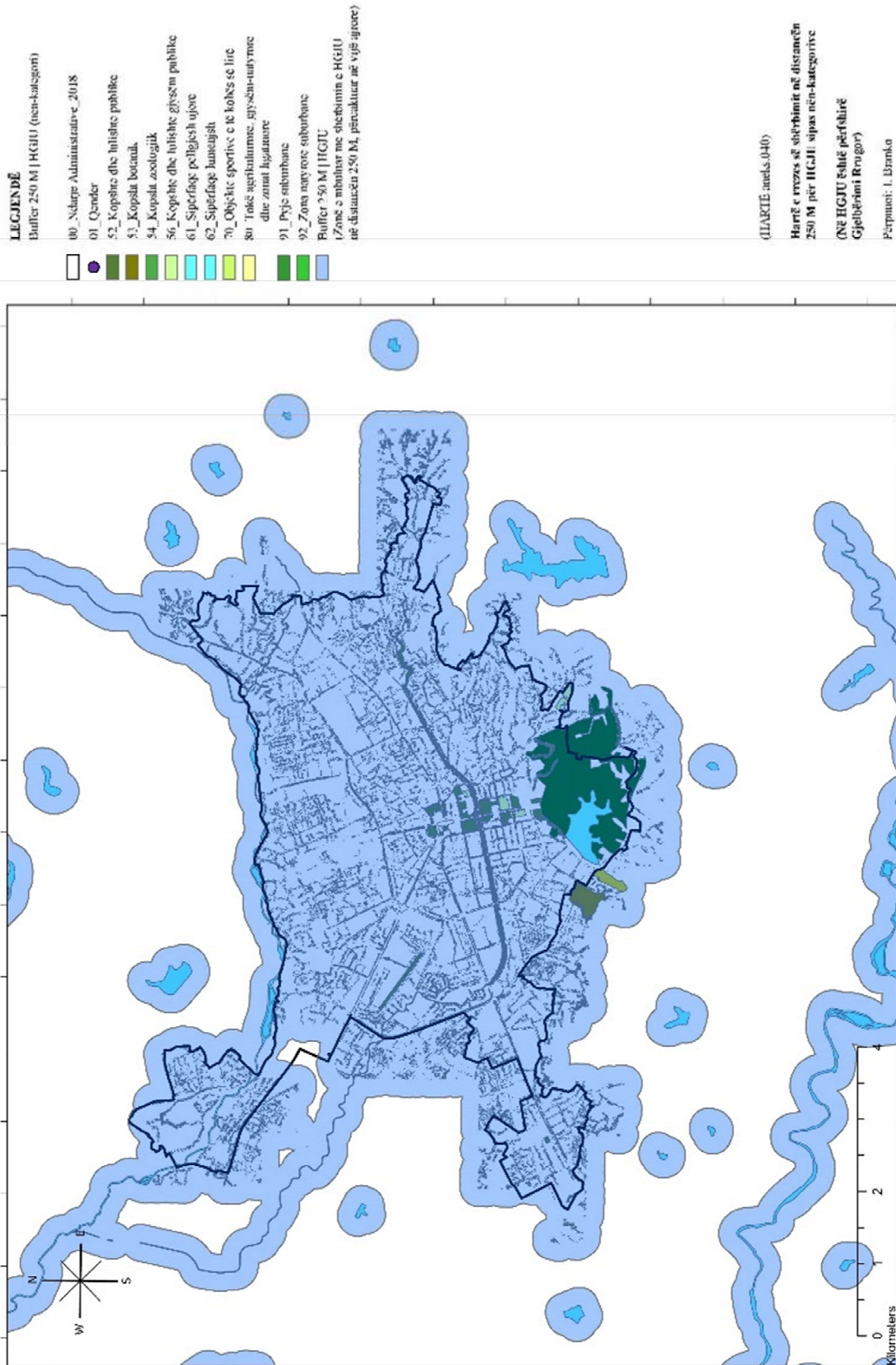
HARTË 38, Aneks 2

Popullsia në distancë 250 M nga Hapësirat e Gjelbra Urbane (pa gjelbërimin rrugor), viti 2018

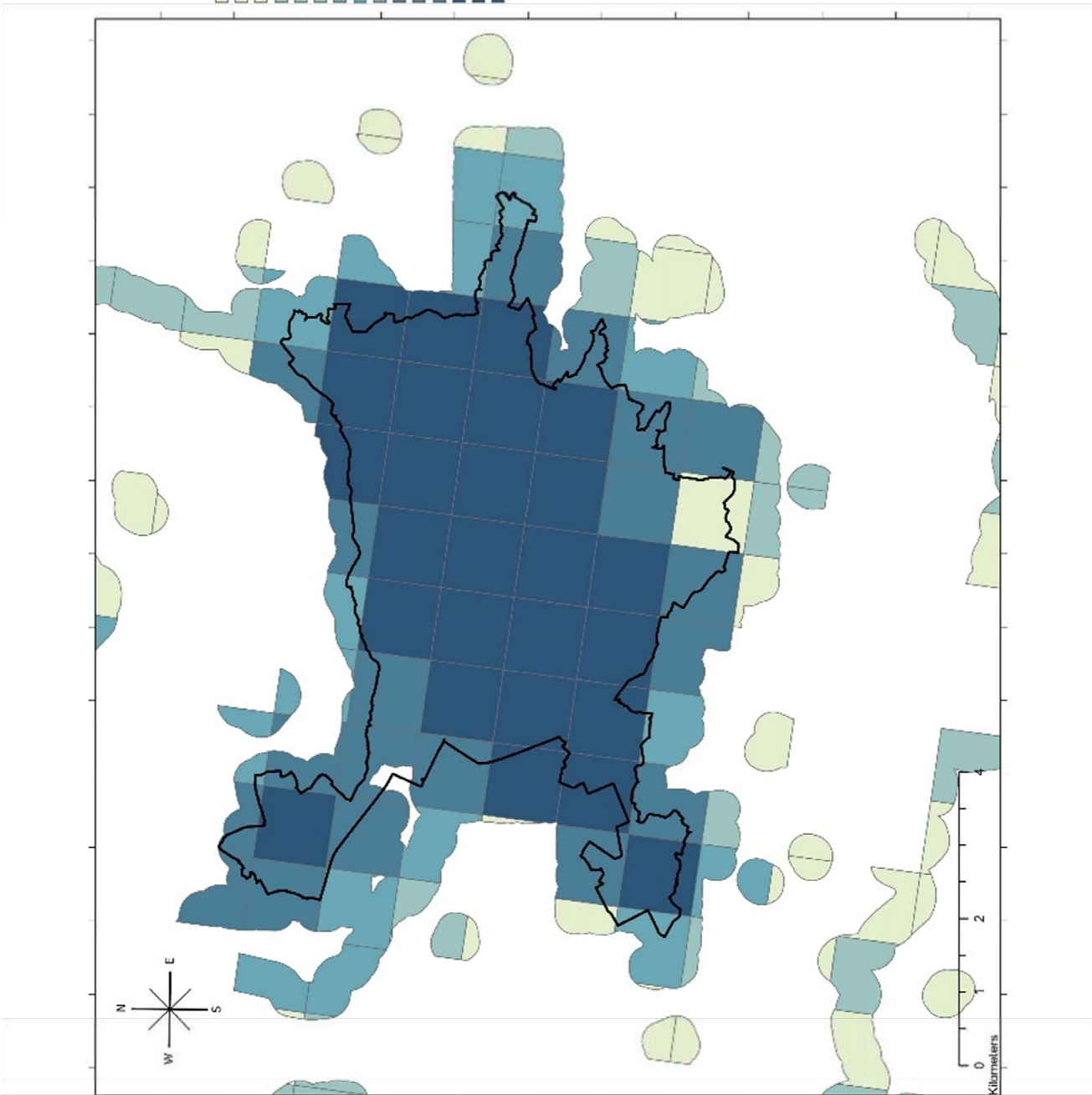
HARTË 39, Aneks 2

Hartë e rrezes së shërbimit në distancën 250 M për Hapësira të Gjelbra Urbane sipas kategorisë kryesore (me gjelbërimin rrugor), viti 2018

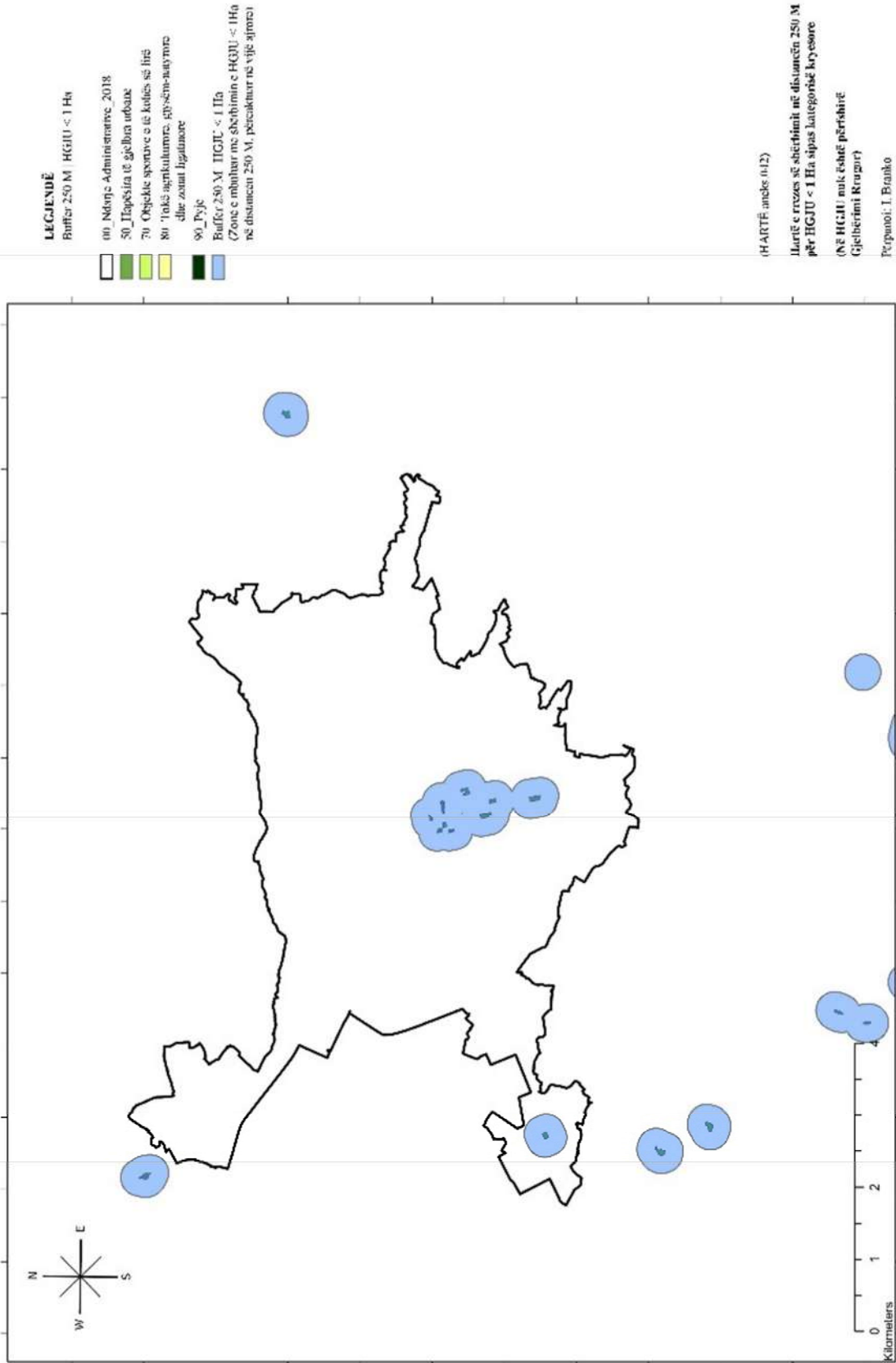
HARTË 40, Aneks 2

Hartë e rrezes së shërbimit në distancën 250 M për Hapësira të Gjellbra Urbane sipas nën-kategorive (me gjellërimin rrugor), viti 2018

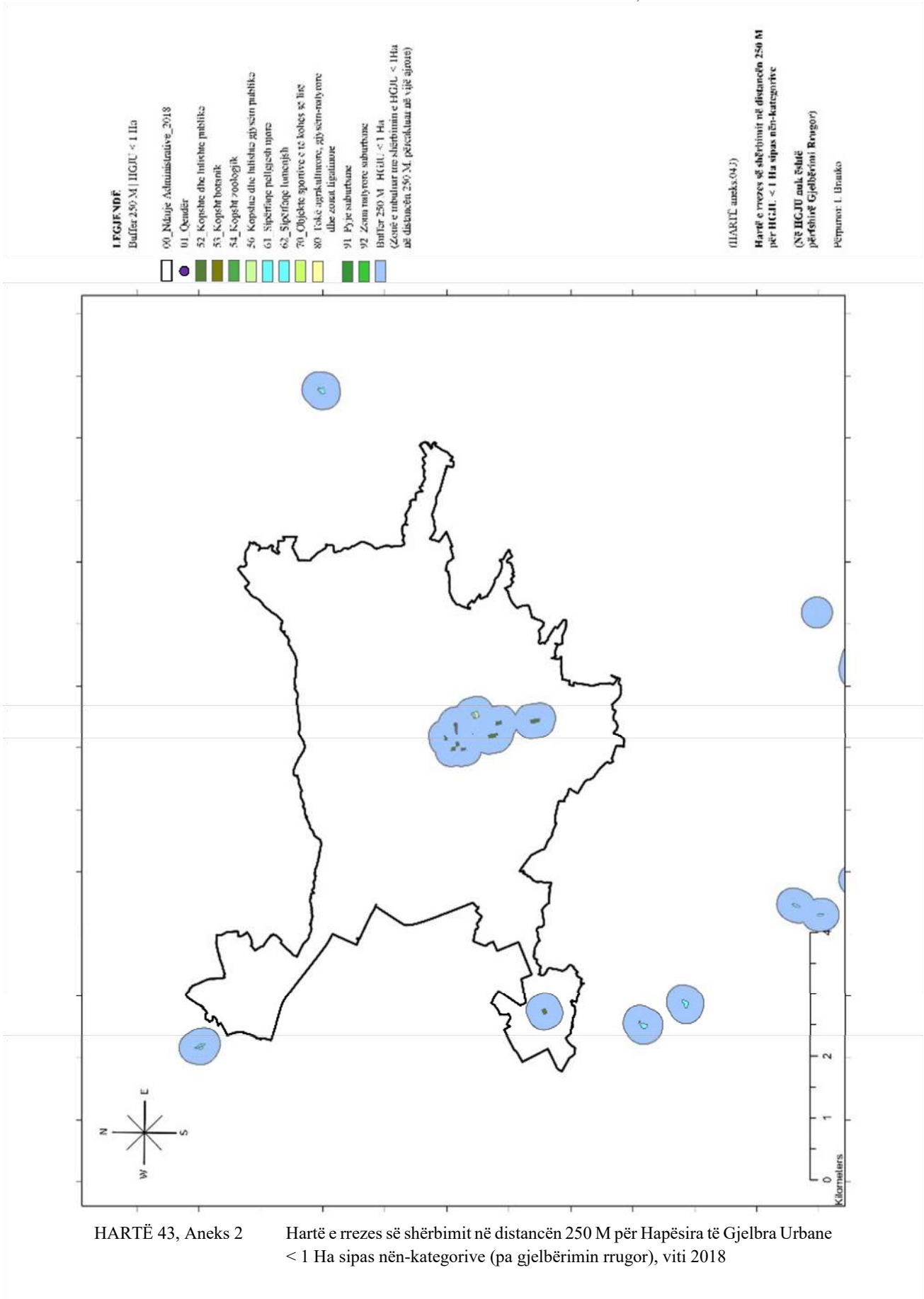
HARTË 41, Aneks 2

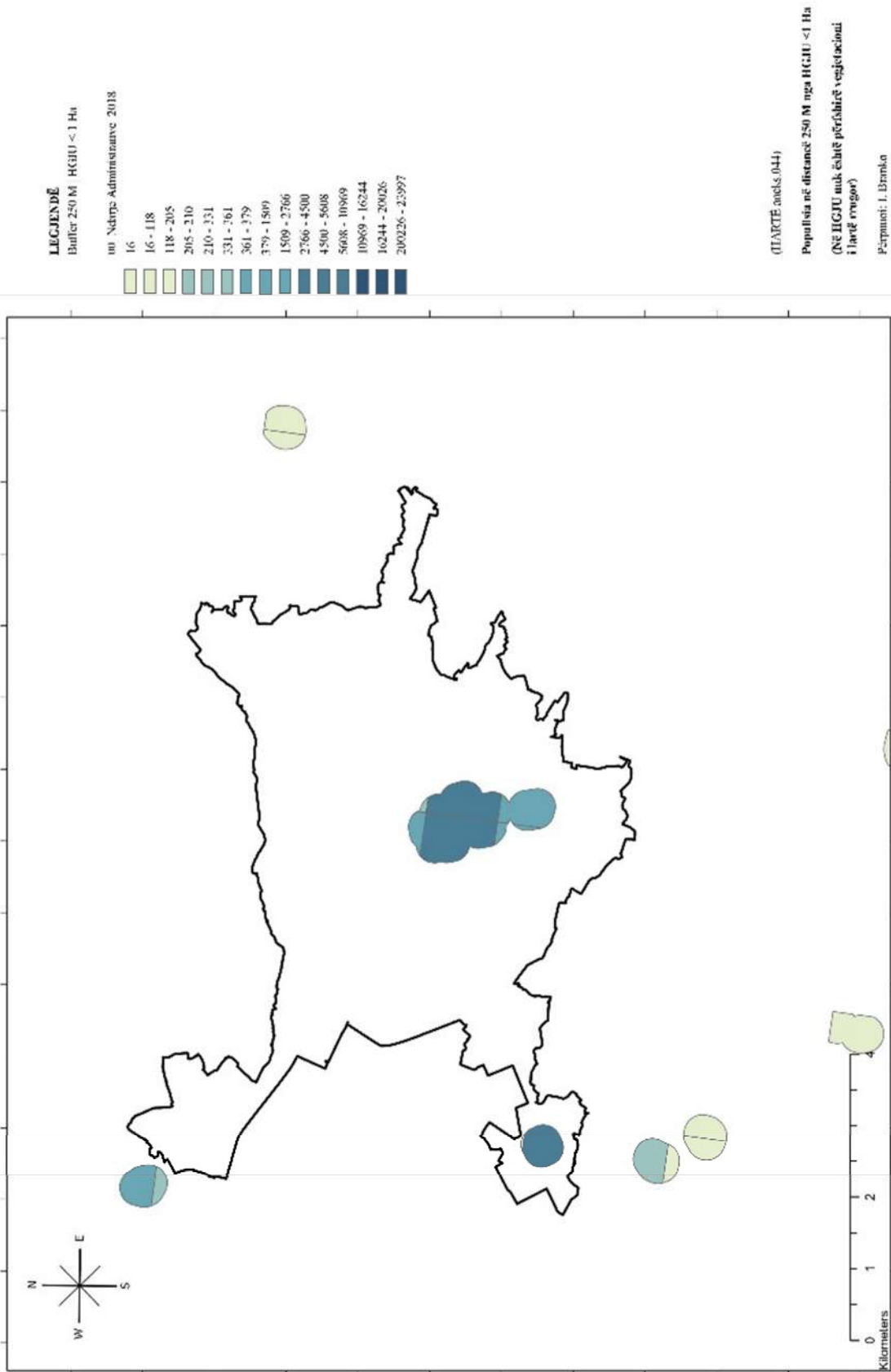
Popullsia në distancë 250 M nga Hapësirat e Gjelbra Urbane (me gjelbërimin rrugor), viti 2018

HARTË 42, Aneks 2

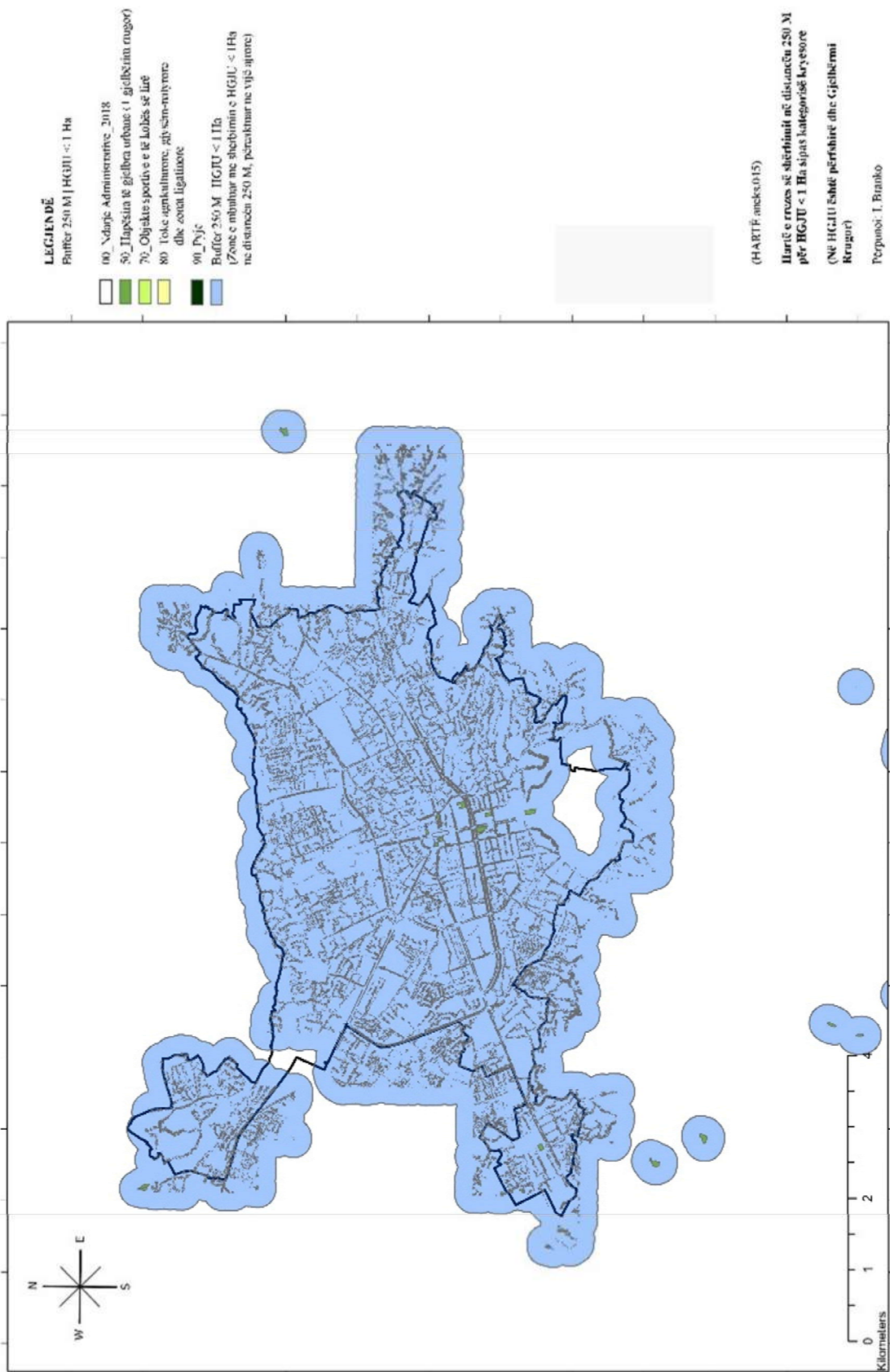
Hartë e rrezes së shërbimit në distancën 250 M për Hapësira të Gjelbra Urbane < 1 Ha sipas kategorisë kryesore (pa gjelbërimin rrugor), viti 2018

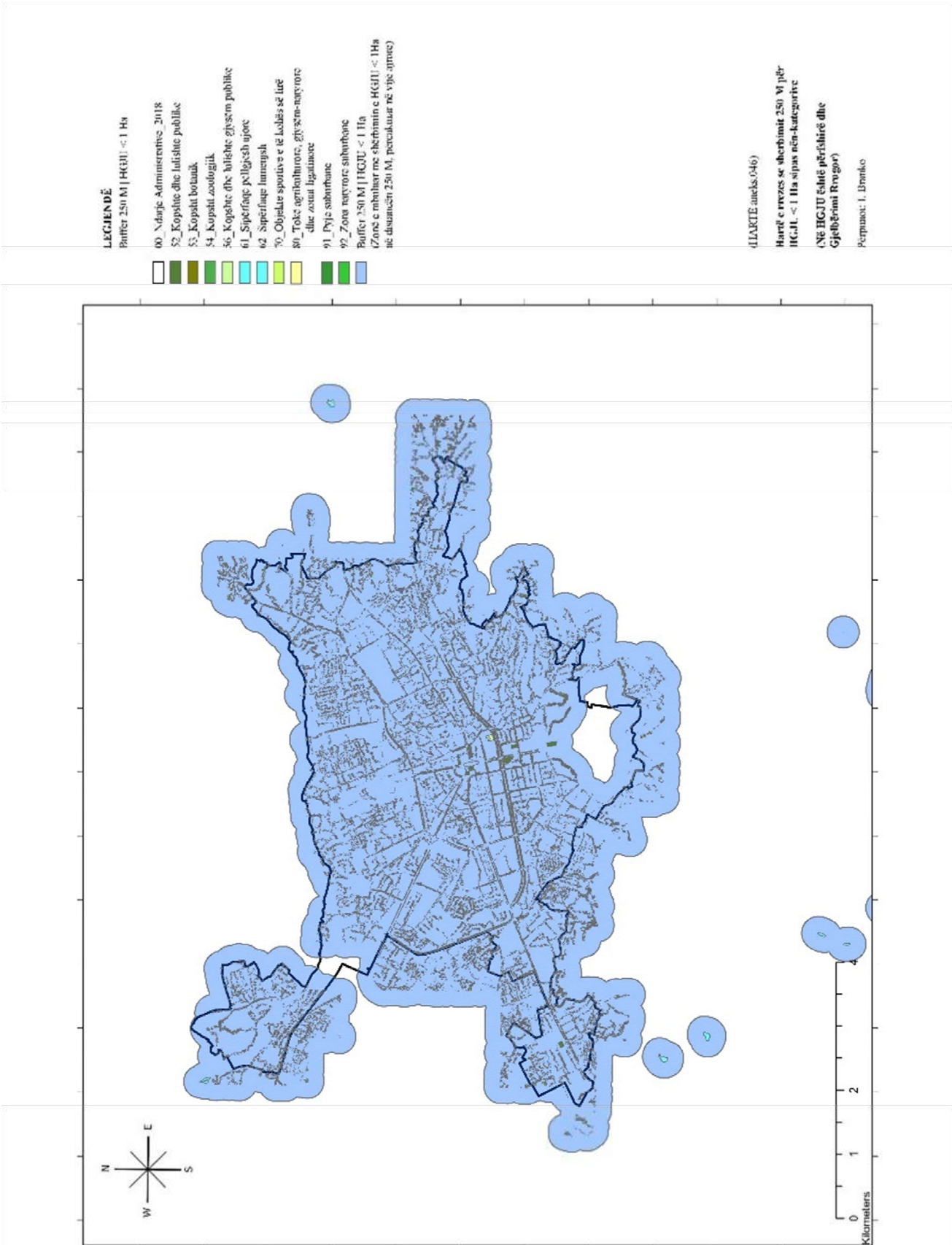
HARTË 44, Aneks 2

Popullsia në distancë 250 M nga Hapësirat e Gjelbra Urbane < 1 Ha (pa gjelbërimin rrugor), viti 2018

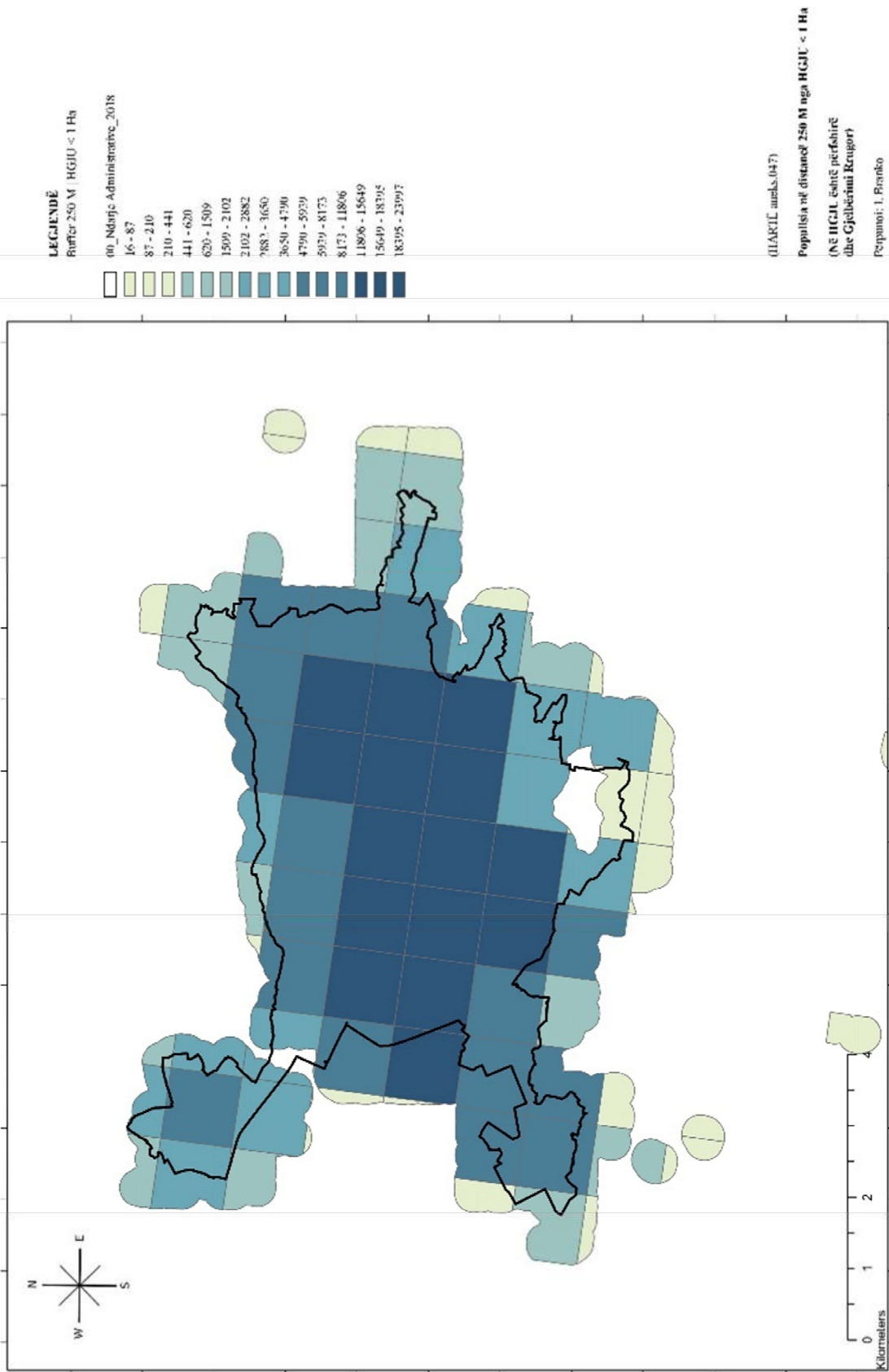
HARTË 45, Aneks 2

Hartë e rrezes së shërbimit në distancën 250 M për Hapësira të Gjelbra Urbane < 1 Ha sipas kategorisë kryesore (me gjelbërimin rrugor), viti 2018

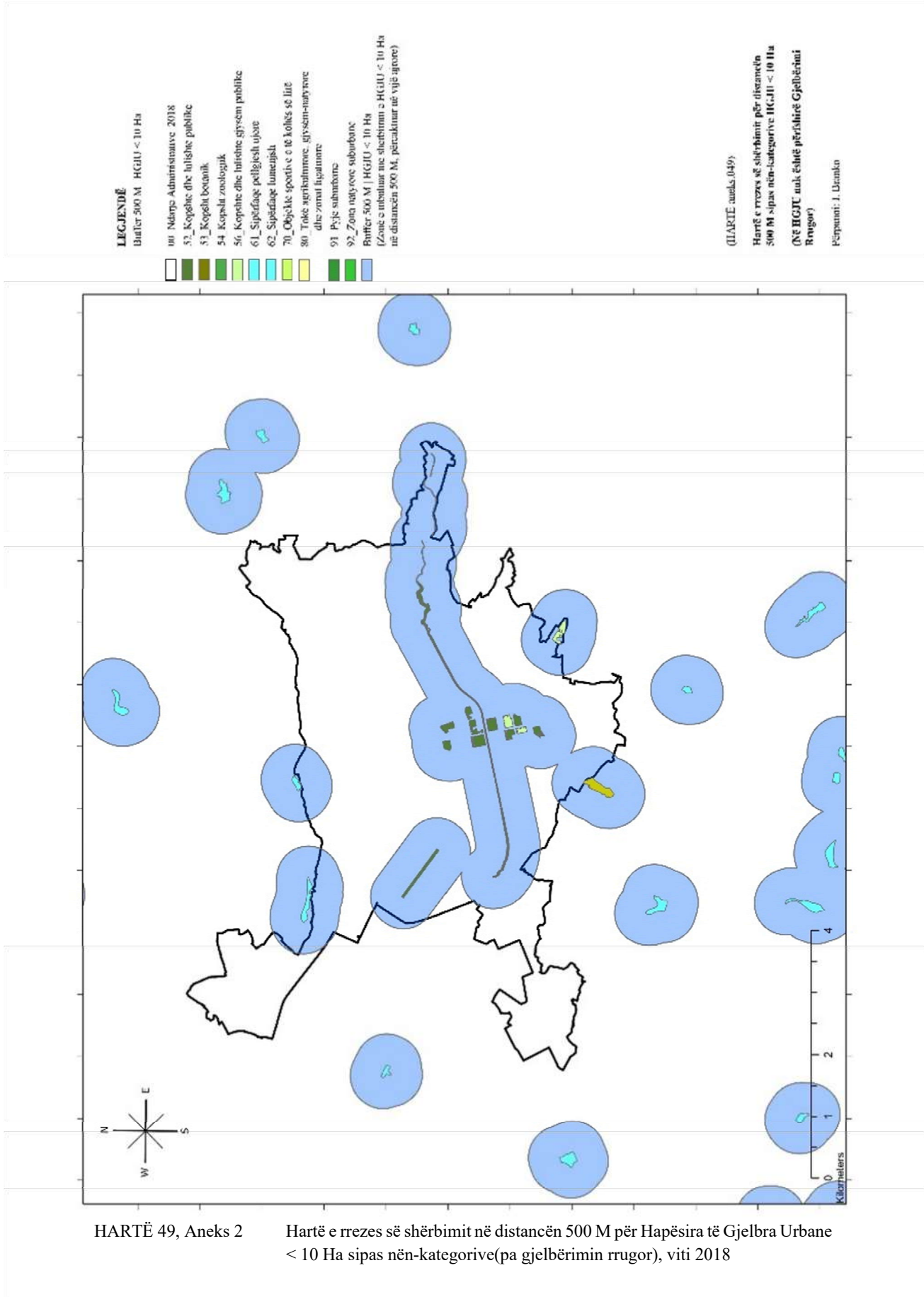
HARTË 46, Aneks 2

Hartë e rrezes së shërbimit në distancën 250 M për Hapësira të Gjëlbra Urbane < 1 Ha sipas nën-kategorive (me gjëlërimin rrugor), viti 2018

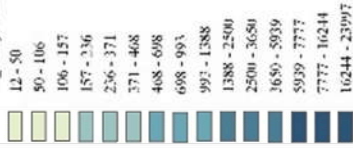

HARTË 47, Aneks 2

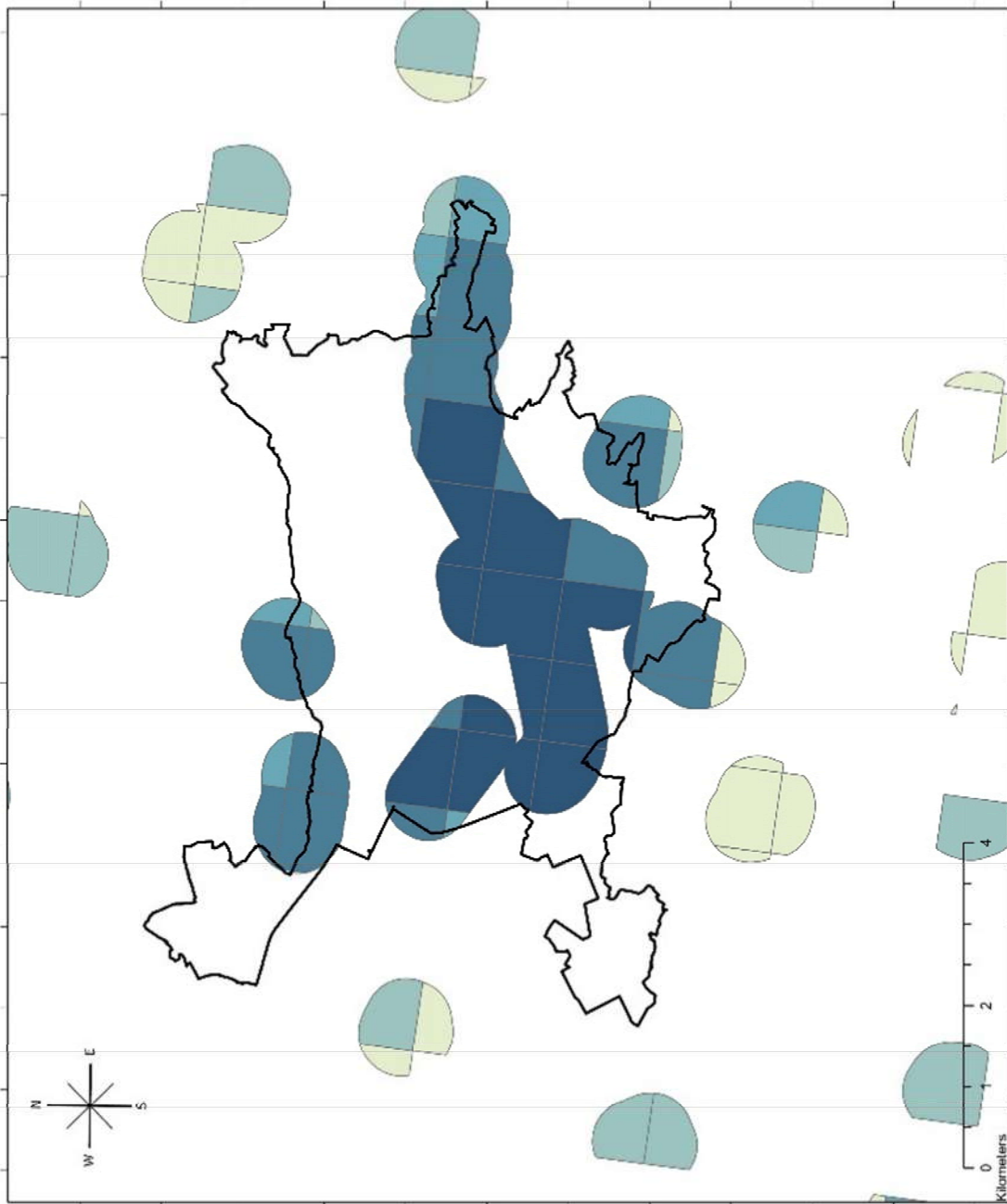
Popullsia në distancë 250 M nga Hapësirat e Gjelbra Urbane < 1 Ha (me gjelbërimin rrugor), viti 2018

LEGJENDË
 Bufferi 500 M HGJU < 10 Ha
 00_Ndarye Administrative_2018

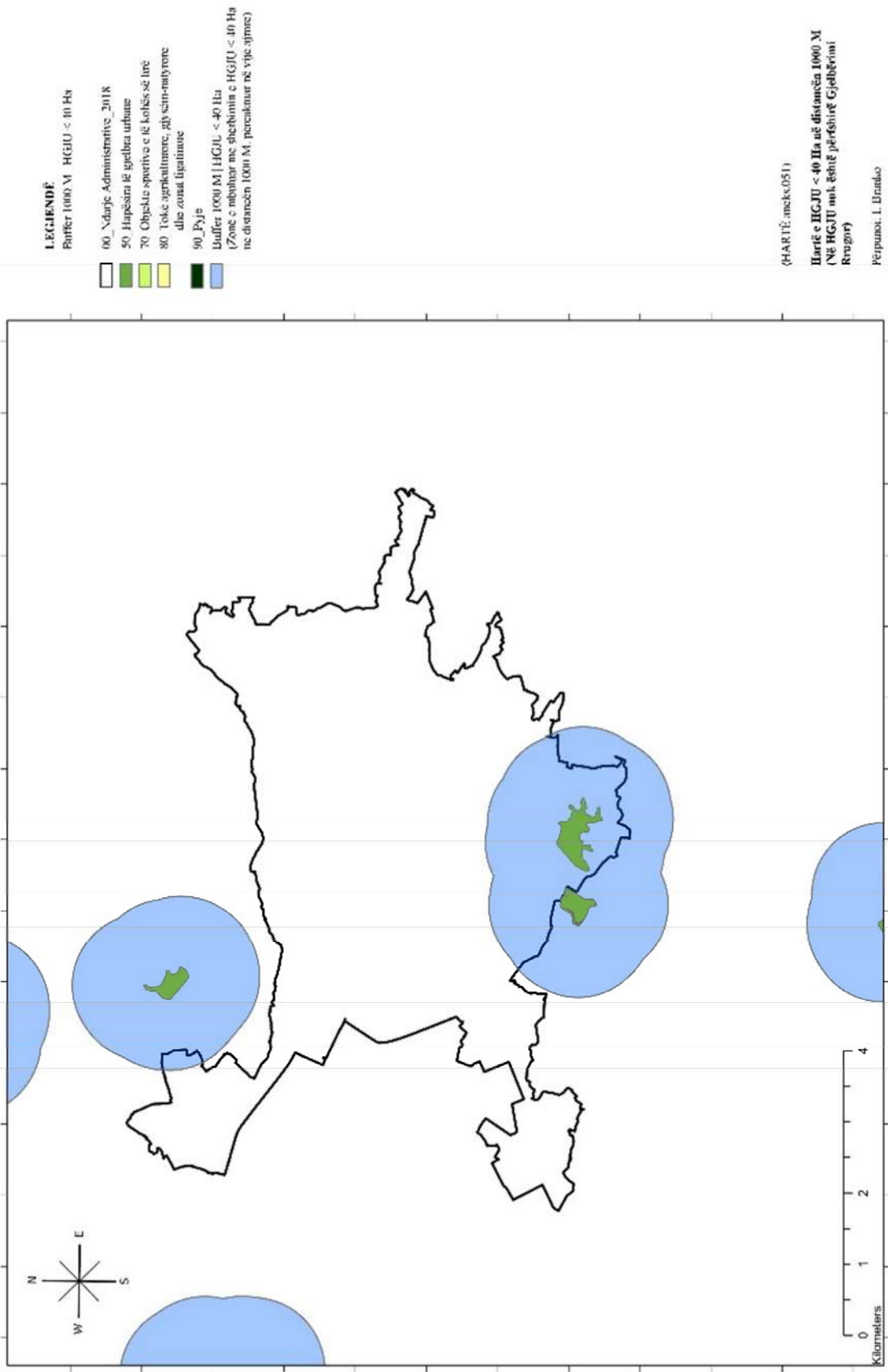

(HARTË meks.050)
 Popullsia në distancën 500 M nga HGJU < 10 Ha
 (NË HGJU, nuk është përfshirë Gjellërimi Rrugor)
 Përpunoi: I. Branko

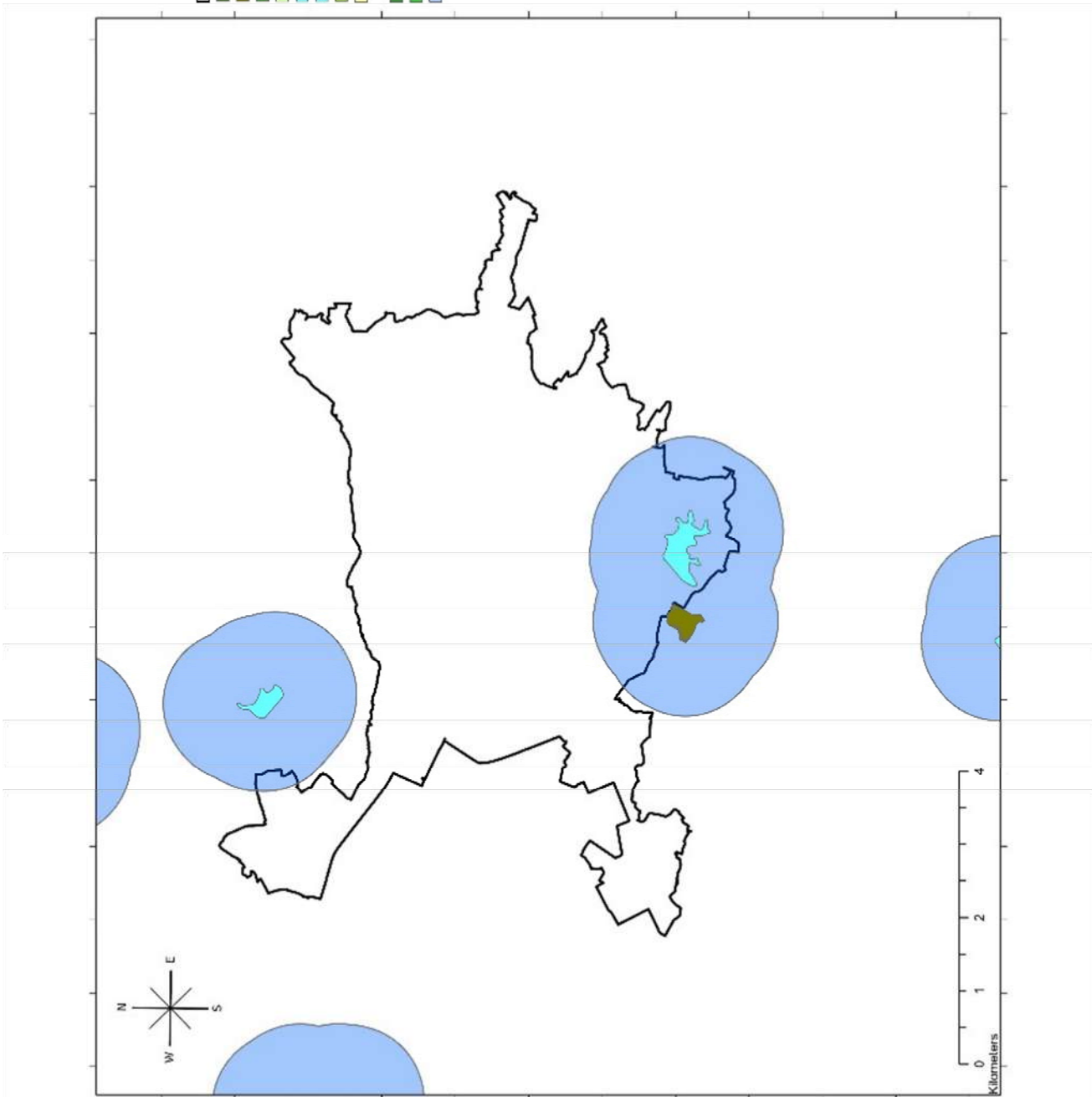
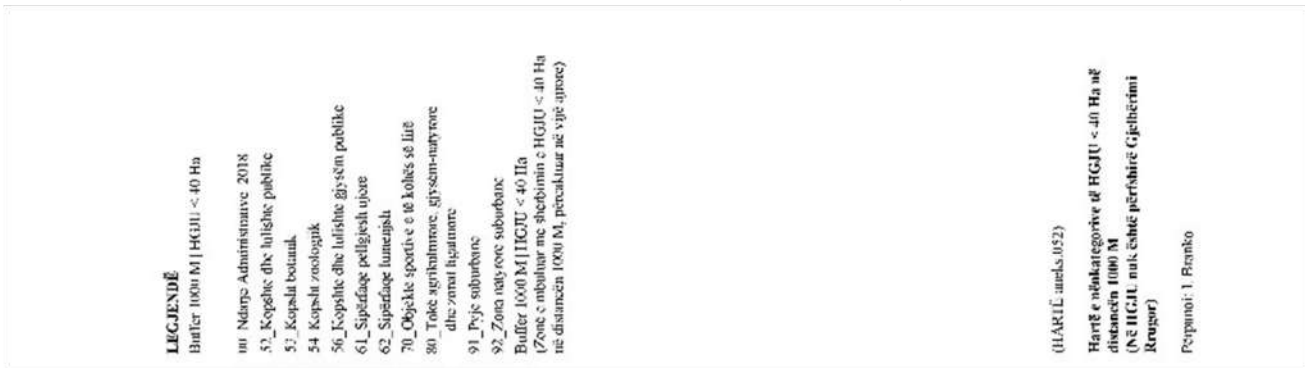
HARTË 50, Aneks 2

Popullsia në distancë 500 M nga Hapësirat e Gjëlbra Urbane < 10 Ha (pa gjellërimin rrugor), viti 2018

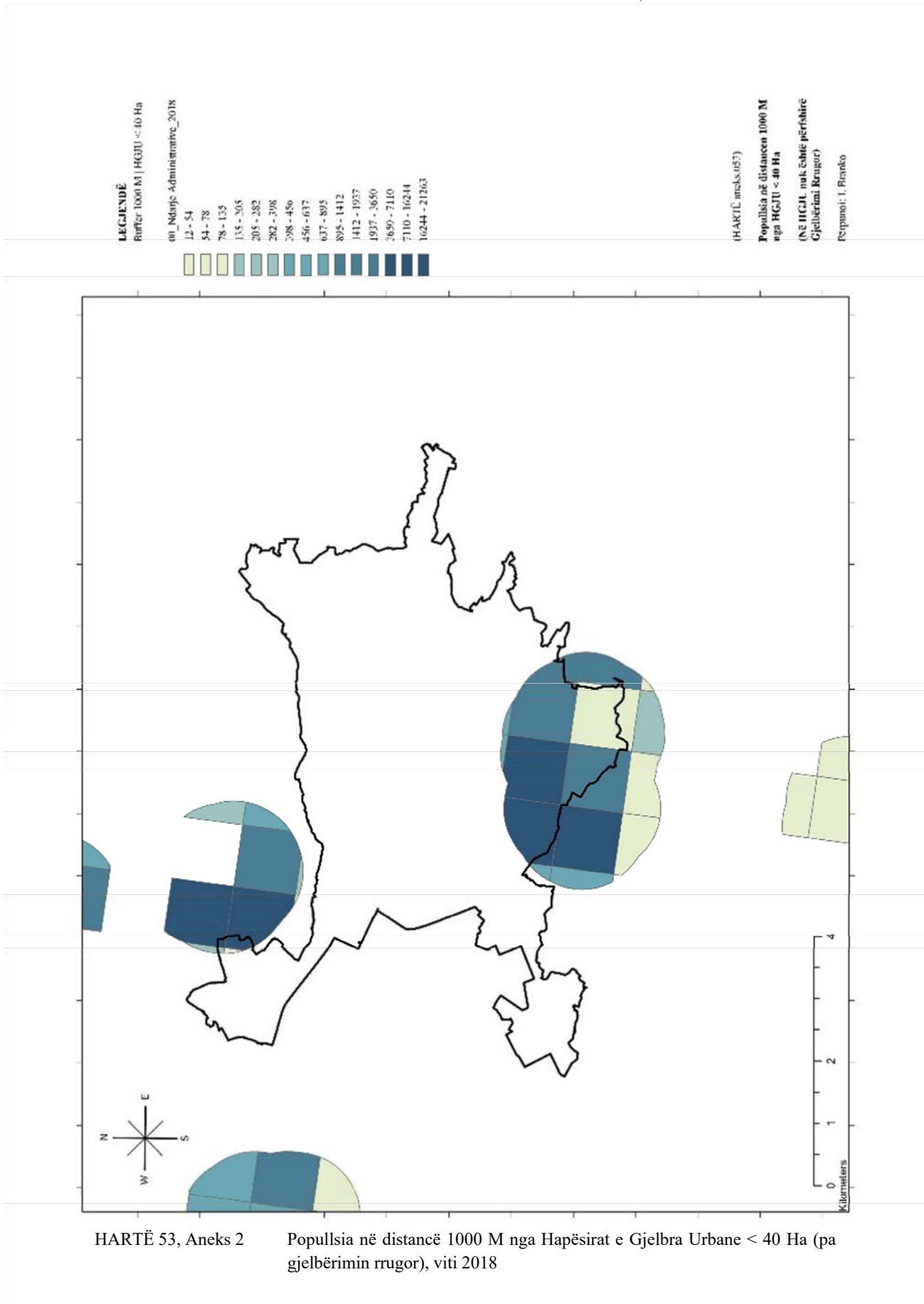
HARTË 51, Aneks 2

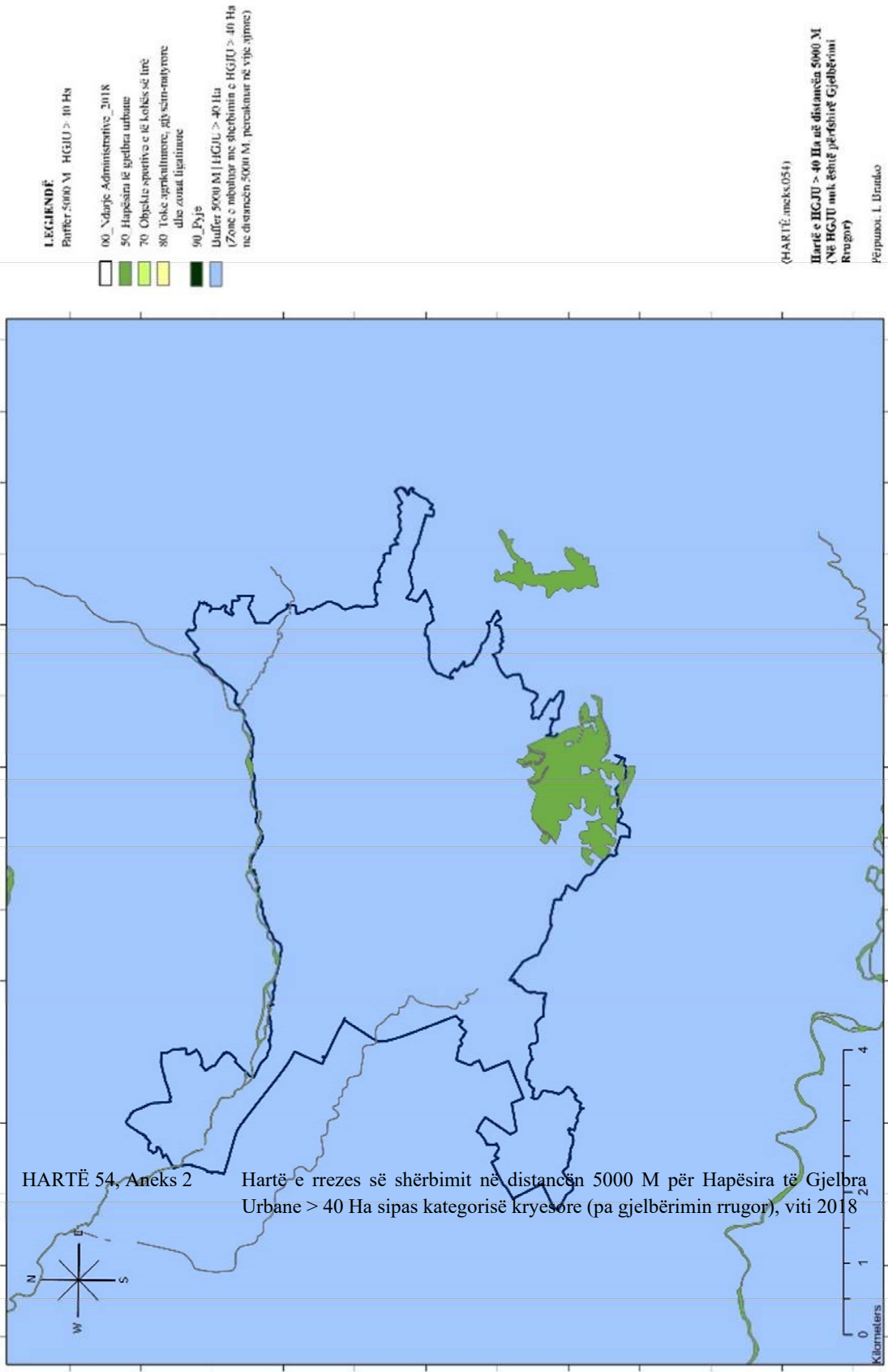
Hartë e rrezes së shërbimit në distancën 1000 M për Hapësira të Gjellbra Urbane < 40 Ha sipas kategorisë kryesore (pa gjellbërimin rrugor), viti 2018

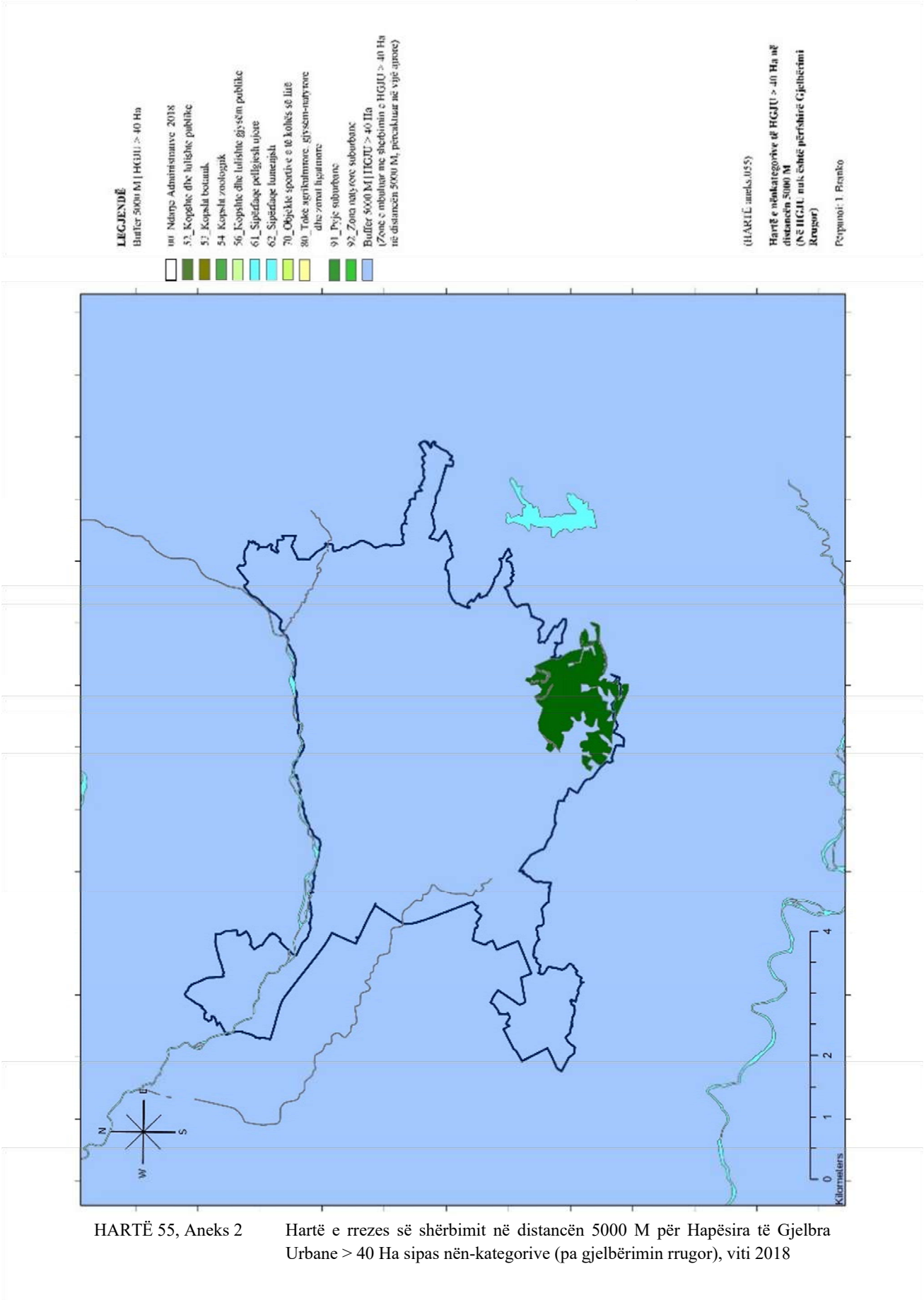

HARTË 52, Aneks 2

Hartë e rrezes së shërbimit në distancën 1000 M për Hapësira të Gjelbra Urbane < 40 Ha sipas nën-kategorive (pa gjelbërimin rrugor), viti 2018

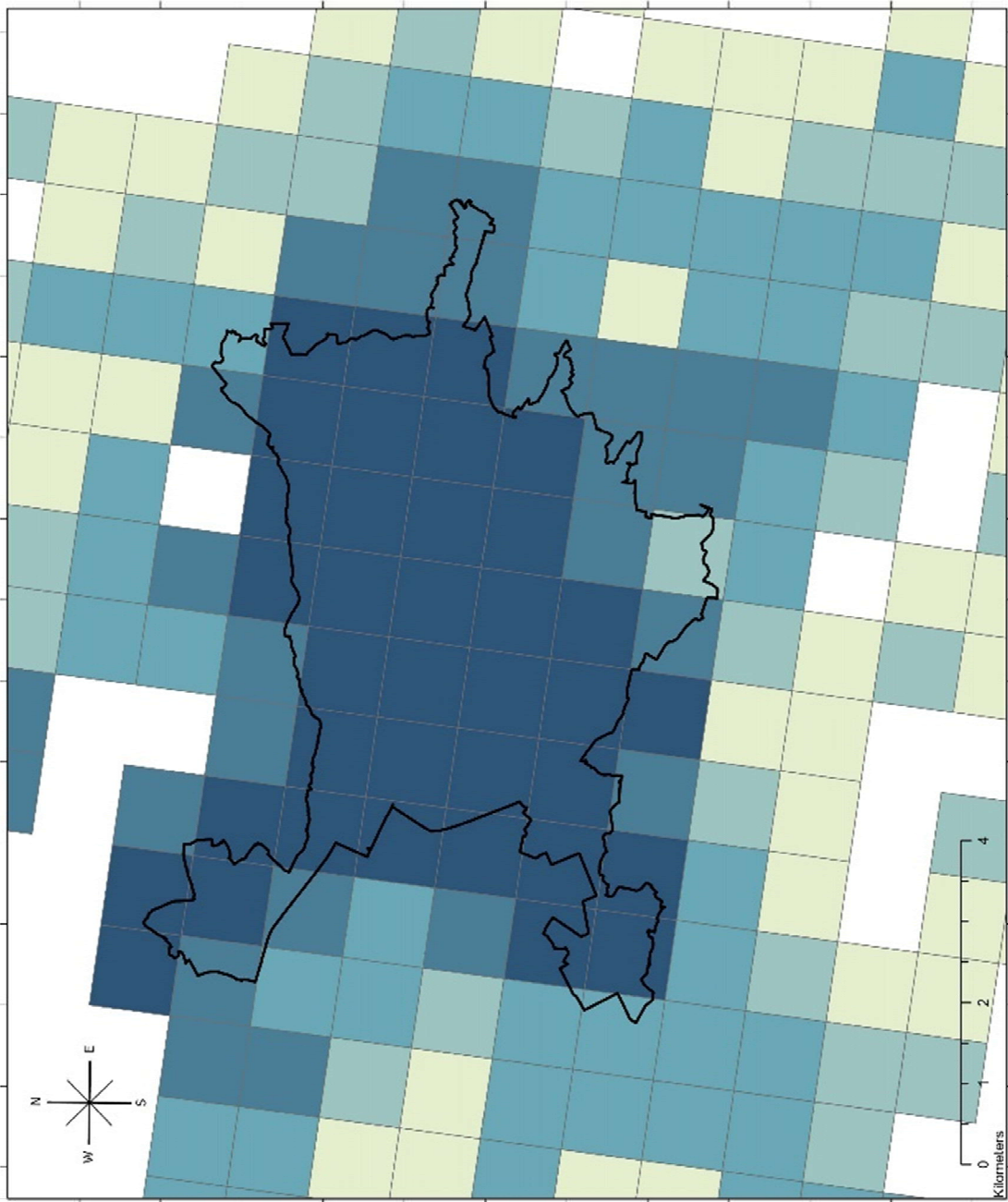

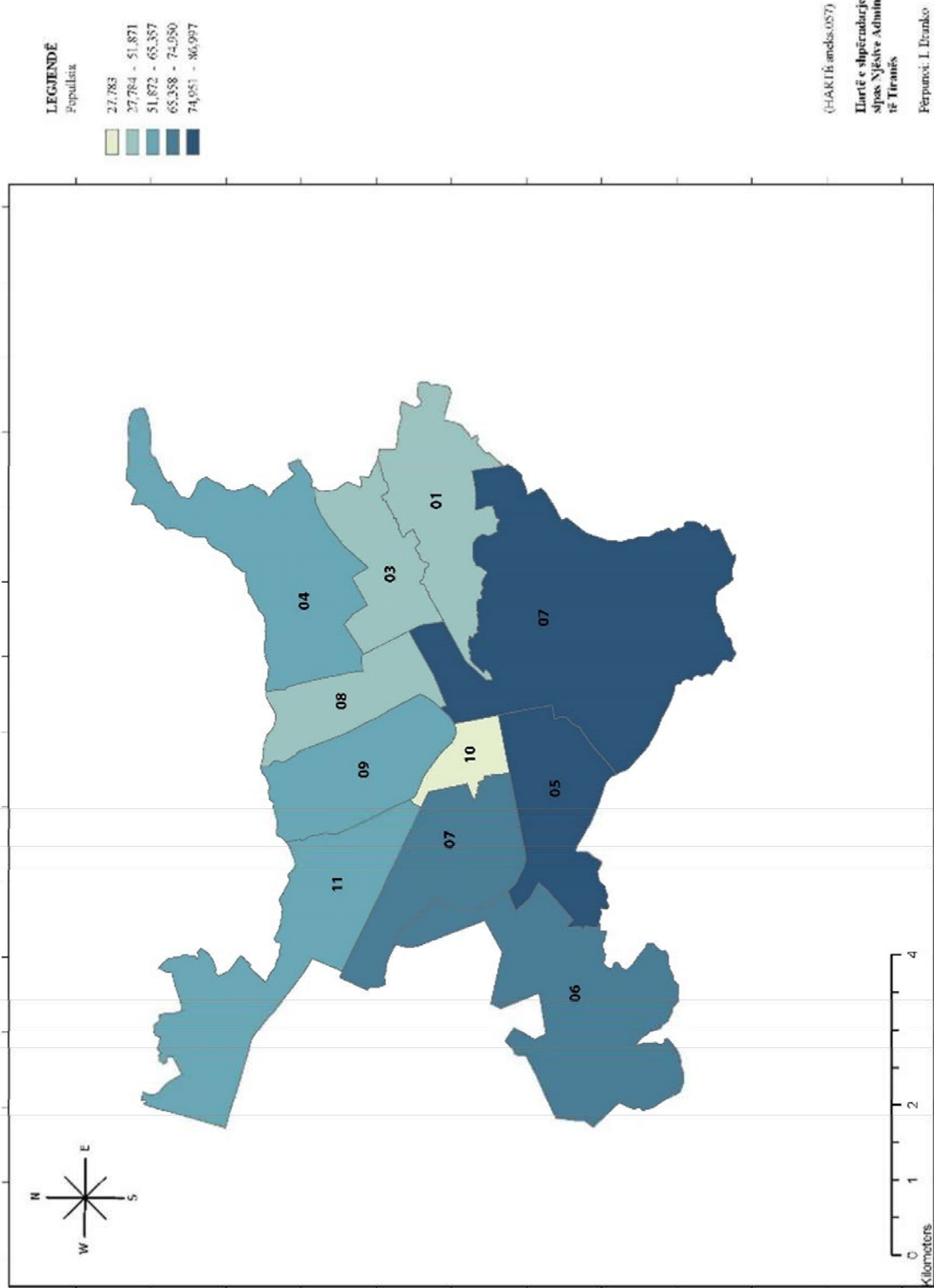
LEGJENDË
Rrifer: 5000 M | HGJU > 40 Ha
00_Mairie Administrative_2018

10 - 42
42 - 84
84 - 128
128 - 173
173 - 219
219 - 279
279 - 346
346 - 423
423 - 507
507 - 600
600 - 705
705 - 816
816 - 936
936 - 1065
1065 - 1215
1215 - 1380
1380 - 1554
1554 - 1740
1740 - 1938
1938 - 2148
2148 - 2370
2370 - 2604
2604 - 2856
2856 - 3126
3126 - 3414
3414 - 3720
3720 - 4044
4044 - 4386
4386 - 4746
4746 - 5124
5124 - 5520
5520 - 5934
5934 - 6366
6366 - 6816
6816 - 7296
7296 - 7806
7806 - 8346
8346 - 8916
8916 - 9516
9516 - 10146
10146 - 10806
10806 - 11496
11496 - 12216
12216 - 12966
12966 - 13746
13746 - 14556
14556 - 15396
15396 - 16266
16266 - 17166
17166 - 18096
18096 - 19044
19044 - 19914
19914 - 20814
20814 - 21744
21744 - 22704
22704 - 23694
23694 - 24714
24714 - 25764
25764 - 26844
26844 - 27954
27954 - 29094
29094 - 30264
30264 - 31464
31464 - 32694
32694 - 33954
33954 - 35244
35244 - 36564
36564 - 37914
37914 - 39294
39294 - 40704
40704 - 42144
42144 - 43614
43614 - 45114
45114 - 46644
46644 - 48204
48204 - 49794
49794 - 51414
51414 - 53064
53064 - 54744
54744 - 56454
56454 - 58194
58194 - 59964
59964 - 61764
61764 - 63594
63594 - 65454
65454 - 67344
67344 - 69264
69264 - 71214
71214 - 73194
73194 - 75204
75204 - 77244
77244 - 79314
79314 - 81414
81414 - 83544
83544 - 85694
85694 - 87874
87874 - 90084
90084 - 92324
92324 - 94594
94594 - 96894
96894 - 99224
99224 - 101584
101584 - 103974
103974 - 106394
106394 - 108844
108844 - 111324
111324 - 113834
113834 - 116374
116374 - 118944
118944 - 121544
121544 - 124174
124174 - 126834
126834 - 129524
129524 - 132244
132244 - 135094
135094 - 137974
137974 - 140884
140884 - 143814
143814 - 146774
146774 - 149764
149764 - 152784
152784 - 155834
155834 - 158914
158914 - 162024
162024 - 165164
165164 - 168334
168334 - 171534
171534 - 174764
174764 - 178024
178024 - 181314
181314 - 184634
184634 - 188084
188084 - 191564
191564 - 195074
195074 - 198614
198614 - 202194
202194 - 205814
205814 - 209464
209464 - 213144
213144 - 216854
216854 - 220594
220594 - 224364
224364 - 228164
228164 - 232094
232094 - 236054
236054 - 240044
240044 - 244064
244064 - 248114
248114 - 252194
252194 - 256304
256304 - 260444
260444 - 264614
264614 - 268814
268814 - 273044
273044 - 277294
277294 - 281574
281574 - 285884
285884 - 290224
290224 - 294594
294594 - 299094
299094 - 303624
303624 - 308184
308184 - 312774
312774 - 317394
317394 - 322034
322034 - 326704
326704 - 331404
331404 - 336134
336134 - 340894
340894 - 345684
345684 - 350504
350504 - 355354
355354 - 360234
360234 - 365144
365144 - 370084
370084 - 375054
375054 - 380054
380054 - 385084
385084 - 390144
390144 - 395234
395234 - 400354
400354 - 405494
405494 - 410664
410664 - 415864
415864 - 421094
421094 - 426344
426344 - 431614
431614 - 436914
436914 - 442244
442244 - 447594
447594 - 452964
452964 - 458354
458354 - 463764
463764 - 469194
469194 - 474644
474644 - 480114
480114 - 485614
485614 - 491134
491134 - 496674
496674 - 502234
502234 - 507814
507814 - 513414
513414 - 519034
519034 - 524674
524674 - 530334
530334 - 536014
536014 - 541714
541714 - 547434
547434 - 553174
553174 - 558934
558934 - 564714
564714 - 570514
570514 - 576334
576334 - 582174
582174 - 588034
588034 - 593914
593914 - 599814
599814 - 605734
605734 - 611674
611674 - 617634
617634 - 623614
623614 - 629614
629614 - 635634
635634 - 641674
641674 - 647734
647734 - 653814
653814 - 659914
659914 - 666034
666034 - 672174
672174 - 678334
678334 - 684514
684514 - 690714
690714 - 696934
696934 - 703174
703174 - 709434
709434 - 715714
715714 - 722014
722014 - 728334
728334 - 734674
734674 - 741034
741034 - 747414
747414 - 753814
753814 - 760234
760234 - 766674
766674 - 773134
773134 - 779614
779614 - 786114
786114 - 792634
792634 - 799174
799174 - 805734
805734 - 812314
812314 - 818914
818914 - 825534
825534 - 832174
832174 - 838834
838834 - 845514
845514 - 852214
852214 - 858934
858934 - 865674
865674 - 872434
872434 - 879214
879214 - 886014
886014 - 892834
892834 - 899674
899674 - 906534
906534 - 913414
913414 - 920314
920314 - 927234
927234 - 934174
934174 - 941134
941134 - 948114
948114 - 955114
955114 - 962134
962134 - 969174
969174 - 976234
976234 - 983314
983314 - 990414
990414 - 997534
997534 - 1004674

(HARTË aneks.056)
Popullsia në distancën 5000 M nga HGJU > 40 Ha
(NË HGJU nuk është përfshirë Gjellërimi Rrugor)
Përgatiti: I. Branko

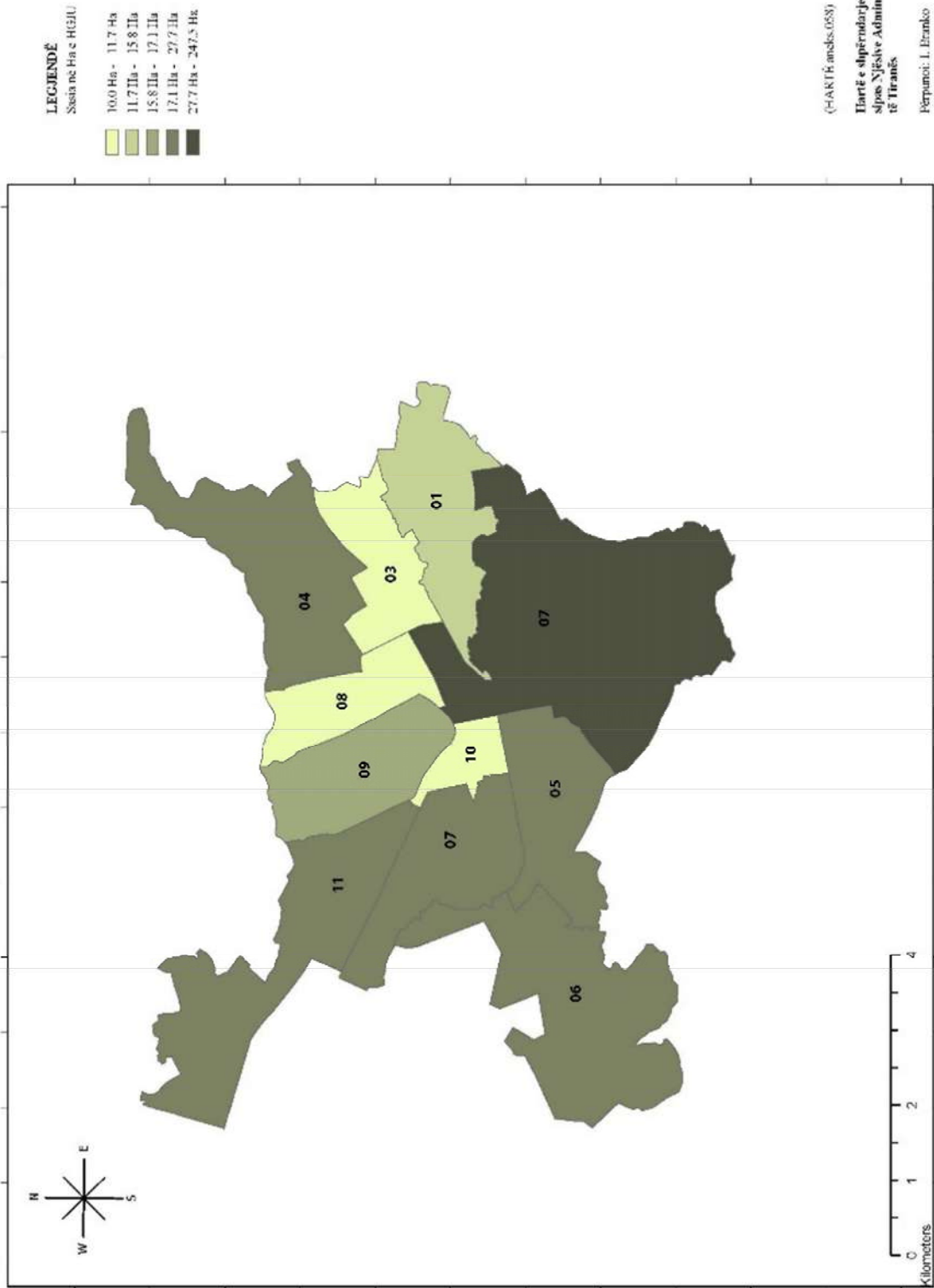

HARTË 56, Aneks 2 Popullsia në distancë 5000 M nga Hapësirat e Gjelbra Urbane > 40 Ha (pa gjellbërimin rrugor), viti 2018

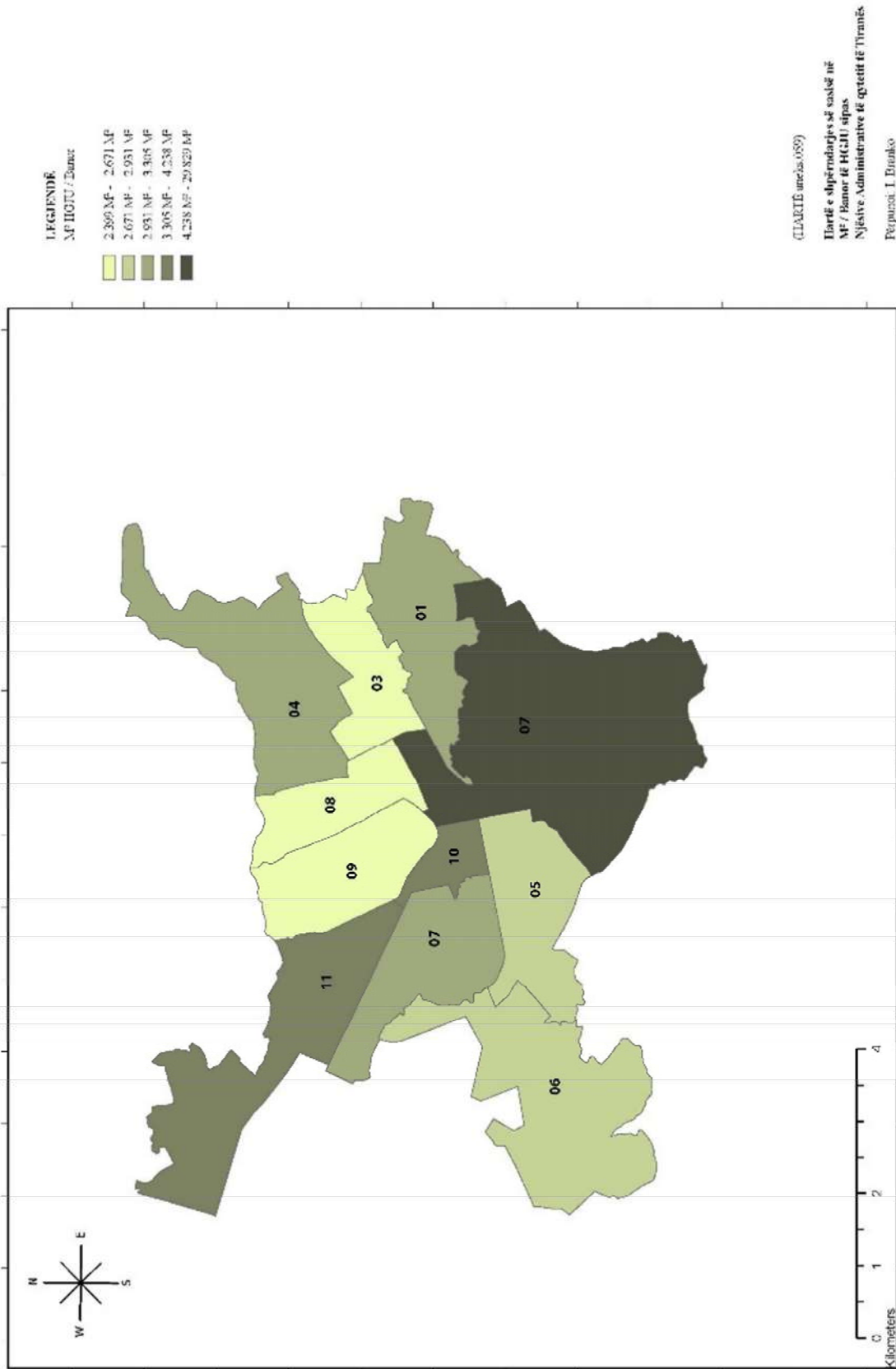
HARTË 57, Aneks 2

Popullsia e shpërndarë sipas njësive administrative të qytetit të Tiranës, 2019

HARTË 58, Aneks 2

Sipërfaqet e gjelbra të llogaritura në bazë të ortofotos së vitit 2018 e të shpërndara për njësi administrative të qytetit të Tiranës

HARTË 59, Aneks 2

Shpërndarja e sasisë së sipërfaqes së gjelbr për banor sipas njësiqe administrative të qytetit të Tiranës

11. Bibliografi

- Alexander, C. I.-K. (1977). *A Pattern Language; Towns, Buildings, Construction*. New York: Oxford University Press.
- Aliaj, B., Lulo, K., & Myftiu, G. (2003). *Tirana, the challenge of Urban Development*. Slovenia: Gorenjski Tisk.
- Amati, M. (2008). *Urban Green Belts in the Twenty-first Century*. Hampshire: Ashgate.
- Antrop, Marc. (2019). *The Routledge Companion Landscape Studies; A brief history of landscape research*. Oxon: Routledge.
- ASIG State Authority for the Information. (2019). *Services*. Gjetur në www.geoportal.asig.gov.al: <https://geoportal.asig.gov.al/map/?auto=true>
- Austin, G. (2014). *Green Infrastructure for Landscape Planning; Integrating human and natural systems*. London and New York: Routledge.
- Beatley, T. (2000). *Green Urbanism; Learning from European Cities*. SHBA: Island Press.
- Bélaner, P. (2017). *Landscape as Infrastructure*. New York: Routledge.
- Boeri, Stefano. (2017). *Boeri; Stefano Boeri Architetti*. Gjetur në Stefano Boeri Architetti: <https://www.stefanoboeriarchitetti.net/en/project/tirana-030-2/>
- Bott, H., Grassl, G. C., & Anders, S. (2017). *Sustainable Urban Planning*. Munich: DETAIL.
- Calzavara, Michele. (2016, December 18). *Tirana Green City*. Gjetur në Abitare: <https://www.abitare.it/it/habitat/urban-design/2016/12/18/il-progetto-di-stefano-boeri-per-tirana/>
- CM. (2014). *Law Number 107; For the planification and territorial development*. Tirana: Center for Official Publishings; Albanian Government.
- CM. (2014). *The definition of case and area of national importance in the territorial development, identified as the Green Crown of Tirana*. Tirana: Center for Official Publishings; Albanian Government.
- CM. (2015). *Decision of Council of Ministers, Number 671*. Tirana: Center for Official Publishings, Albanian Government.
- Corbusier, L. (2017). *Urbanistica*. Milano: Il Saggiatore S.r.l.
- Corner, J. (2006). Terra Fluxus. Në Waildheim, *The Landscape Urbanism Reader* (fv. 021-033). New York: Princeton Architectural Press.
- Corner, J., & Hirsch, A. B. (2014). *The Landscape Imagination; Collected Essays of James Corner 1990-2010*. New York: Princeton Architectural Press.

- Council of Europe. (2006). *Landscape and Sustainable Development; Challenges of the European Landscape Convention*. Strasbourg: Council of Europe Publishing.
- Dahl, P.-J. (2016). Exploring Design Potentials in Porous Urban Space: Split Vision Urbanism HK through Montage. *Proceedings Beyond ism: The Landscape of Landscape Urbanism*. Alnarp, Sweden.
- De Oliveira, F. L. (2017). *Green Wedge Urbanism*. London, New York: Bloomsbury.
- Doherty, Gareth; Waldheim, Charles. (2016). *Is Landscape ... ? Essays on the Identity of Landscape (Introduction: What is landscape?)*. Oxon, New York: Routledge.
- Dramstad, Wenche E; Olson, James D; Forman, Richard T.T. (1996). *Landscape Ecology Principles in Landscape Architecture and Land-Use Planning*. Washington, DC: Harvard University Graduate School of Design.
- Gavriliadis, A. A., Ciocanea, C. m., Nita, M. R., Onose, D. A., & Nastase, I. I. (2016). Urban Landscape Quality Index - Planning Tool for Evaluating Urban Landscapes and Improving the Quality of Life. *Elsevier*.
- Gavriliadis, A. A., Nita, M. R., Onose, D. A., Badiu, D. L., & Iulia, N. I. (2017). Methodological framework for urban sprawl control through sustainable planning of urban green infrastructure. *Elsevier*.
- Glikson, A. (1971). *The Ecological Basis of Planning*. The Hague: Martinus Nijhof.
- GOOGLE. (2019). *Google Maps*. Gjetur në www.google.com: <https://www.google.com/maps/>
- Hall, P. (2014). *Cities of Tomorrow*. UK: Wiley.
- INSTAT. (2019). *CENSUS 2011*. Gjetur në www.instat.gov.al: <http://www.instat.gov.al/al/search/?query=CENSUS+2011>
- INSTAT. (2019, January 1st). *Population of Albania, January 1st, 2019*. Gjetur në www.instat.gov.al.
- ISO. (2018). Sustainable cities and communities - Indicators for city services and quality of life. Geneva, Switzerland.
- ISO. (2019). Sustainable cities and communities - Indicators for resilient cities. Geneva, Switzerland.
- Kaplan, R., Kaplan, S., & Ryan, R. L. (1998). *With People in Mind*. Washington, DC: Island Press.
- Konijnendijk, C. C., Nilsson, K., & Randrup, T. B. (2005). *Urban Forests and Trees*. Springer.
- Lefebvre, H. (1991). *The Production of Space*. Oxford & Cambridge: Blacwell.

- Legambiente; Ambiente Italia; Il Sole 24 Ore. (2019). *Ecosistema Urbano; Raporto sulle performance ambientali delle citta 2019*. Roma: Legambiente.
- Lynch, K. (1971). *Site Planning*. Cambridge: MIT Press.
- Lynch, K. (1976). *Managing the Sence of a Region*. Cambridge: MIT Press.
- Lynch, K. (1981). *A Theory of Good City Form*. Cambridge: MIT Press.
- Lynch, K. (1990). *The Image of the City*. Cambridge: MIT Press.
- Maldoveanu, Anca Maria. (2011). *Advanced Topics in Environmental Health and Air Pollution Case Studies*. Rijeka: InTech.
- Marschall, S. (2009). *Cities Design & Evolution*. Abington: Routledge (Tayler & Francis Group).
- Marson, A. (2015). *Ridesigning the territories of diffused urbanisation [original title: Riprogettare i Territori dell'Urbanizzazione Diffusa]*. Quodlibet Studio.
- MC and ICM. (2014). *Declaratation of Protected Area*. Tirana.
- Municipality of Tepenë. (2013). *Tepelenë and Kurvelesh Sub-Prefectures, Monography 1912-1944*.
- Municipality of Tirana. (2017). *General Local Plan of Tirana Municipality, Development Plan., 2017 [original title: Plani i Përgjithshëm vendor i Bashkisë Tiranë, Plani i Zhvillimit]*. Gjetur në www.tirana.al: <https://tirana.al/faqe/plani-i-pergjithshem-vendor>
- Municipality of Tirana. (2017). *General Local Plan of Tirana Municipality, The Territorial Strategy [original title: Plani i Përgjithshëm vendor i Bashkisë Tiranë, Strategjia Territoriale]*. Gjetur në www.tirana.al: <https://tirana.al/faqe/plani-i-pergjithshem-vendor>
- Municipality of Tirana. (2017). *Planning and Territorial Development*. Gjetur në www.tirana.al: <https://www.tirana.al/sherbimi/planifikim-territori#>
- National Territory Planning Agency. (2016). *Albania 2030, The National General Plan, The first national document on territorial Planning 2015-2030*. Tirana.
- Ng, E., Wong, H.-H., & Han, M. (2006). Permeability, Porosity and Better Ventilated Design for High Density Cities. *PLEA2006 - The 23rd Conference on Passive and Low Energy Architecture*. Geneva.
- Nijhuis, Steffen; Van Lammeren, Ron; Van Der Hoeven, Frank. (2011). *Exploring the Visual Landscape; Advances in Physiognomic Landscape Research in the Netherlands*. Amsterdam: IOS Press.
- Norberg-Schulz, C. (1980). *Genius Loci; Towards a Phenomenology of Architecture*. New York: Rizzoli.
- NTPA. (2018, May). *Albania; The Basic Maps of the Territory*. Gjetur në www.planifikimi.gov.al: <http://planifikimi.gov.al/index.php?id=njoftime0>

- Pandakovic, D., & Dal Sasso, A. (2016). *To know how to see the Landscape; [original: Sper vedere il Paesaggio]*. Turin: Città Studi Edizioni.
- Pessoa, I. M., Tasan-Kok, T., & Altes, W. K. (2015). *Brasilian urban porosity: Treat or Threat? ICE Publishing*.
- Pötz, H., & Bleuzé, P. (2022). *Green-blue grids; Manual for resilient cities - revised edition*. atelier GROENBLAUW.
- Programme, E. (a.d.). Gjetur në <https://land.copernicus.eu/>.
- Renner, R. (2018). *Urban Being; Anatomy & Identity of the City*. Salenstein: Niggli.
- Ricci, M. (2018). Landscape 4.0; Forward. Në G. Garbarini, *Smart Landscape* (fv. 4-7). Milano: LISt Lab.
- Rouse, D. C.-O. (2013). *Green Infrastructure: A Landscape Approach*. Chicago, IL: American Planning Association.
- Sardigno, N. (2018). *Landscape as Forma Mentis, Interpreting the Integral Dimension of the Anthropic Space, Mongolia*. Milan: FrancoAngeli.
- Secchi, B. (2011). The New Urban Question: Environment, Transportation and Social Inequalities. *CRIOS*, 89-99.
- Speck, J. (2018). *Walkable City Rules; 101 Steps to Making Better Places*. Washington, Covelo, London: IslandPress.
- State Cadastre Agency. (2018). Gjetur në www.ashk.gov.al: <https://www.ashk.gov.al/>
- Steiner, F. (2016). *How Nature and Culture Shape our World*. Washington, DC: IslandPress.
- Stiles, Richard. (a.d.). *A Guideline for Making Space; Joint Strategy, Activity 3.3*. Gjetur në Central Europe and Regional Environmental Center Website: <http://www.urbanspace.rec.org/>
- Strappa, G. (2018). *Observations on Urban Growth*. Milan: Franco Angeli.
- Shane, G. (2006). The Emergence of Landscape Urbanism. Në Waldheim, *The Landscape Urbanism Reader* (fv. 055-067). New York: Princeton Architectural Press.
- Sheppard, S.R.J.; Harshaw, H.W. (2001). *IUFRO Reseach Serios 6; Forests and Landscapes, Linking Ecology, Sustainability and Aesthetics*. Oxon, New York: CABI Publishing.
- Tadi, M., Zadeh, H. M., Biraghi, C., & Brioschi, L. (2017). Urban Porosity. A morphological Key Category for the optimization of te CAS's environmental and energy performance. *Journal of Engineering Technology*.
- Taylor, K. (2017). Cultural landscape meanings and values. Në A. Van Den Brink, D. Bruns, H. Tobi, & S. Bell, *Research in Landscape Architecture*. New York: Routledge.

- Thompson, C. W., Aspinall, P., & Bell, S. (2010). *Innovative Approaches to Researching Landscape and Health*. New York: Routledge.
- Thomson, I. H. (2005). *Ecology, Community and Delight; Suroces of Values in Landscape Architecture*. Londer dhe New York: Taylor & Francis.
- UN. (2015). *Sustainable Development Goals*. Gjetur në www.un.org:
<https://www.un.org/sustainabledevelopment/>
- UN-HABITAT; For a Better Urban Future. (2018). *Adequate Housing and Slum Upgrading*. Nairobi: UN-Habitat.
- Viljoen, A., & Bohn, K. (2014). *Second Nature Urban Agriculture; Designing Productive Cities*. New York: Routledge.
- Waldheim, C. (2006). *The Landscape Urbanism Reader*. New York: Princeton Architectural Press.
- Waldheim, C. (2016). *Landscape as Urbanism*. New Jersey: Princeton University Press.
- Wylie, J. (2007). *Landscape*. Oxon; New York: Routledge.

12. Sitografi

- <https://www.esri.com/en-us/what-is-gis/overview>
- http://agenda21.diputacionalicante.es/documentos/declaracion_Sofia.pdf
- <https://population.un.org/wpp/DataQuery/>
- <https://unhabitat.org/network/habitat-uni>
- <https://ec.europa.eu/futurium/en/urban-agenda/action-plans>
- <http://rfsc.eu/whats-up/>
- <https://sustainablecities.eu/conferences/pastevents/>
- https://sustainablecities.eu/transformative-actions-database/?c=search&action_id=eu2ii6rw&fbclid=IwAR2R4A85Y1qMN_k0tMeeIFOTEq6bban7iO-eVDHzsrVBTfEQbR6D4dLPiVM
- <https://sdgs.un.org/2030agenda>
- <https://sustainabledevelopment.un.org/conferences>
- <http://astrolabio.amicidellaterra.it/node/256>
- <https://book.coe.int/en/environment-general-publications/3546-landscape-and-sustainable-development-challenges-of-the-european-landscape-convention.html>
- <https://urban.jrc.ec.europa.eu/thefutureofcities/urbanisation#the-chapter>
- <http://www-personal.umich.edu/~sdcamp/timeline.html>
- <https://www.bing.com/maps>
- <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fenvs.2019.00136/full>
- <https://www.bloomberg.com/news/articles/2018-12-26/mapping-city-trees-with-artificial-intelligence>

<https://urbannext.net/nou-parc/>
<https://www.world-today-news.com/utrecht-at-the-bottom-of-the-list-of-trees-per-inhabitants/>
<https://plusnetwork.wordpress.com/2011/07/13/how-many-metres-of-green-space-does-your-city-have/>
<https://nation.maps.arcgis.com/apps/MapJournal/index.html?appid=bf6f482b49c84f8c8d6f53f26a247c2a#>
<http://www.yamunariverproject.org/delhi-s-ecology.html>
<https://greenblue.com/gb/>
<http://opentrees.org/#pos=0.9/0/99.6>
<https://www.mapbox.com/maps/>
<https://www.vdberk.com/order-tree-book/>
<https://www.sla.dk/en/>
<http://www.urbanisticainformazioni.it/Tirana-in-cerca-di-identita-il-territorio-suburbano-di-Durana.html>
<https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/0e4b169c-91b8-4de0-9fed-ead286a4efb7/language-en>
<https://unfccc.int/timeline/>
https://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XXVII-7-d&chapter=27&clang=_en
https://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XXVII-7-d&chapter=27&clang=_en
https://www.coe.int/en/web/conventions/search-on-states/-/conventions/treaty/176/signatures?p_auth=eiH7zL0l
<https://www.sciencedirect.com/journal/urban-forestry-and-urban-greening/vol/48/suppl/C>
<http://www.ishp.gov.al/seksioni-i-epidemiologjise-ambjentale-dhe-kontrollit-te-cilesise-se-ajrit/>
<https://www.euro.who.int/en/health-topics/environment-and-health/urban-health/publications/2017/urban-green-space-interventions-and-health-a-review-of-impacts-and-effectiveness.-full-report-2017>
<https://landscapearchitecturetudelft.nl/liveable-low-carbon-cities/>
https://www.gifex.com/fullsize-en/2011-05-19-13668/Satellite_view_of_Tirana_2003.html
<http://www.vidiani.com/large-detailed-satellite-map-of-tirana/>

12.1 SITOGRAFI UNITED NATIONS

12.1.1 Goal 11

<https://www.un.org/>
<https://unhabitat.org/>

http://wedocs.unep.org/bitstream/handle/20.500.11822/7979/GER_12_Cities.pdf?sequence=3&isAllowed=y

<https://www.unenvironment.org/explore-topics/resource-efficiency/what-we-do/cities/cities-and-climate-change>

<https://www.unfpa.org/urbanization>

<https://iclei.org/>

12.1.2 Goal 15

<https://www.unenvironment.org/explore-topics/ecosystems>

<https://www.cbd.int/>

<http://www.fao.org/forestry/49435/en/>

<https://www.un-re>

<https://www.un-redd.org/>

<http://www.imo.org/en/Pages/Default.aspx>

<https://www.iucn.org/>

Të tjera

<https://tree-map.nycgovparks.org/>

<http://vroegevogels.vara.nl>

www.aboutplants.eu

www.ahta.org

www.bomenstichting.nl

www.conalpa.it

www.ecologia-urbana.com

www.eva-lanxmeer.nl

www.forumforthefuture.org/greenfutures/articles/gardens-hidden-capital-revealed

www.functioneelgroen.nl

www.groeneschoolpleinen.nl

www.impala-eu.org

www.isprambiente.gov.it

www.itreetools.org

www.landscapeinstitute.org/PDF/Contribute/PressReleaseLandscapeInstituteEcobuildFringeSeminarstacklethecaseforinvestment/inlandscapean.pdf

www.lipu.it

www.park2020.com

www.pubblicigiardini.it

www.straatbomen.nl

www.stroom.nl

www.tno.nl/downloads/IB_URBAN_STRATEGY_EN.pdf

www.west8.nl

www.wildflowers.it

<https://www.worldometers.info/>

www.treebenefits.com

https://books.google.it/books?id=jBqmCwAAQBAJ&lpg=PA209&ots=IWtJavFVo_&dq=spazi%20verdi%20urbanila%20vegetazione%20come%20elemento%20di%20p

rogetto%20per%20il%20comfort%20ambientale%20negli%20spazi%20urbani&hl=it
&pg=PA209#v=onepage&q&f=false

<https://en.calameo.com/read/006536390a7c5e552fa6e>

https://issuu.com/adityapurnomoa/docs/stockholm_tkp_jadi

<https://urbanlifecopenhagen.weebly.com/history---general-plan.html>

